

Este liber pertinet locis in Kenttoug

Registz

Hesta triū Regū. folio .j.

Guard^{us} sup missus. fol. 12.

Duo sermones eiusde. fol. 33. de s. V. Maria.

Omelia Origenis. fol. 37. de ploratu Marie. magis ad sepulch. y.

fol. 44. Vita s. Guardi abbis. per quinque libros, in qbus
advertendum quod distributio facta per capita
non sit facta taliter qualiter in libris impressis
sed vel per Lectiones quasi, vel p singula exempla
Deniq; in fine libri additum est aliquid, ut videtur,
Somnium Lucrum qui in resurrectione Christi de numeris
surrexerunt et varia de limbo et patrib; narrarunt. f. 1673.

C 76

216 1
**Incipit vita senegre
trū magorum.**

Sanctorū veneranda
atq; salūma vita re
splendēs humanis sen
sibz. vite gaudia subministrat.
ambiguasq; vitens xp̄i fauore
mentes atq; penetrata multi
co lumine fundit. Ergo beatissi
moy ac venerandoz magoz ex
ordī. loquendi nobis audaciā
psūmētes. vitā eoz beatitudinis
dōna breuitate notantes. quod
verius ewāgelica etoz histori
a. bēd̄q; iohēs crisostim⁹ in suis
scriptis facit. ad p̄sens loquimur.
Isti etenim magi. ex libris balaā
duminatoris apparitūre stelle sci
entia acceperūt. cuius dumatio
posita est in veteri testamēto. Q
uoniam stella ex iacob et erigetur
homo ex isrl. et dñabit om̄i gē
tī. Erat iḡ quedā gens in ip̄o
p̄ncipio or̄ēis. iuxta oceanū si
ca. que p̄ gnationes studiosoz
hoīm. p̄ribz referētibz filiis su
is hereditabat̄ deducta. Itaq;
elegert̄ ex ip̄is duodeci
studiosiores amatores
misteroz celestū. et psuerūt se
ip̄os ad expectacionē hui⁹ stelle
sup̄ mōtem amenissimū. et si

Et est sermo alimij, sumpt⁹ ut dicitur eodem
joannes Chrysostom⁹, sed magis videt̄ ex libro qui
vita C. n. non per oia authentic⁹, germanic⁹
imp̄o
Bastleben
cap. bon den
Königen. hie
q̄s ex eis moriebat̄. filius er'ul' ali
quis p̄p̄uoz q̄ eisdem volūtatis i
veniebat̄ i loco defūcti ostendebat̄
f. Dicebatur aut̄ lingua magi
sic. q̄a in silencio et uoce tanta dñi
glorificabat̄. In q̄ p̄ singulos an
nos p̄ mēse t̄turatoris. ascendebat̄
i mōtem aliquē politū ibi. q̄ uoca
bat̄ lingua eoz mōs uictorialis.
habens in se quādā spelūcā in saxo.
fōribz et electis arboribz amemiss
m⁹. in quē ascendentes et lauā
tes se. orabat̄ et laudabat̄ deū tribz
diebz in silencio. et sic faciebant p̄
singulos gnationes expectātes se
p̄. ne forte in sua gnatione stella
ista b̄titudinis or̄ēis. et suis grā
celestis appareret temporibz. **C**
ū iḡ uenisset plenitudo temp̄is. in quo
deus filīū suū unigenitū de v̄gine
nasciturū mūtē uoluit m̄ris.
apparuit magis stella descendēs
sup̄ mōtem illū uictoriale. habēs
i se formā p̄uerm̄ p̄mili. et sup̄ se
similitudinē crucis. Vocata ē
aut̄ eis stella et uocant̄ eos. et p̄
cepit eis ut p̄ficerēt̄ in india.
et uent̄ ad gloriā et tunc sine si
ne māsura.

Gloriosi iḡ magi celesti
signo sibi de celo ostendit̄.

Stella de lauda
et habuit se figo
peruali canerunt
in se clappemige
imō in morte
uictoriale
indistinctas p̄stantibz
Stellen illan ca
Jacob. de qua
Balaam dicit
erat ca p̄m
quidam co
magi adij

et ad fidē suā et salutē gentiū futurarū.
oculo plene instructi diuino. len-
te tali visione laudes et gratiā ac-
tiones referunt deo regi altissimo.
quod semper prope est omnibus eum expectan-
tibus in ueritate. et respicit ad pe-
ces humilium de excelsis celorum habi-
taculo. **T**res autem uiri orientis. in-
ta laudabili. deo digni. ex omnibus gen-
tibus gentium per electi principae. fidem
scilicet trinitatis incepta. fide mente capi-
unt. et de thesauris suis misericordias
suum numerum species tres accipi-
unt. et regem regum creatorem et salua-
torem hominum querere et in uentre cum
magna diligencia. et cum omni af-
fectu desiderantes. humiliter et deuote
ut salutis len arripunt. **S**tella
uero pulchrior. ceterisque illustrior
claritate sideribus eis apparens.
eos assidue predebat. et die ac no-
te splendens eis lucem prestabat.
et ipsos per longum itineris in men-
si spaciū. in uideam sine impedime-
to mirabiliter deducebat. **F**ideles uero
magi ad terram uidee superni ductu lu-
minis pertingentes. natum regem
in uirtute regia querendum esse putantes.
Stella eis modico tempore non
apparente. iherosolimam ueniunt.
et ubi rex iudeorum natus sit inquirent.

et cum stella in oriente uiderunt.
ipsum suum numerum ad orientem et ho-
norare intendunt. **N**on credebant
magi uniuersorum hominum secundum
astrologiam huius stelle motu nasci
et inuere. sed stella noua et insolita
mundo radiante. sciebant uerum
lumen patrem hominum. humani ge-
neris auctorem ad homines descendisse.
ad salutem omnium gentium humanita-
te inditum. gratiam et gloriam beatitu-
dinis eterne credentibus munistra-
re. **M**ulti uero antea fuerant nati qui
reges iudeorum erant electi. oleo scilicet
puncti. sed unquam illorum diebus tale sig-
num celestis luminis in aliqua parte
mundi ab aliquibus poterat uideri.
nisi uel ostendi. sicut modo ma-
gis orientem positus est ostensum. quoniam
dominus omnium mundo daturus salutem. per
hominibus dignatus est nasci. **M**agi itaque
nouo lumine illustrati. a finibus suis
egressi. per multarum regionum spa-
cia usque in uideam stelle radio ducimur
traherentur. et cunctarum lucem gentium
uero. et iudeorum gloriam christum natum esse
scientes. reges et principes terre
nos non curantes. regem regum et dominum
dominantium. coram hominibus manifestissime
testabatur. **I**sti uiri uere glo-
riosi et merito laudabiles. qui ex

gentibus nati. et ex longinquo pa-
 rit venientes. non aliam regem
 gentium ex gentibus preceperunt. reg-
 no temporali temporaliter ordina-
 tum veniunt visitare. sed regem
 iudeorum nuper natum. quia solus ex
 iudeis cum ipso salvatore. attesta-
 te legis testimonio celitus appro-
 bante. ardentem querunt desiderio
 adorare. Veniunt namque ad do-
 mum. qui et puerum ei detrahe-
 bant. et vestigia pedum illum
 adorant.

Cum natus esset ihesus in bet-
 lehem iude in diebus he-
 rodis regis. ecce magi
 ab oriente venerunt iherosolimam
 dicentes. Ubi est qui natus est rex
iudeorum? Vidimus enim stellam
in oriente. et venimus adorare eum

Sic hoc est. ostendi ut natus est mag-
 num deum in homine puulo ostendebat.
 et vobis et actibus. ipsis numeris
 et fideliter dominum predicabat. **Verbo**
 quidem. quia dixerunt ubi est rex iude-
 orum qui natus est. Vidimus enim stel-
lam in oriente. et venimus adorare
 eum. **Actibus** autem. quia cum viderent
 eum adoraverunt. et in terra est in eis
 fides acutior quam aspectus. quia vide-
 res humana. intelligebant aliam.

Numeris autem. quia obtulerunt ei
 aurum thus et mirram. sicut infe-
 rnis ostendit. Venerunt autem ad iu-
 dicium gentium. et ad iudicium iudeorum
 illorum prophetarum fidem futuram. et
 illorum incredulitatem odempnantes
 presentem. **Aliquid** nesciebant magi.
 quia in iherosolime regnabat he-
 rodes. **Aliquid** non intelligebat
 iustitiam legis. quia quicumque regem
 unquam alterum regem prouocant et
 adorant. quasi inimicum tyrannum pu-
 niri in sanguine. **Sed** dum considera-
 bant regem futurum. non metuebant
 regem presentem. **Aliquid** non habe-
 bant pro oculis suis periculum mor-
 tis. qui talem rem illicitam u-
 surpabant. **Sed** si curabant de
 sanguine. **Si** autem curassent
 de morte. minus herodes ausus fuisset.
 Ad hoc non uiderant christum. iam
 parati erant pati pro christo. **Audientis**
 autem herodes rex turbatus est.
 et iherosolima cum illo. **Existimans**
 ipsum regem fore tremum. quasi
 de succedente turbatus est. **Con-**
uocabat autem principes sacer-
 dotum et scribas. et interrogauit
 eos ubi christus nasceretur. **At** illi
 dixerunt. In bethlehem iude.
Sic enim scriptum est. Et tu

berthelem terra iuda non es minima in principibus iuda. ecce enim exiet dux qui pascet populum israhel. et dies eius ad dies seculi. Herodes illis credidit quasi uera dicerent. ut persequeretur christum. ipse et sibi non crediderunt ut susciperent eum. Tunc uocauit occulte magos. et diligenter exquisiuit tempus quando apparuit eis stella. et ait eis. Ite et uidete de puero. et cum in ueneritis remittite mihi. ut et ego ueniens adorem eum.

Postquam herodes audiuit responsum duplici modo credibile. primo quia a sacerdotibus fuerat dictum. deinde quia exemplo propheta fuerat prophetatum. non ad deuotionem flectit natiuitatem regis. sed et ad malitiam et interfecionem eius per idem. Vidit enim herodes magnam deuotionem magorum circa christum. quia non propterea eos blandimentis flectit. nisi minus tremere. nec auro corrumpere ut assentirent ei. in interfecione regis futuri. Et ecce stella quam uiderant in oriente ante secedebat eos. usque dum uenit et stetit super caput pueri. Et hoc ostendit loco. quia cum aliquantum stel-

la de duress magos pro iherusalem. abscondita est ab eis. ut relictis a stella. cogerentur in iherusalem interrogare de christo et manifestare. Et factum est hoc ad gentium fidem. contra in fidelium perfidia roborandam. et ad iudeorum incredulitatis duriciam a cunctis fidelibus detestandam.

Venerabiles itaque uiri magi. ubi christus natus esset. uenerunt. sacerdotum principibus et scribis quia propheta multorum instructi. stella iterum eis appa-
rente. egressi de iherusalem. et ad regem natum uenerunt in berthelem. celestis luminis deducti. Berthelem enim dominus natiuitatem elegerat. quia patriarcha iacob olim portam caeli esse ostendit. Cum enim fugeret iacob ante fratrem suum esau. accepta benedictione ab ysaac suo patre. et uenisset ad uesperum. uidit somnium tale. Scala posita erat. unius caput ad terram pertingebat. et angeli per eam ascendebant et descendebant. dominus autem super eam recubebat. Surgens autem iacob spiritu suggerente. prophetauit dicens. quoniam formidolosus

†
Sicily hic
bethel in quo
chalam iacob
uidit. fuisse
berthelem.

est locus iste. nō ē aliud n̄ do-
 minus dei ⁊ porta celi? ⁊ ideo
 uocatum est nomē eius bethle-
 hem. qd̄ est interpretatum domus
 dei. Natus itaq; dñs in bethle-
 hem: in honore illius ē propheta
 dicitur. Domus enim dei ē corpus
 xpi nō dicente. Soluitur tem-
 pli hoc. Item. Sapientia edifi-
 cavit sibi domum. Porta autē ce-
 li ipse est xps. p̄ quē in terris
 est in regnū celoz: dicente p̄-
 pheta. Hec porta dñi uultu
 trabunt in eam. Hoc intelli-
 gebant magi. ⁊ xpm deuote
 querebant. q̄a ipm celū ⁊ terrē
 creaturē ⁊ dñm esse sciebant. Et
 uidentes stellā gauisi sunt gau-
 dio magno ualde. ⁊ in trahentes
 domum: uiderunt inuēim ⁊ puer.
 Uiderunt qd̄ tale glōriū uiden-
 tes gauisi sunt: qui regē quere-
 tes. tanta timore uis suscepit
 labore. Nūquid uiderunt palacium
 marmoreis splendidū. Nūquid
 inuēim eius dyademate coronatū:
 aut in loco aureo recubentem.
 Nūquid puer aureo ⁊ purpura
 inuoluitū. Nūquid reginā diuisis
 uis p̄sonantē. S; quid. Pan-
 tochiū tenebrosū ⁊ sordidū. ⁊

magis animalibus quā hominibus
 aptū. in quo nemo erat dicens
 se cedere. n̄ timens magna co-
 acta necessitate. Nūquid ei iur-
 tunicā unā habentē. n̄ ad orna-
 tū corporis. s; ad tegumētū nu-
 ditatis p̄ficiētē. Puerū p̄nus
 inuoluitū. ⁊ in p̄sepe in-
 uoluitū. Nūquid autē q̄a celestē
 regem querebant. ⁊ si nil in eo
 regale uidebant. tū solius stelle
 testimonio comenti gaudebant.
 et p̄identes adorauerunt eum.
 Pueras adorauerunt in fante n̄
 intelligētē adoracionis hono-
 re. n̄ aliqd̄ diuinū credidisset
 in eo. Ergo n̄ puericie detulerunt
 honore nil intelligenti. s; diu-
 nitati eius oīa cognoscenti. S;
 ⁊ ip̄a qualitas munerū oblatorū.
 testificabat eos quādi diuini-
 tatis estimacionē habere de
 puero. Aptis thesauris suis:
obtulērūt ei munera. aurū.
thuris. ⁊ mirrā. Cognoscentes
 autē ostentū ⁊ aperientes the-
 sauros suos. dignā gemis in
 xpo p̄ ip̄a dona ostendit ob-
 lacionē. Regē enim cognoscentes
 eū. p̄nitiā mūdi ⁊ p̄iosa scōz.
 sicut aurū repositū optulerūt.

Humani autē et celeste tollentes. principii eius thuris libam obtulerunt. formā uide orōnis in odore suauē sp̄s sc̄i oblate. Humanā autem et temporale sepulturā eius intelligentes. obtulerunt mirrā. **M**irra ḡo sūt perfecti fideles et sapientes. thuris autē est orō. mirrā uero est bona opa. quā sicut mirra corpora defictorū insolubilia seruat. sic bona opa xpm̄ crucifixū in memoria hominis perpetuo seruat. et hominē seruat in xpo

Beatissimi uero magi inuēto et adorato dno. magno gauisi sūt gaudio. quā noue lucis radio celitus sibi focus ostēso. meruerūt illuminari in corpore. mente et fide. et in intellectu dono sp̄s sc̄i domino. **V**ras autē et laudū uota exsoluit omnis creator. quod ip̄s ex omnibus gentibus prelecti digni deo habiti. facti sūt omni gentium p̄ncipales fidei. **V**erum etiā quā ip̄s est in oriente solis. unus dei in substantia. trinus in personis. quod est oriens et principii omnium creaturarū manifestata est

uisio. et stelle illustoris ceteris et pulchrioris sideribus radio. in toto terrarū orbe apparuit fide in ip̄o. quod sol uerus illuminas omne hominē in hunc mundum ueniente. ad hominū aspectū potest de celo. **M**agi uero ip̄s cum uideri non essent. uideri sua p̄sidia permanētibz. uiderunt regem querētes dominum adorauerunt. et p̄ncipium in p̄sepio. in mensā in celo. uile in p̄ams. p̄ciosū in stella. potentē ubiqz regnare in celestibus crediderunt. **I**sti etenim magi beati et deo placati extiterunt. et ex omnibus gentibus fidelium p̄ncipales fieri meruerunt. **F**elices autē precintis erant. qui figurare ecclesie formā portabat. **S**icut enim illi regem quē non uiderant. credentes querebant et ostendebant. sic et nos qui sumus ex gentibus. dominum quem unquam uidimus credentes. cotidie querimus et ostentū potestatem ip̄ius. quā uisus de ueteris prophetauit dicens. **N**ruscūqz noscat puer patrem aut matrem. in aspectu regis assuriōrum. qui sūt magi uiri orientis

tis. qui venerunt apud. **M**agi autem apud illos non
 malefici. sed sapientes intelliguntur. Ideo autem sunt dic-
 ti vntus damasci: quia vnicuiusque prout virtus. sunt sa-
 pientes ipsius. **H**er autem
 astutior est diabolus prin-
 ceptus demonum. Ergo prout
 xpc scdm carnem in capite
 cognoscere patrem et matrem.
 diaboli subugavit virtu-
 tem. **Q**ualis futurus est in
 posterum cum ad perfectum venisset
 iam puer demonstravit: qui
 ad hunc in cubiculo ostendit.
 diabolum spoliavit. **Q**uomodo
 cum venisset ad bellum euacua-
 turus erat potestatem ipsi-
 us. **C**onsiderans quia magi ab
 oriente venerunt. vnde
 dies nascitur. inde fides pro-
 cessit uniuersum: quia fides est
 lumen fidelium animarum.
Quando enim aliquid ab
 occidente nascitur contra
 orientem. dominatio malorum ostendit
 dicitur contra bonos. **Q**uando ab
 oriente aliquid contra occiden-
 tem: dominatio bonorum contra ma-
 los. **Q**uando in temporibus xpi

iusticia subugatura fue-
 rat in iusticiam. et fides in
 fidelitate. **I**deo ab oriente
 venerunt prout fidei. **I**ta enim
 magi vere boni: qui ante dixerunt
 cum regis crudelissimi. antequam
 xpm cognoscere. xpi qsel-
 sores sunt facti. **E**lecti sunt
 igitur in xpo ante mundi constitu-
 tionem. ut prout ex gentibus dig-
 ni essent perfidei et deuotio-
 nem xpi videre in carnati-
 onem: et eum cognoscere et co-
 lere deitatem. **P**rofiscen-
 tibus autem de orientali prout
 cia: ad inquirendum dominum facti-
 ciem per biennium stella
 eos precedens ducebat et
 neque esca neque potus in pe-
 ris eorum victum sumentibus
 deficiebat. **C**elestis enim
 cibis xpc panis viuus et
 salutaris fidelium animarum po-
 tus. corda eorum uniuere di-
 uino refecit: et ideo tempo-
 ralis cibis et potus ad sum-
 ptus eorum assumpsit non defe-
 cit: sed celesti gratia largi-
 ente. cum gratiarum actione eis
 frequenter sumentibus. victum
 alium copiam ministravit.

18.
 Sicut hic
 magi per biennium
 proficiscuntur
 in orientem
 ad inquirendum
 dominum facti-
 ciem per biennium
 stella
 eos precedens
 ducebat et
 neque esca
 neque potus
 in peris
 eorum
 victum
 sumentibus
 deficiebat

Sancti igitur magi
viri. pactis uotis
suis. adorato et
hoc orato domino numeribus pro
olis. cum ad suam reuerti in ten
derent regionem. ab angelo in
compnis sunt moniti ne re
dirent ad herodem. qui uenerat
adorare dominum pro fidei deuotio
ne. Herodes namque ut audi
uit iudeorum regem natum esse.
Successorem suspicatus regni
expauit. et molitur necem sa
lutis auctori. falsum obsequium
in seculo spondit. Quod magi
uenerunt christum adorare pro fi
dem. et ad ueram studuerunt
querere religionem: hic in
pietatis arufer. sceleris in
uentor. omnium in tentos faci
nori. totum disponebat ad
fidem. Consummatis ergo
cum deuotione suis magi de
sideriis. angelica amoni
tione et protectione munim
ti uiam accipiunt aliam. et re
licto spretoque herode. et in sua
propheta permanente. secure et
prospere a domino custoditi. suam
reuertuntur in patriam. Ipsi enim
fideles non poterant christi fie

ri proditores: qui ueri et primi
facti sunt eius fidelissimi et
fellores. Cuius autem reuersi fu
issent in suam regionem: ma
serunt colentes et glorifica
tes deum magis quam primum. et
predicauerunt omnibus in suo
genere christi assupte humani
tatis. et eterne diuinitatis
mysterium. Locum uero montis
victorialis. quo primo stella
cum forma pueri puuli et cru
cis similitudine lucens ipsis
est ostensa. digno honore co
lebant: et ad salutem ho
minum et fidei confirmandam.
celestis signi similitudinem
sicut in stella desuperant.
fieri faciebant. et ciuitatem
ibidem edificantes montis vo
cabulo. montem victoralem
uocabant. Notis uero et a
mnicis suis atque gentibus ac
ceteris orientalibus. celestis
quoniam uiderant regis nati
in terris gloriam narrauerunt.
et multos ab errore et pro
die ad uiam uite et iusticie
reuocantes. signo gratie edoc
ti. doctrinis salutaribus e
rudierunt. **A**urum autem

ministerij ordinavit; et grā
sp̄s sc̄i illis concessa, signis ⁊
miraculis gentes orientis de
tenebris ad inam lucis ⁊ uer
tere fidelibus in xp̄o ⁊ milit.
Beati uero magi grā sp̄s sc̄i re
pleni ⁊ perfecte edocti sc̄i aposto
li thome, sc̄e p̄dicacionis co
adutores, assumpti p̄ grām ⁊
effecti, xp̄m gentibus fidei
ter p̄dicabant; ⁊ signis ⁊ uir
tutibus choruscantibus, in
fideles ad agnitionē uere fi
dei cōuertebant; et p̄dicacionē
ap̄ti de dño **I**hu xp̄o, nuncia
tam ueram ⁊ sc̄am esse scien
tes; cū sc̄o ap̄to in tota p̄uini
cia cōfirmabant. **S**ic ergo om
nes quos in genere suo ante
aduentū sc̄i thome ap̄ti pri
mo erudierant, celesti dogma
te sp̄s sc̄i uirtute in b̄ni pleni
instruebant; ⁊ omnia que
habebant ⁊ habere poterant;
ordinante ap̄to ad cultus xp̄i,
⁊ ad usus pauperum cōfere
bant. **H**uiusmodi sicut primi cō
fessores fidiissimi, exstite
runt; sic etiam in omni nati
one sua noue p̄dicatores, gr̄e
post ap̄m fieri meruerunt

Beatus autem thomas oratori
um, q̄d in monte uictoriali an
tea destruxerat similitudine
passionis dñice ibidem dñi
nitus apparente, tēplum cruci
firo dño cōsecrauit; ⁊ circum
quaq̄ p̄transiens, aras deoz
⁊ simulachra destruxit, ecclē
sias q̄ deo in struens dedica
uit ep̄osq̄ ac p̄br̄os ordinauit
⁊ cetos sacri officij ministros,
in sc̄oz p̄uincia ordinatos,
noue legis dogmatibus, in
formauit. **A**d opinionē autē
ap̄ti thome omnis p̄ts festi
nabat; uidens ⁊ audiens sig
na ⁊ prodigia magna que fa
ciebat p̄ dei grām. **N**emo enī
p̄terat p̄dicacionē eius cō
tempnere; sed oīa facta lauda
biliter cōmendare. **D**emonēs
namq̄ ex obsessis corp̄ibus
depellebat, cetos illuminabat,
om̄s etiam languores ⁊ dolo
res uerbo dñi effugabat;
et moruos suscitabat. **T**an
dem uero ab ip̄o ap̄to eccl̄us
pluribus in orientali plaga
domino dedicatis; ⁊ omnib;
ad cultū ⁊ honore xp̄i dispo
sitis, quo p̄reuelacionem

dñi ad indiam superiorem p̄fil
ascente. sc̄i magi gr̄a et potes-
tate signorū ip̄lo donante ac-
cepta. p̄p̄m in bono opere et
fidei constantia roborantes,
omnibus vitæ sue diebus
exemplū bene uiuendi for-
ma uirtutis facti; meruerūt
doctores fidelium et fundatores
orientis eccl̄ie permanere.

Omnis namque p̄uincia eos
ut patres karissimos diligebat;
et monitis eorum et doctrinis
feruentissime obediebat.

Singuli eorum in suis gentibus
singulis uirtutum signis ful-
gebant; et omnes ut filios di-
ligentes, uerbo gratie et pietatis
fouebant.

Dedit uirtutibus
magi sc̄i ip̄los in-
dique credentes in
dño baptizantes, et langu-
dos manuum impositione, et
benedictione facta; cum oratio-
ne ab omni dolore curabant.
Predia et possessiones dei
eccl̄ie assignabant; pau-
peres et aduenas cibo potuque
corpis et mentis alebant.
Multitudo prope a gentium

et finitimis et longinquis
regionibus ad eos cum fidu-
cia peruebant; et fidem christi
et salutem animarum percipere ab
ipsis gaudebat. **S**c̄i autem
magi pietate amabiles, cari-
tate laudabiles; consolaban-
tur omnes cum misericordia, et spe
grate ad suam presentiam acceden-
tes. **R**obur quoque erant ua-
lidis, et languidus medici-
na; signis uirtutum uariis
illuminantes patriam et
fidei disciplinam. **O**mnem
autem p̄uincia orientis p̄lustrantes,
eccl̄ias ad honorem
dñi construebant; sacerdotes
et sacre seruitutis ministros
ad salutem populi ordinabant.

Videntes uero ip̄si, pro eorum merita
infirmos ab omni languore
curari; mortuos etiam sepius
ad uitam reuocari; ydolorum de-
struxerunt templa, eccl̄ias christo
constructis, fide suscepta, studie-
runt sacro baptismate aperta
et maculis emundari. **I**n
humilitate autem uiuentes sc̄i,
superbos ad uiam misericordie con-
uertebant; humiles et recte
gradientes, quasi domesticos

verbū salutis ab eis audi
 entes attentius. ritus gē
 nū relinquebant: et e
 isdem flagranti studio ad
 herentes. verā xp̄i et fidei
 lucē p̄tingere cupiebant.
 Ascendentes u magi cum
 suis comagis singulis an
 nis. et cum multis fidei disci
 plinis inbutis montē victo
 rialē. ob p̄nuli pueri forme.
 et cruce similitudinis
 venerationem: oratori
 um ibi sūptō artificū
 collegio. in signū opere
 ad regis xp̄i d̄struxerūt
 honorem. In hoc autē
 oratorio. cœam ymagi
 ne xp̄i cū cruce similitu
 dine diuinitus decorata:
 ipsi et om̄s sui diuersi
 credentes. uota sua et p̄ces
 frequenter d̄no p̄solueru
 nt: et creatorem deum
 et saluatorem hominum
 scientes. licet nō diu bap
 tismo renati. laudantes
 d̄m deuotissime coluerūt:
 in silencio et ieiunio oba
 morem et honorem dei per
 sistebant. et terrenā digni

tatem quamuis reges essēt.
 cū uanitate et pompa sequi
 postponentes. soli d̄no serui
 re et placere mente et cor
 pore satagebant. et in diuis
 ac orphanis ceterisque reg
 ni indigentibus larga ca
 ritatis beneficia impende
 bant. **P**rouincie autem
 orientalis populus. scōs
 uiros et reges magos in
 bona itentione. et in tra
 scā p̄ferre cognoscēs:
 mūdi fr̄m d̄tempnēs. fi
 dem cū eis et humilitatē
 d̄stantissime sectabatur:
 et uera deueri cultura
 ab ipsis magis incepta.
 et mentibus humanis
 gēa diuinitatis in pressa.
 et iustoz assidua ex hoc
 tatione firmata. in orien
 te fidelius oriebatur. **S**ic
 igitur omnē mundū ue
 rus oriens xp̄c illumina
 turus. p̄ fidem magoz
 mundi limine sue agni
 tionis primicias insita
 bat: et fide post modū toto
 orbe terraz crescente. ab
 ortu solis usque ad occa

sum omnis gens et natio
nomen domini collaudabat.
Magi itaque in bona vo-
luntate semper inuebantur et
perfecti uirtutum perfectione
bonorum operum consequi de-
siderabant. et omnia diuine
pietatis accepta incessanter
agebant.

Quoniam demum
domine in incarnationis
mysterio uidelicet
passione, resurrectione, et
in celos ascensione, cum sancti
apostoli spiritu sancti gratia in lin-
guis igneis accepta, disper-
si essent per diuersa orbis or-
bis terrarum regna, ad annun-
ciandum christi uerbum in gen-
tibus ob salutis remedia,
beatus thomas apostolus qui et
didimus dictus est: omnem
regionem orientalem ex te-
creto spiritu sancti in societate predica-
tionis accepit: et parthis, me-
dis, persis, hircanis, et bar-
chamis, euangelium domini predi-
cans plagam orientalis, doc-
tor egregius insituit: et
uerbum uite per circuitum
populis annuncians, incredu-

los ab errore signis uariis
choerulcans et prodigis ad christum
conuertit. Beati igitur ma-
gi in carceribus ad huc inuentes,
nomen christi quod diu desidera-
uerant predicare in suis par-
tibus audientes, salutem esse
hoc omnium intelligentes,
ad uinculum sancti beati thome a-
postolo et instructi in omnibus
ab ipso mysticis fidei sacra-
mentis que dominus in humani-
tate gessit et docuit: spiritu et
aqua renati, in nomine pa-
tris et filii et spiritus sancti baptiza-
ti, gratias agentes deo ineffa-
bili repleti sunt gaudio. **H**is
suis autem apostolus thomas, sciens
hos sanctissimos uiros magos
tres christum natum in infancia in-
sitasse: et ex omnibus gentibus
ipsos primicias fidei dominum
adorasse, tribus numeribus
suarum speciebus mysticis hono-
rasset: primos eisdem christi fi-
delissimos confessores, in sua
predicatione per orientis prouin-
ciam socios et adiutores assump-
sit: et perfectos in fide catholica
dignos uirtute et uita, antistes
ad salutem populi in opere uerbi

digebat. **R**eplens tandem
 pinnis suis ecclesie sacris
 catholica & ueris. ydolatriis
 gentibus ab omnibus ydola-
 tris. & firmanerunt undique
 cultum in diuinae unitatis. **¶**
Omniibus autem ecclesiasticis
 fideliter ordinatis. beati magi
 ad montem victoriam uene-
 runt. deuote in stantia ora-
 tionis. & uocantes uel credentes
 ad ecclesiam sepius memora-
 tam p[re]sibus frequent[er] in sta-
 tes. supra mensam d[omi]nicam.
 holocaustum d[omi]no libauerunt
 & hostiam laudis. **¶** **P**ost autem
 ad eos in p[re]fatu[m] monte[m] fidu-
 cialiter accedebant. et moni-
 ta salutis animarum cum ewan-
 gelica p[re]dicatione. in stanti-
 a audiebat. **M**ulti uero qui habe-
 bant infirmos uariis lan-
 guoribus oppressos. ducebant
 illos ad eorum p[re]senciam & sti-
 nno sanabantur. & u[er]bor[um] u[er]ba
 & b[e]n[e]dictione om[n]is dolores. &
 om[n]ia in & moda a fidei p[ro]p[ri]o
 pellebantur. **¶** **D**ixerunt autem
 omnibus diebus uite sue miti-
 more & amore d[omi]ni. cum u[er]i-
 tati reuerentia. seruietes co[n]

ditiori suo sine querela. **¶** **C**um
 autem placuit regi altissimo.
 ut ad celeste regnum migra-
 rent de mundo. innotuit eis
 in monte sacro p[er] sp[iritu]m s[an]c[t]um
 obitus sui diem in minere.
 in primo quo exiit terrestribus.
 coronandi forent in celestibus
 lumine sempiterno. **¶** **G**ras g[ra]tias
 in mentas deo & patri omni-
 agentes. quia digni habita-
 d[omi]no eterne uite gl[ori]am imi-
 tari. monuerunt fideles. fide[m]
 xpi qua[m] susceperant. cum om[n]i
 in stantia & deuotione custo-
 ditam. diligentissime uene-
 rari. **¶** **R**euelacione itaque ce-
 lesti diuinitus & solam in d[omi]no
 exultabant. & uicturi xpo ad
 eterne uite gaudium festina-
 bant. quia de tristitia ad leti-
 tiam de labore ad requiem. de
 morte ad uitam. de occasu
 ad ortum. se transiuros scie-
 bant. **¶** **E**legerunt autem locum
 sepulture sue simul in monte
 sanctissimo victoriam. & sine
 uite transitorie. ante uene-
 ratione d[omi]ni expectare. in
 ecclesia principali. **¶** **S**imiles
 itaque credentes simpliciter

postulabant: orationē dñq
p ipsi offerri, vt merent
cum angelis celesti gla coro
nari. **S**onū itaq certamē
certauerūt, fidem īmolabi
liter seruauerūt; cur sū uite
gloriosissime dūmanerūt.
Celesti g dignos p̄mia xp̄i
uocatos, uite uenerabant
cū omni affectu et gaudio;
qui fidei p̄miae meruerūt
esse in ip̄to. **D**ecurso itaq
spacio, sacramentis xp̄i multi
tis celebratis, et deuotissime
preceptis omnibus suis; ad
laude et honore dei d̄positis,
in monte sc̄o cū fidelib; per
manserūt, et in sc̄a crucifiri
saluatoris ecclia diem sui
cursus extremū lenissime
expectauerūt. **D**ps aut
fidelis, eoz monitu, ex in
signi marmore sepulchrū
eis p̄ciosū, in ecclia sc̄a cō
struxit; et cū ip̄is in diuino
officio d̄stant p̄mansit.

Santis itaq magis
a dño inuitatis
ad celestis uite de
licias; in stabat sacratissi
ma dñice natiuitatis festi

uitas. **G**audentes g sc̄a in
dño sc̄am xp̄i natiuitate cū
ceteris fidelib; in ecclia p̄ma
pali deuotissime celebrabāt;
et totū illud sacrū tempus,
ad diuine maiestatis honore,
et totius plebis salute et glo
lacionē; in sacro officio ex
pendebant. **I**n orationibus
pugiles d̄sistebant; et salua
toris glam expectabant. **A**d
ueniente uero octauo die
natiuitatis dñice, uidelicet sa
c̄a dñi circūcisioe p̄ma, p̄mi
mensis luce, p̄mis natu ex
his tribus, iuxta sacram
altare sacramento nre re
demtionis celebrato et accep
to; obdormiens ī dño, ad reg
nū transiuit celeste. **A**b ip̄o
em dño que dilexit in tris,
angloz obsequijs, in estima
bilis claritate splendoris;
et in dulcedine diuina assūpt
est in celis. **C**orpus aut hui
cete duo sup̄stitas cū alijs
fidelib;, p̄ciosis aromatib;
condientes in sepulchro
marmoreo ip̄is trib; ad se
pulturā eoz p̄parato; in
ecclia honorifice cōdierunt

pas 2do edit
hi duo 3no
dent locum
in medio tumul

die
octo
primi
gaspar
115

et de sua migratione solli-
 citi, laudes deo et gratiarum ac-
 tiones egerunt. **S**exto uero
 primi mensis die hoc est in
 sacra apparitionis domini the-
 secundus peracto sacro sacrosan-
 ctificii diuini officio: ad al-
 tare stans, pane pascuis vi-
 uifico: sine laudabili nugis
 amundo, sanctam reddidit ani-
 mam, choro altissimi angelico:
 coronandam a christo in regno
 gaudii celestis eterno. **C**or-
 pus uero illius materia, oibz
 aromatatum speciebus conditum: ter-
 tius ad huc in carne uiuens,
 cum sacri officii ministris,
 priores bauilant ad tumba
Cum igitur in sepulchro esset
 locandus, prius antea ibidem
 ita positus: ut uiuens in una
 parte de medio monumenti
 se collocans, locum dedit socio:
 uidente et mirate altissimi
 patris. **T**ertius autem, Tertius
 autem etiam securus huius primi,
 sexto die apparitionis christi,
 id est tertio idus ianuarii:
 summo celestis misterii sacra-
 mento, in mensa domini exerci-
 tum celebrato: gratias agens

omnium conditori regi et domino:
 in manus sanctorum angelorum felici-
 eritu tradidit spiritum. locus co-
 ronandi a domino in gloria celesti.
Pontifices uero puencie que ue-
 nerat ad sacrum domini venera-
 tionem, cum sacerdotibus et ceteris
 ecclesiarum ministris hunc balla-
 mo et omni aromate conditum,
 ad tumulum detulerunt: et cum
 reuerentia eius exequias celebra-
 res, qua parte sepulchri duobz
 hunc appropinquarent, in ter se
 paratim tractauerunt. **V**iden-
 tibus autem amicis et mirantibus
 unius duorum monumenti pri-
 mitus in positus, ad unam par-
 tem monumenti se posuit: al-
 teram partem tenuit: et
 sicut inuidentes dilectum socium
 ipsorum susceperunt in medium.
Fideles postmodum orientis
 religione diuina crescentem,
 die illius in delicia uideantur
 in ianua ianuarii, quo in
 monumento sancti magi diu-
 nitus sunt summi: statuerunt
 annis singulis ad eandem
 dei, in domini memoriam a tunc
 tolli eum ut obseruari.
Santa itaque magorum corpora

Dies obitu
 Baltasar
 2 di

Dies
 obitu
 Melchior
 2 di

diuina dispensatione in se-
pulchro iuncta: gynaio
mū & ballamū, & oīa gene-
ra arō uatū miri superāt
odoris flagrantia, digne
& laudabiliter a cunctis fre-
quentata: et p̄ tanta glā
cū omni reuerentia uene-
rata. **A** cunctis uero orientali-
bus post obitū uenerabilem
s̄c̄i magi honore magno
sūt habitū, & nō sicut mor-
tū: s; ut dormientes in tū-
ba iacebant, regio diade-
mate coronati. **L**ocus autē
sepulture ipsorū, in tanta
ueneratione habebatur
ab omnibus, ut nullus in-
fidelis uideus, sine cultorū
ydoloz, seu etiā criminolus;
uel aliquis pompa s̄c̄i p̄-
ditus, illuc ingredi esset
ausus. **U**niuersi uero cū
fide deuotionis instancā,
ad eorū memoriā acceden-
tes, ex mira boni odoris
flagrantia, leti salui fi-
unt & sospites. **N**on erat
in firmitas q̄ nō reciperet
ibidem salutis medelam;
cū in s̄c̄i cunctis puene

rūt ad salutem & gratiam,
sicut om̄ib; fidem p̄mi & tu-
lerunt diuinā. **S**urdi p̄ eos
ibi receperūt auditū; cecū
uulū, mimi loquelā claudi-
gressum. **P**aralimī etiā
s̄c̄orū meritis a paralisi re-
cepto remedio curabantur; &
leprosi a lepre macula mū-
dabantur; obsessi a demo-
nibus liberi letabantur. **M**ul-
ti uero mortui & in aquis sub-
mersi, ad eorū ueneratio-
nē delati, fidelium oratio-
ne, uite p̄ eos sūt pristine
redcti; nō nulli carcerati,
iuncti siue in mari uel in
terra periclitantes eos in-
uocantes, ab omni sūt li-
berati discrimine. **E**cclēsia
autē in qua s̄c̄i magi sūt
cōditi; mater & p̄ma est
om̄i ecclēsiarū orientalis
p̄uincie & est ibi sedes rega-
lis; sedis dignitas pontifi-
calis; et ueneratio dñice
passionis. **P**ontifex uero
loci illi p̄mus ē patrie ori-
entis, rex a regibus honora-
tur sūme p̄uilegio digni-
tatis, & uere magi s̄c̄i loco

ad eorum
sepulchra
uaria sunt
miracula.

in signi adno erant glifi
candi: qui ex omnib; r an
te omis primi xpi cole lnt

Fuient. **U**im em fides r de
uocio homines scos facit:
quis unuq; aliquos scos dig
moes audiuit. **I**sti em
anteq; i mundo xpc nalce
retur in xpm credebant: r
forma xpi r crucis similitu
dine pul q; xpc pateretur
in stella uidebat: er uatu
dnam r regem gle stantur
r fidelit; pdicabat: er vi
dentes in humilitate. adloca
tes multis numerib; hono
rabat. **A**pli u genciu pa
tarthe. cu suis con magis ex
pectantes uisionis glam celi
ce. plignabat electione r
uumeru dignitatis aplice

Nam sicut ex duodecim aplis.
tres ex cunctis lnt. allump
ti: qui i future gle specie
uiderit xpi faciem trans
formari: sic ex uiris duo
deus studiosis. celestia mi
teria frequent; amantib;
ad expectatione stelle bea
titudinis i monte iudicia
li positis. isti tres ceteris

pclarus: in figure passio
nis r crucis future similitu
dine: r xpi forma humani
tan. in stella meruerit
tueri. **I**sti em omnium ipse
gencium r iudeoz erant:
qui dum ante q; uiderent.
iudeis r gentib; pphabat

Apli tota orientis in pri
um fuerunt: qui ante aploz
uocatione. multos de xpo
pdicatores in suo genere
doauerit. **M**artires eni
licet psecutoris gladio
no sint in rfecti p obitu
r xpi desideriu

Herem
meruerit: qui ante cru
entissimu herode: xpm
psequente. pan p xpo pa
rati moerem no timuerit:
s; xpi stellores coram

omnib; i nichilum exi
terit. **M**ente r fide virgi
nes lnt pbati: quia nulla
potuit causa in eis xpi
caritas uolari. **X**pm i
mundo natu. regem r
pontifice ur'm. cu mune
rib; uisitantes in amabu
lis uenerat: sacro dnice
uauitatis r apparicionis

*lyc
br*

tempe. reges ⁊ pontifices in
p̄sencia regū et pontificū.
Fellores xpi primi in ecclia
orientis prima sacram̄tis ce
lestibz celebratis. refecti ab
angelis xpi. ex hoc mundo
ad eterne felicitatis gl̄iam
sūt tūl̄ati. Sic iḡ omnibz
circūstancijs ⁊ meritis dig
nissimi sc̄i habentur: ⁊ in om̄i
loco ⁊ gente uenerabiles
p̄dicantur. **P**rat̄is aut̄
uirantū in signibz: a cunctis
uenerantur fidelibz. **P**ost
decessum ū sc̄oz magoz. mul
to temporis spacio euoluto.
p̄ualuit nimis in terra ori
entalis barbaroz iniquitas
⁊ destructis xpi eccl̄ijs: tem
plis ⁊ ydolis deoz repara
tis. credentes ⁊ fideles arza
unt seua gentilitas. **M**ultū
potestate p̄ fidoz coacti. acul
tura d̄m̄i discedebant: ⁊ ydo
la surda et muta adorantes:
et uana sectantes gentibus
adherebant. **P**ontifices
itaq; ⁊ dei minist̄ illius p̄nu
cie. scelus nefariū audientes.
miseris condolebant: ⁊ in
fideles p̄dicacionibz ⁊ mo

uitis salutaribz. ad xpi cultū
reuocare studebant. **T**andem
cū magnū esset error in tr̄is.
q̄d sc̄i magi erexerunt: in quibz
fidem xpi documētis ⁊ vir
tutibz de center plantauerant:
nisiū est necessariū esse fidelitū
p̄lo ut sc̄oz corpora in stant̄er
releuata de tumulo. ad d̄fir
mandā plebem catholicam:
⁊ ad rep̄mendā gentē bar
baricam. in regna circūuia
cencia a fidelibz deferrentur:
⁊ meritis ipsorū ad d̄m̄i reuoc
rentur. qui cultores ydolorū ex
stiterant: et nouē xp̄ianita
tis turbauerant. **C**ogente
itaq; necessitate sc̄i magi a
tumba leuantur: ⁊ in oculis
singulis singularit̄ collocan
tur: et ad sua regna. singu
la honorifice singuli deportan
tur. **F**actum est aut̄ ut multi
ex diuersis regionibz ad re
liquas eoz d̄fluere: ⁊ om̄is
languidi diuersis languoribz
ueran̄ sanitatem recipent. **A**d
ductis itaq; sc̄oz corp̄ibz in
suis terris. p̄l̄i — obm̄ā
p̄cedebat: ⁊ cū magna laude
⁊ deuotione ⁊ exultacione

honorē eis ⁊ reuerentiam im-
pendebant. Consiuebatur
sic puerla gentilitas; extol-
lebatuꝛ deuota ⁊ piuitas.
Nam tanta p̄ sc̄os dei clarue-
rant sc̄itatis in signa; qđ
nemo in eoz p̄micia curabat
adorare sculptile. Mortui
namq; sc̄oz meritis uite pristi-
ne reddebantur; ⁊ om̄s in-
firmitates ⁊ in fidelitatis applis
pellebantur. Aliqūs ū an-
nis in singulis regnis suis.
digne ⁊ magnis erectis sc̄a
singillatim p̄ fide ⁊ firman-
da fidelium seruabantur; ⁊
religione diuina ubiq; ma-
nente. ⁊ signis ⁊ miraculis
uenabiles. a circūuacencū
regionū habitatorib; uenera-
biliter colebantur. Post annū
deniq; dñi. r̄ c̄ c̄. q̄rtū. cū fides
catholica floereret p̄ uniuersa
t̄raz ⁊ fima. beata helena ma-
ter impatoris constantini xp̄ia
uillima regina. cruce dñica
iherosolimis inuenta; multa
sc̄oz loca uisitans ⁊ regna. p̄-
uenit in orientalem plagam
cū turba xp̄icolarū. honesta
uidere ⁊ uenerari. desiderans

signa q̄ deus in monte iherosol-
emi sc̄is magis sua ostendit cle-
mencia. Honorata itaq; bea-
ta matrona crucis similitu-
dine diuinitus demōstra-
ta transiit ad regna; in quib;
sc̄oz magoz coꝛpa. erant sin-
gulariter seruata. Oratio-
ne aut̄ ante ipsoꝝ uenerationē
facta. a terre p̄m̄tib; ⁊ regib;
pontificib; ceterisq; p̄latis et ceteris.
ad cultū diuini nominis ampli-
andū; in partib; remotis ro-
gant. supplicantes sibi sc̄oz
magoz coꝛpa donari; ut no-
mē dñi ubiq; p̄ eos possit in-
cessabiliter ex altari. **S**ra ū
coꝛpante diuina. optinuit qđ
petit dilecta xp̄i uirgo regina
Deuotione iḡ ⁊ reuerentia maxi-
ma. sc̄oz coꝛpa sibi donata
suscepit beata helena detrib;
locis minimū iterū d̄gregata.
in p̄cioso loculo auro ⁊ gem-
mis ornato pariter collocauit
regio ch̄ademate coronata;
⁊ cū iubilo ⁊ exultatione ad
sedem filii sui impatoris d̄sta-
tim. Constantinopolim ciuitatē
nobilissimā. misuerit cū magna
ipsoꝝ frequentia dei laudib; adunata.

Helena d̄ ar-
p̄a Mayorū
Constantino-
polim ex o-
riente trans-
tulisse.

Ad ductas aut in greca.
aglosa imperatrice scas scas
reliquas. Dns xpc multis
y in numerabilibz miracu
lis honorant. qd in ecclia
imperali gens stantino
politana. multo tempore cu
magna diligencia y honore
dignissimo sseruant. Pro
cedente post modu tempore
de stantinopoli ciuitate. bea
ta magoz coepa i mediolanu
sunt annuente dno deportata.
y magna multoz diez spa
tio. ibidem a credentibz honora
bilit frequentata. In extre
ma u scilicet etate frederico
regnante ex mediolanom
siquie metropolim germanie
colonia transferuntur. y in
occiduis mundi labentis fi
nibus occasu tempore
ab omniu punciqz in co
lonia in ecclia aploz prin
cipis uenerabilit honora
tur. Qd dnum actum co
stat puidena. ut p phura lo
ca magoz forent portata
coepora. ut phures diuisoz
locoz ppli fidei y in te illoz
memoria. ad fidem y di

lectione xpi sflueret
cu deuotionis instancia.
In omni aut loco y in om
ni natione ubi hui scilicet a fidelibz
cu fide y spe ad saluis gram
i uocantur. regi altissimo uir
tutes y mirabilia mirabilit
operantur. y peoz merita
uarius tribulacionibz y trista
tis. diuisa solacionis bene
ficia monstrantur. Intelleri
mus etia y experti sumus.
qd in diuisis terraz partibz
caduci eoz sup se nomina
portauerit scripta. meritis
eoz multoties liberati. ab
hoeribili morbo optatas se
quantur plenissime sancta
tes. Nomina aut eoz saluti
fera gra. y laude sunt plena.
Nomen u unu galpar. alte
rius baltasar. tertiu melchioe.
Galpar itaqz patria lingua
rex dicitur. baltasar dux
summus. melchioe sacerdos
in terptatur. Congruunt u
hec nomina scis. qui reges.
duces y summi sacerdotes exst
terunt xpiane religionis.
Item in lingua latina gal
par quasi gazas spargens

*Coru stantinopoli
reuerentia et
inde aliquot
vultu colonia
translata st.
Coru nomina
portantes ep
de liberanti a
morbo sicut*

opera virtutū diuina;
 baltasar baltham thalamū
 uiste dicitur. et religi de
 quo bonus. ad p. rel
 sit plenitudinē fieri. Mel
 chior mellis. et ap. n. lli
 me nuncupatur. cui dul
 cedine fidei. p. s. laciatum.
Significatio nā hec no
 mina s. s. s. r. m. virtutē
 actus et operis. que ad salu
 tem nrā in p. m. diuinitus
 sūt in. p. m. **Q**uā aut
 in p. s. e. n. t. e. r. e. p. e. r. e.
 in remanent. in d. i. p. a. r. t. i. b. y.
 ad i. u. c. a. t. i. o. n. e. m. e. o. r. u. m. r. e. u. e. r. a.
 fiunt. in. s. a. l. u. t. e. m. d. i. u. e. r. s. a.
 salute p. s. e. n. t. i. u. m. b. e. n. e. f. i. c. i. a.
 testantur. in. s. e. n. t. i. a. p. e. o. r. u. m.
 ueritū. s. e. n. t. i. a. s. i. n. t. a. b. o. m. n. i.
 in d. o. l. o. r. e. m. a. l. e. s. t. i. a. **N**os
 itaq. p. r. o. p. t. i. o. n. e. n. r. o. t. e. a. n. t.
 s. u. m. i. s. n. r. e. n. r. e. h. i. e. r. i. p. r. i.
 mitus. h. o. n. o. r. e. m. s. e. n. t. i. a. d. e. n. o.
 t. i. o. n. e. m. s. e. n. t. i. a. s. i. n. t. i. o.
 t. i. u. s. a. n. t. i. q. u. e. m. s. i. n. t. i. a. s. i. n.
 e. o. r. u. m. l. a. t. i. n. e. m. p. r. o. p. t. i. o. n. e. **A**d
 honorem aut s. e. c. o. l. o. n. i. e.
 s. i. s. e. t. i. a. d. s. a. l. u. t. e. m.

et edificacionē fidei xpiane.
 que in diuisis s. c. o. r. u. m. p. a. t. r. u. m.
 g. l. o. s. i. s. g. e. s. t. i. s. s. c. o. r. u. m. m. a. g. o. r. u. m.
 s. c. r. i. p. t. a. i. u. e. n. i. m. u. s. d. i. g. n. u. m. d. i. x. i. m. u. s.
 in i. n. n. u. m. s. e. r. m. o. n. e. c. o. l. l. i. g. e. r. e. et
 g. r. a. s. c. i. s. p. r. i. t. u. s. c. o. o. p. a. n. t. e. d. e. t. r. e.
 u. m. b. r. e. u. i. c. i. u. s. a. n. o. t. a. r. e. **Q**
Desiderent g. o. m. n. i. s. x. p. i. c. o. l. e.
 ad quos p. s. e. n. s. o. p. u. l. s. c. i. t. u.
 d. a. n. g. e. r. i. t. p. u. e. n. i. r. e. s. c. o. r. u. m. m. a.
 g. o. s. s. u. e. f. i. d. e. i. p. r. i. n. c. i. a. s. d. i. u. n.
 i. s. s. e. r. u. i. t. i. u. s. h. o. n. o. r. a. r. e. et
 d. i. e. m. s. o. l. l. e. m. p. n. i. t. a. n. s. i. p. s. o. r. u. m.
 t. e. r. t. i. o. i. d. u. s. i. a. n. u. a. r. i. i. l. i. n. g. u. i.
 l. i. s. a. n. n. i. s. s. o. l. t. i. p. n. i. t. e. r. o. b. l. e. r.
 u. a. r. e. **S**c. i. i. g. m. a. g. i. p. n. o. b. i. s.
 ad c. h. r. i. s. t. u. m. i. n. t. r. e. d. a. n. t. et s. i. n. s.
 m. e. r. i. t. i. s. et p. r. i. b. u. s. u. n. t. a. n. o. b. i. s.
 e. t. e. r. n. a. o. b. t. i. n. e. a. n. t. q. u. o. d.
 i. p. s. e. d. e. u. s. t. r. i. n. i. t. u. s. et u. n. i. t. u. s.
 s. u. a. p. i. e. t. a. t. e. c. r. e. d. a. t. q. u. i. u. i. u. i.
 u. i. t. et r. e. g. n. a. t. p. o. m. n. i. a. s. e. c. u. l. a.
 s. e. c. u. l. o. r. u. m. **A. M. E. N.**

Explicat uita seu gesta s. c. o. r. u. m. t. r. i. u.
 Magorū.

Sequenz 4. Homelie
S. P. N. Bernardi abb. Clarevall.

Sup. evang. Missy est.

albani. i. libru' de laudib' uirginis

et matris

Scribere in aliq' de uocio uult? Et philet occupatio. Verup tamē qua ipedire corpo rali molestia. Satru' ad p sens nequeo si quietare couentū. id tam illū oij qd uel michi de somno fraudi i noctib' it tpe sine? pte rre nō sine uolum? Liber g temptare d potillimū aggredi qd sepe animū pulsant. Vn videlicet aliq' in laudib' uirginis Marie. Super illa sectione ewan gelica in qua luca referē te. duice amiactionis continet illoria. Ad quod sane opy faciendū. vli uilla sū quoz me pfer tib' desolare necesse est. uel neq'itas urgeat ul' utilitas? cum tam ad hoc nō impediatur. quo ad que ipoz necessaria. mag' p'rat' inueniam nō abire eas debere g

moneat

uari. si pprie deuotione satisfacio

Explicit plog'

omelia pma dñi Bernardi e albani. i. libru' de laudib' uirginis et matris.

Natus est angelus gabriel a deo in ciuitate galilee

alias Super Missa est.

cui nome nazaret. ad uirginē despolatā uirg. cui nome yoseph de domo dauid? et nome uirginis maria. Quid sibi uolu it ewangelista ut ppria nomina rerū in hoc lo co tam signat' exprime re? credo quia noluit nos neghenti audire? qd tam diligent' studu it enarrare. Nonniam siquidem mīcū q' mittit? dñm a quo mittit? uirginē ad que mittit? i. spōsi quoq' uirginis. amboz q' genus? cū tatem at regione. ppri is designat noibz. Ut quid hoc? Outas ne a hōd hoz cūstus p sitū sit? Neq' hōd. Si em nec foliū de arbore

si ne causa. si unus de pas-
 seribus sine patre caelesti. ca-
 dit super terram. putem ego
 de ore euangeliste superfluum
 defluere verbum. preteritum
 sacra historia verbi. Non pu-
 to. plena cyper sunt omnia su-
 pimus misteris. et celesti dul-
 cedine redundancia. si tam
 diligenter habeant in speculo
 rem. qui nouerit super mel
 de petra. oleum de saxo du-
 rissimo. Neque in illa die
 stillauerunt montes dulcedine.
 colles fluxerunt lac et mel.
 cum roantibus celis desuper mi-
 nibusque pluetibus iustum.
 aperta est terra leta germanias
 saluatore. ~~saluatore~~. cum do-
 mino dante benignitate.
 terra nostra reddente fructum
 suum. super illi montem mo-
 tum. motem coagulatum et
 pingue. una et veritas
 obinuerunt sibi. iusticia
 et pax osculate sunt. Quo
 quoque in tempore viri iste
 me ceteros montes non
 modicus. ~~beat~~ hic vide

licet euangelista. dum desiderata
 tui nobis in salutis exordi-
 u. suo mellifluis comedant
 eloquio. veluti perflant auro.
 atque eucino sole radiante. quod
 ex eo spumelia perfluerit ara-
 mata. Veniam et nunc deus
 emittat verbum suum. et in-
 fiet ea nobis. perflet cor vestrum
 spiritus eius. et sicut nobis in-
 gibilia verba euangelica.
 fiant in cordibus vestris desidera-
 bilia super aurum et lapidem pre-
 ciosum multum. fiantque dul-
 cia super me. et famam. ~~et~~
 itaque. Nullus est angelus
gabriel a deo. Non arbitror
 hunc angelum de numeris
 esse. qui qualiter ex causa.
 crebra soleant ad tras fu-
 gilegacione. ~~ad~~ et ex eius
 nomine per se intellegi datur.
 quod interpretatum fortitudo dei di-
 citur. et quia non ab aliquo forte
 excellencia. ~~se~~ assolet
 spiritus. sed ab ipso deum prohi-
 bet. Propter hoc quod positum
 est a deo. ~~vel~~ dictum est
 a deo ne cuiusque boni spiritus.

lingua

lūm deus anq̄ v̄gini reue
 lante p̄tēt conchū. excep
 to dicitur archangelo ga
 briele: q̄ utiq̄ tante m̄t̄ lu
 os inueniri p̄tēt excellen
 ae. tali q̄ noīe dignū habere
 tur. q̄ m̄cio. **N**ec discor
 dat nomē ~~hōis~~ a m̄cio. **U**er
 quippe v̄tute x̄pm̄. quē me
 lus nūciare dēbat: quā
 h̄ic quē simile nomē ~~hōis~~
 honoat. **N**ā quid ē aliud
 fortitudo q̄ v̄tus. **N**ō autē
 detecens aut i cōgr̄m̄ vide
 at. d̄m̄ q̄ m̄ciū quoniam c̄
 ser̄i vocabulo: cū sit m̄tro
 q̄ appellatōnis vna. nō sit
 t̄m̄ vtriusq̄ simlis causa.
Alit̄ q̄ x̄ps fortitudo. uel
 dicit̄: alit̄ angelus.
Angelus em̄ t̄m̄ nūcipat̄
 x̄ps autē etiam substantiē
 x̄ps dei v̄tus q̄ dicit̄. q̄ est:
 qui fort̄ armato. quat̄ri
 ū lūm̄ i pace custodire sole
 bat. fortior s̄p̄ ueniens.
 ip̄m̄ brachio suo de bellant̄:
 sic ei uasa captiuitatis
 sue potēt eripuit. **A**ngl̄s
 ai dei fortitudo appellat̄ est:

uel q̄a h̄m̄remodi p̄rogati
 uam inuenit officij. quo
 ei dem̄ m̄ciaret aduentū
 uirtutis: uel q̄a v̄gine na
 tura p̄andam. simplici
 ueritatem de miraculi no
 mitate ne ex p̄auelceret. q̄
 fortare dēberet. **Q**uod q̄
 at. **N**e timeas igneus Ma
 ria: i uenisti gr̄am apud
 d̄m̄. **S**er̄ q̄ ip̄us sponsū. ho
 minē utiq̄ nichilomin̄ i
 m̄le q̄ timorati. nō irra
 tionabiliter fortitū idem a
 gl̄o q̄ fortasse credit̄: quāq̄
 tūc ab ew̄angelista n̄ noī
 ner̄. **J**oseph̄ iquit̄ sibi da
 uid: ne timeas accipe ma
 riā cōingem tuam. **C**on
 uenit̄ itaq̄ gabriel ad
 hoc op̄ eligitur: imo q̄a
 tale illi negotiū i iugit̄
 recte tali noīe designat̄.
Nullus est q̄ gabriel agē
 lus adeo. **Q**uo: **I**n cunta
 re gabilee an noīe narra
 ret. **V**ideant̄ h̄ ut ait
 nathanahel: a nazaret
 potest aliquid bonū eē. **N**a
 zarret i t̄p̄retat̄ flos.

dim
ne

Indetur autē in quodā semē
fuisse cognōnis. tāq̄ etelo
iactatū in trās. allocuōnis
et p̄missiōnis fr̄ celis ad pa
tres. abrahā sathes ysaac et
iacob. De quo semine scrip
tū est. **I**h̄i dñs reliquas sa
baoth nobis semē: sicut so
dōma fuisse m̄ et quasi gomoe
ra similes esse m̄. **F**loerunt
autē hoc semē in mirabilibz.
que ostensa sūt ieritu isrl̄
de egypto: et i figuris et emig
mationibz. et totū iter in deserto.
vltiq̄ in terrā p̄missiōnis:
et deinceps in iudicibz et i iudici
mis p̄phetaz: et in ordinatione
quorū regni ac sacerdotū
vltiq̄ ad xp̄m. **X**p̄s autē huius
seminis. et horū floz nō in me
rito fructus et intelligit. di
cēte dauid. **D**ñs dabit te
ingūtatē: et trā m̄a dabit
fructū suū. **I**tem. De fruc
tu ventris sui: ponā sup
sedem suā. **I**n nazareth ḡ
miciat xpc nasciturus:
q̄a in flore sperat fructus
p̄cellurus. **S**ed p̄ dicitur fruc
tu flos decidit: q̄a veritate

apparente i carne p̄missio trā
sit. **U**nde et nazareth am
tas galilee dicit. id est trās
migrationis: q̄a nascente
xpo. illi oīa trāsiert. que
superius enumerā: que
ut ait apl̄s. in figura con
tingebant illis. **H**os ḡ flores
et nos qm̄ iā fructū tenem̄.
p̄trāsisse videm̄: et dū ad
hic floere videbatur. trā
situri p̄uidebant. **U**nde da
uid. **M**ane sicut herba trā
seat. mane floreat et trāse
at. vltiq̄ decidat in dures et
arescat. **V**elpe etem̄ id est
q̄m̄ venit plenitudo tempus.
in quo misit deus vngentū
suū. fr̄m eximere. fr̄m sub
lege. dicente xpo. ecce nova
facio oīa: vetera trāsiert
et disparuerūt. **q̄m̄** in iouitate
succrescentis fructus. flores
decidit et arescit. **U**nde rur
sū scriptū est. **S**emū aruit
et flos decidit: verbū autē
dñi manet in eternū. **C**redo
nō ambigi: q̄m̄ verbū fructus
est. **V**erbū autē xps est. **B**ona
itaq̄ fructus xps: qm̄ ma

nec in etiam. **S**i ubi est fe
 mi qd' aruit: ubi flos qui
 decidit. **P**ro heretico responde
 at. Omnis caro femina: et om
 nis gloria eius tam flos fe
 mi. **S**i omnis caro femina
 ergo carnalis ille iudeorum
 ipse femina fuit. **A**n non femina
 aruit: et dum idem ipse ab
 omni spiritu pigredine uacuus
 luce littere adhesit. **A**n
 non etiam flos decidit: et quoniam gloria
 non est habitant in legem
 sit. **S**i flos non decidit: ubi
 regnum. ubi sacerdotium: ubi p
 hete. ubi templum: ubi denique
 magnalia illa de quibus glori
 solabant et dicere. quanta au
 diunt: et cognouimus eam: et pa
 tres nostri annunciant nobis.
Item. **S**icut mandauit prius
 iuris. nota facit ea filiis suis.
Et hec dicta sunt pro eo. quod pos
 tum est in nazareth ciuitatem
 galilee. **I**n illam ciuitatem
 missus est gabriel a deo. **A**d
 quem. **A**d uirginem desponsatam
 uiro: cui nomen erat ioseph.
Que est hec uirgo tam uenera
 bilis ut saluetur ab angelo:
 tam humilis ut desponsata sit
 fabri. **P**ulchra pro mixtura uirgi

nitatis et humilitatis. nec me
 dicere placet deo illa anima. in qua
 et humilitas immedat uirginitatem:
 et uirginitas exornat hu
 militatem. **S**i quanta uitas
 uenacione digna est. in qua
 humilitate exaltat fecunditas:
 et pariter colerit uirginitatem.
Audis uirginem. audis humilem:
 si non potes uirginitatem. hu
 milis imitare uirginis humi
 litate. **L**audabilis uirgo uirgin
 tas. si magis humilitas ne
 cessaria. **M**aior salus. **I**lla ^{consultatur}
 precepit. **A**d illam in uitaris
 ad illam cogere. **D**e illa dicitur.
 qui potest capere capiat: de
 illa dicitur si quis efficiat. ut iu
 uis iste. non intrabit regnum
 celorum. **I**lla remuneratur illa
 exigitur. **P**otes tenet sine u
 ginitate saluari: si humilia
 te non potes. **P**otes magis pla
 cere humilitas. que uirginitate
 deplorat amissam: si humilita
 te ante audeo dicere. nec uirgi
 tas marie placuisset. **S**uper
 requiescit spiritus meus: et non super
 humile et quietum. **S**uper hu
 mile dicit non super uirginem.
Si ergo maria humilis non est:
 spiritus sanctus super eam non requiescit.

In hinc eam non receitit: nec
impregnabit. Quomodo enim de
ipso sine ipso conciperet. Patet
itaque quia ut de spiritu sancto concipi-
peret. sicut ipsa prophet. re-
sperit deus humilitatem angeli
sue. Unde constat. quia etiam
ut placeret uirginitas. humili-
tas paulo dubio fecit. Quid
dicit uirgo superba. **T**ame ex
humilitate cepit potius quam
uiginitate. et si placuit ex uir-
ginitate. **M**aria se oblita uir-
ginitate. gloriatur de humilitate. et tu
negligens humilitate. blandi-
ris tibi de uirginitate. **R**esponde-
ant illa **de humilitate ancille**
sue. **S**ue illa. **V**irgo utique
sancta. uirgo sobria. uirgo deuota.
Nuquid tu castior illa. **N**uquid
deuotior. **E**st iniquum forte
tua pudicitia gratior castita-
te **M**arie. et sine humilitate
te placere sufficiat ex tua.
quod illa non potuit ex sua. **D**e-
uotior quanto honorabilior es ex
singulari munere castitome.
tanta tibi tu maioris munera
facis. quod est in te deo feceris
per uisionem superbie. **N**uquid
excedit tibi uirginitate non esse. quia
de uirginitate insolentia. **N**on omnium
quidem est uirginitas. multo

in paucorum est cum uirginitate hu-
militas. **I**n uirginitate non
potes in **M**aria uirari. **S**tu-
de humilitate imitari. et suffi-
cit tibi. **Q**uod si uirgo et humilis
es quia es magnus es. **E**st enim
magis aliquid quod uiraris in **M**a-
ria. scilicet cum uirginitate feci-
ditas. **I**n seculo non est auditum.
ut aliquid simul esset mater et uirgo.
Osi et cum mater attendas. quo-
te tua super est mirabili celsitu-
dine. ducit admiratio. **N**one
ad hoc ut te uideas. nec satis
posse mirari. **N**one tuo inno-
centis iudicio. illa que christum
habuit filium. super omnes etiam cho-
ros angelorum exaltabit. **A**nno-
dum et christum angelorum audacter
suum appellat filium dicens. fili quod
fecisti nobis sic. **Q**uis hoc au-
deat angelorum. **S**ufficit eis et
per magno habent quod cum sint
spiritus ex conditione. ex gratia facti sunt.
et uocati angelorum. testantur da-
uid. **C**um facit inquit ange-
los suos spiritus. maria uero ma-
trē se agnoscens. maiestatem
illa. cum illi cum reuerencia ser-
uunt cum fiducia suum incipit
filium. **N**ec deignat deum in-
cipit. quod esse dignat est.
Nam paulo post subdit ewan-

+ potius quam uirginitate et si pla-
uit ex uirginitate tamen ex humilitate
cepit.

15

gesta: et erat inquam subditus illis. Rursus quibus: Deus inquit hoibus: Deus inquit cum angelis subditus fuerit cum principatibus et potestates obedire subditus maie nec cum maie et etiam yoseph pro maiam aware g' vtrilibz et elige quid amplius iuraris: siue filij tenuissimam dignatione siue matris excellentissimam dignitate. Vtriusq' stupor: vtriusq' miraculu: et quod deus femine obtemperet. Inuitas absq' exemplo. et quod deo femina principet. sublimitas sine socio. In laudibz vgnm singularit' canit. qd' secut' agm quocunq' ierit. Quibus ergo laudibz iudicas digna? et etiam pit. Dilce homo obedire: dilce terra subdi. Dilce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens euangelista: et erat inquit subditus illis: hanc dubiu qm maie et yoseph. Et rubesce superbe tuis. Deus se humiliat et tu exaltas. Deus no' subdit se hoibus: et tu duam gestiens hoibus. tuo te p'poms auctori. Atina in tale aliquid cogitanti. deus respodit dignet. qd' et suo increpando respodit a pl'o. Vade inquit p' me sathanas: qm n' scapis ea que di fr.

Quociens em hoibus p' esse desidero. coociens dm meu pure co'cedo: et tunc ve n' sapio que di fuit. De ip'o naq' dem est: et erat subditus illis. In hominis o ho' mitari dedigneris exempli: certe no' erit t' idignu' seq' auctore tuu'. Si n' poter' foelita' seq' eu' quocunq' ierit. dignare ul' seq' quo t' co' descedit. hoc e' no' poter' subh' me incede semita' vgnitatis: aciu' rectitudine si qui etiam de vgnibz de manent ut ve factear. nec qm secut' agm quo cunq' ierit. Sequit' quide' agm comquar' humilis. et sequit' et vgo superbz: si uent' quocunq' ierit. qm nec ille ascende' potest ad iudicia agm q' sine macula e'. nec is ad e'dem mansuetudine descende' dignat'. q' scilicet no' cora' tondente. s' cora' se' occidente obmittunt. Attamen salubriore' elegit se qui p'tem i' humilitate p'cepit. q' i' vgnitate superbz: cum et illu' i' iudiciam sua' humilis san' arrio purget. et hui' pudiciam superbia' i'quinet. **S' felix maria:** tu nec humilitas defuit. nec vgnitas. Et quide' singularis vgnitas quia no' temerant

scire d' p' m
cassam vob
humili
mas

Et honorant fecunditas et
magnitudo specialis humi-
litas. quod non abstulit se extulit
fecunda uoluntas. et in compa-
bilis in suis fecunditas. in u-
nitatis simul conuenit et hu-
militas. Hinc nimirum uirgo
regina geminis ornata uir-
tu geminorumq; uentris parit
et corpus de corpore pulchritudine
specie sua et pulchritudine
sua in celestibus cognita. ce-
lestium in se puocant af-
fectus: ita ut regis animi
in sui concupiscentia in duna-
ret et celestium inuicem ad se
deliberis educeret. Et hoc
est quod nobis in ewange-
listis comeditur. cum angelus
philippi ad deo destinatum ad uir-
gine. Ad deo inquit ad uirgine.
id est accessit ad humile: a deo
ad ancilla: a creatore ad cre-
aturam. Quanta dignitate dei:
quanta uirginis excellencia.
Currite matres currite
filie: currite omnes qui per eam
et uenia peruenimus: et cu-
tristitia peruenitis. Adite
uiginalem thalamum. uigine
diminui si prestis iudicium
sacerdotis in cubiculo. Fac-
em deus mittit ad uirgine: et
re aliter maria. *Angls*

¶
Hic primet
Quid hoc et ne
in altera folio
sequenti.

conuaretur

auris pariter musculante quid
uicere ei: si forte audiat
in solenni. **L**etare pr-
adi: si magis tu eua exulta:
quod sicut omni parentes. na
omni finis penitentes: **Q**uod
in felicitate est. inus penitentes
in parentes. **Q**uibo magis con-
solamini super filia. et tunc fi-
lia: si illa amplexus deus ma-
liu ortu est puer: cum opprobrium
in omni transit mulieres.
Iustas namque tempus. quo ia
tollat opprobrium non habeat
in quid causet aduersa femi-
na. **Q**ui utique dicit se impudice
exulare. **Q**uod et. crudelis
illa accusare non cunctat. **Q**uod
dicens. **M**ulier quod dedit in so-
nia. dedit in de ligno: et con-
medi. **P**roterea eua currite ad
matrem currite in ad filia:
filia per uirgine respondet: in
uiris opprobrium tollat: in
pri per uirgine satisfaciatur. **Q**uod
dicit si uir condit per femina.
ia non erigit in per femina. **Q**uod
dicebas o adam. **M**ulier quod
dedit in dedit in de ligno: et
comedi. **W**erba malicie sunt
h: quibus magis ageas cul-
pa quod dicas. **V**erumtamen sa-
pia uincit maliciam. cum oc-
casione uenit de ore deus in-

terrogando

+

Quid horum non admirabile, quod non incomparabile, quod non singulare? Mirum vos si
 huiusmodi ponderatione, quod tua iudices digni admiratione, utrum videlicet
 potius stupenda sit fecunditas in virginibus, an in matre integritas, sublimitas
 in prole an in tanta sublimitate humilitas, si quod in dubitanti horum singula prefe-
 renda sunt simul cuncta, et incomparabile excellens est atque felix omnia precepisse quia
 aliqua. Et quod mirum si deus qui mirabilis legit et tenet in sacris suis, mirabiliter
 se exhibuit in matre sua. Veneramus ergo coniuges in carne corruptibili,
 carnis in integritate, miramini etiam sacre virginis, in virgine fecunditate, mira-
 mino omnes homines dei matris humilitate, et honore laquei angli omni regio ma-
 tris, qui matrem adoratis virginis prolem, ipsum matrem parit ac matrem regem, nisi ge-
 neris reparatore, vite auctoris in auctore. Qui apud vos tam sublimis,
 inter nos tam humilis, a nobis parit et a nobis datur, et dignitati debita re-
 verecuntia, et dignationi honor et gloria in sacris scriptis dantur. **Explicit omelia prima**

Boni quidem dicitur illud quod solis in regno. **Incipit omelia secunda**
 dei gaudere virginibus ipsam virginem reginam cum rebus immo prima int-
 etas esse contraria nemo qui ambigat. Quia ut ait illa, propter id
 quod solis licet cum omnibus, tam virginibus ut dixi commune erit, dulciori quodam
 atque elegantiori carmine locutionem esse civitate dei. Cui utique dulcisonos
 tepere ut cepit modulos, ne ipsa quidem virginum ulla digna invenietur.

quia solis v.
 verne folia

^{hoc}
 X. ~~l.~~ semi folia seu quod in eo scriptum est,
 omnium esse ad ea signa in quod folio + seu #.
 ubi hoc tan postremum jam quam initium via homelia
 interponere, et sic pergo

quia soli merito de meritum fecerunt que sola partu. et partu diu
no glatur. Glatur de partu no in se: si in ipso que pepit. deus siquide.
deus em e que pepit. dicitur sua singulari i celestibus conaturus gla.
singulari i terris puenire curam et gra. qua uideb i effabit et in
tacta daret et parer i corrupta. Dicitur diu hui' uodi debeat uarietas.
qua no nisi de uirgine ualere. Talis dicitur et uirginis partus: ut no
uaret si diu. Adinde factus homi ut ho feret ualens de hoie talem
sibi ex omi debuit dilige imo credere uirgine. quale et se delecte sciebat et
sibi uouat p'actura. Dicitur itaq; de uirgine de qua in uirilata i ma
culatus parer. omnia maculas purgaturus. Dicitur et hui' de qua
uicis et humilis corde prodier. hoc in se uirtu necessariu sibi saluber
vniq; exemplū ostendens. Dedit q; uirginis partu qui ei. in ante et u
ginitis i hui' uerit uouit. et humilitatis p'rogauerat meriti. Alioq;
nisi angelus ea in sequentibus gra plena p'uenit. si quipia uel pa
ri boni qd' et gra no eet habebat. Et igitur que sem scia iocuntur
erat partu et parura. scia eet corpe. accepit donu uirginis. ut ellet et
mente. accepit humilitatis. *Incunabula uel uerte folia et quare
in priori folio ad lignum #*

Lectio[n]e ewangelicā exposui sicut potui: nec ignoro qđ non
sibi placebit: sed suo me ob hanc rem multoꝝ fore indignatio
m. ob noxiū. Et aut iudicator sup huius aut p[re]sumptor: qđ uideh[ur]
post patres qđ hunc ip[s]u[m] locū plenissime exposuerūt: rursus i[e]odem
uouus expositor ausus fuerim manū mittere. S; siquid dicitū ē post pa
tres qđ nō sit o[mn]ia patres: nec patrib[us] arbitror nec unq[ui]q[ue] displice debere.
Vbi aut dicit qđ a patrib[us] accepit: dū sic absit triphus p[re]sumptus ut non
desit fructus deuotionis: p[re]sent[ur] audia de superfluitate cauantes. Nouit
tū qui me tanq[ua]m de orala r[ati]o[n]e necessaria ex planatione suggillat. non
tū intendisse exposiōe ewanglii: qđ de ewanglio sume qđ loqui delectabat.
S; s[ic] petra[m] qđ p[er] uiam magis ex h[is] certaueri deuotione qđ cōmune que
serui uoluntatem: potens erit pia ego apud suū misericordem filium
hoc meū excusare p[ro]p[ter] tū hoc meū qualemq[ue] opusculū destinari.

*MS. Albed quod in hoc folio scriptum, pertinet ad finem
ultima Homelia, Sup Missa, seu de laudib[us] b. V. Mariae
& est conclusio omnium Homeliarū Sup Missa.*

rogando elice temptantur k
 n potunt. i thesauro idfici
 entis sine pietatis in uenit.
 Reddit nempe femina pfe
 nima. humilis ppheta. pru
 dens p fortuna. que p ligno
 mortis. gusti ubi porrigat
 vite. i puenenob vto illo amari
 tudinis dulcedine pariat fructu
 et in. Multa igit unque excusa
 tioms vbu in uocem graz ac
 tioms. i dic. Que mulier qd
 dist in dedit in = deliquo vi
 te i comedi. et dulce frim est
 iore meo sup mel. qa iyo vin
 ficasti me. Ecce emi ad missus
 est angelus ad vigne. Q ad m
 randa i omi honore dignissima
 vigne. i ofemina singularit w
 neradam sup omis feminas.
 amabile parentu repara tie.
 posteroy vniuersitatem. Missus
 est magd angelus ad vigne. i v
 gine carne. vigne mente. vgi
 ne pessione. vigne demiq alem
 describit apls. mente i coeue
 icam. nec nouit. i foetuitu in
 uetam k asclo electa. ab altis
 simo p cognita i sibi pparata.
 ab angelis seruata. i a pibz p
 signata. apphetis pmissa. Saru
 tare i in scripturas. i pla
 que dico. Vis ne ut i ego aliq
 et hys testimonia hic uisera

Ut pauca loquar te pluribus. q
 ana t p dixerit inder denq. qn
 ad serpente ait. i inimicias pua
 mter te. i me i muliere. Et
 si ad huc dubitas q maia non
 dixerit. audi quid. Ipa coteret
 capud tuu. Sin hys seruata inc
 roia est i maie. Ipa pculdubno
 cap contuit uenentiu. que om
 in moda maligni suggestione.
 ta de carnis illecebra qua de me
 nis sybia ducit ad mclph.
 Quia u aliam salomō requi
 rebat ai dicebat. i mulier q for
 te qd inueniet. Non erat que
 v sapientis inu. i sexu i firmitate
 fragile corpa. lubrica mētra.
 qua m i dm legerat pmissa
 se. i ita uidebat congruere.
 ut qui uicerat p femina pfe
 minā uiceret. ipam uehemēt
 amirās aiebat. Muliere for
 tem qd inueniet. Quod e de
 ce. Si ita de manu femine p
 dat et nra omi salus. i iuore
 cie restitucia. i de hoste victo
 ria. fortis omnino necesse est
 ut pvideat que ad tm op p
 sit esse idonea. S; mulierem
 forte qd inueniet. Ac ue hoc
 quelille pmet deherado. lab
 dit pphetao. Hecul i de vlti
 mis simbz pphetao. i hoc est.
 Non uile nō pui nō mediocre?

+ sent

nō de terra. s. de celo. nec
 de celo proxima tris. p̄m̄ h̄m̄
 fortis mulieris: s. a summo celo
 egressus est. **Q**uid deinde rubus
 ille quōdam molancus p̄tende
 bat. flamas emittens quidē s.
 nō ardens. n̄ maiam parturien
 tem. **¶** **I**dolore nō sentiente.
 quid rogo vga aaron florida.
 n̄ h̄m̄ctata n̄ v̄m̄ p̄m̄en
 te. q̄m̄s v̄m̄ nō cognosce
 rem. **I**na^m magni miraculi
 mai^m mulierū v̄m̄as edisse
 rit dicens. **E**grediet^r v̄m̄ga
 de radice velle. **¶** **f**los de radice
 ei^m ascendet. **v**ga v̄m̄e flore
 v̄m̄is partū intelligēs. **¶** **S**ic
 q̄d n̄c in flore v̄m̄ intelligi da
 t. superiori videt adūlarū sen
 tentie. q̄ nō v̄ge flore. s. flo
 ris fructu designari diceba
 t. **F**lorens in eadem aaron
 v̄m̄ga. q̄ nō solū florent s. v̄
 frondunt. **¶** **f** fructū emittit.
 n̄ solū flore vel fructu. s.
 v̄m̄is etiā frondibz eūdem
 significari. **F**lorens. **¶** **a** p̄m̄
 moysen n̄ fructu v̄ge. nec
 flore s. n̄ v̄ga demonstrari.
 illa v̄m̄ga v̄m̄ga. qua ferren
 te. aq̄ vel dūdit^r transicu
 rus. vel de p̄m̄biturū.
¶ **N**ullū autem inueniens
 est dūsis rebz ex causis.

* dūsis

¶ cruce

xp̄m̄ significari. **¶** **v**ga quidē
 p̄m̄nciam. in flore vero fragi
 cia. in fructu autē sapientia
 cedimē. in frondibz quorū sedu
 lanū est in telhgi p̄m̄ctionē.
 qua videlicet p̄m̄ v̄m̄los ad se
 confugientes. sub v̄m̄b^z alaz
 suaz p̄m̄gere nō desinit. **¶** **h**
 ue ab estu desiderioz carnali
 ū.

asarie impioz qui
 eos attraxerit. **B**ona. **¶** **d**elide
 rabitis v̄m̄bra sub alis iū.
 vbi tutū est fugientibz refu
 gū. gratū f̄m̄s refrigeri
 um. **M**isere mei dñe iū
 xp̄e. qm̄ in te confidit aīa mea.
¶ **i**n v̄m̄b^z alaz tuaz sperabo
 donec transeat iniquitas.
In hoc tū v̄m̄e testimonio
 florem filii. **v**ga intellige
 m̄m̄. qm̄ et v̄ga floruit
 absq̄ germine. nec virgo
 concepit ex homine. **N**ec v̄
 ge v̄m̄cem lecit floris emi
 sio. nec v̄m̄is pudorem
 sacri partū eductio. **¶** **P**fe
 ram⁹ **¶** **a**lia v̄m̄ga mat^r deoz
 filioz congrua de scriptu
 ris testimonia. **¶** **C**ui d^r illud
 gedoms significat v̄m̄li⁹.
 qd^r v̄m̄q̄ de carne confū s.
 sine vulnere carnis in a
 rea roze p̄m̄dit^r. n̄ carne

ponit^r **¶** **u**t q̄dem lana. n̄ bara

alluq̄ta de carne uiguis. abs
 q̄ detrimeto uiguitatis. In
 unq̄ distillanti; celis. tota
 se i fudit plenitudo diuinita
 tis. adeo ut ex hac plenitudi
 ne omnes acciperem. qui
 uer sine illa no aliud q̄ terra
 ai di sum. Hinc quorq̄ getedius
 sco pphetia dictu. satis pul
 chre uenire uidet ubi dicit
 Descendet sicut pluuia in
 uell. Na per hoc ad se h̄t. i
 sicut stilladua stillancia su
 per terra. illud i tellu dat.
 ad per in uertam roe madida
 aree. Pluuia quippe uoluita
 ua. q̄ segregant deu herē
 ditati sue. placide p̄us i abs
 q̄ strepitu opationis h̄uma
 ne. suo se uetissimo lapsu di
 misit uigineu in uteru. post
 modu ubiq̄ terraz distula
 p̄ca pdicatoz. u ia sicut plu
 uia in uell. s̄ sicut stillancia
 super tra. cu quoda unq̄ uer
 boz strepitu i sonitu mira
 culoz. Siquide recordate sūt
 miles ille. que perabant plu
 uia. p̄ceptu sibi fuisse cu int
 terent. Quod dico uobis i
 tenebris dicite in lume. i

ad in aure auditis. pdicite
 sup tecta. Quod i fecerit. Et
 enim i oem tra erunt soni
 eoz. i in fines orbis terre uer
 ba eoz. Audiam. et iherem
 am noua ueterib; uaticinatē.
 i que p̄sentē monstrare no
 poterat. uirtutu. i ardet de
 siderabat. i fidem p̄mittēbat.
 Nouu iud facer. dno sup
 terra. femina circūdabit vi
 ru. Que ē femina hec. Es
 s̄ uero ille v. t̄ h̄t si v̄ quo
 in a femina circūdat. Aut
 si a femina circūdari p̄t. i
 quom v̄. i ut ap̄t̄ dicit. i
 quom simul i v̄ esse i uero
 mat̄. hoc ē a uigine p̄t cir
 cūdari. Nouamq̄ uiros.
 qui sicut i uia. puericia.
 adolescētia. atq̄ i uetute
 transeūtes. ad ḡdum senec
 tuti proximu p̄ueniēt.
 R̄ ergo i adeo gradis est.
 quom femina circūdari p̄t.
 Si dixit femina circūdabit
 i fauē. ul femina circūda
 bit paruulu. n̄ uouu uide
 ret nec miru. Hic autē
 q̄ ml tale potuit s̄ dixit
 uiru. querrim. que sit hec

stilladua

ad se uir

novitas. q̄ deū fecit in ter
ra. ut femina circumdare virū?
i v̄tra feminej v̄m̄i? ne
p̄suli se meū coibere.
Quid est hoc miraculi.
Hūquid potest homo ut ait
nichodem? i ventre matris
sue iterato in troire & re
nasci. S̄q̄ v̄tome adceptū
p̄tūq̄ v̄gnale? si forte inter
plurima noua & nura aibi
inspicit q̄ d̄licēt in quira.
etiam h̄at quā de p̄pheta p̄
tuli reperia nouitate. Por
ro ibi agnoscat lōgitudō l̄ce
us. l̄antudo āgusta? alti
tudo subdita. p̄hūditas pla
ua. Ibi agnoscat lux nō lu
rens. uerbu i f̄ans. aq̄ si
ciens. p̄mis esurēs. Vide
as si attendas p̄tencia re
gi sapiam̄ multū. v̄tu
tem sustentari. deū demq̄
lactente h̄ angelos refici
ente. v̄giente h̄ unīeros
cōsolante. Videas si intē
das trīstari leticiā. m̄uē
fiduciā. salute p̄ari. uicā
mōris fortidme uirūq̄
ri. S̄ ad v̄m̄i unradue.
p̄a ibi cermit trīstiaa

lenificans? mors uinificas?
p̄uocō fortas? i firmitas v̄o
bras. Cuiā illud quoc̄
nō p̄currat qd̄ dicebam.
Hūquid nō facile tibi est intē
h̄ femina agnoscere v̄m̄i
circūdantem. **M**ariam v̄
deas virū approbatū a deo
i h̄m suo utero circumplectē
tem. **V**irū aū dixerim i h̄m?
i nō solū aī iā diceret v̄ p̄he
ta potēs i op̄ & sermone. h̄
etia aī teueya adhuc i f̄ans
uicē deī m̄o blādē uel foueret
i gremio. ul' duraret i utero.
Vir igit erat i h̄s nec dū etiā
uaḡ. h̄ sapiens i etate h̄ aī
ingore nō corpore. uatū
tate sensuū. nō corpulētia m̄e
br̄oz. Neq̄ enim m̄m̄ habu
it sapie. ul' uicm̄. **N**on h̄uit
sapia i h̄t̄cepta quā uatū.
p̄mis q̄ magnū. S̄ue ḡ la
tes i utero. siue uaḡēs. siue
gr̄adu scul̄. i frogas doctores
i tēplo. siue iā p̄fecte etatis dō
cēs i p̄lo. eā p̄fecto plen̄ fuit
sp̄u sc̄o. **N**ec sunt hora i quacūq̄
etate sua q̄e plenitudine illa q̄
i h̄m cōceptione accepit i utero.
ul' aliqd̄ m̄uūret. ul' eīdē aliqd̄
adiceret. h̄ ap̄ i n̄o p̄fecto.
ap̄ i n̄o i quā plen̄ fuit sp̄u

+ nec

scō sapie & intellectū. spū salū
 & fortitudinis. spū sciencie et
 pietatis. et spū timoris dñi
 Nec te moueat qd' de illa i alio
 loco legis. ist' aū p̄ficebat
 sapia & etate. & grā apud dñm
 & hoīes. Añ qd' de sapia huc &
 grā dictū est. nō scdm ad etat.
 s̄ scdm qd' apparebat in telli
 gendū est. uō q̄a videret ali
 qd' nouū. et accederet qd' an
 non haberet. s̄ qd' accedere
 uideret. q̄a volebat ip̄e ut
 uideret. Tu homo cū p̄fice
 nec qm̄ nec q̄tū vis p̄fice.
 s̄ te nesciente tuus moderat
 p̄fice. tua uita disponit. At
 uero puer ih̄s qui disponit tu
 am. ip̄e disposuit & suam. & q̄
 volebat. & quibz uolebat sapi
 ens apparebat. q̄a & quibz sa
 pientiae. q̄a & quibz uolebat
 sapientissim⁹. quāq̄ uis nūc
 est n̄ sapientissim⁹. Similit̄
 & cū semp̄ oī grā plen⁹ fuisse.
 siue q̄ apud dñm siue q̄ apud
 homines habē debet. p̄ suo cū
 arbitrio nūc plus. nūc minus
 ostendebat. p̄ ut uerū q̄a q̄
 ere uel saluti explaret.

Constat qd' & semp̄ ist' uir de
 sūm habuit. & si semp̄ coeque
 s̄ ū apperunt. Cur demq̄ du
 bito uirū fuisse in utero. q̄e
 michi dñm fuisse n̄ ambigo. Alim⁹
 appe ē esse uirū quā dñm. Sed
 uide si nō eadē hanc iheremie
 nouitate. p̄fice lucidissime
 apperunt. q̄a uouos superuū
 q̄arō flores exuunt. Et in
 ad ugo coepit. & pariet fi
 liū. Tu habes femina. *salis*
 uē. Vis. & de uro audire quid
 sit. Et uocabit̄ aut nomē ei
 emanuel. id ē nobiscū deus.
 femina nāq̄ circūdams uirū.
 uirgo est & p̄fice ih̄m dñm.
 Vides quā pulchre & cordit.
 scōe mira fca & multa dca
 sibi nūc & cūmūt. Vides
 q̄ stupēdū sit hoc unū de u
 gine & in uigine miracū. fca
 q̄ tot miracula p̄uenit. Tot
 miracula p̄uenit. Vides
 uirū sp̄c fuit p̄phetar. licz
 diuersis modis. signis &
 temporibz. eadē rem diuer
 sino diuerso spū & p̄uideat
 et p̄dyerit. Quod moy
 se monstratū ē in rubo.

& fer q̄ in cāis
 bat

igne. aarō in uiga y floze. ge
tes in uelle y rore h' ante sa
lomo p'uidit i forte muliere
y ei' p'cio: apertus iherem
as p'cunt de femina y uro:
aptissime ysaias declarauit
de uigine y deo: gabriel tunc
exhibuit uigine salutando. In
naq' e. de qua uic ewangelista.
missus est ait angel' ad
uigine desponsata yoseph.
Ad uigine inq'nd desponsata.
Quare desponsata. Cum eēt
uigo electa. y ut ostensū est
uigo conceptura. uigo pari
tura. mirū cur desponsata
fuerit n̄ nuptura. Inq' ul'
h' casu fr̄m q's dixerit. Nō ē
casu fr̄m qd rōtib' causa
mēdat. causa ualde uilis
y necessaria. y dnm p'fius
admēcione p'fili digna. Quā
q' in. uno qd an patrib' y
hū est. Illa utiq' rō fuit de
sponsationis maie. que et du
bitationis thome. Nos siqn
de uideoz erat ut adie despon
sationis sue. usq' ad temp'
nuptiaz. sponsis sponse tra
terent custodiende. quatin'

caz ipsi eo sibi pudiciam curio
suis seruarent. q' ipi fideles
existerent. Sicut ergo thomas
dubitando. palpado. Stantissim'
fr̄s est chnce. scilicet resurrexio
ms. na y yoseph desponsando sibi
uigine maian. y eius dulationē
in tempore custodie studiosus
cōplando. fr̄s ē pudicie fide
lissim' testis. Pulchra utiq'
rei conuenientia. Et dubitatio
thome. y desponsatio maie pō
runt simili erroris laqueū no
bis inuere. fidei uidelicet in illo
castitatis in illa. ueritate in suspi
cionē ad chnce. S' ualde prude
ter. y p'cōtrariū fr̄m ē. ut unde
metuebat' suspicō. firma sit
certitudo. Nā y de certitudine.
nau' quidem ego q' infirm' sū.
crediderim thome dubitātū y
palpātū. q' cephe audiētū y cre
dētū. y de matris cōtinentia.
ei' custodiētū y experiētū. q'
ip' quoq' uigine. de sola sua
sciencia se defendēt. Dic que
so quis eam uidens nō despon
sata y grandā. n̄ p'p' dicit
meretricem q' uigine. Nō autem
hoc decebat dia de uirē ipsi.

Tollerabilis uero atq; honestus
 fuit. putari ad tempus christum
 de coniugio fuisse natum: quod de
 fornicatione. **S**ed non poterat
 inueniens deus. apertum aliquid
 ostendere signum. quo uide-
 fieret ut ei uel oceret infama-
 ret: uel uirum arminaret.

Doceret utiq; si non poterat
 latere demones. ad facerent de-
 mones. ad scirent homines.
Appetebat autem apud ap-
 mundi aliquid dei celari. **S**ilium ^{diuini}
 sacramenti. non ad deum si pa-
 la opus finem facere uellet. im-
 pediri posse ab illo memine-
 ret: sed quia ipse non solum ipse
 est. sed etiam sapienter quocumque
 uoluit fecit. sicut in omnibus opem-
 bus suis quaedam rerum uel tem-
 porum congruentias. ut ordinis
 pulchritudinem seruare conue-
 nit: ita in hoc quoque tam mag-
 nifico opere suo uirum reparatio-
 nis non tantum potentiam suam sed
 et prudentiam ostendere uoluit:
 et quia illud aliter quomodo uel-
 let proficere potuisset. placuit eo po-
 tius et modo et ordine hominem

sibi reddere. quo non erat
 accidisse: ut sicut diabolus prius
 feminam seduxerat: et postmodum
 uirum. et per feminam inquit. ita per
 uirum a femina uirum seduceret: et
 et per uirum christus aperte debellare
 tur. quatinus dum malicie frau-
 de ars mentis ^{illuderet} ac ma-
 ligni fortitudinis christi uirtus re-
 reret. diabolus deus et prudenti-
 aoe appareret et fortior. **I**ta
 quippe deus in carnata sapi-
 entia. spiritualiter uincit nequitia-
 am: quo non solum attingit ad fine-
 usque ad finem fortiter. sed etiam dum
 ponit omnia suauiter. **A**tingit
 autem ad fine usque ad finem: id est
 a celo usque ad infernum. **S**i des-
 cendes in celum tu illic es: si des-
 cendes ad infernum ad es. **U**-
 bius uero fortiter: qui et delirans
 expulit superbum. et apud in-
 feros spoliabit auarum. **C**on-
 ueniens enim erat. ut suauiter
 et non omnia celestia simul et ter-
 rena disponeret: quatinus et
 illum deracens magnetum. re-
 liquos in pace firmaret. et ipse de bellaturus mundum

pius sine tumultibus et man-
suetudinis valde necessari-
um relinqueret exemplum. sic
et mirabili fiet moderamine
sapientie. ut et suis suavis. et
hostibus fortis appareret. **Q**uod
enim potest diabolum ad eos unquam
nobis manentibus superbis. Ne-
cessaria ista desponsata est
maria. quoniam et per hoc et a cam-
bis sanctam abscudit. et a spem
lo uirginitas approbat. et uir-
ginitas tam uerecundie quam fane
pudeat. **Q**uod sapientius
quod dignum diuina sapientia.
Uno tali consilio. secretis celestibus
admittit testis et excludit
tur hostis. et integra fama
seruat uirginitatis. **A**lio
quoniam peccata uideat adu-
tere. **S**criptum est autem. **I**oseph
autem uir. cum esset iustus
uoluit eam traduce. quia sicut
neque iustus esset si cognita
re et diuine concessisset. nichilo-
minus iustus non esset. si proba-
ta iniqua derumpisset. **S**ic
ergo esset iustus et uollet eam
traduce. uoluit eam demer-
tere. **S**uare uoluit eam
dimittere. **A**ccepit et in hoc non

uolsep

pat

+ uoluit o-
cul-
te dimittit
eam. **S**ic enim
esset iustus
uoluit eam
traducere

meam hanc primam sententiam. **U**per
hoc uoluit dimittit eam. propter
quod petrus diuine reperi-
uit dicens. etiam diuine qua-
lis peccator sum. propter quod et
centurio a domo sua cum pro-
hibebat cum dicit. **D**ignus sum
dignus ego. ut intres sub ter-
ram meam. **I**ta ergo et ioseph
dignus et procerem se reputans.
dicebat ut se a tali et tanta.
non debere sibi uel familiare
pari mulierum. cum super se
mirabiliter expanescebat dig-
nitatem. **V**idebat et horrebat
diuini certissime gestantem
in lignis et quia mulierum pe-
netre non poterat uolebat
dimittit eam. **E**xpauit petrus
potente magnitudine. ex-
pauit centurio presentie maiesta-
tem. exhorruit uirum et
ioseph sicut homo huius tantum
miraculi nouitate. misterii
pluritudine. et uoluit occulte
dimittit eam. **M**iraris quod ioseph
pregnantis se se deo
uirginitatis iudicabat indignum.
cum audias et sanctam Elizabeth ei
non ferre presentiam. in si cum
posse

tremore ⁊ reuerencia. **Aut**
uāq. **Uñt** in ut ueniat
 nūc **chū** ad me. **Ideo** itaq
 yoseph uoluit dimitte eam
 q̄ quare occulte ⁊ nō p̄la.
 Ne uidelicet diuorij causa
 inquireret. ⁊ erigeret rō.
 Quid eī v̄ uultu respondet
 p̄lo chure certius. p̄lo ū
 credenti s̄ ⁊ dicenti. **Si** di
 cet qd̄ se uacabat. qd̄ de ei
 puritate p̄ba. uerat nō
 ue mox increduli ⁊ crudeles
 uideri sublanarent illā. la
 pidarent illā. **Cū** uāq̄
 ueritati crederent. tacenti
 i uero. ik̄ postea contemp
 serūt clamātem i templo.
 Quid facerent nec chū appa
 renti. cū p̄modū uirgī
 as inecert̄ manū. etiā mi
 raculis choruscanti. **Me**
 rito v̄ uultu ne aut menti
 ri. aut diffamare. cogere
 t̄ in uirgīā. occulte uoluit
 dimitte eam. **Sim** ū alit̄
 quos scenciat. ⁊ yoseph s̄
 aut hominē dubitasse ⁊ t̄
 dit. ⁊ q̄ uultu erat. no

uisse quidē habitare cum
 ea p̄t̄ suspicione. nec tū
 q̄a p̄us erat t̄ dūce uolu
 ille suspectā. ⁊ ideo uoluit
 occulte dimitte eā. breuiter
 respondeo. etiā sic dubita
 cione illā yoseph fuisse
 necessariā. que diuino me
 runt certificari oraculo.
Sic quippe scriptū ē. **Nec**
 eo cogitate. qd̄ filius occulte
 dimitteret eā. apparuit ei
 angelus in sompnis dicens.
Yoseph fili dauid dauid no
hi time accipere maria con
uugem tuā. qd̄ em̄sa nati
est. de spū sc̄o est. **Itaq** p̄
 ter̄ istas rōnes desponsata
 ē ^{maria} yoseph. ul̄ fiat p̄mit e
 uāgelista. uirō cui nomē
 erat yoseph. **Virū** uōmpat.
 ū q̄a mariti. s̄ qd̄ hō uir
 tis erat. ul̄ potius q̄a uir
 ta aliu ewāgelistā. ū v̄ sim
 phat. s̄ v̄ ei dāis ē. meri
 to appellat̄ qd̄ necessarie pu
 tat̄. **Debuit** ergo eī appel
 lari. q̄a necesse fuit ⁊ puta
 ri. sicut ⁊ p̄t̄ saluatoris ū

nicl

iii

potius

quidē ē s̄ dici meruit. ut
putaret esse dicente hoc
ewangelista. **I**pe uic erat
sapientis quasi auctor xxx.
ut putabat filius ioseph.
Nec v̄ ḡ mats. n̄ filij p̄ ex
titit. q̄ius certa ut d̄m̄ ē.
et necessaria dispensacōne.
utruq̄ ad temp̄ appellat̄
sit et putat̄. **C**onice tū ex
hac appellacōne. quare
dispensatoria meruit hono
rari. a deo ut p̄r̄ d̄i et d̄i
tus et credit̄ sit. conice et
ex proprio uocabulo q̄ aug
mentū nō dubitas ut pre
tari. quia et quare hō ille
ioseph fuerit. **S**imilit̄ et
memēto magni illius quī
dā pat̄ arche uēdit̄ in egyp
to. et lato ip̄m̄ istū non
solum uocabulo scētū fuisse.
s̄ et testimonia adeptū. in
nocenciā allecūtū et grām
Siquidem ille ioseph fr̄na
ex inuidia uenditus et ductus
in egyptū. xp̄i uēdicōne p̄
figurant. ille ioseph hero
diana in inuidiā fugiens. xp̄m

in egyptū portauit. **I**lle d̄m̄o
suo fidē seruans d̄m̄e nobis
ut cōmiserit. ille d̄m̄am suā.
d̄m̄i sui in uicē uigine agricol
rens. et ip̄e et uens fidē cultu
d̄m̄i. **I**lli data ē intelligen
tia in ualtery s̄ompmoz.
illi datū ē sc̄m̄ fieri atq̄ p̄
ticipem celestū sacramen
torū. **I**lle frumenta serua
uit. n̄ sibi s̄ oī p̄lo. ille pa
nē unū celo seruādū ac
cepit. tam sibi q̄ toti m̄do
Nō ē dubiū q̄ bon̄ et fidelis
hō fuerit ille ioseph. an
enā desponsata m̄r̄ saluato
ris est. fidelis inq̄ seruis et
prudens. quē d̄stituit d̄m̄s
sue uir̄is solaciū. sue carnis
nutriciū. solum dem̄q̄ i t̄ris
magnū d̄m̄i coadunorē
sibi fidelissimū. **I**nc acc̄
dit qd̄ dicit̄ fuisse de domo
dauid. **V**e de stirpe regia.
q̄ de domo dauid. descendit
v̄ ille ioseph. nobilis gene.
nobilis mente. **P**lane si
m̄r̄ dauid. nō degenerans
a p̄re suo dauid. **P**roclus

magis filius dauid: no tū agere
 s̄ fide: s̄ sc̄itate. sed deuocione
 Que tamq̄ alterū dauid. do
 minū uenit sedm̄ cor̄ suū: an
 tuto dimittet secretissimū at
 q̄ sacratissimū sui cordis archa
 nū. Cui tamq̄ alij dauid. in cer
 ta y occulta manifestant sue
 sapie: y dedit nō ignaz esse illi
 uulterij. qd̄ nemo principū
 hui⁹ sc̄i agnouit. Cui demq̄
 datū est. qd̄ nūti reges **reges**
 y phere cū uellent inde non
 uider̄. audire y nō audier̄: y
 n̄ solū inde y audire s̄ enā pe
 tare. deduce. amplecti. deoscu
 tari. nutrire y custodire. Nō
 tū aut̄ ioseph: s̄ y maria desce
 disse credenda ē. **116** Alioq̄ non
 fuisset desponsata uiro de domo
 dauid: si nō esset et ip̄a de domo
 dauid: s̄ in altera completa ē ue
 ritas quā iurauit dñs dauid:
 altero tū sc̄o y teste
 adimplete p̄missionis.
 In fine aut̄ uisus. y nomē in
 quod uirginis maria. Ioquam
 pauca. y sup̄ h̄ noie qd̄ inter
 p̄tat̄ stella maris dicit̄: y uir
 uirginis ualde uenient̄ apta
 ē. Ip̄a nāq̄ ap̄tissime syderi
 parat̄: quia sicut sine sui

corruptione syderis sui emittit
 radiū. sic alq̄ sui lesione. u
 go parturit filiū. Nec sideri
 radius suā minuit claritatē:
 nec uirginis suā filius in tēgri
 tem. **117** Ip̄a ē nobilis stella ex
 cob orta: cui⁹ radius orbem u
 niū illūminat. an⁹ splen
 dor y p̄fulget in supernis. y in
 feros penetrat: terras eādem
 p̄ultras. y calefaciens magis
 memēs q̄ corpora. fouet uir
 tes. exornat uicia. Ip̄a magis ē
 p̄clara et eximia stella. sup̄
 hoc mare magnū y spaciōsū.
 necessario subleuata micans
 meritis. illustrās exemptis.
118 Q̄s te intelligis in hui⁹ sc̄i p̄
 flumio. magis iter p̄cellas y
 tempestates fluctare. q̄ p̄ter
 rā ambulare: ne auitas oca
 los a fulgore hui⁹ syderis: si nō
 uis obrui p̄cellis. Si in surgat
 uenti tempestatiū. si incurras
 scopulos tribulacionū: respice
 stellā uoca māiam. Si iac
 taris superbie uadis. si ambi
 tionis. si detractionis. si emu
 lacionis: respice stellā uoca
 māiam. Si iracūdia. si auari
 tia. aut carnis illecebra. nau
 culā sc̄ullerit mentis: respice
 māiam. Si criminū i manitate

ergo

de to
 110 da
 110

turbatis. science feditate
fusus. iudicii horrore pter
rita. karatro incipias ab
sobera tristitie. desperatio
nis abyssio. cogita maiam.
In periculis. i angustis. in
rebus dubiis. maria muoca.
maria cogita. n recedat ab
ore. n recedat a corde. n ut i
petres ei oronis suffragiu.
ne deseras ei dulationis ex
emplu. ipam sequens n de
uias. ipam rogans n despe
ras. ipam cogitans no er
ras. ipa te tenente n corruis.
ipa te ptegente no metuis.
ipa duce no fatigaris. ipa
pincia puenies. sic in temer
ipo experiens. q merito dic
tu sit. i nome vginis maria
Sia modica paulandu e.
ut vnos in transitu clarita
te tangi luminis in tueamur.
Ut em verbis apostolicis utar.
vni est nos hic esse. i libz dul
cit deplari in silencio. qd la
toriosa n sufficit explanare
locutio. Interim aut ex deuo
ta scintillantis syderis contempla
tione. feruencioz reparabit in
tus que secunt disputatio.
**Explicit Omelia scda Incipit Ome
lia tta**

Silent. ut in video agru
ere vta scdz allimo
quo vel exualculoz
pulchritudine dulciora fiat.
quorq meis lectori appolue
rim. **U**t mic aut apphen
as vbis incipia. ue in no
sicut ypheta quia tacui. sed
na locuta su. qm v plura
labus ego sum. **H**eu qd
uana. qd turpia. phor ipm
spurcissimu os meu eu omu
ille me recolo. in quo mic
celestia verba reuolue p su
mo. **V**elent timeo. ut ia
aiebam ad me dictu. Qua
re tu enarras nullitas me
as. i allimms testametu
meu p os tuu. **V**ina ym
de hymno altari n quide car
to un. s ingens globus ig
neus offerat. qua videlicet
multa i meterrata rubigi
ne prurigentis oris mei
ad plenu exroque sufficit.
quatenus angeli ad vginu.
i vginis ad ipm grata in
uicem i casta eloquia dig
no habeat meo qualicunq
sermone veplicare. aut ig
evangelista. i ingressus
ad eam. haur qu ad maiam
dixit. **A**ue gra plena dms
tecu. **Q**uo in gressus ad

eam. **P**uto in secretarium
 pudici cubiti: ubi illa foetal
 sis clauso sup se hostio dea
 bat prem i abscondito. **S**o
 lent angeli astare vanti
 bz i delectari i huius quos in
 dent leuare man9 puras
 i orone. holocaustu scē deuo
 tionis. gaudent se offerre
 i odore suauitatis. **M**aie au
 oednes qutu placuerit in
 spectu altissimi. angel9 in
 dicant: qui igressus ad ea
 ta reuerent salutaunt. **N**ec
 difficile fuit angelo. p hosti
 u clausu penetrare ad ab
 dita vgnis: qui utiqz ex
 subtilitate substance sue.
 hoc habz in natura. ut n
 seris ferreis ei9 arcer in
 gressus. quocunqz finis ipe
 tus eu ferat. **A**ngelicas em
 spiritibus parietes u obliuunt.
 s cūta illis insubilia cedūt.
 cūta equē corporeā qutūlibz
 solida uel spissa. penetribilia
 sūt eis i pnia. **S**uspiciandū
 ig n est qd qutu inuene
 rit angel9 hostiolū vgnis.
 tu mirū i pposito erat
 hominū fugere frequēti
 as vitare colloquia: ne ul
 orantis ptu haret silenci
 um. ul' otinētis castitas

temptaret. **C**lauserat utiqz
 se etiā illa hora suū habitū
 cubi prudentissima vgo: s
 hoibz n angelis. **P**inde u si
 potuit ad eam intrare angela
 s nulli homin factis paribat
 in gressus. **I**ngressus q an
 gelus ad eam dixit. **A**ue grā
 plena. dūs tecū. **L**egim9 in
 actibz aplos i stephanū ple
 nū grā i aplos plenos fuisse
 spū scō. s longe distimilit
 maia. Alioqn n i illo habita
 uit plenitudo diuinitatis cor
 prebit: que ad modū in maia.
Nec illi de spū scō ceperit: n
 modo maia. **A**ue iquid grā
 plena. dūs tecū. **Q**uid mirū
 si grā plena erat. cū qua
 dūs erat. **S**i h potuit mirū
 dū ē quomodo qm angelū in
 serat ad vgnē. ab angelo in
 uent ē esse cū vgnē. **I**tane ue
 locior angelo fuit. salte ut
 festinat nūcū celerior ipe p
 ueniret ad tras. **N**ec mirū.
 nā cū est in acubitu suo nar
 da vgnis cedit odorem suū.
 i ascendit in respectu glē eius
 fiam9 aromatis: i inuenit grāma
 corā oculis dñi. clamātibz qui
 circūstabant. **Q**ue ista que as
 cendit p desertū: sicut virgu
 la fumi: ex aromatis mirre

de

l'cr

¶ **I**thuris. Statimq; rex e
grediens de loco scō suo. erud
tant ut gigas ad currēda
mā? et hez a sumo celo egres
sio er. nimio tū puolans
desiderio. puenit nūcū su
um deu? ad vginē quā ama
uerat. q̄ sibi elegerat. am
deceem capierat. **S**ūe p
spiciens a longe uenietem?
gratulas et exultas ait ecle
sia. **E**cce uenit iste saluens i
mōtib; et transiliens colles.
Merito autē capunt rex de
ore vginis. **F**ecerat em̄ quic
qd longe antea p̄mouita su
erat ap̄re suo dauid? dicente
sibi. **A**udi siba et uide et inchi
na aure tuā? et obliuiscā po
pulu tuū et domū patris tui.
et si hoc feceris? capies rex
deceem tuū. **A**uduit quippe et
vidit n̄ ut quidā qui audie
tes nō audiet. et uidentes n̄
intelligūt? s; audunt et cre
didit. uidit et intellexit. et in
clinant aurem suā. unde hez
ad obediēciā. et cor suū ad dis
ciplinā? et obliuiscā est p̄lū suū
et domū patris sui. et ut p̄lū
sui augetet plus successione?
n̄ domū patris sui relinquere
curauit heredem? s; q̄cqd ho
nozis in p̄lō. q̄cqd de p̄na

¶ uō dixit dñs in te s; dñs tecū

domo rex t̄renaz habere
potuiss;. oia arbitra est q̄
ster cora. ut xpm̄ lucrificet.
Nec scellit eā intencio? q̄
et xpm̄ sibi filiū uendicant
net p̄positū uiolant. **¶** **¶**
S ḡ grā plena? que vginā
as grām tenuit. et i sup se
aiditatis gl̄ am acq̄uitur.
Aue maḡ grā plena. dñs
tecū. **D**eus em̄ qui ubiq;
equalit̄ totū est p̄ suā sim
plicem substantiā? q̄t̄ in
rōnabilib; creaturis q̄ iore
ris? ip̄az i bonis q̄ in malis
ait̄ est p̄ efficaciam. **I**ta sa
ne ē i irracōnabilib; creatu
ris. ut tū capiat̄ ab ip̄is?
a rōnabilib; aut quidē om̄ib;
capi potest p̄ agnitionē? s;
ab om̄is tū capit̄ et p̄ amare.
In solis ḡ bonis ita ē. ut
ecā sit cū ip̄is? p̄t̄ d̄cediā
uolūtatis. **N**ā dñm uolūta
tes suas ita multicie subdit
ut deū nō deceat uelle qd
ip̄i uolūt. p̄ h̄ qd ab eī uolū
tate n̄ dissentit. deū sibi spe
ciat̄ iungit. **S** cū ita sit
cū oib; scis? specialit̄ tū cū ma
ria. **C**ū quā utiq; tāta ei
excellencia sint? ut illu?
n̄ solū uolūtate. s; ecā car
nē sibi geret. ac de sua

vginisq; substācia vni
 xpm efficit. ul' vna xps fig
 ret. qui si u totu de deo. u
 totu de vigne. totu tu der. ^{et no}
 totu vginis ell' duo filij.
 s; vna vna vtriusq; filius.
Aut itaq; huc gra plena?
Ans teru. **Nec tm dñs filius**
teru. que carne tua indus:
 s; dñs sps scs teru de quo
 dapis. dñs pr qui genu
 it que dapis. **Pat' in qua**
teru. qui filiu suu fecit y tu
 u: filius teru qui ad dudu
 ite mirabile sacramentu.
 unro modo. y sibi reserat
 gentile secretu: et e' ser
 uat vginale signaculum.
Spc scs teru? qui cu pre y
 filio tui scificat vterum.
Dñs g' teru? bñdicta tu m
 mulierib; **Lib; aduigere q**
ehzab; an' y her verba fut
plena subiuit. **Et bñdic**
fructu ventris tui. Non
 qa tu bñdicta. ideo bñdictu
 fructu tui: s; qa ille puenit
 te ibñdicionib; dulcedinis.
 ideo tu bñdicta. **Vere erem**
bñdictu fructu ventris tui.
 i quo bñdicte fut omis gen
 tes: de cui' plenitudine tu
 quoz accepisti cu ceteris.
 y si differenciu a ceteris:

ac pterea bñdicta tu quide.
 s; in mulierib; ille u bñdic
 tus. u i hoib; u i angelos.
 s; qua e' ant ap's sup oia bñ
 dicta i secula. **Dicit bñdicto**
v. bñdicto pams. bñdicta
mulier. bñdicta tra: ul' si
quid tale i creaturis bñdic
tu esse memorat. s; singu
 larit' bñdictu fructu ventris tui.
 cu sit sup oia bñdictu in scia.
Bñdictu g' fructu ventris
tui: bñdictu in odore. bñdictu
i sapore. bñdictu i spe. **Mag**
odiferi fructu flagrantia
sentiebat qui dicebat. Ecce o
do filij mei sicut odor agri
pleni. cu bñdixit dñs. **tu no**
vere bñdictu an bñdixit do
minu? **De sapore hui' fructu**
adam q gustauerat: talit' erit
tuabat dicens. Gustate y vi
dete qui suauis e' dñs. Et alibi.
Qua magna multitudo dul
cedinis tue: qua abscondisti
timenib; re. Et alius quida. si
tu gustastis iquid. qui dulcis
e' dñs. Et ipe fructu de se in
tans nos ad se. qui edit me aut
adhuc esuriet. y qui bibit me
adhuc si aet. Unq; ipe dulce
dine saporis hoc dicebat: qa se
mei gustat; magis excitat ap
petitu. Bonu fructu aiaz esuri

Dulci' g'no

vetris

X Audisti de odore audisti de sapore:
audi et de specie

enau y facientiu multia: esca
y pota e. **S**i em fructa ille
mortis u solu suauis fuit ad
uelcendu s; etia teste scrip
tura delectabilis allpectu
quom magis huius uitalis fruc
tu. uunficiu deore delemus in
quare. i que teste alia scrip
tura desiderant y angeli p
spice. **S**u pulchritudinem
ispu videbat. y in corpore vi
dere cupiebat. qui dicebat.
Et syon spes deoris er. **E**t ne
mediocri uideat medalle de
ore. recole qd i psalmo abo
legis. **S**perosus forma p fili
is homi. diffusa est gra in
labus tuis. ppter ea bndixit
te deus in eternu. **B**enedictus
s fructu ueris tui. cui bndix
it ds meritu. **E**t au bndictio
ne bndicta etia tu in mulieri
bz. qa n potest arbor mala. fruc
tu face bonu. **B**ndicta i q tu
i mulieribz. que illa generale
maledictione euasisti. qua dic
tue in dolore paries filios.
y nichilominus que secuntur.
maledicta sterilis in isrl. ac
singulare secuta es bndictio
ne. ut n sterilis inqueas nec
tu i dolore parias. **D**ura ne
cellitas. y graue iugu sup omis
filios eue. **E**t si paruit auct

parere

ant. y si n paruit maledicta
e. et dolor pphib; parere. y n
maledicta. **Q**uid facies que
hec audis. que hec legis.

X **S**ipturis angulharis. y
sisterit pmanes maledice
ms. **Q**uid eligis vgo pru
dens. **A**ugustine i quid in
sit vndiq. **M**elius est tu
in maledictu manere y
casta manere. qz pus quide
dape p carpitencia. y me
rito postea p dolore pturia.
Iunc etem y si video male
dictu s; n p m illinc u y p m
simul y cruciatu. **D**eniq
hec maledictio quid aliud
e qz homi exprobratio. **N**ec
ena aliud dicit sane sterilis
maledicta. n qd opprobio
y contemptu sit. **T**am
y in uul. y in fructuo
sa. **I**hoc in isrl. tantu. **M**
thi aut p minimo est qd
uolbz dillphas du me possim
vigne casta exbere p. **O**
vgo prudens. o virgo
deuota. qd te do. aut deo pla
cere vgnitate. **Q**ue lex
que uulhaa. que p a rna
ueteris testameti. ul pa
pit. ul dicit. ul hortatur.
i carne n carnaliter unere.
y i tris pphicis uia dicit.

Ubi legeras vta vgo. sapi
 ena carnis mors est. y cura
 carnis ne feceris i desiderio.
Ubi legeras de vgnibz. qd
 catat tunciu nouu. qd ne
 mo aliu catare potest. y
 fecit agnu quocunq ierit.
Ubi legeras laudatos esse.
 quise castrauerit pte reg
 nu dei. **U**bi legeras i car
 ne ambulantes. n scdm car
 ne militare. y qui i mmo
 mo nigit vgnie sua bnfic
 at. y qui no nigit melius
 facit. **U**bi audieras uolo
 ws os esse sicut y memer
 ipm. y bonu e hoi si sic per
 maneat scdm filiu meu.
Oe vgnibz iqd pceptu n
 habet. sicut aut do. Tu su
 dia pceptu. n sicut. n ex
 emplu. n qd te vnato doce
 at de oibz. ac sermo dei vnus
 y efficax. au t frs magist
 r filiu. pns instruxerat
 metem qd idueret caruem
 xpo q deuones te exilere
 vigne. y uelcis qd ipi ex
 ilere te oporteat i matre.
Engis in isrl ee contemptibi
 lis. ut illi placeas tu te p
 bali. maledictu iurere
 sterilitatis. Et ecce male
 dicto bndictione iuniat.

fecunditate sterilitas dpenlat.
Operi virgo sicut y expande
 gremiu. prepara ueriu. quia
 ecce facturus est tibi magna
 qui potens e in tu ut p ma
 ledictione isrl teatam te dicat
 omis genaciones. **N**ec suspecta
 habas virgo prudens fecu
 ditatem. qd no auferet i tegri
 tate. **C**oncupies s sine pao.
 granda eris y no grauata.
 paries s no cu tristitia. nescis
 viru. s gignis filiu. **Q**ua
 lem filiu. **I**hu. eris m tu
 ius est deus pr. filiu. p rne
 caritatis erit aequa tue casti
 tatis. **S**apientia patru cordis. erit
 fructu ueri vgnialis. **D**eum
 deu paries. y de deo capies. **C**on
 fortare g vgo fecunda. casta
 puerpera. m tacta. qd
 no eris ult in isrl maledicta.
 neq in ter steriles deputata.
Et si ad huc maledixeris ab
 isrl scdm carne. n qd sterile
 videat. s qd fecunda inuident.
 memeto qd xps maledictu
 ptulit crucis. quia te uerem su
 am bndict in celis. s et iur
 vis ab angelo bndicta. y auctis
 genacionibz ere ueruo bna p
 dicaris. **B**ndicta g tu in um
 beribz. y bndicta fructu ueris
 tu. **C**ue cu audis turbata e

77
In sermone eius cogitabat qua-
lis esset ista saluatio. Solet
uigines que uere sunt semp pau-
re et timide. et ut tunc
aut timida. eadem tunc p[er]timet
tere? scientes se in uasis ficti-
lib; thesauru[m] portare p[ro]solu[m].
et minus arduu[m] esse uide an-
geli iter homines? et in eius
more celestiu[m] uersari. et in
carne celestem uita[m] ducere.
Nec p[ro]inde quicquid nouu[m]. quicquid
subitu[m] fuerit ortu[m] suspectas
h[ab]ent insidias. totu[m] extra se
erectumq[ue] machinatu[m]. Id cir-
co et maia turbata e[st] in ser-
mone angeli. Turbata e[st] q[ui]a
q[ui] p[er]turbata. Turbata su[m] in
qd[od] et su[m] non locuta? cogita-
ui dies antiquos. et annos et
nos in me[m]ore habui. Ita et ma-
ria turbata e[st]. et non est locuta?
^{ista} et cogitabat qualis esset salu-
tatio. Quod turbata e[st] uere
audire fuit uigilans? q[uo]d p[er]tur-
bata fortitudinis? q[uo]d tacuit et
cogitauit. prudentie. Cogitauit
aut qualis esset ista saluatio.
Dicebat prudens uirgo q[uo]d se
p[er] angelus sathane transfigu-
rat se in angelu[m] tuas? et q[uo]d
nimis bonis et simplex erat.
nichil tale p[er]uenit a s[an]cto ange-
lo sperabat? et ideo cogitabat

qualis esset ista saluatio.
Tunc angelus in tuu[m] uirgi-
ne. et uarias est secum uol-
ue cogitationes. facillime
deprehendens pauca solat?
ostendit dubia? ac famuli-
arit[er] notans ex uoce. lenig-
ne ne timeat p[er]suader. Ne
timeas inq[ui]d maia? inue-
nisti gra[m] apud d[omi]nu[m]. Ni-
chil tunc doli. nichil fallace
tunc est? nulla circumuencio-
ne? nullas tunc suspicis in-
sidias. Non su[m] ho[m]i[n]is sp[irit]us? et
dei angelus no[n] sathane.
Ne timeas inq[ui]d maia in-
uenisti gra[m] apud d[omi]nu[m].
O si scires quatu[m] tua h[um]ili-
tas altissimo placuit? qu[ia]
tate apud ip[s]u[m] sublimitas
in aneat? angelico te indig-
na. in alloquio iudicares.
in obsequio. Ut enim tibi in-
debitam dixeris gra[m] an-
geloz? inuenisti gra[m] apud
d[omi]nu[m]. Inuenisti q[uo]d quere-
bas? inuenisti q[uo]d nemo
an te potuit inuenire? inue-
nisti gra[m] apud d[omi]nu[m].
Quia gra[m] Dei et homi-
norum pacem? inuicis destructione?
vne reparatione. Hec est
gra[m] quia inuenisti apud de-
u[m]. Hoc e[st] signu[m]. Ecce capi-

es et paries filium? et vocabis
 nomen eius ihesu. **I**ntellige dgo
 prudens ex nomine pmissi fi
 lii: quia et quia speciale gram
 ma inuenis apud deum. **E**t vo
 cabis nomen eius ihesu. **R**acio
 ne huius vocabuli aliter eua
 gelista ponit. angelo iterum
 tam sic. **I**pe enim saluum faciet
 populum suum a peccatis eorum. **D**u
 os ihs lego. in typo huius que
 nunc in manibus habemus pces
 fuisse: amicos populi pmissi. **S**uo
 rum vni populum de babilone e
 dixit: aliter eum iterum repul
 sionis introduxit. **E**t illi qui
 dem illos quibus perant ab
 hostibus defendebant: sed nunc
 saluabunt a peccatis eorum. **I**nc
 autem nunc ihs et a peccatis saluat
 populum suum et introducit in ter
 ram uiuentium. **I**pe enim saluum fa
 ciet populum suum a peccatis eorum.
Quis est hic. et laudabimus
 eum: quia etiam peccata dimittit.
Digna et me peccatore dignetur
 dominus ihs amittere populum suum:
 ut saluum me faciat a peccatis me
 is. **V**ere enim beatus populus tuus est
 iste ihs dominus eius: quia saluum fa
 ciet populum suum a peccatis eorum.
Verece ne multi se ptingant
 esse de populo eius: quos tu ipse
 non habeat de populo suo. **V**ere

ce ne plerumque qui quilibet populo
 illius religiosiores esse videntur:
 ipse aliqui dicat. **P**opulus hic la
 bus me honorat: cor eorum lon
 ge est a me. **N**on enim dominus qui
 sunt eius nomen quos elegerit
 a principio. **Q**uid me vocatis
 ait dominus dominus: et non factis a
 dico. **N**is scire an pertineas
 ad populum eius: ut potius vis
 esse de populo eius. **F**ac si dicit illic:
 et deputabit in populo suo. **F**ac si
 quibus dominus ihs in euangelio.
 si quibus in lege. et in prophetis: que
 quibus per ministros suos qui sunt
 in ecclesia: obtempera eius in carni
 tis ppositis tuis. non tamen bonis
 et modestis sed etiam discipulis: et
 discipulis ab ipso ihesu quia iustus est
 et huiusmodi. et eis de bono po
 pulo que elegerit in heredita
 tem sibi: eis de laudabili populo
 eius que dominus benedixit dicens. opus
 manuum mearum tuas. hereditas
 mea israel. **E**um ne forte israel car
 nale emuleris: etiam testimonium
 propheta dicens. **P**opulus que non cognouit
 miserunt in: in auditu auris
 obedunt in. **S**ed audiamus quid
 idem angelus sentiat de illo: an in
 dum cepto. tale indidit nomen.
Ait namque. **I**nc est magnus
 et filius altissimi vocabitur. **U**bi
 magnus: quia filius altissimi me

rebit appellari. **A**mmo mag-
nus: cuius magnitudinis nō
est finis. **I** quis aut magno
sicut dō nō. **P**lane magno
qā tā magno quā altissimo?
qā i ipse altissimus. **N**ec em
altissimū filius rapinā arbi-
tratur: et se equale deo altissi-
mo. **I**lle merito arbitrādus
est cognatū rapinā. qui cū
de nulla i angelicā naturam
ductus fuisset. factori suo se
usurpante sibiq; filij altissi-
mi ee priuū: qui unq; i forma
dei adeo nō factus q; genitus est.
Altissimū nō pōt q; uis opē sit.
nō potuit tū ul' equale sibi con-
dere creaturā: id i essem q; uis
nō filij. **S**icut mag; angeli
magno. q; nō q; uis ipse: i nō nō
altissimū. **S**olū aut ungeni-
tū qm nō fecit genitū. q; omne
omnipotentem. altissimū altissi-
mū: et nō et nō. p; m sibi p; oia
opari. nō rapinā estimat. nō in-
iuria. **R**ecte g; hic erit magno?
qā filius altissimū uocabit.
Square hic erit magno? i
non potuit est magno? **Q**ui
semp equalit magno? ē. non
hab; quō crelat. nec maiore
post ceptū futurus sit. q; au-
te futurus sit ul' fuerit. **Q**ui
forte p; terea dixerim erit. qā

qui magno deus erat: mag-
no hō futurus sit. **B**ū ig-
tur erit magno. **M**agno
hō magno doctoe: magno
p; hā. **S**ic em de eo dicitur
in euangeliō. **Q**uia p; heta
magno surrexit in nobis.
Et a minori quōdā p; heta.
magno i de p; heta uentu-
rus p; mittit. **E**cce uenit in
quōd p; heta magno? i ipse
renouabit iherlīm. **E**t tu
quōd origo paruiū pari-
es. p; uulū mures: p; uulū
lactabis: q; cū uideris p; uū.
cogita magno. **E**rit em mag-
no. quā magnificabit eū deus
in spectu regū: adeo ut ado-
rent eū oēs reges. oēs gentes
seruiant ei. **M**agnificat g;
aia tua dñm. qā hic erit
magno? i filius altissimū uo-
cabit. **M**agnificat i q; nobis
p; uulū magno? dñs: q; ut fa-
ceret magno? factus est p; uulū.
Paruius em natus est nobis:
filius dato est nobis. **N**obis
mag; nō sibi: qui unq; ante
tempora. multo nobilius
ex p; te natus. natus tempora
lit nō indigebat ex m; re.
Non angeli s; quōq; qui cū
magno? haberet. p; uulū nō
requerebant. **N**obis autem

magno? erit et magno? faciet t; q; pōt
est et sem nōmē ei. c; d. n. sanctus
nōm q; filij altissimū uocabit.

nato. uobis autē d' ap' q'ā
 nobis necessarium est. **U**m. a.
 in mō in urām utilitatem
 y de saluatore salute op'ri
 nau. **F**ice p'uitus in medio
 statuit. **Q**uere p'uitus: s'
 malicia ul' ap'icia. **S**tudeam'
 effia sicut p'uitus ille: dil
 ctans ab ip' q'ā unis est y
 huilis corde: ne magis uide
 bz deus sine causa frus sit
 homopiuis: ne grans sit
 moctius: ne i' uacuu' crua
 styus. **D**iscam' ei' huilita
 tem: mitem' maluetudine:
 amplecte in dilectione. **D**im
 moem' passionibz: lauemur
 i' sanguie ei': ym offeram'
 p'p'iacione p' p'cas nris: q'ā
 ad hoc ip'e nati. y datus est
 nobis. **I**pm oculis p'ris. y
 su offeram' y lins: q'ā y p'
 p'rioluo n' p'p'at: s' p' no
 bis edidit illum. y ip'e fili
 us semetip'lu' exinamuit
 forma' serui accipiens: ip'e
 tradidit in morte' aiām su
 am. y cū sceleratus deputat'
 est. y ip'e p'ca multo y tult.
 y p' transgressioibz rogant
 ut nō perirent. **N**on possit
 perire p' quibz filius rogat:
 ne p'ueat p' quibz p' tradi
 dit filiu' in morte' ut uiuāt.

Equalit' g' ab utroq' speran
 da est uenia. quibz equalis est.
 i' pietate misericordia. par i' uolu
 te p'ccata: una i' deitate substantia:
 i' quo un' ai' eis sp'c scs uiuit
 y regnat deus. p' oia secula
 seculoz. **A**men. **E**xplicit omelia **I**na **I**ncipit omel

Non est dubiu' quicquid
 in laudibz nris p'teri
 m' ad filiu' p'tinere:
 et rur'ū ai' filiu' honoram'.
 a gla' nris n' ueredim'. **N**ā
 si iuxta salomone. filiu' sapi
 ens gla' est p'ris: quom' magis
 gl'osum est matrem ip' effia sa
 p'cie. **S**iquid ego tempto in
 ei' laudibz. quā laudabile pre
 dicant p'phete. p'ph'z ag'ls. nar
 rat euangelista. **N**on g' lau
 do q'ā nō audeo: s' in replico
 deuotus. qd' nā explicat p' os
 euangeliste sp'c scs. **S**equit'
 nāq' y dicit: y dabit illi d'ns
 deus sede' p'ris sui. **V**erba sūt
 angeli ad uirginē de p'misso fi
 lio. p'mittentis qd' d'leat
 possidere regnu' dauid. **Q**uod
 de stirpe dauid. originē d'ns
 duxit: nemo dubitat. **Q**uero
 aut quom' dederit ei deus se
 dem gaud' p'ris ei'. ai' in ieru
 sale' n' regnauerit q'ā ymo
 turbis eum uolētibz regem
 d'ntie n' acquieuerit: s' ante

*4ba.
 2 ultima
 sup Missy.*

+ Jam de nob nato y datus faciam' id ad qd' est nati y datus.

sedente

scripturis

facie pylati p[ro]phetar[um] sit reg
 nu[m] meu[m] non est hoc mu[n]
 do. Deniq[ue] quid magnu[m] p[ro]
 mittit ei qui sedet sup[er] che
 rubi. que p[ro]pheta vidit su
 p[er] soliu[m] excellu[m] & eleuatu[m]:
 sedere in throno i[n] domo pa
 tris sui. **S**ed nouim[us] quidam
 aliam ier[osol]im. ab eo que n[on]
 est i[n] quo regnant dauid
 significata. multo ista no
 bilior. multo diciosem. **H**ac
 igitur puto hic fuisse delig
 nata. illo indebet usu loque
 di. quo sepe reperis signi
 ficatis pom[er] significato.
 Tunc sane dicit illi deus sede
 dauid p[ro]p[ri]is sui. q[ui]n ostendit[ur] ver
 e ab eo sup[er] syon monte scm
 eius. **S**ed hic p[ro]pheta de quo
 regno dixerit expressius
 aperuisse uidet[ur] no[n] u[er]o i[n] syo
 posit[us]. s[ed] sup[er] syon. **N**am ideo
 fortassis dictu[m] est q[ui]a i[n] syon ^{ico}
 quidem regnauit dauid. sup[er]
 syon uero regnu[m] est illius
 de quo dictu[m] est ad dauid. **D**e
 fructu uentis tu[us] p[ro]na sup[er]
 sedem tua[m]. De quo & dictum
 est p[er] aliu[m] p[ro]phetam. **S**up[er] so
 lium dauid & sup[er] regnu[m]
 eius sedebit. **V**ides q[ui]a ubiq[ue]
 reperis sup[er]. **S**uper syo sup[er]
 sedem. sup[er] soliu[m] sup[er] regnu[m].

Dabit g[er] ei d[omi]n[us] sedem dauid
 patris sui. n[on] typica s[ed] uera.
 no[n] temporalem s[ed] eterna[m].
 no[n] trena[m] s[ed] celeste[m]. **Q**ue id
 circo memorat ut dictu[m] est
 fuisse de d[omi]no dauid. q[ui]a h[ic]
 in qua temporale[m] sedet. et
 ne illu[m] gereret ymagin[em].
Et regnabit in domo iacob
 in eternu[m] & regnu[m] eius no[n]
 erit finis. **H**ic quoq[ue] si domu[m]
 iacob temporalem accipim[us].
 quom[od]o in illa que eterna non
 est. i[n] eternu[m] regnaturus
 est. **Q**uereda g[er] est dom[us] et
 na iacob i[n] qua regnet ier[osol]im.
 cui[us] regnu[m] non erit finis.
Anno deniq[ue] dom[us] illa erat
 perans iacob. impie abne
 gaunt eu[m]. & i[n] sapient[er] respu
 nit au[m] faciem pylati. q[ui] illo
 p[ro]hibente regem iuda[m] cru
 cifigam. uno ore responde
 do clamant. n[on] habem[us] re
 gem nisi cesare[m]. **R**equie
 itaq[ue] apl[ostoli]. & discernet t[er]
 eu[m]. q[ui] i[n] occulto uidens e[st]. ab
 illo qui i[n] manifesto. & q[ui] i[n] spu
 est arcuatus. ab ea que fit
 i[n] carne. & spirital[is] i[er]osol[im] a car
 nali. et filios fidei ab he. a
 filiis carnis. **N**o[m]o[m] em[en] in quod
 om[n]is qui ex i[er]osol[im] om[n]is fia[n]t il
 rabehte. neq[ue] q[ui]n semen

Abhe ihu filij. **S**emie g' idic.
Suntit n' omis qui eriacob.
 ihu repitadi i domo iacob.
 iacob quippe. npe e qui ihu.
Solos ig' q' in fide iacob p
 facti in uemedi fut. reputa
 i domo iacob. ul' potius uoue
 ms ipfos fore spualit' et eter
 na domu iacob in q' regna
 bit dñs ihc ietnu. Quis ex
 uobis e. qui iuxta int' preta
 tioue nois iacob subplater
 diabolu de corde suo. luctet
 ai iucis. i' occupacionis su
 is. ut n' regnet pctia i sua
 mortal' corpore. s' regnet in
 eo ihc. i' n' quidem p gra
 tiam. i' meriti p glori am.
Uti i quibz ihc regnabit i
 etnu. q' i' ipi cu ea regna
 bt. i' regni er' n' erit finis.
Osi et mei pctois memine
 rit ihc. in bñplacito pli sui.
 cu uenerit in regnu suu.
Osi me i die illa. qm' editu
 rus e regnu deo i pri. uili
 tare dignet' in salutari suo.
 ad uidendu in bonitate electoz
 suoz ad letadu in leticia ge
 tis sue. ut laudet' eam in
 me cu hereditate sua. Veni
 heri domine ihu. aufer sca
 dala de regno tuo. qd' est aia
 mea. ut regnes tu q' de les

mea. **V**enit dr' me auaricia i
 uediate i me sedem sibi. iacta
 cia cupit dñari m'. iuxbia
 mult' m' e. rex. luxuria dicit
 m' ego regnabo. ambicio. de
 tractio. inuidia. i' iracundia
 certant i me ipso. de me ipso.
Ego aut' qutu ualeo resisto.
 venitoe i' iuuoz. **D**eu meu
 reclamo i' me defendo. q' ihu
 ipius me iuris agnosco. ipm
 in deū. ipm in dñm teneo i' dico.
No habeo regem. n' dñm ihm.
Veni g' dñe disipe illos in
 v'itate tua. i' regnabis in me.
 q' tu ipe rex meus i' deus me
 us qui madas salutes iacob.
Dixit aut' aquia ad anglm.
Quom fiet istud qm' viru no
 cognosco. **P**ro q' te prudent'
 quia tacuit ai ad huc dubia
 cogitabat. qualis eet ista sa
 lutatio. malens nimir' h'mi
 lit' respondere. q' teme loqui
 qd' nesciret. i' uero s'fectata
 i' bñ p'meditata. angelo quide
 foris loquente. s' deo itus p'fusa
 dente. erat em' dñs cu illa.
 dicente angelo dñs tecu. i' ita
 s'fectata. caritate salicy depel
 lente timore. leticia uerecu
 dia. **D**ixit ad anglm. **Q**uom
 fiet istud? qm' viru no cog

Qua glori e regnu illu i quo ^{reges} aggregati fut. uenerunt i unu ad laudandu. i' r'ituzet
 i' glificandu eu. qui sup omis e rex regu. i' dñs dñuicau. de cui' i'plendissima
 oteplacione fulgebunt iustu sicut sol i regno pais eoz.

nosco. Non dubitabat de fac
to? si modum requirit et ordi
ne. Nec enim querit an fiat
istud? si quomodo. Ac si dicat.
Cum sciat dominus meus testis
sciencie mee. votum ancille ce
sue non cognosce virum? qua
lege quo ordine placebit ei.
ut fiat istud? Si oportuerit
me frangere votum. ut pari
am talem filium? et gaudeo de fi
lio. et doleo de proposito? fiat tamen
voluntas eius. **S**im vero dicitur
virgo et pariam. quod videtur
si placuerit ei in possibile
non erit? tunc vere scio. quia
resperit humilitatem ancille sue.
Quomodo fiet istud quoniam virum
non cognosco? Et respondit
angelus? et dixit ei. Spiritus sanctus
superueniet in te? virtus altissimi
in obumbrabit tibi. **N**unquid
potuit repleri gratia et non dicitur
habere spiritum sanctum? cum ipse sit
dator gratiarum? Si autem iam spiritus
sanctus in ea erat? quomodo ad inuicem
tunc novit? superueniens re
mittit? An forte ideo non
dixit simpliciter veniet in te?
sed addidit super. quia et prius quidem
in ea fuit per multam gratiam.
sed nunc superuenire nominat? prop
ter habundantiam gratie ple
nitudine. quam effusus est super

illa. **A**t si cum plena iam sit.
illud amplius quomodo capere
poterit? Si amplius aliud
capere potest? quomodo etiam
plena fuisse intelligenda
est? An propter quidem gratia eius
tamen repleuerat mentem. sequens
etiam venire perfundere debet?
quatinus scilicet plenitudo di
uinitatis. que ante illa fuit
in nullo sanctorum spiritualiter habi
tabat? etiam fuit in nullo
sanctorum corporaliter in ipsa habi
tare incipiat. **A**t itaque.
Spiritus sanctus superueniet in te? et
virtus altissimi obumbrabit tibi. **Q**uia potest capere
capiat. **Q**uis enim excepta
illa que hoc sola in se se habet
assidue meruit experiri. in
tellectu capere. ratione discere
nere possit? quatinus splendor
inaccessibilis. vixit
se se miseribus in fiderit?
et ut illa quod inaccessibile
est accedere ad se ferre potu
it. de potentiola eiusdem
corporeis? an se animante
demperant? relique
malle obumbratum fecerit?
Et fortasse propter hoc maxime
dicitur esse obumbratum tibi.
quia res nimis in sacramen
to erat? et ad sola per se tri

Quid est etiam virtus altissimi ob
umbrabit tibi. **S**uperius
dicta est gratia plena. et nunc quod dicitur
spiritus sanctus superueniet in te et virtus altissimi
obumbrabit tibi.

intas in sola y ai sola vigne
 voluit opari. solidatu e nos
 se. an soli datu est experiri.
Dicitur g. spc scs supuam
 et mte. qui utiqz sua poten
 aa fecudabit te. y utus atit
 simi obubrabit tibi. h est
 illu modu quo de spu sco
 dapies. d. ut. de sapia. **P**o
 sic in suo secreto d. lio. ob
 ubrando dteget y occultabit.
 quatu sibi tm uotu halent
 it. sic si angelus responde
 at ad vgnem. Quid ame
 requiris. qd mte mox exp
 rieris. Scies scies. y vera
 at scies. h illo doctore quo
 y ductore. **S**po aute nullus
 su unciare un gnalem dcep
 tu. no creare. **N**ec potest do
 ceri n a donate. n pt adisci.
 n a sapiente. **I**teoz y qd
 nascet scm. uocabit filius
 dei. Quod est dicere. Quo
 ma non de hoie. s. de spu sco
 est qd dapies. dapies aut
 altissimi virtut. hoc est fi
 liu dei. idoz y qd nascet exte
 scm uocabit filiu dei. id e
 no soti am de simi pris in
 uteru uemes ob umbrabit
 tibi. s. etiam id ad de tua
 substantia sociabit e. etia h
 uocabit filius dei. que admodu dubia y ad tpe in credulita

y hys qui a pre est ante secu
 la genit. quis quozqz modo
 reputabit filius h. et ipz
 erit tuu. y qd exte nascet
 erit filiu. tamen n sut duo
 filii s. vn. **I** hz aliud quide
 exte nam n tam cur h filiu
 us s. vn. utulqz filius erit.
Ideo qd nascet exte scm.
 uocabit filius dei. Attende
 quelo quia reuerenter dice
 rit. qd nascet exte scm. **N**o
 erit alq ad chitamento. Credo na
 n habuit qd pprie y digne
 nominaret illud eximium.
 illud magnifici. illud reue
 rendu. qd de purissima uide
 hz uginis carne ai sua aia
 vnico pris erat uniu. **S**i di
 ceret scm caro. ul scs hoio.
 ul scs infans. qd tale poge
 ret. patz sibi dixille uideret.
Poluit g in defante scm. qd
 qd illud sit qd vgo genuit
 scm. pauldubio ac singularit
 scm fuit. y p hpc satisfacione.
 y p urbi alligacione. **E**t adie
 at agel. **E**t ecce aut ehyaly
 cognata tua. et ipa dcepit filiu
 i senectute sua. Quid fuit ne
 cesse huius etia ugnis. vgnm
 mciare dceptu. **A**uad tate

Sic aute y
 qd natu e

ali ex illa sit

ut qd em ita

oraculo recentior voluit confir-
mare miraculo. Absit. **Le-**
gimus zacharie in credulita-
tem. ab hoc ipso angelo casti-
gata. Maria aut in aliquo
reprehensam non legimus. qui
potius fide ipsius elyabz p-
phetante. laudant agno-
vimus. **Beata** inquit que
credidisti. **qui** proficiant in te
quod dicta sunt tibi a domino. **Sed** ideo
scribis cognate decepti. ubi
in miraculo. ut dum miraculum
miraculo addit. gaudium gaudi-
o annulet. **Potero** necesse
erat. non modico leticie et amo-
ris pueniente in flammam ieru-
salem. que filium pene dilectionis
cum gaudio spiritus sancti. mox fuerat
deceptura. **Atque** enim nisi in de-
votissimo atque hilarissimo cor-
de. tanta se exere poterat
dulcedinis atque alacritatis
affluencia. **Vel** ideo decepti
elyabz marie miraculo est.
quia perfecto decebat ut verbum ^{mox}
divulgandum ubique prius sci-
ret. per angelum quia ab homine.
per matrem videlicet dei. a consili-
is filii videretur amota. si
eorum que in terris tam prope gerere
et remanere ignavia. **Vel** ideo
potius decepti elyabz marie
miraculo. ut dum nunc salvato

ris. nunc pater sonus edoce-
tur aduentus. verum tempus
et ordine tenes. ipsa melius
postmodum septemque ac pater
antozbz ewangelij referret
veritate. quod plene de omnibus a
principio celitus fuerit in-
structa misteris. **Vel** ideo
ad hoc miraculo orare
decepti elyabz. ut audirens
cognata vetula et gramma.
cognitet univocula de obsequio.
sic illa pperante ad in-
sitandum. pater unio pphete
locus et oratio daretur. quod
nunc ad hoc dno. sin offi-
ci valeat exhibere punicas.
et dum ad se matrem occurrit
infantibus ab alterutro ex-
citata devotio. mirabilis
fiat miraculo de miraculis.
Vide autem ne hec tam magni-
fica que ab angelo audis
immunita. ab ipso speres
proficienda. **Quo** si quis
ipsum angelum audi. **Quia**
non est impossibile apud deum
omne verbum. **Ac** si dicit. hec
que ego tam fidei pmitto.
non de mea. sed de illius qui me
misit veritate plenus. quia non
est impossibile omne verbum
apud deum. **Quale** enim illi ver-
bum in possibile poterit esse.

qui omnia fecit in uerbo. **M**ouet
 me in hoc in uerbis angelu
 os quod signat non aut. quia non
 erit in possibile o ne sciamus om
 ne uerbu. **A**u id posuit uer
 bu: quia quod facile possunt hoies
 loqui quod uolunt. etiam quod nul
 latenus facere possunt. tam faci
 le siue inopabile facibus.
 ualeat deus ope quod illi ua
 lent exprime uerbo. **D**icam
 apertus. **S**i hoies tam facile
 est facere. quod dicere quod uo
 lunt. et ipis quoque non est im
 possibile o ne uerbu. **A**ut
 aut qui uulgaris et uerus
 sermo est. multum ee in lo
 qui et facere. sed apud hoies non
 apud deum. soli deo quia idem
 e facere quod loqui. ueni loqui
 quod uelle. merito non erat in
 possibile omne uerbu. **U**erbi
 gra. **P**otuerit punire et sciam
 pndere prophete uigine ul
 sterile conceptura. sed uigine
 facere ut conciperent ul pa
 ruerent. **D**eus aut qui
 eis posse dedit pndere. quia
 facile potuit. ut qui uoluit
 ut p se ipm quod pmissit im
 plere. **S**iquidem apud de
 um in uerbu. dissidet ab in
 tentione. quia ueritas est.
 non factum a uerbo quia ueritas est

in modo a facto quia sapientia est.
 ac p hoc non erat impossibile
 apud deum omne uerbu. **A**udisti
 uerbo factu audisti in modum.
 utrumque in. utrumque amadu.
Jocundare filia syon. exulta
 filia iherusalem. **E**t qui auditu
 tuo datus e gaudium et letitia.
 audiamus et nos ante responsu
 leticie quod desideramus. ut iam
 exultent ossa humiliata. **A**u
 disti in factum et credidisti. **I**de
 m quod audisti. **A**udisti quia dapi
 es et patres filiu. audisti quod
 non p homine sed p spm scm.
 expectat angelus responsu.
 tempus e enim ut reuertat ut
 ad deum qui misit illum. **E**xpecta
 mus et nos o dnm uerbu misera
 rionis. quos miserabiliter pre
 mit sententia damnationis.
 et ecce offert e pccatu nre salu
 tis. **A**u. **L**iberabim si scitis.
In sempiterno dei uerbo facti sumus.
 et ecce morimur in tuo uerbu re
 sponsu sumus reficiendi ut
 ad uitam reuertam. **H**oc suppi
 cat ecce uerbo pia flebilis ada
 m solose sua exul de paradiso.
 hoc abraham. hoc dnm. h cete
 ri flagitant facti. patres salu
 tum qui et ipi habitant in regi
 one umbre mortis. h mundus
 totus tuis genibus prostratus expectat.

Tunc quod uoluit pillos pndere tam facile potuit

Nec in merito quoniam exire tuo pe-
det solacio miserorum: rede-
no captivorum. liberatio damp-
natorum: salus denique universorum
filiorum adam: totius generis tui.
Da virgo responsurum festinat
O dua responde ubi. quod
terra. quod inferi. quod expectat
et superi. **I**pe quorum omnium
rex et dominus quantum dampnat
deceam tuum. tantum et deside-
rat responsionis assensum: in
qua nunquam possunt saluare
mundum. **E**t cum pharisei in si-
lencio. id magis placebis in
verbo: cum ipse tibi clamat e
celo. **O** pulchri in terra mulie-
res: fac me audire vocem
tuam. **S**ig' tu enim facias audi-
re vocem tuam: ipse te faciet
unde salutem nostram. **N**umquid hoc
est quod querebas. quod gemebas:
quod diebus ac noctibus gaudes sus-
pirabas. **Q**uid igitur. **T**u es an-
hoc puellum est. an aliam ex-
pectamus. **I**mmo tu ipsa: non
alia. **T**u magis illa puella. illa
expectata: illa desiderata: ex
quo scis per te tuus iacob. mor-
ti appropians vitam sperabat
etiam cum dicebat. salutare
tuum expectabo domine: in qua de-
nique et per quam de ipse rex noster an-

+
Responde itaque circa angelo timo p
anglim dno

scilicet disponunt salutem opera-
ri in medio terre. **Q**uid ab alia
speras: quod tibi offeret. **Q**uid
palmi expectas. quod pro te mor-
erit: dum modo preteris assen-
sum: respondens verbum. **R**e-
sponde itaque ubi: et suscipe
verbum: profer tuum et suscipe
donum: emitte transitori-
um et amplectere sempiternum.
Quid tardas: quid trem-
das. **C**rede confide: et susci-
pe. **S**umat humilitas am-
cia: verecundia fiducia: mul-
tata ducit ut ut vni-
uersalis simplicitas obliu-
iscit prudentiam. **I**n hac so-
la re ne timeat virgo pru-
dens presumptione: quia et si gra-
vis in silencio verecundia. magis
tamen in multo pietas neces-
saria. **A**peri virgo beata ge-
fidei. labia confessioni: misce-
ra creatori. **E**cce desidera-
ti cunctis gentibus: fons pul-
sat ad ostium. **O** si te mo-
rante pertraherit: et rursum in-
cipias cum dolore quere que
diligit anima tua. **S**urge.
curre. aperi. **S**urge pro fi-
de: curre pro deuotionem.
aperi pro confessione. **E**cce in
quod ancilla domini: fiat in

sed in vobis tuis **Semp** solet
 esse gr̄e diuine. familiaris v̄
 et humilitatis. **Deus** enim super
 bis resistit. humilibz aut̄ dat
 gr̄am. **Humilibz** ḡ respō
 det. ut sedes gr̄e prepararet.
Ecce inquit ancilla dñi. Que
 est hec tam sublimis humi
 litas. que cede nō nouit ho
 noribz. **in solescere** ḡ fia uel
 et. **Mat̄** eligit. et ancillam
 se nominat. Non mediocri
 reuera humilitas i signet. n̄
 obliuiscit tanta gl̄a obliuiscit
 humilitate. **Non** magnū ē ee
 humile i abiectioe. magna
 plus et rara v̄r̄ humilitas ho
 norata. **Si** me miserū ho
 mitionem. **Meis** decepta si
 mulacionibz. ad aliquē me
 ul' mediocre honorem puer
 it ecclesia. deo nimis hoc.
 ul' ip̄e mea. ul' ip̄e subiecto
 rum. p̄mittente p̄ca. **Stā**
 ti oblit̄ qui fuerim. calem
 me puto qualis ab hoibz
 qui cor n̄ vident p̄cip̄ h̄i.
Credo sa me. **Sciencia** nō
 adiedo. et reputas n̄ hono
 rem virtutibz. s̄ honorei virtu
 tes. eo scio. quo superi
 orem me estimo. **Videas** ple
 vosq̄ i ecclesia de igno
 bilibz nobiles. de paup̄ibz.

diuites factos. subito in timet
 te. **pr̄stine** obliuiscit abiectio
 nis. gen̄ quoz suū erubescē.
 et infimos de dignari paren
 tes. **Videas** et homines pecunio
 sos ad honores quoz eccl̄ias
 ticos p̄uolare. ip̄oz sibi ap
 plaudere scint̄. uelutū dñi
 t̄axat mutacionē. nō meam.
 et dignos estimat dignitate.
 ad quā ambiendo p̄uenit.
 adq̄ si audeo dicere adepti sū
 minis attribuere meritis.
Obmittis aut̄ de his quos ex
 ceat ambicio. et honore ip̄e su
 p̄biendi eis materia est. **S**
 uideo qd' magis doleo. post sp̄etā
 sc̄li pompā. nō nullos i stola
 humilitatis sup̄biā magis ad
 ducere. ac sub aliis uitis hu
 milibz magis graui in so
 lescere. et amplius i patientes
 fieri in claustris q̄ fuissent i
 sc̄lo. **Quod** magis p̄uerū ē.
 pleriq̄ i domo dei nō patiuntur
 stemptia. qui in domo sua n̄
 n̄ deceptabiles ee p̄uert. ut n̄
 uideh̄z ubi ap̄uribz honores
 appetunt. ip̄i locū habē non
 meruer̄. **salte** ibi honorabi
 les v̄t̄. aut̄. ubi ab hoibz hono
 res stemptunt. **Videas** et alios qd'
 sine **alio** uideri nō potest post
 a grellam xpi miliciam. v̄r̄. **Des**

secularibus implicari negociis:
rursus tremis cupiditatibus i
mergi: cum magna cura erigere
iunioros et negligere mores: sub
pretextu quosdam diuini milita
tis. uerba uende diuinitibus. et
matrones saluationes: et
contra sui imperatoris edictum.
occupare aliena. et sua cum late
repetere. non audientes apostolum
ex imperio regis tubicinate.
Hoc ipsum inquit delictum est i
uobis. quod causas habetis. Quod
re non magis fraude non pati
mini. **Itane mundum sibi et se**
mundo crucifixerit: ut ante imp
i suo uico ul' oppido cogniti fu
erit. in circumfrentes pinnacias.
curias frequenter. regni no
ticia: principum familiaritates
allectuti sunt. **Quid de ipso**
habitu dicat. in quo non tam ca
lor. sed color requiritur cultum:
magisq; cultum uestium quam u
nitum insulit. **Pudet dicere**
uincunt in suo studio mulier
cule. qui a monachis pauca af
fectatur. in uestibus non neces
sitas. non saltem forma religio
nis retenta in habitu ornari
no armari appetit milites
xpi: qui dum se preparare ad pre
lium. et contra aerias pote
tates pretendere paupertatis in

signe debuerant. quod ut itaq; ad
uersarii multum formidant:
in mollitie uestimentorum. pagis
potius preferentes indigunt.
ul' se hostibus sine sanguine
tradit in ermes. **Nec alium**
de hec omnia mala stringunt:
nisi quod illam qua scilicet dese
ruimus humilitate deserentes.
dum pl' cognunt. incepta
denno seipsum secularium. ca
nes efficiunt reuertentes ad uo
mitum. **Audiamus quomodo tales**
sunt quod illa responderit.
que dei misericordie eligebat. et non
humilitate obliuiscerent.
Ecce analla domini: fiat in secundum
uobum. **fiat est desiderii signum?**
non dubitationis indicium. **Et per**
hoc quod aut fiat in secundum uobum
tuum. magis intelligenda est af
fectu exprimate desiderans?
quia effectum requirere mo
re dubitantis. **Quia quod uel**
obstet in religione. fiat uobum ce
lestis. **Nemo quippe orat?**
non quod credit et sperat. **Uult**
autem a se requiri deus etiam
quod pollicetur. **Et ideo forte mul**
ta que dare disposuit. pri
us pollicetur. ut exprimitione
deuotio exaltetur: sicut quod
gratis amicus erat. deuota
deo promeretur. **Sic pius**

dñs q̄ om̄s homines mult
 saluos fieri. merita nobis
 excoquet. ⁊ dū nos p̄uenit
 tribuendo qd̄ retribuatur gra
 tis. agit ne gratis t̄buat.
 Hec itaq̄ v̄go prudēs intel
 lexit. qm̄ p̄uenienti se v̄ime
 rigitate p̄missiōis n̄r̄e
 ~ merita sine d̄ōnis. fiat
 in sc̄dm̄ v̄bū t̄m̄. **Fiat** in de
 v̄to — **Fiat** ob
 sec̄o in v̄bū t̄m̄. non pla
 tū qd̄ transeat s̄ s̄ceptū ut
 maneat. carne videlicet indu
 tū nō aere. **Fiat** in non tū
 audibile auribz. s̄ ⁊ visibile
 oculis. palpabile manibz.
 gestabile humeris. **Fiat** in
 v̄bū sc̄ptū ⁊ m̄m̄. s̄ in
 en̄m̄ ⁊ v̄m̄. hoc ē nō mu
 tis figuris. moctis ī pellibz
 exar̄m̄. s̄ ī foema humana.
 meis calhs̄ inscribz̄ un̄a
 at̄ impressū. et nō moctū
 calam̄ dep̄nctione. s̄ sc̄i
 h̄is un̄ione ul̄ operatio
 ne. **Co** videlicet modo fiat
 in. quō n̄m̄. aut̄ me fac
 tū est. n̄m̄ post me fa

ciendū est. **P**orro multifa
 us locut̄ est patribz̄ ī p̄phe
 tis. ⁊ alijs quidē in aure. ⁊
 tijs ī ore. alijs etiā in ma
 nu ēē v̄bū d̄m̄ memorat. ^{fr̄m}
 in aut̄ ore ut ī utero fiat
 iuxta v̄bū t̄m̄. **A**lo ut fi
 at in aur̄ de clamatoz̄e p̄
 d̄m̄. aut figur̄ alit̄ signi
 ficatū. aut ymaginatioz̄e
 sompniatū. s̄ silent̄ in spi
 ratū. p̄sonalit̄ incarnatū.
 corporalit̄ in insc̄ratū. **V**er
 bū iḡ qd̄ in se n̄ poterat fi
 eri. n̄ indigebat dignet̄ in
 me. dignet̄ ⁊ in fieri sc̄dm̄ t̄m̄
 verbū. **Fiat** quidē v̄m̄ m̄
 do. s̄ specialit̄ fiat in sc̄dm̄
 verbū t̄m̄.

*hic adde illud quod in illo
 semi folio scriptum est ante
 folio 10. 17. scilicet. Lexionem eua. g. expe
 dit.*
*hic p̄met lectione ewange
 licam ep̄istolam Sermo ascripto S. Bernardo, post
 inveni it̄ opera, et
 narrat eam in d̄m̄
 p̄rogativa quā
 de S. Virgine videt̄
 autem imp̄t̄ q̄ in
 fac̄ aliqua des̄pe.*
Vigenti⁹ dei filius
 fr̄es t̄m̄ dñs n̄r̄ ih̄s
 x̄ps. ante assumptam
 de in cemerata v̄gine n̄r̄e
 mortalitatis substantiam

inter. **A**lexandra igitur muli-
 er? que rex omni beatitudine
 matris et uirgo peperit. Castelli-
 ni uirginitatis uirginis uirginis. sicut
 se uirginis clausum ueteris cubi-
 culi. signatum pudoris terna-
 ctum. merito plenissime col-
 lapidare. si mellem metere
 quod non seminare. Unde ap-
 plicat. Quemadmodum seminauerit
homo? hec et metet. Verum est
 dominus uerum est hoc. omen
 hominem metere quod semina-
 uit. Deus enim solus potest
 metere quod non seminauit.
 sicut ipse ait. Meto ubi non
 seminavi. et colligo ubi non
 sparsi. Dicit et maria. et ego
 te filium generavi. sed uirginitatem
 meam non uolauit. Regnum
 terra uirginitatis. et regem
 genui castitatis. Ingre-
 ditur et egredientem habuit
 in palatio uentris filium in pa-
 tris. et emantibus meis non
 a uulsi clauis regni pudoris.
 Porta sancti sui celi. uania san-
 cta sui filio dei. Nihil porta
 sancti sui clausa. quam in uulsi

ne diuina ezechiel uidit
 propheta dicens. **V**idi portam
 in domo domini clausam. et
 dixit ad me angelus. Por-
 ta quae uides non aperiet. et
 homo non transiet per eam.
 quoniam dominus solus intrat et e-
 gredietur per eam. et clausa erit
 in eternum. **S**ed mirabilior
 ad impletio. Quid est
 porta in domo domini clausa. nisi
 quod maria uirgo semper erat
 intacta. Et quod est homo non tra-
 siet per eam. nisi ioseph non cog-
 nosceret eam. Et quid est
 dominus solus intrat et egre-
 dietur per eam. nisi quia spiritus sanctus in
 pregnabit eam. et angelorum
 deus nascetur per eam. Et quid
 est clausa erit in eternum nisi
 quia maria uirgo est ante partum.
 uirgo in partu. et uirgo post
 partum. Dicit ergo maria.
 Porta celi sancti sui. uania
 sancta sui filio dei. **A**d imple-
 uit uentrem meum diuinitate.
 et uentrem meum non e-
 nauauit castitate. Erunt
 de uentre meo gigantes

an tu magnificus: et uer-
meus non pudore euacuatus?
Nec in deceptione inuenta sunt
sine pudore? non in parturitione
ne inuenta sunt cum dolore. **O**
mira et laudibilis inter fe-
minas: in qua et ab archan-
gelo saluta- uirginitas.
Sola impregnata: non inui-
ata. **G**enerata non euacu-
ata: quia sic est ab angelo
saluta- **M**aria gratia
plena: dominus tecum. **F**erue in-
bibicus castitatis: que am-
plexus non tetigit marita-
lis. **C**onsidero et sidero concep-
tum tuum beata uirgo et ex-
pauisco. intueor partum tu-
um et extremisco: adoro fili-
um tuum et reuincisco. **E**uaria
obsecro in. quomodo meru-
isti dici maris dei: spon-
sae filii dei. **Q**uod rogo
idcirco in: sed tu colloquen-
ti tecum ignosce in. **I**gnosce
in quia in quod audiam ser-
uus et utinam uel uirgo
et non etiam in uitis et malus
seruus. et ideo malus ser-

Sermo S. Bernardi
ut stylus prae se ferat
in laudem et ueritatem
mysteria eius. Scriptura
de S. D. Maria, ubi
inter operas eius non
inuenimus illum ullum

uus: quia non totum cum tremo-
re loquor ut seruus. **I**g-
nosce in quod audiam cum
sponsa domini mei stabula-
ri et tu iudica in quomodo
potuerit dei filius pro ge-
nerari. **S**ermo de beata uirgine
Audite fratres. audite
maria uobis loqui-
te. carne absentem.
et spiritu presentem. **V**erecundia uir-
ginitatis uultum auerente
a collocatore. et iudicium quo
in impregnata sit a creatore.
Era inquit maria in domo
ma puella iudea. ex semine
david regis generata: ad-
ultera fratris sui et desponsata. **E**t
sponsata sui iungi et placem
alteri. non inuenientem adul-
terio. sed incedente spiritu sancto.
Despensata homini iudeo: et pla-
cum homini deo. **D**espensauit
me uir iudeus: et ad ama-
uit christus deus. **I**gnorant
quidem ioseph sponsus meus.
quod me adamas deus meus:
et putant quia adulterio in-
pregnata est et uerum meus.

Naq; ignorante yosep spu
 so meo. uenit ad me qua
 di magnus xpi parauit
 phus. u par archa pennis
 aut ipha egressus. s ga
 briel ille archagehus. i sa
 ne rutilas. uelle chorul
 cas. icellu mirabilis. as
 pectu tribulis. uisitauit
 me y pturbauit. saluauit
 y grandauit. **Dixerunt in.**
Aue maria gra plena. do
mine tecu. Adn in te spu
scd oplatant o maia. cu ad
diuina misteria uerū tu
ū deo rare dignatus est.
Ipe em est ignis dūmēs.
scillimā aiām tuam totā
se ipo in flammant. ac sple
doe diuinitatis maiestatis
impleuit. tuūq; uerū i effa
buli m i pregnauit. fecitq;
ut dū y hōmē clausa ocupe
res. clausa pareres. y post
ptū uirgo i uolara pma
neres. Iā g' dūā uerū tūū
uelud sacratissimū dei unū
templū. iudus uenerat. qd
i eo salus mudi nciata est.

Ibi deore in datus est di
litus. ac p electe spūse
sue eccle. formatus i sto
la cōdita exultat. occur
rit. desideratū dūi olau
pingit. ac p ordinatas
afecus nupcias ugo ai
ūgnie u ugnū pibatit.
Ibi pūū ruper est pari
es uimūciau. que in t
celū y t rā p thoplatoy
iobediencia dū ruperat.
Ibi desiderata sūe t rēms
celestia. y obmanerūt si
bi i oculo pacis. qū in u
nā eadēq; plonā concurre
ruūt. y diuinitas y huma
ritas. scūq; e nouū illud
sup t rām. ut deus homo est.
y homo deus. Ibi magnū
nen reus. i mēsurā sūctā
di puerū se se straxit. Ibi
antiquis diez p electo filio
suo. tunicā induit polūitā.
Ibi rebecca futurorū p scia.
magnificandi filij manū pel
licias hētoz arādebit. y colli
mūda ptext. Ibi em coqpera
te grā spū scī. filius adeo p rē

hereditandus in oibz gentibz.
Dumque maiestatis potentiam.
similitudine carnis peccati
coperuit? **q**uasi absca
dit? est uultus eius in infirmi
tate. unde nec reputauimus
eum. **I**n alii dicitur prudentia
est? est hancus. qui extra
hendū serpentem eneu antiquū
in hoc mare magnū. de celo
traiecit? est. **I**nde egressa est
armilla aurea. unde p̄focare
tur maxilla leuathem. ut e
uomeret mortuos nō suos?
quos aborigine mundi secure
deglutuerat. **O**rtus deliciarū
nobis est tuus sacratissimus
uterus. o maria? q̄a ex eo mul
tiplicis gaudij flores colligunt?
quociens mente recolimus. q̄
magna multitudo dulcedinis
inuiso cœbi inde p̄fluxerat. **O**
tus conchilus tuus dei genitricis?
ad quē deflorādū manus pec
catoris nūq̄ introit. **T**u scōz
areola aromotū. a cœlesti con
sua pignētaria. v̄tutū om̄
floribz delectabitur v̄nās. **I**n
ter quoz pulcherrimos trinum

in te mirant̄ excellenciā? hū sūt
quoz odore suauissimo totā do
mū dñi replet̄ o maria. inola
trinitatis. hū castit̄. ro
sa caritatis. **M**erito de tali are
ola flos uite speciosus forma
p̄ floribz paradisi egressus est
sup̄ quē requieuit sp̄c dñi. **E**t
an alluminauit te o m̄r pul
chritudinis? **V**ere paradisius
dei tu es? q̄a lignū uite mūdo
p̄tulisti. de quo qui māduca
uerit in eum uiuet. fons ui
te qui ex ore altissimi p̄dit. de
medio ventris tui exiuit
atq; inde in quatuor capna
se se disp̄siciens. ad irrigandū
faciem arentis mūdi emanauit.
lenificans curamē dñi.
Om̄s em̄ qui bibit ex eo nō
siet in eum. **E**t ecce plus q̄
paradisus hic. **D**e illis em̄
aquis siq̄s libent̄. siet in
eum. **O**quū mūdo p̄tulisti?
q̄ tam salub̄s aqueductus esse
meruisti. **O**lampas lucidis
sima maria? quos lenificasti
quī splendore dei glorie illust̄
ta. desideratū illud lūmē quo

inuenta est dragma decima se
 demib; in tenebris y umb
 mortis ptulisti. Te em ille
 dnm epythalamu pcentor
 a longe in tuit est. cum in
 admiracionis uoce ita pri
 pit dicens. Que ista q pgre
 dit qsi auroza dsurgens.
 pulch ut luna electa ut sol.
 terribilis ut castror aces ce
 dinata. Sicut auroza ualde
 rutilans in mundu pgressa es
 o maria. qu ueris solis splen
 dorem tame scitatis nubare
 paruisti. ut uere die saluis.
 die ppiciacionis. die qua fecit
 dñs aua claritate uiciatu dig
 ni fuerit. felix auroza. felix
 diei mna exmisti. Talem au
 rozam. talis dies. et talem di
 em. talis auroza deuit. Et
 recte quidem auroza i plesti
 officiu. Ipe em sol uithae de
 te pcessurus. ortu sui matuti
 na qda irradiacione puenes.
 in te lucis sue radios copiose
 transfudit. quib; potestas tene
 brar quas eua iduxerat i fuga
 dimisti. atq ita desideratu cunctis

gemib; solē mudo i ueristi.
 Tu pulch ut luna diceris?
 eig nō i merito spararis.
 Illa em astroz omniu sola
 soli si millima. i candore ue
 multa argenteo. ceteris in
 celo p uncat siderib;. Tu ue
 ri solis ymago expressissima.
 it milia astroz teo assistenti
 ū. vgnali puritate i celis glo
 sa refulges. Illa transfuso in
 se solari lumine. nocte ilu
 minat. tu in utute adeo r
 indna. magnificis exemplis
 ad imitatione tu nos puo
 eas. sicut nocte nrām illum
 nas. Qui em uas tuas i ser
 tatus fuerit. n ambulat in
 teneb; s lumē uite inueni
 er. Tu g pulch es ut luna.
 imo pulchrior luna. qā tota
 pulch es y macula nō est in
 te. neq; in altitudinis obum
 bratio. Tu electa ut sol. ille
 i q sol. orbis dñor. Ille elect
 ex milib; uiroz. tu electa ex
 milib; femmar. Ille elect
 ex oib; que sūt. tu electa ex
 omnib; que p illū sūt. Tu

g mane

tribus ut castrorum acies ordi-
nata. **I**n nō habuerūt p̄n-
cipes tenebrarū: qm̄ viderūt
p̄ter moerē instructā. omni
armatura fortū. cōtra se p̄-
cedē feminā. **F**eminā fortē.
⁊ ad bella fortissimā. cuius
ensis sup̄ femur suū p̄t̄ ti-
mores nocturnos: ⁊ in cir-
cūtu er̄ acies ualida sp̄uali
ū v̄tutū suo se in uicem
ordine tuentiū. siquidē ordi-
nacione p̄seuerant dies. **S**
et innumerabile b̄torū sp̄itu
ū militā. ad ministeriū tā-
te p̄ncipe delegatū fuisse mul-
taten⁹ ambigim⁹: ut pote
q̄ custodirent lectū salomo-
nis ḡtissimū. ac p̄udent̄ ne
ip̄aratiū et̄no regi hospici-
ū: alien⁹ hospes ī uaderet.
Anim⁹ timor ⁊ tremor uene-
rūt sup̄ eos: ita ut dicent̄.
Ecce phisq̄ eua hic. **C**ast̄ dī
sūt her: fugiant⁹ israhelē.
Tu ḡ bellatrix egregia. p̄-
mo eū. q̄ p̄mus eā sup̄plan-
tauit: expugnare uirilit̄
aggressa es. **T**u em̄ sp̄m̄ ela-

uom̄s ea uirtute humilitatis
dulcasti: qua omnē altitudi-
nē angelorū transcendē mern-
isti. **S**ūm⁹ em̄ sup̄ om̄s ange-
los gloriolosa ascendisses:
n̄ p̄us infra om̄s hōmes hu-
militata descendisses. **T**u ⁊ ar-
doce uerite concupiscencie. im-
te castitatis in tua uirginea car-
ne eaten⁹ extitisti: ut ī aut̄
spectu ū alt̄ mūda sūt. tan-
te mūdicie carne tuā dedica-
uisti. ut etiā sine diuine pu-
ritati eā agglutinare nō de-
sperit. **I**ps⁹ ḡ p̄maris dua-
b⁹ tenebrarū acie fortē expug-
natis: om̄s aū fide tuā militā
a sp̄ualiū nequiciarū. in fugā
diuisa est. **G**loriosa dca sūt de-
te maia genitrix dei. **S** ad huc
locus est tue laudationi: ad
huc in tuis laudib⁹ om̄s lin-
gua balbutit. **N**on em̄ sūt lo-
quale neq̄ sermones in om̄i
nacione que sub celo est: qui-
b⁹ amplitudo gl̄e tue ad pleni-
ualeat explicare. **O** magna.
o pia. o multū amabilis ⁊ ve-
nerabilis maia. **T**u nec uōma

vi potes quoniam accendas? non cogi-
 tari. quoniam recreas affectus dili-
 gentium te. Tu magis sine dila-
 tedine dominum et misericordiam: pre-
 memorie potius ingrederis.
Et te nunc sequimur et vene-
 ramus o domina! ex totis precordi-
 is uociferantes ad te. Nonna
 imbecillitate nostram? aut ob-
 pugniam nostram. Vides hanc tu-
 nicam pelliceam que nos cir-
 cūcedit? Tunica eue parē-
 tis hec est. quā olim ad nos
 in sera illa transfudit: ac
 super uestiuit carnem filiorum su-
 orum suorum sicut duplōde dī-
 sione sua. De manu quip-
 pe illius duplicis mali se-
 minium trā nostrā suscepit: et
 concepit et peperit nobis spi-
 ritus et tribulos iniquitatis
 iana. calamitatis in corpore.
 ac per hoc mortē utrobique.
O infelix hereditas! o dira
 nimisque carnis infirmitas!
 usque quoniam pacem te. Multū nos
 immulsi ab angelis: quos
 et iumentis in superciliis coe-
 mualti. Annus in ualuit:

quoniam non in morte filij dei sama-
 ri potuisti. **P**er te amaritu-
 do peccatorum. per quoniam tollenda filio
 dei tanta fuit amaritudo ne-
 cessaria. Annus te super nos
 extulisti: quoniam et usque ad eum
 quoniam super omnia est in carne ac-
 cendisti. Et quoniam nos libera-
 uit a corruptela miserissime
 huius pellicule. **S**ua scabra
 toris nostri filij tui o maria
 quoniam ut infirma nostra tollet. spō-
 te infirmat est: ut et mors
 mortis nostre ipse fieret ino-
 tens per peccatorum mortuus est.
Sicut enim nullū a reatu
 literū reperit: ita per hyl-
 rādis sibi uenit. Et quoniam tā-
 idoneus ut per nobis loquitur
 ad cor dñi nostri ihu xpi. ut
 tu scire maria quoniam in secretis-
 simis amplexibus amatissimi
 in filij tui suauiter cubas
 in meridie sempiterno. et quoniam
 familiarissimo colloquio
 cum plena cordis leticia perfu-
 eris. **L**oque domina quoniam audit
 seruus tuus: et quocumque pe-
 tieris in perbis. **I**nnocentia uonū

stae: p[ro]p[ter] nob[is] et illius plo
 rare. Amor faciebat eam
 stare: et dolor coe[ge]bat eam
 plorare. Stabat et circumsp[er]
 ciebat. si forte videt[ur] q[uo]d d[omi]n[u]s
 habet. Plorabat vero: q[uia] sub
 latu[m] putabat q[uo]d querebat.
 Dolor renouat[ur] erat: q[uia] q[uo]d
 p[ri]us solueat[ur] defunctu[m]. Tunc do
 lebat sublatu[m]. Et ille dolor
 manere erat: q[uia] nullam solati
 onem habebat. Prima fuit
 causa doloris: q[uia] uniu[m] p[er]di
 derat. Et de hoc dolore aliam
 rati[on]em solationem habebat?
 q[uia] mortuu[m] se venie[n]s crede
 bat. Tunc aut[em] de isto dolore
 se solari n[on] poterat: q[uia] corp[us]
 defuncti n[on] inueniebat. Mem
 orabat ne amor dilecti m[er]iti
 sui i[n] pectore suo refringeret?
 si corp[us] eius n[on] inuenit[ur] et
 q[uo]d in se ve[n]it[ur] rescedit.
 Venerat au[tem] i[n] t[er]ra
 maia ad mom[en]tu[m] mentu[m]
 deferens secu[m] aromata et v[er]ge
 ta que parauerat: et dicit
 de v[er]ge pedis iuu[n]ctis v[er]ge

erat sic et nunc corp[us] defunc
 ti et v[er]ge v[er]get. et aroma
 tib[us] odoret. Et sicut p[ri]us ad
 pedes ih[esu] lacrimas fudeat?
 ita et nunc ad mom[en]tu[m] la
 crimas fudet et sicut lacri
 mis suis pedes eius rignie
 bat p[ro] amore a[n]i[m]e. ita nunc ad
 mom[en]tu[m] vadit lacrimis
 rignie p[ro] amore m[er]iti sui.
 Cum ul[ter]ius tunc n[on] inuenit[ur] corp[us]
 i[n] mom[en]to. labor v[er]genti
 perijt: et dolor lugedi cre
 uit. Defuit obsequio: q[uia] n[on]
 defuit dolori. Defuit q[uo]d
 odiret: et n[on] defuit q[uo]d plo
 raret. Et magis plorabat:
 quo ille magis crederat. Plo
 rabat eni[m] vehementer: q[uia] n[on]
 adijt[ur] erat dolor sup[er] dolore
 eius. Quosq[ue] dolores eximi
 os uno gestabat i[n] corp[or]e:
 quos mitigaret lacrimis.
 Ideo tota posita i[n] dolore me
 te et corp[or]e deficiebat: et
 quid ager[et] nesciebat. Quid
 eni[m] mulier ista agere poterat
 n[on] plorare: q[uia] intolerabile
 habebat dolore[m]. et nullu[m]

inuenit solatozē? **P**etrus
quidē et iohānes cum ea
uenerāt ad momimētū?
s; n̄ inuenit corpore abiect.

Maria autē stabat ad mo
mimētū foris plorās? et
n̄ si desperāto sperans et
sperando plenerans. **P**e
trus et iohānes timuerūt?
maria autē nō timebat.
qā nichil suspicabat sibi
sup̄ eē de quo timere debet.

Ponderat enī dnm̄ suū? q̄
igit̄ singularit̄ diligebat.
ut p̄t̄ illū nichil p̄t̄ di
ligē? nichil p̄t̄ sperare.

Ponderat vitā aīe suē?
et ideo melius arbitra
tur fore sibi mori q̄ uiuē?
qā foetisā inueniret mori
ens quē inuenire nō pote
rat uiuēs. sine quo tū
uiuē nō valebat. foetis ē
ut mors dilectio. Quid
autē aliud facit mors in
maria? **F**rā est exanimis?
frā in sensibilibus? sciens
n̄ sentiebat. videns n̄ vide
bat? audiens nō audiebat?

s; neq; ibi erat ubi eēt. s;
ubi nigr̄ sinus eēt? de quo
ubi eēt nesciebat. Quere
bat enī. et n̄ inueniebat.

Ideo stabat ad momimētū
et plorabat? q̄t̄ lacrimabi
lis. **O**maria qd̄ sper. qd̄ iſi
lij. aut qd̄ cordis t̄ eēt ut
sola stares ad momimētū
discipulis ab eūtib;? **T**u qm̄
illos remisti? et cū illis
redisti et p̄ illos reman
sisti. **C**ur hoc fecisti? **S**a
piebas plus illis? aut di
ligebas plusq; illi? qā n̄
timebas ut illi? **C**erte ni
chil sapiebas maria n̄ dili
ge? et p̄ dilectione dolere.

Oblita est seipam. oblita
eēt teniq; oīa p̄t̄ illū quē
diligebat sup̄ oīa. **E**t qd̄
m̄ ira sic eēt oblita
ut etiā **I**pm̄ cognos
ceret? **C**redite in
si illū cognosceret? in moni
mēto n̄ quere

Si si ūba illius **I**m̄
tode retinet de mortuo n̄
doleat. s; de uiuēte gaudet?

n̄ de sublato ploaret. s̄ de
 resurgente exultaret. Dix
 it ei iste q̄d moreret̄ q̄ t̄na
 die resurget. **R** p̄ch̄dolo
 nimis doloꝝ cor illius reple
 verat: et memoriã hoꝝ v̄
 l̄te delenerat. **S**ensus ī ea
 nullus remanserat: ome
 solitū deperierat: ōmis spes
 fefecerat. solū fl̄e superat.
Nebat ḡ: q̄a fl̄e poterat. Et
 dū fl̄er̄ inclinavit se q̄ p̄sper
 it in monimētū. Et vidit du
 os angelos ī albis sedentes:
 unū ad cap̄d̄ q̄ unū ad pedes.
Qui dicit ei. **M**ater q̄d plo
 ras: **S** maia solacionē in ve
 nisti: et facie melius strigit̄
 t̄ s̄ sperasti. **N**ā querebas
 unū: q̄ duos invenisti. **Q**ue
 rebas hōinem: q̄ āgelos in
 venisti. **Q**uerebas mortuos:
 q̄ vivētes invenisti. **R**eperisti
 eos qui vidēt̄ curā de te habē:
 q̄a volūt̄ doloꝝ tui lenire. **I**lle
 ū quē quēris videt̄: doloꝝ tui
 ū negligē: lacrimas tuas vi
 det̄ despice. **V**ocas illū q̄ n̄ audit:
 oras q̄ n̄ exaudit: quēris illū

q̄ n̄ invenis: nullas q̄ aperit:
 sequeris illū q̄ fugit. **H**eu
 q̄d t̄ hoc: **H**eu quis imita
 tio: **H**eu quom̄ imitatio ē
 res ī contrariū. **I**ste em̄ qui
 n̄ recessit̄ a te olim te dili
 gebat: olim te ap̄par̄ileo de
 fendeat. a sorore tua te int̄
 pellante diligēt̄ excusabat.
Olim laudabat te q̄i pedes
 tuos ūguēto vungebat. q̄
 lacrimis rigabat: q̄ capil
 lis t̄gebat. **D**oloꝝ tui mul
 tebat: q̄ peccā dimittebat. **O**
 lim querebat cū ad eēs: mā
 dabat t̄ p̄ sorore tui ut ad
 se venires dices. **M**agist̄ ad
 est q̄ vocat te. **D**ix̄ cito sup
 rexit maia ut audiret q̄
 cito venit: q̄ solito more ce
 cidit ad pedes tuos ō t̄one
 ih̄u. **T**u quoq̄ cū vidisti eā
 ploare: lacrimatus es. **D**ix̄
 me solando dixisti. **U**bi
 posuisti eū: **D**eniq̄ p̄dilec
 ctione ei q̄ multū dilexit
 te. fr̄em suū layarū resus
 citasti: q̄ pl̄nctū hui⁹ dilex
 tis tue dicitisti ī gaudū.

O dulcissime uirgī. qđ
p̄ ea me peccauit discipu
la tua. Nūc i quo offendit
offendit dulcedine cordis
tui. hec amate tua? qđ sic
recedis ab ea? Nos p̄ hec
nullū peccatū audiui qđ n̄
quā sepultus fuisti? an̄ om̄s
uenit ad monumentū tuū
sepens unguētū quo un
get corp̄ tuū. Et cū non
inuenit i monumento. qđ
currit et nūciat discipu
lis tuis. Illi uenerunt uide
runt qđ abierunt. hec autē stat
qđ plorat. Si h̄ peccatū est?
negare non possumus quā
ip̄a hoc fecit. Si autē peccatū
non est s̄ amor tuus qđ de
sideriū qđ habet de te qđ sic
recedis ab ea? et abscōdis
te ab ea? Tu qđ diligis om̄s
diligentes te. qđ inuenis
ab oibz querētibz te. tu di
as qui mane uigilant
ad me inueniet me. Ergo
mulier ista que ualde ma
ne uigilat ad te cur n̄ uie
nit te? Curare nō solaris

lacrimas n̄s fudit p̄ te dñs
suo. Et tu solito more eā
diligis. cur desiderū suū
tā dñi p̄trahis? **O** uerax
uirgī qđ testis fidelis recorda
re testimoniū tuū. qđ oim̄
de maia reddisti marthe so
rozi sue. Dixisti enī. Ma
ria optima parte elegit qđ
auferet ab ea. De optima
parte elegit. qđ elegit stare
ad pedes tuos qđ audire ser
mones tuos. Et quā uerū
est qđ nō auferet ab ea? si
tues ab latq ab ea. Sed si n̄
ablata ab ea optima pars
qđ elegit. qđ plorat qđ
querit. Certe maia nichil
querit. n̄ qđ elegit. Et p̄
hoc solū plorat n̄ desinit. qđ
qđ elegit n̄ perdidit. Ergo
custos hōim aut tu p̄ te qđ e
legit custodi i ea? aut ego
nescio quā uerū est qđ n̄ au
feret ab ea? n̄ hoc intelligi
t qđ licet si tu ablatas ab
oculis eius. tam n̄ es ablatas
a corde eius. Maia qđ amplius
morans. Sed turbans?

Quod ploras. **F**ite habes ange-
 los. sufficiat tibi angelorum vi-
 sio. quia forsitan ille quem quæris
 quem ploras sensit aliquid inter te.
 propter quod non multum videtur tibi. **P**o-
 ne iam finem dolori tuo. sit mo-
 dus lacrimis tuis. **R**ecordare quod
 ipse dixit tibi et aliis mulieribus.
 filie iherosolimitane nolite flere super me.
Ergo quod est quod facis. **N**on propter
 tantum flere. et tamen flere non desinitis.
Timeo ne plorando ipsum offen-
 das. propter quod incessanter sic ploras.
Nam si ipse amaret lacrimas
 tuas. non posset forte ut olim
 dante lacrimas suas. **A**ntequam
 audiret filium meum. **S**ufficiat an-
 gelorum consolatio. **I**mane cum illis
 interrogans illos quod si forte sci-
 ant quod factum sit deo quem que-
 ris. et quem ploras. **E**go certe cre-
 do quod ipsum ad hunc venit. ut ipsum tes-
 timonium de eo prohibeat. **C**redo
 quod ipse quem ploras miserit eos
 propter te. et amicaent resur-
 rectionem eius. et solent plorari
 omnem tuam. **D**icit ei. **M**ulier quod
 ploras. **Q**ue causa est doloris tui.
Non abscondas a nobis lacrimas

Aperi nobis animum tuum.
 et nos tibi indicabimus desiderium
 tuum. **M**agna nimis dolore
 affecta. tanta incessanter mentis
 et excessu posita. nullam recepit consolati-
 onem. et ad nullum accedit ac-
 consolatorum. sed intra se cogita-
 vit dicens. **P**ropter quod dolor meus
 est ista solatio. **Q**ualis est
 ista solatio. **O**mnes in sum-
 mos solatores. **G**rauer
 me et non consolatur. **E**go enim que-
 ro consolatorum et creatorum. et
 ideo genus est in ad inveniendum omnium
 creatura. **N**oto angelos vi-
 deo. **N**oto cum angelis maneo.
 et possunt dolere angeli. et non
 penitentia delectantur. **S**i reperit in
 multa narrare. et si volu-
 erit eis ad omnia respiciet. **T**imeo
 ne amorum meum magis im-
 pediat quam expediat. **D**emum
 et ego non quero angelos. sed
 meum et angelorum dominum. **T**ule
 vultum dominum meum. **I**psum solum
 quero. ipse solus potest me con-
 solari. **S**i nescio ubi posue-
 rit eum. **C**ircumspice si videris
 a illo. et non videris. **V**elle in

venire locū ubi positus ē?
et nō inuenio. **H**eu me misere-
rā quō agā? **Q**uo ibi? **Q**uare
sunt illū in monumento? et
nō in ven. uocauit et nō respō-
dit m. **H**eu me ubi illū q̄-
rā? **U**bi illū inueniā? **S**ur-
gā et circūdo oīa loca q̄ po-
tero? et talis sompniū ocu-
lis meis. nō dabo requiem
pedibz meis. donec inueni-
ā quē diligit aīa mea. **E**t
fūdite lacrimas oculi mei:
plorate et nolite deficere. **A**mbu-
lante et discurrete? et no-
lite requiescere pedes mei. **H**eu
heu quo abiit gaudū me-
ū? ubi latitat amor mīs?
Ubi ē dilectio mea? **C**ir-
me deliquisti salus mea.
O dolores. o angustie et tol-
lerabiles. **A**ngustie sūt in
p̄ndiq? et quō eligā ignoro.
Si iuxta monumentū e-
rū illū nō inuenio. **S**i a moni-
mento recessero? nescio mi-
sera quo uadā? nescio ubi
eū querā. **D**istedere a mo-
numento mors in est. **S**ic

autē ad monumentū irreme-
diabilis dolor. **M**elior ē sepul-
chrū dñi mei custodire: q̄
ab eo longius ire. **S**i enī tō-
gnus abiero. forte si redierō
ip̄m sublatū inueniā et destruc-
tū. **S**to igitur et hic moriar: ut
sate iuxta sepulchrū dñi
mei sepeliar. **O** q̄ bonū cor-
p̄ meū. si fuerit sepultū
iuxta dñm meū. **O** q̄ fene-
rā aīa mea? que egrediens de
fragili uase corp̄is mei: mox
poterit ingredi gloriā sepul-
chrū dñi mei. **S**up̄ aīe mee
labor et dolor. sepulchrū dñi
mei est solatio mea et in
morte requies mea. **A**ntes
illud iuxta maneto moriens
illi ad heredo: nō uiua nec
morta ab illo separabor.
Heu me miserā? **H**ic ego te
recessi hīc. quā dñm meū se-
peli cōspexi. **Q**uare tē nō
scen? **C**are monumentū et cor-
p̄ ei? tūc p̄ueniāt nō custodi-
ui. **H**ic certe nō p̄didisse sub-
latū. quā aut p̄hibuisset aut
tūc secuta fuisset sublatores.

Sicut dicitur ego uolui obser-
 uare legem. Idem si dicitur de
 ps. legi obedui. et tu lex
 obedit in custodiam. Quis autem
 ipso mane non fuisse legem tras-
 gredi. si ad imple. Passa ab
 hoc defuncto non transmittat si
 renouat. Mortuus iste non po-
 tuit mundum. si mundat in mu-
 ndo sanare omnes et gentes. et
 illuminat ardentem. Si quod re-
 colo dolere illum. Non redit
 monumentum apertum in ueni. ut
 si me querebam non in ueni.
 Stabo in quod et expectabo si for-
 te aliam appareat. si qui stabo
 sola. Abierunt discipuli. et me
 sola plorantem reliquerunt. An-
 si qui mecum doleat apparet.
 Apparuerunt angeli. si nescio pro
 qua causa apparuerunt. Si me
 solam uellet. pro quo ploro non
 ignorarent. Si enim non ignorat
 quod ploro. cur dicit in quod plo-
 ras. Quiesce ne in suadeat hoc.
 ne hoc in moueat. alioquin me
 misericorditer. Sed plura. Sed illis
 non obedi. et dum uno plorare non de-
 sinat. donec dominum meum non inueniam.

Quo me uita. Ad quem uo.
 Aliquo filium petam. Quae pauca
 talia. Quis in miserere tu.
 Quis indicabit in quae diligit
 anima mea. ubi posuit ubi cu-
 bet in meridie. Quiesce in
 ore illi. quia amore laqueo et
 dolore deficio. non est dolor sicut
 dolor meus. Venite dilecte mi.
 reuete dilecte uocay mox.
 ostende in lenocia potencie tue.
 ostende in facie tua. Son-
 uox tua in auribus meis. uox
 tua dulcis et facies tua deo-
 ra. O spes mea ne deficias
 me ab expectatione mea.
 Demolere in facie tua. et suf-
 fiat anima mee. Dum mania sic
 flet et dolet. et dum heri dixit
 illi dicitur et retrorsum uidit
 ipsum stantem. et nescibat quae
 illi est. Dicit ei ille. Mulier
 quod ploras. Quae quersis.
 O desiderium anima mee. Tu
 cur interrogas eam quod ploras.
 quae quersis. Ipsi paulo ante
 oculos suos cum magno
 dolore cordis sui. uidit
 te spem suam suspendi in

lignis. et nō dicitis qd plo-
ras. **I**pa viderat manus
tuas quibz sepe bñdicta
fuerat. et pedes tuos quos
osculata fuerat. et lacri-
mis rigauerat clavis af-
figi. et tu dolere pius nō
dicitis qd ploras. **V**iderat
et spirantē spm scm vi-
delicet tuū. et tu dicitis qd
ploras. **H**ic insup corpa-
tuū sublatū existimat. qd
qd vngendū vt se quomā
solarent ueniebat. et
tu dicitis qd ploras qd que-
ris. **O**dulas magist. et vt
qd quelo puocas spm huius
mulieris. **N**ō qd puocas
aīm suū. **T**oto pender ad
te. tot manet in te. tota spe-
ret de te tot desperat de
te. Ita querit te. vt ul' ml
querens cogitet pter te.
Ideo forsita nō cognoscit te.
qā nō est in se. et pte te. et ex-
se. **C**ur g' dicitis qd ploras.
quē queris. **N**u putas qd
ipa dicat te ploro te que-
ro. nō pius ispiraueris et

dixeris in corde tuo. ego
sū quē ploras quē queris.
Nu putas qā cognoscit te.
s' diu volueris celare te.
Nō illa existimat qd cetu-
lamū est. dicit ad eū. **D**ñe.
si tu sustulisti eū dicitō in
vbi posuisti eū. et ego eū tol-
lā. **O**dolor mirabilis. et a-
mor ienarrabilis. **M**ulier
ista quasi densa nube coloris
qd cecata nō videbat solem.
q mane surgens radiabat
p fenestras eius. qā p aures
corpus eius iā i trabat in do-
mū cordis ei' s' qm amore
langueret. illa languore sic
oculi ei' caligabant. vt nō
videt q' videbit. **V**idit eū
ihm. s' nesciebat qd eet. **O**-
mnia si queris ihm. quare
nō cognoscas ihm. **E**t si cog-
noscas ihm. **C**ur queris ihm.
s' ite ihc venit ad te et quem
queris. querit te. et tu cetu-
lamū existimas. **V**erū qui-
dem ē qd existimas. s' tu mī
hoc erras. dū sic cetulamū
existimas. vt ihm nō cognos-

cas. **N**on enim ih̄c ē uoculans. q̄a ip̄e seminat omne seme
 tomū i orto aīe tue r̄i cordi
 bz fidelīū suoz. **I**p̄e omne o
 pus plantat qd̄ uouū ē. r̄
 rigat i aīabz sc̄oz. **E**t ip̄e ē
 ih̄c q̄ tecū loquit̄. **M**oenū
 cū queris: et uinētē n̄ cog
 noscis. **N**ūc i ueritate xperi
 h̄c ē causa p̄ qua aīe uere
 debat. p̄ qua t̄ nūc appare
 bat. **C**ur enī t̄ appareret.
 que nō querebas. **C**erte que
 rebas qui nō est. r̄ n̄ que
 rebas qui est. **T**u querebas
 ih̄m? s̄ nesciebas ih̄m. **O**
 dulas y p̄e m̄gr̄. nō possū
 om̄is exulaz. h̄c discipu
 lā tuā. n̄ lib̄e possū defendē
 h̄c errōe suū si tam̄ erra
 bat. q̄a te talē in monumento
 reliquerat. **V**ideatq̄ defūc
 tū corpus tuū de cruce i mo
 numēto de pom̄. r̄ tantus
 dolor de morte tua i ualeat
 eā de sepultura tua ut in
 ch̄i possit cogitare de rehu
 r̄one tua. **D**eniq̄ ioseph
 posuit i monumento cor

pus tuū. maia sepeliuit
 parit̄ sp̄m suū. r̄ ita i d̄ibz
 tubilit̄ uixit r̄ quodā
 uinuit cū corpore tuo ut
 facit̄ post̄ separare a
 nīmā se uiuificātē. a uiu
 uente corpore suo q̄ sp̄m
 te diligentē a defūcto cor
 pore tuo. **S**pc̄ enī maie
 magis i corpore tuo: q̄ i cor
 pore suo. **C**umq̄ requirebat
 corpus tuū? requirebat pa
 rit̄ sp̄m suū. **E**t ubi p̄didit
 corp̄ tuū? ubi p̄didit r̄ sp̄
 ritū suū. **Q**uid mir̄ si te
 nesciebat. q̄ n̄ habebat
 sp̄m q̄ scire debebat. **R**edde
 ei i q̄ sp̄m suū que hab̄ in
 te corp̄ tuū. mox recipiet
 sensū suū. r̄ relinquet er
 rōe suū. **S** q̄m errabat
 q̄ sic p̄ te tolebat. r̄ sic a
 mabat. **C**erte si errabat.
 i dubit̄ dico qd̄ ip̄a er
 rare ignozabat? et hic er
 rōe n̄ p̄cebat ab errōe s̄ ab
 amore r̄ dolore. **I**ḡ miser
 ces r̄ nulle iudex. amor q̄
 habet in te r̄ dolor q̄ hab̄

pte. exiit ea apud te. Non
attendas ad mulieris er
rore. q̄ nō p̄ errore s̄ p̄ a
more y colore dicit r̄. Domine
si tu sustulisti eū. dicit
in vbi posuisti eū. y eū
tollā. Quis scient nescit.
et q̄ docte eat. Ad ange
los dicit. tulert̄ dū in me
ū. y nescio vbi posuerit
eū. Et nō dicit tulistis y
posuistis: qm̄ angeli de
monumēto te n̄ tulert̄.
neq̄ i alio loco posuerit.
tibi ū dicit si tu sustulisti
eū y vbi posuisti. q̄a reue
ratu de monumēto te ip
sū sustulisti. y i loco vbi
es posuisti. Angeli n̄
dixit dicit tu. q̄a angeli
n̄ poterant ex toto dice
q̄ de te fuerat: t̄ quidem
dicit dicit in. q̄a nō est
i possibile t̄ dice. q̄d possi
bile sunt face. Tu enī vtu
te tua surrexeris. y q̄d de
te factū fuerat: vt factū fu
erat. tu factū ipse feceris.
Quid ē aut̄ hoc dicit q̄d ma

ria crebro dicit. y repetit
istud v̄bū. vbi posuerit
eū. Multū sunt hoc v̄bū
i corde suo. q̄d sic habūda
uit i ore suo. Fac dulcis ma
gist̄ h̄ fecit dulcedo tua. et
h̄ fecit p̄ aīo tuo. q̄a memi
nit te dixit de fr̄e suo. q̄d
sic habūcabat vbi posuist
is eū. Secundo enī audimur
h̄ v̄bū ab ore tuo. d̄serua
uit diliger̄ i corde suo y de
lectata ē in sermone tuo.
Quis diligit p̄ d̄nā tuā. qm̄
tū diligit vocem tuā. Quis
desiderat multū tuū videt. q̄
sic desiderat p̄m̄icat v̄bū
tuū. q̄ tā libent̄ loquit̄ ser
mones tuos. Quis ē etiā
vone ih̄u. q̄d dicit ad te de te
y ego eū tollā. Joseph timu
it nec fuit ausus tollē ore
p̄ tū ū de cruce nocte y
nisi h̄ petiit a p̄p̄olano. Maria
aut̄ nocte nō prestola
t̄. n̄ p̄p̄lani reueret. s̄ au
dacter p̄mittit y ego eū tol
lā. Omnia s̄ coep̄ ih̄u.
forte politū est i atrio p̄

apus sacerdotū. ubi aplos
 princeps se calefaciebat
 ad ignem. quid es factura?
 Ego eū tollā. **O** restabitis
 mulieris amor. nullū leni
 excepit. nichil aut ponit. si
 ne tenore dicit ab solute p
 mittit. **O** dicit in ubi posuisti
 eū et ego eū tollā. **O** mulier
 magna est distantia tua. mag
 na est fides tua. Tu igitur bone
 dūe cur oblita es dicit. fiat t
 sicut vis. et fide filia fides
 tua salua te fecit. Cur igitur n
 dicas ei ubi posuisti te. ut ip
 sa tollat te super cor suū. et po
 tet in corpore suo. et mūciat
 te discipulis. **N**oh quod magis
 illi tū vlt ptrahe desiderū
 quia eae iam triduo sustinet te.
 et n̄ habz vñ faciet elurmem
 er. n̄ vntute manifestādo pe
 mgas illi panē corporis tui
 et de fragmentis eius repleat cup
 hūm cordis eius. **S**ig n̄ vis
 ut deficiat in via. refringera
 et forata viscera aīe eius dul
 cedine saporis tui. Tu enim pa
 nis vniū q̄ habes in te omne
 delectamentū. et omnē sapo
 re suavitatis. **N**o enim diu po

nit retine vitā corporis sui.
 n̄ tu cito manifestes vitā aīe
 sue. **D**icit ei ih̄c. **M**aria. **C**on
 uia illa dicit ei. **R**aboni. qd
 dicit magis. **D**icit ei ih̄c. **N**o
 li me tangere. **O** mutatio
 dextere excelli. **C**omū ē dolo
 magnū. in gaudiū magnū.
Mutate sūt lacrimae doloris
 et lacrimas amoris. **U**bi ip̄s
 audiuit maria. sic enim dixerat
 vocare eā magis eius. p̄ sen
 sit in ip̄o nomine. quā si singularē
 uocandis dulcedine. et p̄ ea
 cognouit ip̄m a quo uocabat
 eē magis suū. **T**ūc reuertit
 ih̄c ei. et reuisus est sensus eius.
Cur adhuc ih̄c uellet vba
 vbi n̄ iuge. n̄ ponit maria pa
 tient expectare. s̄ p̄ nimio
 gaudio interrumpit ea dices.
Raboni. **N**o enim arbitram se
 indigē verbo. quā inuenerat
 vbi. et longe utilius fore ex
 istimabat tangere vbi q̄ au
 dire vbi uel q̄libz vba. **O**
 amor fortis et ipatens. **N**o suf
 ficiet ei vidē ih̄m. et loqui cū
 ih̄m n̄ etiā tanget ih̄m. **S**cie
 bat enim quā vtrq̄ exibat de illo.
 et sanabat om̄s. **O** piissime

47
dñe. 10 dulcissime magis?
quā bon⁹ es hīs qui recto
cordē. Quia bñi sūt qui ī si-
pligitate cordis querūt te?
et q̄ felices qui sperant in
te. Verū certe est ̄ indubi-
tant verū ē. qd̄ tu diligis
om̄s diligentes te. ̄ nūq̄
derelinquis sperantes in
te. Ecce enī dilectrix tua si-
plicit̄ querebat te. ueracit̄
inuenit te sperabat in te ̄
nē derelicta ate. s̄ plus ose-
runt ē p̄ te. q̄ expectaret ate.
Sequi fr̄es hui⁹ mulieris
affc̄m. ut pueniam⁹ ad effc̄m?
placet un⁹q̄sq̄ ad ih̄m. ̄
q̄ret fidelit̄ ih̄m. q̄ n̄ vela-
uit se q̄rēt peccatrici. Dilce
p̄ccat̄ h̄ ai p̄ccat̄e mulieris cu-
d̄missa sūt p̄cc̄a sua. dilce
plorat̄ d̄i absentia. ̄ d̄i d̄i d̄i
ve er̄ p̄fectiā. Dilce ai marit̄
ih̄m amare. ̄ ih̄m sperare ̄
q̄rēt ih̄m ī uestigare. nul-
la adūsa formidare. nulla
d̄lokationē er̄ ih̄m accipere
oīa p̄ ih̄m d̄ep̄nē. Dilce a-
maria ̄ quere ih̄m ī momi-
nētō cordis tui. reuolle lap-
dē ab hostio mominētī d̄i.

amone omnē duriciā ̄ re-
pelle omnē obstaculū a fide
tua. Tolle omnē dampnoscā
ā corde tuo. ̄ diliget̄ p̄fatu-
rā si sit ih̄c ieo. Si aut̄ n̄
inuenis ih̄m ieo. Ita facis
̄ plora p̄manē ī fide ̄ resyn-
ce facis ad alios si forte ui-
deis ī aliq̄ eū. ̄ plorādo dea
ih̄m ut dignet̄ int̄re ad te.
̄ ī habiter in te. ̄ me facere e-
recta ceruice ̄ repellas eū
ate. Inuiliādo īclina te. ̄
tū respice ī mominētō qd̄
ē in te. Et si ibi āgelos unū
ad caput. ̄ unū ad pedes. ̄
ai uoueris ī corde tuo. q̄ si ce-
lestia d̄sideria tā ad d̄i pla-
tūā uitā q̄ ad actiua p̄m̄e-
tia. p̄ q̄ n̄ possis ih̄m uidē ̄ ha-
bē. noli hīs d̄tent̄ ee noli
ad huc d̄sideriō quiescē. s̄ plo-
ra ̄ q̄re ih̄m in te donec uie-
nias. etiā si aliqui t̄ apparu-
erit ̄ d̄siderio tuo se replen-
tauerit. noli te p̄sumē tamq̄
eū cognoscas s̄ ītroga ih̄m
̄ dea ut īdicer̄ f̄ se ip̄m. Au-
deat̄ d̄sider̄ p̄m̄e. si ī fide ad
mominētū cordis tui stete-
ris. si plorādo ih̄m quesiens.

et querendo p̄seueraueris.
si te cū humilitate inclinaue-
ris. si exemplo marie nullā
aliā consolacionē de ih̄u ren-
pere uolueris: ip̄o reuelante
ip̄m inuenies et ip̄m agnos-
ces. ita nō sit necesse querere
ab alijs ubi ē ih̄s. sed tu ma-
gis indicabis nunciās alijs q̄a
uidi dnm: et hec dicit michi
quod est honor et gloria cū pat̄e
et sp̄u sc̄o in secula seculorum
Amen. ~~Explicit Omelia~~

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Incipit plogus
dñi guilhelmi albanis sc̄i the
oderici. i vitā sc̄i Bernardi
clarenvalensis abbatis

Scripturus
vitā serui
tui ad hono
rē uōis tui.
p ut dederit
dñe deus ip
sius: p que ecclā nr̄i tempis i
annq̄i aplice grē y v̄tutis
deus voluisti reflorescere? eum
muoto adiutorē: quē iā olim
habeo in centore ad amozē tu
um. Quis em̄ de amozē tuo q̄n
nilūnq̄ spiraculum uite habes.
y indens testimoniu ḡie. y hono
ris tui tam p̄clarum y tam fide
le t̄pibus nr̄is mūdo insoliti re
fultisse? nō agat y satagat. n̄
det operam q̄ntānūq̄ potue
rit. ne lum̄ ate accensum tuoz
quēpiā lateat. s̄ q̄ntū huma
no fieri n̄lo potest. q̄d melius
ip̄e tū p v̄tutē optm facis? y
manifestatū y exaltatū luce
at quibus qui sunt in domo
tua. **I**n q̄ cū ego iam olim vel
lem p̄t posse m̄ qualectūq̄
ministerium agē ual̄ mee? seu
uētrudia phibitus sum usq̄
ad huc: modo q̄dem sup̄ me i
dicans ee dignitatē matie. y
dignioribus opificibus refer

uandam; in eam p̄ obtinē ei
q̄l̄ sup̄m̄chus ei meli hoc y cō
petu. aus deliberans actitā
dū. cū iā homo nō grauare
tur laudibus suis: y tūc nō
fieret a turbacōe hominū.
y traditōe linguar. At ille
ingens y ualens q̄nto in firmi
oz corp̄. tanto foztior fir y po
tes; non cessans agē digna
memorie. y magna maiozib;
semp accumulans. q̄ ip̄ tacētē
sc̄ptozē res̄pant. **S**ed iā deli
boz urgentib; in firmitatibus
corp̄is mortis lum̄ y n̄l̄ oib;
incipiētib; habe responū in
tine mortis. se n̄cū instare
t̄ps resolutionis mee plurimū
que timeo. ne sero me penite
at tā dñi distulisse? q̄d prius
quā p̄ffluā uelūm om̄nū uobis
pegulē. **S**ed y fr̄m me quē dā
pia lenuolētia plurimū ad
hoc. **S**pellit. y cohortatur.
qui cū v̄ro dei uigiter asside
rant oia eius nouerūt. in
gerentes quē dā diligenti in
quisione in uestigata. y plu
ra ecclā quibus cū fierent ip̄
si inter fuerūt. y uiderūt y
audierūt. Qui cū multa sug
gerant y p̄clara q̄ p̄ seruu
dō suū omnip̄tēpis p̄sētib;
quabatur. y nota eorum

religio. et schola magistrum
 ab omni me liberet suspitione
 falli. adhuc etiam ad testimonium
 ubi sibi asciscunt probabilitatem aucto-
 ritate personarum. episcoporum. doctorum.
 monachorum: quibus fide non ha-
 bere nulli fidelium licet. Quam
 quam id superfluum dixerim. cum totum
 ea nouerit mundus: et utique
 eius narraret omnis ecclesia sanctorum. Quam
 pro adtendens domine laudis
 miscere materia omnibus se offe-
 rente. neminem uero suscipientem.
 dissimulantibus eis qui me-
 lius hoc ac dignius poterat.
 suscepi in ea age ipse que
 potero. uero uanitate confide-
 tes: et presumptione diligens.
 Metas tamen memetipsum in me-
 metipsum. et memetipsum spe-
 uans in: nequam totam uita-
 uiri uero suscepi dirigenda.
 et ex parte. experimenta sibi
 et alia uiuentis et loquentis
 et eorum. quia quedam exte-
 rioris cum hominibus conuersationis
 eius. et de uero uiderunt quibus
 datum est: et nos quosque ex-
 te uiderunt: et audierunt. et
 membris uere distauerunt. Cum
 enim hoc uim ex magna par-
 te de uero sententiam sit. quod de
 eo qui dicit uisus aut iam
 ego uult uero in me uideret
 alibi. cum me est ex uim que

uitis eius. qui in me loqui-
 tur ipse. uero in uisibile illa
 uita. uiuentis et loquentis
 in eo christi enarrare uolui.
 et exteriora quedam uite ipse
 experimeta de puritate in-
 terioris scitatis. et in uisibi-
 lis. sciencie populi et terio-
 ris hominis ad sensus hominum ex-
 teriores incantata. que sicut
 omnibus scire. sic etiam quibuslibet
 ut tunc scribere in prout
 est: plerumque cum uero ipse qui acriter
 dirigenda. et saltem in uim age-
 reda. et reponenda susceperim:
 uero edenda uero uiuente. sic nec
 scribunt ipse scire. Quod
 autem in domino quod pro nos et ipse
 obitu eius exurgunt et melius
 ac dignius proficiet quod nos
 uonati sumus. quia uero suffici-
 ent exteiora et interiora et ipse
 rare: et poterunt pro uola et
 ipse domini morte eius uero
 mili. et timore scribentis. et
 morte uim. et uero uita morte
 medare. et ad uim.
 domino uoluntate et uim
 et uim et uim et uim et uim

*Explicit prologus. Incipit liber primus
 in uita sancti bernardi abbatis*

Bernardus
 castellione
 burgundie
 opido orindus
 fuit paren-

lib; claris scdm dignitate
sdi: s; digniorib; ac nobilio
rib; scdm xpiane religios
pietate. **P**at' er' rescelimus
v' antiq; v' legitime milicie
fuit. **C**ultor dei: iusticie te
nar. **E**wagelica naq; scdm
istigata paritoris dñi mi
licia agens. nemine scu
ciebat. nemini facebat
calupnia. content' stipendiis
suis quib' ad omne op' bon
um habundabat: v' sic ali
ho v' armis seruebat tpa
lib' dñis suis: ut etia dño
deo suo n' negliget redde
qd' debebat. **M**ater mares
ex castro e' nome' mont' bar
rus. v' ipa in ordine suo apli
ca regula tenes. subditavi
ro. sub eo scdm timore dñi
mū sua regerebat: opib' mi
litate in lites. v' filios emitt
ens i omni disciplina. **S**epte
q; libos genuit. n' tā uiro
suo q; deo. **S**ex mares. femi
na una. mares omnes mona
chos fuitos. v' femina scimo
uale. **D**eo naq; ut dñm e' n'
scto generas: singulos mox
ut partu ediderat. ipa ma
nib' p'is dño offerebat.
Propt' qd' etia alienis ube
ribus nutendos nutere

illustris femina regiebat: fili
ni lacte materno quodammodo
boni i fides eis natura. **C**ū au
te creuissent. q' dñi sub manu
er' erat. hermo magis q' curie
nutrebat: v' nō patiens deli
caciones assuetū cibus. s; gros
siorib; v' communib; assuefacies.
v' sic eos p'p'as v' i strenes dño
i spirate. q'ali dñmo ad here
mū. transmittendos **Capitulum**

Hec tū in ordine generam
tor filior' terrali **B**ern
hardū haberet in vte
ro. sompniū vidit p'lagū
futuroz. catelli scilicet totū
candidū in celo rufū v' latū
tē in vteo se habere. **S**up' q'
terrata vehemēt. cū religio
sū quēdā virū d'uluisit. ipse
dñmo illū spm p'phete dñi
p'ies. q' dauid de scis p'dicato
rib; dicit dño. lingua canū
tuoz erimicis: trepidati v' ac
te respōdit. **N**e timeas bñ rel
agit. **O**ptimū catuli mar' er'
v' qui tom' dei custos futurus:
maguos p'ea d' nūmicos fidei
editurus est latrat'. **P**erit em
egregi' p'dicator. v' tāq' bon'
tamis grā lingue medicinal'
in multis multis morbis cura
turus ē aīay. **Q**uo respōlo
mulier p'is v' fidelis q' a deo

suscepto. leta efficit. et iate
 i amoe no du nati tota mil
 fuditur. cogitae satis en ut
 teris erudiendu tradere.
 sedm modu mliois r i pre
 tacoll. q ei de illo tam libh
 una dnmittantl dona pmit
 tebant. **Q**d etm e. qm
 em ut felici partu edidit.
 n m obtulit eu deo sicut de
 alul age sluenerat. s sic
 legi de sca anna mat samu
 elis. q peritu a dno r accep
 ti filiu in tabnacto ei del
 tmanit petus seruituru.
 sic r ipa eu in ecclia di accep
 tabile obtulit mun. **Q**u
 r qd id potuit fieri i ecclia
 castellan q p r mod ipsi ver
 nardi opa a scilari dulacon
 ue i ordine regularu cano
 nicoy sublimata cognosca.
 magris litteray rales eru
 diendu. egit qd potuit
 ut in eis pficeret. **Q**uer aut
 r gra plex r ragemio na
 tali rollis. cito i hoc deliteri
 um mats im pleuit. **N**a in
 litteray studio qd suis etate
 r proetaneis suis pficiebat.
 s in reb scilari s i martio
 ratione fact. rfectiois uel
 natall in th vabec. **Q**u
 pe simplicissim in scilari
 amas habitare letu r pub

licu fugitas. r mire cogi
 tatur. **P**aretib' obediens.
 r subditus. sibi benignu r
 grat. r domi simplex r qet.
 foris rarus. r ult q' credi
 possit ue tunc. r nulq' ml
 tu loci amans. deo deuot.
 ut pura sibi puericia sua
 slernaret. **L**ittay ecclia stu
 dio dedit. p q's in scripturis
 teu dilceret. r cognosceret.
In q' qutu in breui pferret.
 r q' p'pitate in discernendo
 induerit sensum. ex eo qd
 subingim' aduerti potest.
Quoniam adhuc puerulus capit
 qm capiti colore uer 111
 aret. terdit in lectu. **A**d huc
 ta aut ad eu e mulier rax.
 qli colore imigata car mi
 nib'. **Q**u in tu ille appropia
 te sentiret. tu carminalib
 instrumtis. q' homib' de
~~—~~ **U**ulgo illud sluenerat.
 cu indignatione magna ex
 clamans a se repulit. r abie
 cit. **N**ec refuit misericordia diu
 na bono r eis sa pueri. s
 timis lenit utunt. r in ip
 impetu spe surgos. ab omi
 dolore se libatu ee cogno
 uit. **S**ic q' cu n paru i hie p
 ficat abierit ei bus appa
 rere ut alim puero saru
 eli in hylor r manifestare

ei glam suā. **A**derat nāq;
sollepnis illa nox nativita-
tis dñice: ⁊ ad sollepnies
uiglias om̄s ut moris est
parabatur. **C**ūq; celebrāda
nocturni officij hora ali-
quā sp̄ ptelaret: ⁊ rigit se
dente m̄ expectatē. **B**er-
hardū cū cetis in clunato
capite paululū soporari.
Astuit illico puero suo se
reuelas pueri ih̄u sc̄a na-
tuitas, tene fidi suggeret
i cremita, ⁊ diuine meo in-
choans misteria ⁊ templa-
conis. **A**paruit em̄ ei uelud
denuo pcedēs sp̄sus e tha-
lamo suo. **A**paruit ei q̄li-
tū an̄ octob̄ suos nascēs
ex utro mat̄ v̄ginis uerbu
in fans. **S**pectolus forma p̄
filius hominū: ⁊ pueruli
sc̄i i se rapies. **U**mm
me iā pueriles affēs. **P**er-
suasū ē aut̄ aīo ei: ⁊ nob̄ ū
nūq; dice ⁊ s̄ueunt: q̄ eā
credat hora fuisse dñice
natiuitatis. **S**ic facile est
aduertere his q̄ ei⁹ audito
rū frequetauerūt. in cūta
b̄ndictioe ea hora p̄uene-
rit eū dñe: cū usq; hodie i-
us q̄ ad illud p̄tinet sac̄me
tū sic ip̄e q̄q; taret: ⁊ s̄bus
ei p̄fundior: ⁊ sermo copio-

lice sup̄ete uideat. **U**n̄ ⁊ post
modū i laude eide genitris
⁊ genit̄ ⁊ sc̄e ei⁹ natiuitatis
in ligno edidit op̄ oculū int̄
m̄ia op̄ū suoz seu tractatu
um q̄ post modū plures in-
uenit edidisse: ⁊ sup̄ta ma-
tia ex eo euangliū loco ū legi-
mus ē angl̄s gabel a dō
in ciuitate galilee: ⁊ ceta q̄
ibi sequit̄. **N**eq; illd̄ tacedū
q̄ ab ip̄is iā puerilib; annis
si q̄ potat nūmos habe. clā
destinas faciens elemosinas.
⁊ uetudie sue more gerēbat:
⁊ pro etate. imo sup̄ etate
pietatis opa sectabatur.

III **C**ōm̄ aut̄ p̄ hoc ali-
quā tpe euolutio p̄fi-
ciēs etate. ⁊ gr̄a ap̄ d̄m ⁊
homines puer. **B**ernardus
de puericia t̄siret qd̄ ad
lescētia: et mat̄ lib̄i fide-
lit̄ educatis. ⁊ uas sc̄i igne
dientib; cū p̄actis om̄ib; q̄
sua erāt. **S**eruit̄ migrant
ad d̄m. **D**e q̄ ne quā p̄t̄
uidū ē. qd̄ cū m̄to tpe in-
ill̄ cū m̄o suo honeste. ⁊ iuste
sc̄m̄ iusticias ⁊ honestates
sc̄i h̄m̄ ⁊ lege s̄ueq; iugū.
⁊ p̄s̄at̄ eū obitū suū annos
in eo ad qd̄ filios uentre uide-
bat. p̄nt potuit ⁊ h̄m̄t mu-
lieri subp̄tēstate ier̄. ⁊ s̄i

nate: nec haberi ipi corpis
 potestate. omnis ipsa pue ut,
Pt em in domo sua r in p fel
 sioe > iugali r in medio schi
 heremiticam seu monasticam
 ta n paruo tpe uisa e emulam;
 i uictus paritate i uilitate ueshi
 tus. delicias r pompas scilicet
 abdicato. ab actibus r curis
 scilarib' in qutu potat se subtra
 hendo. r i siltudo ieiunius. iugili
 is. r oracionib' r qd in u' assump
 te p **F**essione habebat ele
 molinis r diuisis opib' miscue
 redmido. In quo se dno in
 die pficiens ad extrema uue
 nit. r pficienda in futo meo i
 a pficiens. de hoc sclo migrant.
Obdormiunt aut psallentib' de
 ritas q' uenerat. r ipa parit
 psallentib' ut in extimis q' q' cu
 ia uox ei' audiri n' possit. ad
 huc moui labia uident. r lu
 gua palpitans dnm sciti. De
 mu iter letanie supplicatones
 cu dicit p passionem r cruce
 tua liba ea dno. eleuas ma
 nu sua signauit se. r emisit
 spm. ita ut manu no possit de
 ponere qm leuauerat. **v**
Ex hoc Bernhardia
 more suo uictitare i
 cipies. elegati corpe grata
 facie p uines. suauillimis
 cenat' morib' r ac' in genuo

pdit. r acceptabili polles
 eloqo: magne spei adolef
 tens pdicabat. Cui tamq
 ingredienti scdm plures se
 uie scilicet p'ius offerre cepe
 runt. r i oib' assurgit p' spe
 ritates uite hui'. r magna
 spes vndiq' arripe. Obli
 debat aut benignu' iue
 nis animu' socialiu' disti
 miles mores. ampie p'cel
 lose: similes sibi efficere get
 tientes. Que si illi dulces
 cere p'stitissent. neq'sse e
 rat amare se illi ad in h'c
 uita dulcius erat. r cordi
 ei' i' uiderat castitatis amo
 re. Cui p'cipue i' uides co
 luber tortuosus sparge
 bat laqueos temptacio
 nu'. ac uariis occurrib' cal
 caneo ei' i' sidyabatur: **vi**
Inde cu' aliquando matro
 na queda pulchritu
 dine duncijs cultu. r
 alijs hui' modi uirtutib'
 ta p'ferens > cupiscetie r
 p'ca. in secreciori domus
 cubiculo cu' aggressa p
 t'beret ad p'ca. ille ga
 lemb' uerbis demulces.
 donec e manib' ei' r amplex
 ib' elaberet. fugit. r euasit:
 r i mudo ignis no e estuat **vij**
Alicra aut uice cu' curio

lius aspiciendo defixos in quibus
dam oculos aliquam diu te
nuisset. continuo ad se re
uersus. et de se metipso erubel
cens apud semetipsum. et in se
ipsum ultro severissimum ex ar
sit. Stagnans quippe gelidam
aquam quod in primo erat
collocatum in silicibus. tandem
inibi permansit. donec pene ex
sanguis factus. punitate gratie
cooperantis a calore carnalis
concupiscentie totum refriguit.
inducens illum castitatis afflictum
que in duerat. ad dicebat.
et pepigi fedus cum oculis quibus
ut ne quidem cogitare de uigilie.

viii

Quarta idem tempore multum
tu demonis. in lectu
tu dormientis iuncta est uita.
Quia ille se uicinis cum omni pa
te. et silencio parte ei lectu
li que occupauerat cessit.
et latet alter se dicitur. atque de
mittit. Misera uero illa aliquam
diu iacuit sustinens et expec
tans. et demum palpas et sti
mulas. demum etiam unguin
be eum lacerans et aruentas.
Nonnullime cum in mobilis il
le plisteret. illa licet impude
rissima esset erubuit. et hoc
rore ingenio ammiracione p
fusa relicto eo surgens au
fugit **capitulum nonum**

puella

atque

Contrigie ite ut cu
sociis aliquis apud
matrem aliquam Bernardus
hospitaret. Considerans autem
mulierem adolescentem decorem
aspectu. captus est laqueo oculi
suo. et in concupiscentiam et
erarsit. Cuius tamquam hono
racioni omnium sedes fecit
et ei lectulum parari. Surgens
ipsa de nocte impudent
accessit ad eum. Cum Bern
nardus se uicinis. non silium
ops. clamare cepit lac
nes lacnes. Et quod uocem su
git mulier. familia omnis
erigit. lucerna accenditur.
Lac querit. sed minime inue
nit. Ad lectulos singuli
recedunt et fit silentium.
sunt tenebre sicut plus pen
sant cetera. sed non illa misere
ra requiescat. Surgit de
mum. et Bernardi lectulum
petit. sed tenuo ille perclama
lacnes lacnes. Queritur
inter latro. later itum. non ab
eo qui solus inuenerat pupu
cabatur. Quod quod ita in
ba mulier sic repulla.
vix tandem seu metu seu
desperatione victa cessant.
Cum autem die sequenti ita acc
rent. arguentes Berna
dum socium. quos nona tunc

illa nocte la
pquirel
pacti in
in paco
tam vide
auterre
li thelan
In ter
I ynd
niti dnu
fuga me
em mud
eterius
multa p
res. sp
oms. et v
i panta
natus iug
te idicem
laboram
ego refici
meu rati
vemetis
firmus u
leras: rep
gare u cer
ur et req
epi. Inqum
tus iadere
nouate mo
nona plan
ta. s. operari
ad huc aliq
naret illuc
fuis y paup

illa nocte latines sompniaverunt:
 pquirebant. Quibus ille ve
 ritate inquit aderat lat. et quod
 in preciosius est hanc vita casti
 tate videlicet hospita mtebat
 auferre: insuperabile irrepabi
 le thesaurum. **Decimus**

In ter hec tunc cogitas et p
 pendes quod vulgo dicitur esse
 tunc dno cohabitare serpenti:
 fugam meditari cepit. Videbat
 enim mundum istum et principem eius
 exterius sibi multa offerentem.
 multa promittentem: et magnas
 res. spes maiores. et fallaces
 omnes. et vanitatem vanitatum
 et vanitatem gratia: iustitiam si ipsam
 intus iugiter audiebat clama
 re et dicentem. Venite ad me omnes
 qui laboratis et onerati estis: et
 ego reficiam vos. Collite iugum
 meum meum meum super vos: et i
 venietis requiem animarum vestris. **¶**
 factus vero mundum relinquere deli
 teras: cepit inquirere. et investi
 gare incertum: ac primis inve
 nit et requiem anime sue sub iugo
 christi. Inquirentem ergo. prima que ad
 eius iadret occurrerit cisterciensis
 novate monastice religionis **¶**
 nova plantatio: mellis mul
 ta. et operarius indigens: cum vir
 ad hunc aliquis divitiis gratia tech
 naret illuc: ob nimiam vite pro
 prias et paupertatis austeritatem

Que tunc cum animam vere domini quere
 re minime timeret. et post habitam
 omni hesitatione ac timore illuc
 venire intentione: et posse se et sta
 mas omnino delitescere ibi. et ab
 scondi in abscondito faciei dei.
 ab oblatione hominum: martine
 que ad effugium vanitatis. seu
 de seculari generositate. seu de
 actus ingenii gratia. seu forte de
 alio nomine scitatis. **¶**

Ubi vero de divitiis tracta
 re frater eius et qui carnaliter
 eum diligebat presensert: omnino
 dis agere ceperunt. ut animam eius
 ad studium possent ducere lit
 tate: et amore scientie secularis scilicet
 artem implicaret. Quod in
 suggestionem sic fieri solet pro
 modum retardati fuerat gressus
 eius: et miris scilicet merita in portione
 animo inmensis instabat: ita ut
 sepius sibi occurreret videtur
 querebam. et sperantem. quia non ad
 huiusmodi munitate tam bene
 educaverat. et non in litteris se eru
 dierat eum. Demum cum aliquando
 ad fratres pergeret. in obsidione
 castri quod gratiam dicitur tunc ducere
 burgundie constitutos. cepit
 in huiusmodi cogitatione nehe
 menter auxiliari: in vestraque in
 itinere medio ecclesia quanda
 diuitiis. et ingressus pravit
 cum vultu pueri lacrimarum

expandens manū i celū: ⁊ effū
dens sicut aq̄ cor suū. an. sper
tū dñi dei sui. **E**a iḡ die firma
tū est p̄positū ei. **F**let ō surda
aure p̄cepit vocē dicens: q̄ au
dit dicat veni. **S**iquidē ab il
la hora sic ignis q̄ oburit sil
uā. ⁊ sicut flāma oburēs mō
tes. hinc inde incinnora quere
compiens p̄ modū in ultiora
p̄gredit. sic ignis quē dñs
miserat in cor serui sui. uolēt
ut ardet p̄mo q̄nq; frēs ei
agḡdit. solo minimo ad d̄i
sionē ad huc min⁹ habili sem
ori patri ad solaciū derelicto.
Deinde cognatos ⁊ notos. ⁊ so
cias. ⁊ amicos. etiā de ob̄tūm q̄
potat eē spes d̄sionis. **P**rim⁹
omniū galteric⁹ amicus ei ab̄s q̄
dilationē aut hēsitacōē pe
dib⁹ amoris ruit. **U**it. **U**it
i sentētia nepotis. ⁊ d̄sionem
d̄sionis. **U**it honest⁹ ⁊ potens
in sc̄lo. ⁊ i sc̄larū milicie glā
uōnat. **D**ñs cast⁹ in territorio
ebueni q̄d tibiū dr. **C**ontinuo
etiā hartholome⁹ octrēs nū
q̄ cert⁹ frat̄ ⁊ nec dūm mi
les. sine difficultate eadē hora
salutarib⁹ monitū dedit assen
sum. **P**orro andreas bernar
to etiā ip̄e nūmō ⁊ nou⁹ eo ip̄e
miles uerbu⁹ frat̄ difficultatē ad
mittebat: dō subito ex clama

+
p̄sca

nit. **V**ideo matrē meā. **V**isibi
lit liquidē ei apparuit. serena
facie subridēs. ⁊ ḡatulans p̄o
sito filio. **I**taq; ⁊ ip̄e d̄tinuo
manū dedit. ⁊ de tyrone sc̄li fr̄s
ē miles x. **N**ec sol⁹ uidit andre
as tantorū matrē filioꝝ letantē.
s̄ d̄stus ē ⁊ bernard⁹ eandē simi
lit se uidisse. **H**uido p̄mogenit⁹
fr̄m d̄iugio iā alligat⁹ erat.
uir magū ⁊ magnopē in sc̄lo
radicat. **H**ic p̄mo paululū he
litana. s̄ d̄tinuo rem p̄pendit
⁊ recogitās cōsiliū d̄sionē si
tū d̄m̄y d̄m̄uerit. **V**erū id
q̄d de nūmētia uobili ⁊ paruu
las filias nutriti p̄ue i possibile
uidebat. **A**t bernardus de misericō
dia dñi spē d̄cipiens certior.
in cunctantē ei s̄pōndit que d̄sionē
sura femina. aut celerit uocu
tura. **D**emū cū omnimodis
illa remanēt. ⁊ uir ei⁹ magna
m̄. imo ea iā p̄uenit ut uir fidei.
uq̄ postmodū excellēt euntur.
vires s̄lū d̄no i sp̄itate d̄cepit.
ut abiciēs q̄ q̄d habē uidebatur
in sc̄lo. uita uir d̄tueret agē
rusticanā. lab̄are sc̄larū manib⁹
p̄s. unde suā sustētaret ⁊ uxo
ris uita. q̄m uita d̄m̄itē nō
licebat. **I**nterim sup̄uenit ber
nardus q̄ uindicta alios atq; ali
os colligēs d̄sionē. **N**ec in qua
flagellat p̄dita guidonis uxo

in graui. Et agnosces quod que sibi eēt
 et simulū calcitrare: actūo **S**eruar
 do ueniā deparat. et po: — ipa dūliou
 ptt alleuim. De uicq; uirta moe
 est altitū se pata auro uirtue uicte
 parū uoto calitatis: in cetū sū
 monialmū tūlit feminar. religio
 se usq; hodie seruens do. **xii**

Secundus natus post gundone
Gerardus erat miles in ar
 mis strenuus, et magne prudētie et
 benignitatis ex uine, et a ab omib;
 diligetur. Quod cetis ut dōmē pmo
 auditu et pma die acq; scemib; ut
 ē mos sapientie scilicet leuitate
 reputant; obstinato aīo salubre
 dīlū et frīs mouea repellebat.

Tūc beruardus fide iā ignitus, et fra
 terne caritatis zelo mirū exasperat
 in modū: sūo nūq; sūo sola ueratio
 intellectu dabit auditui. Dignūq;
 latū ei aponeus uermet in q; di
 es et cito ueniet cū lancea latū im
 it in fira pūiq; faciet iter ad co
 tū. Sūmū salutis tue qd aspnarū.
 et timebis qd: s; minime mori
 eris. Sic dictū. sicq; factū ē.

Pauitissimus in pōlitis dieb; cū
 uallat ab inimicis, capr; et uul
 nar; iuxta ubū frīs. lanceā gel
 tans ipi latū et q; in fixā loco
 tnebat; et morte qd; iā pūente
 metuens clamabat. **M**onach;
 sū. monach; sū cypriensis. **N**i
 chilonū et tū. et uerū sū

ut recipies

in custodia ē. **V**ocat; ē beruardus
 p celere uincū: et n; acq; uirt; aliq;
 temus ut ueniret. **S**nebā iūq; et
 pōnerā. qd; fo; ret dūru ei et sū
 nullū calcitrare: u; tū ad morte ei
 uulū hoc. s; ad uirtū. **E**t frū ē ita.
Sigē de uulūe pter spē cito dūa
 uū; ppositū n; sēu uotū q; uouerat
 nō mutauit. **C**ūq; iā lib; ab amore
 sūi hostilib; ad hūc uincūlis tenetur.
 et hoc solū eēt qd; dūlionis et po
 sūū retardaret; in hoc etiā affuit
 ei misericordia di. **V**enit frat; ei; la
 boras ut erui posset; s; nō pferit.

Demū cu nec loq; ei pmitteret;
 accētes ad calcere clamauer;.:
Sicut frat; Gerarde qā uirtū
 mūs in pmo. et monastūū
 inuicū. **T**u uero qū qd; exire
 n; hic. h; magnal; esto: **G**er
 ens qd; uis; n; potes p sūo re
 pūtan. **C**ūq; gerhard; magis
 ac magis aueraret; paucis in
 t; pōlitis dieb; auduit uocē in som
 nis dicentē sibi: hodie liberaberis.
Pāuante modū. dictū est. **P**at
 tū et ali; qdā te liberabūt. **E**rat
 aut; sacru qā adragelime tēp; **S**ir
 ta des pti uā itaq; diei hora cognat
 qd; audierat; et pedes suas tetigit;
 et ecce ferrū ex parte crepuit
 i manū ei; ut min; iā teneretur.
 et aliquaren; in cedere posset. **S**
 qd; ager. **E**rat ostiū obleratū;
 et p fons paupū uirtutū. **S**ir

venit tūc nō tam spe e vadēdi.
quā tedio iacēdi. sēn circiosita
te tēptandi. accēdēs ad ostiū
subfrānee domi in q̄ vinctus
erat. mox ut pellulū tetigit. le
va tota int̄ manū ei collapla ē.
r ostiū domi aptū. **E**xistēs pede
tentū sic hō spedit. ad ecclā
ubi ad huc velptina celebrabā
tur officia p̄tendebat. **D**orro
mendici q̄ p̄foribz domi altabāt.
vident s̄ ad fiebat. r dimittit
ertr̄ni. i fugā d̄ illi s̄nt. nichil
clamatēs. **C**ūq; iā ecclē p̄mū
ret. egrediens q̄dā de familia
domi captivitatis sue. q̄ manū il
li aā custodiebat. vidēlq; eū.
ad ecclā p̄erantē. tarde inq̄t.
gerarde venisti. **E**xpanēstēte
illo. festina ait. ad huc sup̄
q̄ audias. **O**culi ap̄pe ei tene
bant. n̄ p̄sus q̄d agētur in
telligēbat. **S**ed ad altiores q̄ntul
ecclē cū data manu gerardū
subleuasset. r int̄unte illo ecclā.
tūc demū q̄d agētur agnūit.
r conat̄ eū retinere nō potuit.
Hoc q̄ in gerardō a captivita
te amorū sc̄li hui. r a captivi
tate filiorū sc̄li liberat̄. notū q̄
nō d̄nerat fidelit̄ p̄soluit. **I**n q̄
p̄tillimū. notū fecit d̄sus a q̄nta
p̄fectione sc̄e d̄ulacōis. grām
istre dei famulātis cepit. q̄ in
ei sp̄s q̄ fec̄ q̄ futurū s̄nt.

q̄d erat futurū vidē potuit.
q̄ iā t̄m. **P**relecialit̄ d̄pe i
late fr̄i ei lancea apparebat.
quō digitū loco applicuit ul
nevis mox futuri. sicut post
modū ip̄e d̄fessus ē nobis. **xiii**
Quam aut̄ ten̄ ut d̄vū
fr̄es p̄ma die in eodem
esset cū berardo sp̄i cōgiga
ti. r mane int̄itib̄ eis ecclā
ap̄licū illū legebat caplū. si
telis ē d̄s q̄a q̄m cepit in vobis
opūs bonū ip̄e p̄ficiet. usq; i
die ihu xpi. **Q**d tenor̄ nūc
nis haur̄ ser̄ accepit. q̄m
li de celo somnasset. **G**entis
itaq; sp̄ual̄ iā pat̄. regenera
tor̄ i xpo fr̄m suoz. r manū
d̄m̄ intelligēs s̄nt op̄antē. ce
pit se hoc palā ubiq; p̄bica
tōm̄ i s̄ntē. r q̄cūmq; potat ag
gare cepit notū i d̄vere ho
mine. r cū d̄s de litteris sc̄li.
Que sc̄s ip̄o age s̄olebat. de
ser̄is r d̄uligē s̄itare. ostēdēs
grātia mundi. fugitiua in
te miserias. r viderem̄ mortē.
tūc p̄ mortē. s̄nt in bonis
sc̄i i r̄alis p̄p̄nā for̄. **Q**d
m̄lita. **R**et̄or̄ ad hoc p̄ca
bitati erat. ap̄ate in eis grā
di. r illo ut̄tis ei. r orōne. r
i sc̄tia ser̄ui ei. p̄mo r̄ctat̄.
te n̄t d̄plūti. alt̄ p̄ alt̄m ce
lebat. r d̄fencie haur̄. **xiiii**

Adumctus est etiam dominus hugo in
Atheniensis nobilitate et probita
te morum. possessionibus. et divitiis
seculi ampliatum. Quoniam hodie me
rito religionis sue. et sanctitatis po
aus. quod nobilitatis seu divitiarum
gratia raptim a pontificiensi cenobio
quod edificaverat. cum illud dicitur
si ecclesie pro merito. honore po
ntificis. Sic audies de conversione
ne socii. et amici karissimi
mi flebat quasi proditor: quem
seculo mortuum audiebat. Ubi
autem primo data est usque facultas
mutui colloquii: et post dissi
miles lacrimas. et gemitus dissi
milium dolorum. verba verbis ceperunt
ferri. et res rebus comparari
Cum iter ipsa verba familiaris
amicicie hugoni infunderet spiritus
veritatis. aliam iam faciem habere
ceperunt verba mutue colloquii
nis. Datis itaque dextris in solida
cum nomine vite longe dignius
veriusque facti sunt cor unum. et a
nima una in christo: quod in seculo an
fuisse. Post paucos autem dies
migravit bernardo sub usum ab
aliis locus hugone apposito re
surre. Opportunitate ergo inuenta
quod magnus quidam episcopus dicens
illis in partibus haberet. festinat
ut veniens periret: itaque periturus
Observantes autem per dicitur so

50
dales. subversores hugonis. in
lo eo per dicitur ambulant sua. et omne
ei loquendi adimit facultatem. om
ne aditu in secludit. At ille cum
ei loqui non posset: clamavit pro
ad dominum. Quo veniente cum lacri
mis: subita et vehementer in imba
no pluvie mox eripit. Conse
derat autem in campo. quod aer seve
re esset: et nil tale speraret. Dil
pugit ad repentini umbram
vicini proximum petiit. At bernardus
hugone tenens. metu
ait sustinebis huius pluvie gut
tas. Cumque soli remansissent.
non fuerit soli. sed dominus fuit cum eis:
reddens ei continentiam et aeris se
veritatem. et animam. Ibi reno
vatum est fedus. propositum confir
matum: quod non potuit deinceps
violari **rv**

Quebat ista pars et nascere. et
dentibus suis fremere. et
taliter se habere. iustitiam autem ostendens in
duo glorie de seculo triumphabat.
Iamque eo publice et privati prohi
tante. matres filios absconde
bant. uxores detinebant mari
tos. amici amicos avertebant. quod
vix eis spiritus sanctus tante daret vo
ce utatis: ut vix alicuius alicuius
teneret affectus. Crescente minime
ro liquitate eorum qui in hac divisione
unanimiter consenserant. sic de

pmittitis ecclesie filiis legi. ml-
titudis eorum erat cor unum et anima
una in domino: et habitabant unanu-
miter simul: non quod aliter audebat
se coniungere eis. Erat eis enim castel-
lium domus una ipsa. et dominus
omnium. ubi conveniebat. et colha-
bitabat. et colloquebantur: quod in-
gredi vix alius audebat. qui non
erat de certis eorum. Sed et si quis intra-
bat vides. et audies que ibi ge-
rebantur. ac dicebantur. sic de christi-
anis chaemithis aplos dicit dicitur
quodam prophetantibus dicebat
ab omnibus. diiudicabat ab omnibus: et
ad deas dominum. et confitens quod ve-
dus esset in eis: aut ipse unanimi-
tati eorum adherebat. aut recedens
flebat semetipsum. illos autem be-
atificabat. Hoc enim illis tem-
poribus in auditu erat: ut alicuius
adhuc in seculo commorantis nihil
prescitur. Ipsi vero qui mensibus
sex per primum positum in seculo ha-
bitu stabat. ut per modum plures
aggere: dum quorundam negocia
per id temporis expediebant. **Q**
uia autem iam suspecta
ciperet esse multitudo.
ne que de numero eorum subriperet
ut ille qui temptat: placuit deo
super hoc quod futurum esset revela-
re. Aspiciebat enim noctis. et videbat quod esset
omnis desebisse in domo una: ip-

ordine singulos quasi communicare
de cibo quodam muni cancoris. et
saporis. Ceteris omnibus opti-
me suscipientibus. et cum gaudia
magno: diuos ex omni numero il-
lo notabat ac tibi illius salutaris
participatione vacuos remansisse.
Aliter namque eorum non sumebat: aliter
de summe videbat: et tunc muni can-
te sumeret. spargebat. **U**triusque
postea probavit euer. Aliter enim pri-
usque ventum esset ad rem. dulus re-
trofuit in seculo rediit: aliter cum ceteris
cepit quod opus bonum. si non bono fi-
ne desulit. **V**idi ego eum in seculo per
tra uagum. et profugum a facie domini si-
cut cayn: quantum animaduerit potum
hominis humilimum. et miserabilis
confessionis. si minime pusillanimitatis.
Qui tamen in ultimis darauat
le rediit. in firmitate corporis et
in opia cogere. cum homo bene natus
ab omnibus cognatis et amicis pite-
t. ibique perpetati remittas. si non
omino pro uoluntati: obit non quod
it sicut frater et domesticus: si fuerit
misericordiam postulas. sicut pau-
per et mendicis. **I**n uero aduenire die
reddebi potum. et plendi deside-
rii: **g**illus est de domo prima ber-
nardus per firmum filiorum cum fratribus suis.
filius suus spahly. quod uero uice
epo regnauerat. **C**umque exiret
de mansione gaudonis pro progeni.
in fontane dicebat: quinto vides

unu ardū fr̄m suū mimmū i pla-
 tea puerū cū aliis pueris? eya
 mōd fr̄m arde ad te solū respic
 ois tūa possessionis nr̄e. Ad qd
 puer n̄ puerilit̄ mor? vobis
 g' mōd cel? i m̄ terra. No ex
 eq' h̄ dūisio fr̄a ē. Quo dco. ab
 euntibz illis. nūc quidē dpm cū
 pr̄e mansit. s̄ modico pt̄ euolu-
 to tpe fr̄es secūt? nec apr̄e. n̄ a
 ppinqs. seu amicus potuit deti-
 neri. Superat de dō dicata do-
 mo illa pr̄ senice cū filia? de q
 bz i suo loco dicemus xvij

Eo tempore nonne illis i pu-
 filius grex cystiēntis
 sub abbe degens viro venera-
 bili stephano. nū iā gūc ei te-
 dio ēē m̄cipet paucitas sua.
 v̄ ois spes posteritatis decideret.
 m̄q' sc̄e illius paup̄tatis hedi-
 tas m̄linderet? n̄ venerantibz
 oibz iens vite sc̄itate. s̄ refūgi-
 entibz auititate: repente dūma
 hac visitacōne tāleta. tā m̄ spe-
 rata. tā subita lenificacōis ē. ut
 i die illa responsū hoc aspū
 sc̄o accepisse sibi dom' illa iūte-
 f. Letare steril' q' n̄ pariebas.
 erūpe v̄ clama. q' n̄ parturie-
 bas. q' n̄ multi filij deserte. magis
 q' enis q' habz v̄nū. de quibz p̄
 modū v̄lūna es filias filiaz
 vsq' i multas gnacōnes. **Ma**

ano. pore vni ex̄itē q'ntiensibz
 p̄ dms fr̄ibz i extremis iā
 posito apparuerat inimica ho-
 minū multitudine ppe basilica.
 ad fontē lauias vestimēta sua?
 v̄ i ipa visioe dān ē ei. q'ā fos
 emon vocaret. Quod nū m-
 dicalk abbi. v̄ i tellexit p̄tin-
 v̄ magnificus dūma solaco-
 nē. v̄ i m̄ltū quidē iā tē de p̄m̄s-
 sioe. s̄ plurimū p̄ea de exhibicō-
 ne letat. egit gr̄as dō pri. p̄ ih̄m
 xpm q' cū eo v̄ cū spū sc̄o viuit
 v̄ regnat i sc̄la sc̄lōz. xvij

Ano ab i carnacōne do-
 mini millesimū cente-
 simo. tertio decimo. a d̄tinicōe
 dom' cystiēntis quinto decimo.
 serenis dei **Bernardus** ānos
 nati' circit' xxij. cystiū in-
 gressus cū sociis fere xxx.
 sub abbe stephano suauū iūgo
 xpi collū subiussit. Ab illo
 aut die debet d̄ns b̄ndicōne.
 v̄ vinea illa d̄ni sabaōth debet
 fr̄m suū. extendens palmites
 suos vsq' ad mare. v̄ ult' ma-
 re p̄pagines suas. **Q**uā n̄ exp̄
 d̄ns sociis ei' vxoran aliq' su-
 erat. v̄ vxores quoz cū v̄nis
 itē h̄mū sac' d̄i facōis n̄ erat.
 p̄ v̄nis sollicitudine et v̄lūna
 tū eis v̄nū h̄mū sc̄mōnialū
 feminaz. qd̄ **willerū dr̄ i iūgo**

12.
 67
 x
 viginti t̄
 triginta

nensi parrochia. dno co
operante magnifice sa
er creuit. usq; hodie religioni
opinioe celebrum. y psonis
y pssionib; dilatatu. h na
pagatu p loca alia. y ncl
sans ad huc ampliore face
fctm. her quide fuere miri
dei ditionis sca pncipia. Con
usa nomis aut insignia. qui
vita angelica gerens in tms
vixit: nemine enarrare
posse puto. cu vita n iuiat
de spu. de quo ille vixit. So
li qpe donantis y accipien
tis e nosse qutu ab ipso mox
dutionis exordio puenit eu
dms in bndictionib; dulcedis
sue: qnta repleuit gra e
lectionis: qm ab ubtate domi
sue iebriatur eu. **H**ugstus e
aut domi illa paupere spu.
y eo adhuc tempore abscon
ditu ac pene nullu. in tencio
ne ibi moriedi a coedib; y me
moriam homi. y spe delitescē
di. y latendi tamq; vas p
ditu. to ale disponente. y eu
sibi i vas electionis pparante:
y n solu ad ordme monasti
cu fortandū. ac dilatandū:
s ad pxtandū nom suu ca
ra gentib; y regib; usq; ad
extremū tpe. **I**pe n de se nil
tale istm as. aut cogitas:

poni ad custodia cordis sui.
y pposita standā. hoc semp i
oe de. semp etiā i ore habebat.
Bernarde. bernarde: ad qd
venisti. **E**t sic de dno legi: qd
cepit ilis face y docē: a pma
die in gllus sui in cella notu
rior. ipe cepit age in semet
ipso: qd alios erat docturus.
Solimodu em cu ia clareual
lis abbas eet ordinat. ad ven
tantiu noticiis y festinantiu
igredi: audire eu pdicante
soliti sum: ac dicente. **S**i ad
ea q int: sūt festinatis: me
hic foris dimittite curia q
de seculo attulistis. **S**oli sps i
grediatur: raro nō pdest nq;
Qui cu noticiis ad notitate
verbi pntis. prens teneri
tudini eoz clemētū exponē
do qd dixerit. Carnale sapit
tencia pdicare solet foris di
mittēda. ipe cu noticiis eet.
i nullo sibi prens instabat o
nimodis mētificare nō solu
sapientias carnis. q p sen
sus carnis fuit: s y sensus ipor
p quos fuit. **C**ū em ia interi
ore sensu illuminat amoris
dulci: ac frequentū sentire i
cyer delictū spante sibi sua
tūtare. sensu illi interueni
mēs a sensib; carnis: in qm
eis pmittebat qntu sufficit

ad exterioris cu hoib; suscipiōnis
 societate. Ad cui dnm vsus
 i stancia i dicitōne mittet.
 dicitōe ei ipa qdā uerebat
 i natura. Totusq; absorptis in
 spm. sepe tota in dnm directa in
 tentione. seu i meditacōne spā
 li tota occupata memoria. vi
 dens n̄ uidebat. audies n̄ au
 diebat. nichil sapiebat gustā
 ti. vix aliqd sensu aliq; corpo
 ris sentiebat. Jā qpe amū
 ingi exegerat i cella noua
 q; cū exiens inde ignorat.
 vtrū adhuc desup celata eet
 dnm ipa. Multo tempore frequē
 tauerat intrans i exiens do
 mū ecclē. cū ei capite unā
 tantū fenestā esse arbitra
 ret. rui

Conuersatus em sehu
 mortificaco: nil mag
 modi aduerebat. ul' si forte
 aliquē eū dtingebat uide. me
 moria ut dān est alibi occu
 pata n̄ sentiebat. Sine me
 moria qpe: sensus sententis
 nullus ē. Ne tā qmōq; i eo n̄
 dissentiebat a grā: natalit
 em iā abmice hoc ead hō il
 le qd legit. Puer era iac
 molis. i sortitū sū aiām bon
 am: i cū magis eem bonis.
 veni a corpus conuincatū.
 ad contempland a qpe spūali

q; sehu diuina cū grā spūa
 li. natali qdā dicitōe pollebat
 i genij: sortitūsq; etiam mli
 erat aiām bonā. sensual
 tate n̄ curiose lasciuā. n̄ su
 ple rebelle. s; dgaudētē spūa
 lib; studiis. i i eis q ad dnm
 sūt. sponte subdita spm i
 seruente: corp' etiā nullū
 vna dicitōe dicitōe dicitōe fla
 giat. i si minus neglectū.
 sicut oportebat curaret. ad
 seruēdū spū. i seruēdū dei ap
 tissimū i strumētū. s; cū car
 ied ex dono p̄sentis grē.
 i adiutorio subleuentis na
 tē. i vlu bono spūalis disci
 pline. vix iā aliqd dicitōe
 teret aduersus spm. n̄ est qd
 spm letet. s; sup vires.
 sup vires carnis i sanguis. tā
 ta aduersus carne dicitōe
 hat. ut i firmū animal i
 des sub one. usq; in hāc die
 n̄ adiciat ut resurgat. qd
 em dicitōe de somno. q in carnis
 hoib; solet ee refectio labor
 i sen' dū aut mēti refectio.
 Ex tūc usq; hoib; iugil ac i
 i impossibilitate qmōnā. Ali
 qndo dormitat. raro dormit.
 s; somno tenuissimo: q; illi
 hoim p̄ter spm qlemētū re
 fectōne dferre possit. Aliq
 em tempus magis se p̄tere

✠

quod in minoribus seu usus ei seu un-
pericia denegabat: fodiendo.
seu ligna cedendo. et peris hu-
meris portando. vel quibuslibet
laboribus equis laboriosis illud
redimebat. **U**t uires defici-
ebat ad opera in hiora quere-
fugiens: labore humilitate
penitabat. **E**t mirum in modum
is quantum in contemplatione rez
spualium ac diuinarum accipat
gram: ita talia non solum occupari
potebat uerum etiam plurimum de-
lectabat. **S**ed mortificata ut
domine sensualitate eius seu consue-
tate. seu infirmitate: in huiusmo-
di labore corporalium distractio-
nibus. profectus etiam quod mentes
sepe necesse est. et si in sententia
et in cogitatione ab in-
teriore spiritu unitate aliorum pati-
distractione: ut privilegio ma-
ioris gratie. in uirtute spiritus simul et
totum in deo uacabat. et in
alto patiens scientiam. in alto
deuotione. **L**aboris gratie et sepe
inter orabat. seu meditabat
absque in remissione exterioris la-
boris: uerius laborabat abs-
que in actibus interioris suauitatis.
Nam usque hodie quod in scrip-
turis ualeat. quod in eis spiritualiter
sentit. maxime in filiis et in ag-
meditando. et orando se confiteatur
accepisse: et in hoc millos ali-

53
quod se magistros habuisse non
quercus et fagos. ioco illo suo
grioso inter amicos dicit solet.

Quod in scripturis ualeat.
pala sibi est: qui uel loquente
eum audire. uel aliquid quod scripsit le-
gere ponere.

Hecis tempore scribit ad se-
cundum non feruore et
gaudio sancti spiritus occu-
pans. cum tempore non inuolens et nel-
cuis laboris ipsius se sibi et
requiescere uideret: admodum
tristat ad orationem defugit. cum
magnis lacrimis postulans
a deo donari sibi gratiam mentium.
Nec fefellit simplicitas fidei
desiderium religiosi. Continuo
namque ut petit: impetrat. **E**t
ex illo die in labore illo pre-
cis se peritum esse cum quodam iocundi-
tate gratulat: tanto in hoc
opere deuotior. quanto se in huiusmodi
facultate ex solo dei dono remi-
niscit accepisse. **S**eriat autem
ab huiusmodi labore uel opere:
uigilant aut orabat. aut legebat.
aut meditabat. **A**d orandum
si se solito offerret. solitudine
utebat: si autem uicium seu a-
pud se. seu in terra esset. solitu-
dine cordis ipse sibi effugit.
ubi solus erat. **C**anditas
autem scripturas simplicitate et se-
riate libentem ac sepe legebat

n̄ ullis magis q̄ ip̄az ubi se
 as intelligere se dicebat: q̄ qd̄
 qd̄ seis diuine sibi elucebat
 ueritatis aut ueritas ip̄im
 sibi originis fonte sue. magis
 q̄ in deatrentib; exp̄sionu
 rius sape testabatur. **S**c̄os
 tū r̄ orthodoxos ear; expoli
 tores humiliter legens. neq̄
 quā sensib; ear; suos sensus
 equabat. h̄ subiciebat formā
 dos: r̄ uelutignis ear; fidelit̄ ad
 heres. sepe de fonte inde ilh
 hauerat. r̄ ip̄e bibebat. **I**n
 de est qd̄ plen̄ sp̄u. q̄ om̄is
 sc̄a scriptura diuinitus est inspi
 rata. tā cōfident̄ r̄ uerit̄. eaulq;
 hodie sicut ap̄ls dicit ueritat̄
 ad docendū. ad arguendū.
 ad corpiendū. ad erudiendū:
 r̄ dū pdicat uerbu; dei. q̄cqd̄
 de ea affert i mediu. sic pa
 tens r̄ plac̄s effit̄. r̄ ita id
 inde agit̄ efficac̄ ad monē
 diu. ut mirent̄. om̄s tam
 sc̄ari q̄ sp̄uali pditi doct̄ia.
 i uerbis gr̄e q̄ p̄ced̄ de ore ei.

xxi **Q**um aut placuit ei q̄
 eū segregari a sc̄o. r̄
 uocant. ut ampliore gr̄a re
 uelaret in eo gl̄im suū. r̄ ml̄
 tos filios dei. q̄ erant disp̄li
 oggaret iunim: misit in
 ore abbil Stepham ad edifi
 candū domū clareuallis

mitte fr̄es ei r̄ cū eis alios
 uiros religiosos. **Q**uis abe
 iuntib; ip̄m ber̄r̄ dū etiā do
 mū p̄fecit abem. mirantib;
 sane illis tanq̄ maas r̄ sc̄e
 rius tā in religioe q̄ in sc̄o
 uirū. r̄ tūtib; ei tū p̄tneri
 orū etate iuuetutis. tū p̄ cor
 poris in firmitate: r̄ inuori
 ūli exterioris occupationis

xxii **E**rat aut clareuallis
 loc̄ in territorio lingo
 ūli. nō longe a flūio alba.
 antiq̄ spelunca latronū: r̄
 antiq̄ dicebat uallis absint
 thialis. seu p̄t̄ habuūit̄ ibi
 absinthij copia: seu p̄t̄ ama
 ritudine dolcis in cōuasi
 ibi i manib; latronū. **I**bi q̄ in
 loco horrens r̄ ualde solitu
 dinis p̄seder̄ uiri illi iun
 us: fr̄ari de spelunca lat
 nū templū dei. r̄ domū orō
 nis. **U**bi simplicit̄ aliquo t̄pe
 deo seruier̄ in paup̄tate sp̄e:
 in fame. r̄ in siti. in frigore.
 r̄ nuditate: in iugibus r̄ ang
 tiis multis. **O**ulm̄taria lepi
 ex folijs fagi p̄ficiēbat. **D**a
 uil in star p̄fici illi: ex or̄o
 r̄ milio. r̄ uicia: ita ut aliq̄
 do religiosus uir qd̄a appoi
 tū sibi in hospicio ubi in plo
 rans clam alpoetant. q̄ p̄
 miraclo om̄ib; ostēdūm:

qd inde iuuent hoirs. r tales ho
 mines. **A**t iuru dei iuu ista mo
 uebat. r summa ei sollicitudo de la
 lite multor. que apma die duli
 omis sue usq ad hoc tps fa sin
 glaric sacru illud pecc nolctur
 possidere: ut erga omi auas ma
 riu iudeat gerere affectu. **F**rat
 r uelieuent in pcedus et sci
 delidru r sce humilitatis dicit
 tus. **M**odo emi se ipm deicunt
 fatibat in dignu. p que fruct
 aliq pueniret. modo oblit
 sm estuabat flagrantissimo ardo
 re: ut nulla n ex multor salu
 solatone posse adinicti uideret.
Sane fiducia caritas pariebat.
 heand caligabat humilitas.
Contigit aut inter hec ut aliqu
 do tepus solito surgeret ad in
 galias. **Q**u pactic cu usq ad
 matutinali laudes aliquo lon
 guis intualu. egssul foral. et
 loca iuciuca truens ceabat
 dim ut acceptu haberet obsequi
 sm r frim suor: r in eo qd themi
 spualis fruct desiderio dicitur.
Subito u stans in ipa ceatone
 modice intulul oculis. iudit un
 digi ermitius montib ra in fini
 tal dilule dicionis hominu mult
 tudine in fericee ualle delcen
 dere: ut nullis ipa cape u poller.
Qd qd significauerit: ia omib
 manifeste. **H**ac q iur dui iuli
 + nisi habitus

que magnifice cololat. r exhor
 tar e etia frs suos. dmonens
 eos de misericlia dei usqm despare.
Qum u au instanti hui **xxiii**
Ceme Gerard frat ei
 cellerari dom ap eu duri que
 ret ad necessaria dom r frim
 multa deesse. n habe se iude ea
 coemeret. r urgente necessita
 te ia nulla reciperet illo solat
 cone. rel aut in pmpu n cet
 que caret. iur cu qntu interi
 ad plentes angustias sufficere
 possit. in qliant. **M**le u xi. libe re
 spondit. **T**uc dimittens eu. ad
 ceatione dicit. **P**ost paululu
 u redies Gerard muliere quda
 de castelli de foris ee: r uelle ei
 loq uiciauit. **A**d q cu egrederet
 pcedit ad pedes ei eade mulier.
 r eu libere bndictione ei obtulit.
 ceationu suffragia iplorans in
 ro suo piclese egrotanti. **Q**u b
 ut allocut dimisit a se: uade
 inueniens sanu inuenit iurum
 tuu. **M**la u abiel in domu sua:
 sic audierat sic iuenit. **A**bas
 u solant pusillanimitate cello
 rari sui: ad sustinedu dnm de
 ceto ~~redidit~~ redidit feriore. **A**et
 cu semel h ei stigille certu e: li
 sepe cu huimodi necessitat multa
 ret. repente unde no spabat auri
 lu ei a domino affuisse. **P**pr qd
 iuri prudentes itelligites manu

sup est

27
dñi eē cū eo. teneritudine mīal
et a deliciis paradisi nūq̄ egres
si. rerū extior sollicitudine
graviare capiebant: eas ipi in
tra semetipos ut poterāt dige
rētes. ⁊ tūm de iusticiis ⁊ scie
tis suis. ⁊ causa aiā suar eim
slide utres. **N**ūq̄ tū pene hoc ei
cōtingit. qđ filius isrl̄ legit̄ olim
de moyse ⁊ gisse. cū diu sūlar
cū dño i monte sīna e caligine
nubis egredere. ⁊ descenderet
ad ppl̄m. ex colloq̄o dñi facies ei
cōnūta appareret. ⁊ trībit: adeo
ut fugeret ppl̄s ab eo. **E**gressus
ū iur ille sc̄s a facie dñi quā inso
litudine cōstet. ⁊ sublimis
altitudine ⁊ templacōis in silē
cio aliquid frūit̄ erat. qđ de
c̄lo afferens int̄ hoies miracū
qđdā cōq̄sice sibi apđ dñm plusq̄
humane pūritatis: hoies qđ rege.
⁊ int̄ qđ sūlar ueniebat. pene
om̄s ale abstruit. **S**i qñto uaq̄
de spūalib⁹ ⁊ edificacōne aiā
sermonē ad eos habebat. ⁊ loq̄
bat̄ hōib⁹ lingua angelor: ⁊ iux
intelligebat: maxime aut̄ in hil
qđ ad uicel hominū p̄tinebat. ex
habūdācia cordis sui tā sublimia
eis p̄ponebat. p̄fecta ex igebat
ab eis. ut dūc̄ uideret sermo:
intatū nō capiebat qđ dicebant.
Rursum cū singillatim audi
ret sc̄tentes eol sibi. ⁊ semet

ipol accusantes sup̄ dñū illū
oib⁹ cogitacōnū dñm in hūmana
rū quas nullus in carne uiuens
hō p̄nit̄ uitate potest: hoc potissi
mū fuit i q̄ lucā illi ad teneb̄ illas
sūencio eē ū potuit. sc̄licet qđ ho
mines i ueniebat. qđ i hac parte
anglos estimabat. **A**ngelicā em̄
magna ex parte de gustant pū
ritatē ⁊ ex sc̄ticia iam olim accep
te a deo gr̄e singularis simplici
p̄dicans uniuēle ⁊ dīcōi hūma
ne fragilitatis. interpretacōes seu
iniquacōnes cogitacōnū harū
nullū religiosū uirū posse in cōditō
u si i cōdit. uē religiosū ū eē esti
mabat. **S**ū uē religiosi pie pru
dentes. ⁊ i p̄dicacōne uerba ei
uenerabant eq̄a qđ nō capiebāt.
⁊ in sc̄titionib⁹ suis licet ad nouū
sc̄tiperet auditi. eo qđ semina
riūan qđdā de sp̄acōnis p̄ferre
uideret in firmis. tū uerū sen
tēciā sc̄i iob nefas p̄tibat ⁊
dice sermonib⁹ sc̄i. ū exculantel
s̄ accusates i firmitate suā i d̄p̄t
tu hōis dñi. in qđ nemo iūnes uūti
ficari potest i d̄p̄ctu dñi. **U**n̄ f̄m̄
ē ut fieret magrā magrī. pia hu
miltas discipulor. **C**ū em̄ ad uicū
arguentis humiliaret qđ argue
bāt: cepit ⁊ spūali magrō adū
sus fr̄el̄ hūmiles ⁊ subiectos re
lūs suis eē suspect: ⁊ itā ut ip̄e
iā pot̄ accusaret ignorāciam

sua. & defleret necessitate qd si
 lere n liceret. cu nesciret loqui
 qd n ta alta ad hoies q i dig
 na hoib loqudo ledet colicual
 audire. qd ta scripulo se pfer
 rone a scrib simplicib exigebat.
 ig se ndum i ueniret ee pfectu
 Cogitabat naq eo multo me
 lioa r uicimora saluti sue i li
 lengo suo meclitari. q ab ipo au
 dierit. deuoc r efficac salute m
 sua opari. q ei ex emplo acciper.
 expdicatione u et scandalizari
 pot q aliqd dape edificacois.
 C uq sup hoc ue hemici d baret.
 r d baret. r diuile cogitaco nel
 ascenderet in cor ei. p multo fluc cogi
 tus r tnat cordis. de aut ab exte tagi
 riorib oib ad itiora sua recoll u
 ge se. ibiq i solitudine cordis. et
 secreto silio p rme. r pcolari dnu
 dou qcuq m misericordie sue sup h
 ei sua reuelaret uoluntate. Aer
 distulit misericordia dei auriliu i te
 pore oportuno. **C** uicis liqde euo
 lutis dieb uidit i uisu noctis pue
 ru claritate qda dnuina altante
 sibi r magna auctoritate papi
 ente fiducialit loq qe ad ei sug
 geret in aprioie gen sui. quo no
 ipe eet q loquet. si spc scs q loquet
 in eo. Et ex tuc manifesti i eo r
 p eu loquens spc scs. r sermone
 potencie ei. r sensu i scripturis
 habudanciore suggeres i apa

one oris ei. apd auditores qi gram
 ei addidit. auctoritate r i tellet
 tu sup egeni r paup. r pecca
 tose penitete. r uenia postula
 tem. - xxiii

C uq ia aliquen didicisset
 int hoies dulari. r hu
 mana age r tollerare. i aq ut
 frs suos r cu eis inciper fru
 fructib dulsiois sue. pat q qui
 sol domi remasit uenient ad
 filios suos. apolit r ad eos

Q uoq temp ibi fecisset.
 obit i senectute bona. **S** eor
 quoq cor i sclo nupta. r sclo te
 dita. cu i diuiciis r deliciis scil
 piclitarer. tande aliquo inspira
 ur ei deus ut frs suos iulitaret.

C uq uenisset q i uisura uenerabile
 fratre suu r adeet cu comitatu sup
 bo r apparatu. ille detestauit r exetul
 ea tanq rete elyabon. ad capiendal
 aial. nulatent aqelce uoluit adin
 tendca ea ex ire. **Q** uo audies illa
 stilla r pnta ueliant. cu null ei frim
 suae occurit dignaret. cu afre suo
 andrea publice ob uelitu appara
 tu sterc in uolitu argueret. tota
 i lacrima resoluta. r si pcatie su iqt.
 p ralis xpc martens e. **Q** uo em p
 catie su. idco dicit r bonce collo
 quim redro. Et si dicit sine ms
 carne mea. ne despiciat ser u cli
 ai am mea. Veniat r i capiat. r qe
 qd pcepit face parata i m. **H** ac

q̄ p̄missione tenes erit ad eā cū
frat̄ib' suis frat̄ ei. Et q̄a eā
separare a viro n̄ potat. p̄mo
iūho omne ei mūdi gl'am i cultu
uēsti ū r̄i omib' scti pompis. r̄
curiositatib' iē dicit. r̄ forma
vite matris sue in q̄ mltō tpe
vixit cū viro ei in dicit. r̄ sic
eam a se dimisit. Illa ū obe
diētiā p̄ces p̄cepto. rediit
ad p̄a: unūata repente scdm̄
omnipotētia dextere excelsi.
Stupēbant ōs adolescenti
tam nobile delicatā subita
mutatōne i habitū. r̄ iuctū.
in medio scti vitā dūce here
miticā. r̄ in stare iugiliis.
r̄ ieiuniis. r̄ otimūis ordib':
r̄ ab oī sctā p̄orsus se facere
alienā. Biennio postea sic
vixit cū viro suo. ill' sane
secūdo maxime āno dante dō
honore. n̄ temerari' ulterius
p̄sumēte templū sp̄t scti: qm̄
r̄ tandem iūate ei iuctus
p̄seuerancie. liberatōe a se di
mittēs. iuxta ritū ecclē faci
tate ei ccessit seruēndi dō
cū se p̄bant. Illa si optata
libtate — potita monastēriū villetū
cū sup̄ m̄ minim' adies.
cū sctis monialib' i ubi deo
seruēntiā reliquiū vite
sue dō voluit. vbi tantam
ei gr̄ia dñs stulit sc̄itatis.

r̄ ut nō min' aīo q̄ carne il
loy p̄baret viroy dei ēē ger
mana. xxv

Cum autē missus no
uit darā halle verū
d' ordinandus ēēt i minist
riū ad qd̄ assupt' emt. r̄ se
des lingonēsis uacaret. ad
q̄ ordinatio ip̄a respicieba.
querentib' frat̄ib' quo en
ducent ordinandū. cito de
proximo se obtulit bona fa
ma venerabil' cathalacū
sū ep̄i opinatissimi illius
magri gwillelmi de capell'.
illucq̄ en cū sumendū ēē
distintū ē. Sic q̄ f̄m̄ est.
Abiit autē cathalacū
assupto senū elboldino mo
nacho quoda cystāense. In
tunc p̄dā ep̄i dom̄. iūuēnt
exēti corpis r̄ moribūdi.
habitu quoq̄ despicabil'.
subsequēte monacho sem
ore. r̄ magnitudie r̄ robore
corpis eleganti: aliis r̄idē
tib'. aliis irridētib'. aliis
rem sicut erat in r̄ptando
veneratib'. Cū autē d̄rere
t' q̄s eoz ēēt albas. ep̄i p̄m
oclos i en aptos habens ag
nouit serm̄m dei: r̄ susce
pit en sicut serm̄m dei. Cū
en p̄mo ip̄nato colloq̄s. q̄
in elū' locacione pruden

na nimenis magis magisque
 pderet verendia colloque
 di: in tellerit v sapiens dnu
 na visitacone i aduentu hos
 pitis sui. **A**er de huc hospita
 litans pia instanaa. don vs
 q ad familiare fiducia v lib
 tate loqdi pducto colloqo ad
 alterutru. ia meliur eu dme
 daret. **S**ciencia sua: q uba
 ulla. **A**d milia: **E**t illa die.
 v ex illa hora fr cor vnu. v
 ma vna i dno. ita vt sepe
 ale alim hospite deinceps
 haberet: v pa eet epi clare
 uallis. clareualle su v effi
 ceret n sola domus epi. k v
 p ipm tota ciuitas catha
 latinis. **C**u v remeſis p
 imna. v gallia tota p eum
 i deuotione excitata est: re
 uerentia viri dei. **A**b illo si
 quide tanto epo ceteri didi
 cerut suscipere. v reueri eum
 tamq angelu dei: ita vt hu
 p tempore pſenſiſſe in eo g
 cia videat ho tante auctori
 tatis. sic affis erga ignotu
 monachu: v monachu tam
 te humilitatis. **xxvi**.....

Aodico u pr tpe tnt
 acto. cu eo usq i fir
 mitas albis mg
 uelcet. ut ia n mors et aut
 oi morte gnae vita sperare

t: ab epo iſtitat. **S**uos in
 so eo ept se no solum vite ei
 k v sanitatis spe habe dicit.
 si dſilio ei achesens. scdm in
 firmitatis sue modu aliq
 ceperi sua cura pateret im
 pendi: ille u eu a rigore ul
 usu dſuetudis sue unu faci
 le flecti posset: pſtis ept ad
 capitulum aſterciense. ibi co
 ra pauculis abbatib q duc
 uerant pontificali humilita
 te. v sacerdotali caritate. toto
 corpore in terru pſtatis: penit
 v obtinuit. vt toto anno vno
 i obediencia sibi rderet. **A**d
 em tante humilitati i tanta
 auctoritate negari posset.
Reſuſu itaq clareualle. ext
 clauſ v terminos monasterii
 domnicula vna fieri pcepit.
 ordnas v mandas in alio ul
 potu. sine i alio huiusmodi
 ita eu nulla ibi teneri ordi
 nis dſtinctione. nulla de to
 ta clare domus ad eu refer
 ri ſollicitudine: k sibi eum
 imie scdm modu ab eo pſ
 titu. **E**ode tpe v ego clare
 ualle. ipm q frequentare
 cepi. **Q**ue tu ibi cu quoda
 abbate altero iſtitarem: inueni
 i suo illo tugurio quale le cu
 plis iſpitis pſplicitis fieri
 solet. **I**nueni aut expcep

Handwritten marginal note in red ink, partially obscured by a cross symbol.

Handwritten marginal note in red ink.

repto ut dñm ē ep̄i ⁊ abbat̄i feri-
atū ab om̄i sollicitudine dom̄i
tam interiori q̄ exteriori vacā-
tē ⁊ dō ⁊ sibi: ⁊ q̄ in deliciis pa-
diti exultatē. Ingressusq̄ regi-
ū illud cubiculū. cū considerare
habitacōne ⁊ habitatore. tanta
in dñm testor dom̄i ip̄a in amebā
reuerētiā sui: ac si ingrederer
ad altare dī. **T**antaq̄ affectus
suauitate cōtra hominē illū. tam-
toq̄ desiderio in paupertate illa.
⁊ simplicitate cohabitadi ei: ut
si optio illa die michi data fu-
isset. nil tū optassem. q̄ ibi
cū eo semp̄ manē. ad seruiē-
dū ei. **C**umq̄ ⁊ ip̄e uisum
nos cū gaudio suscepisset. ⁊
quererem̄ qd̄ ager. quom̄ ibi
uideret: in illo suo gūoso ar-
midens uobis optime ait Ego
cū hacten̄ hoīes racionales
obediēbant. nullo dei iudicō
irraciōn^{na} bestie dato sū
ad obediēdū. Dicebat autē de
quodā hoīe rusticano ⁊ uano.
nil procius sciēte. ip̄m̄q̄ ab
infirmitate q̄ laborabat cura-
turū se iacitante: cū ad obe-
diēdū ab ep̄o ⁊ abbat̄i ⁊ fr̄i-
b̄ suis cōdit̄ erat. **I**biq̄ cū eo
manducantes cū arbitrarem̄
hoīem tā infirmū. tantēq̄ p̄uide-
cie d̄missim̄ sic op̄tebar p̄ci-
randū. ⁊ iudem̄ ei agente me

claudam

dico illo suo offerri cibos. q̄s
sanis q̄s uix p̄ angustia famis
attinget. videbam ⁊ taleste-
bam: uix regulari silencio nos
colubente. qm̄ in illū q̄ sacrile-
gū ⁊ homicidā ira ⁊ stimulis
insurgem̄. **I**pe autē in quē h̄
siebat indifferent̄ cuncta su-
mēs equie oīa approbat. sicut
qui sensu ip̄o corrupto ⁊ pene
emortuo sapere nil discernebat.
Nā ⁊ saginā crūdā p̄ errorem
sibi oblata p̄ bicyro multis di-
ebz nosq̄ comedisse: oleū bi-
bisse tam̄ aquā. ⁊ multa talia
stingebat ei. **S**olā cūp̄ aq̄
sibi sapere dicebat: eo qd̄ cū eā
sumeret. fauces ⁊ guttur ei
refrigerabat. **S**ic ḡ autē eū i-
ueni: ⁊ sic habitabat in illa
solitudine sua: v̄ ille dī. **Q**u-
erat solus cū quo erat deus:
⁊ custodia ⁊ solacō scōz an-
geloz. **Q**uod etiā manifestis in-
diciis demonstratū ē. **N**ote em̄
qd̄ā solito affectus orādo effu-
derat sup̄ se animā suā: cū te-
nuit soporatus uoces audi-
uit tam̄q̄ t̄seuntis multitu-
dinis copiose. **E**ungilas autē
⁊ easde uoces plennis audies:
cellā quoz in qua iacebat
egreditur. ⁊ p̄sequit̄ abeim-
tes. **H**aut̄ p̄ciū abeunt̄ locus
densis adhuc sp̄maz uep̄um

fructibus abundans: & nō longe
mitari ab illo. **S**up hūc aliq̄
diū stabat uelud aluātes cho-
ri hūc inde dispositi: & uō s̄s au-
diebat & delectabat. **C**ui tū
mysteriū uisionis nō p̄us agno-
uit: q̄ translatis post aliquod
ānos edificijs monasterij eo-
dē in loco positū oratoriū cerne-
ret. nō nocēs illas audisset. **M**ā
si idign⁹ ego paucis dieb⁹ tū
eo: & quocumq̄ oculos uerebam.
mirās q̄ celos me iude no-
uos. & terrā. & antioq̄ egypci-
oꝝ monachoz p̄m̄ uroz an-
tiquas semitas: & iēis nri tē-
poris hoīm reuētia uestigia.
Erat enī tūc tēps uē clare
uallis aurea sc̄la: & tū iuri-
ditatis olim diuites ī sc̄lo & ho-
norati. nūc in paup̄tate xpi glo-
riantes etiam dei plā tarent
ī sanguine suo. ī labore ī erup-
tis. in fame & siti. ī frigore &
inditate. in p̄secutioib⁹. & o-
timelis. & angustijs mltis.
Parātes claraualli eā q̄ hodie
habz sufficienciā & pacē. **F**leg
enī se tam sibi q̄ xpo & fr̄ib⁹ ī
ibi dō seruicijis iūie estimāte.
p̄ nichilo habebat q̄cqd sibi de-
esse. t. dū reliquerēt p̄ se qd
illis sufficeret. & ad subsidiū ne-
cessitatis: & ad aliq̄ sc̄laenā
uolūtate p̄ xpo paup̄tatis.

58
Seruaq̄ facti & abiteuāly clarā
uallē p̄ descensū montis. d̄s
in domib⁹ eius cognosceret: nō
ī simplicitate et humilitate
edificioꝝ simplicitatē & humi-
litatē ī habitacū pauperū
xpi uallis muta loquētur.
Deniq̄ in ualle illa plena
hoīb⁹ ī q̄ nemi otiosū eē lice-
bat. oib⁹ laborantib⁹ & singul⁹
circa iūcta occupatis. media
die media noctis silentiū a lu-
p̄ uenientib⁹ iueniebat: p̄ la-
bor somn⁹. ul' si fr̄es in laudi-
bz dei occuparetur. **S**orro si-
lentiū ip̄ius ordo & fama. tā-
tā eā ap̄d sc̄lares hoies sup̄
uenietes sui faciebat reueren-
tiā: ut & ip̄i nō dicā p̄ua ul' o-
tiosa. & aliq̄ eā qd ad rē at-
tineret. ibi loqui uererent.
Loci uō ip̄ius solitudo ī opa-
ta siluaz & uicinorū hūc inde
moncū angustias ī q̄ serui-
di latebat. **S**pelūcā illā sc̄i be-
nedicti p̄ris nri quodam re-
p̄sentabat. ī q̄ aliqui ap̄asto-
rib⁹ iūiet⁹ est: ut tūc imita-
bāt uita. habitacūis ei⁹ ac
solitudis formā aliq̄ habere
uidentur. **O**m̄s q̄p̄ & ī mlti-
tudie solitarij ibi erant. **V**al-
lē nāq̄ illā plenā hoīb⁹ ut
d̄c̄m ē. ordinis racōne tamta
ordinata singul⁹ solitariā

famebat. q̄a sicut vn̄ hō iōq̄
dinat̄ q̄ cū solus ē t̄pe sibi r̄
ba ē: sic ibi vbi vnitare sp̄s.
y regularis lege silēti i ml̄
tudinē hom̄ ordinata. solitu
dinē cordis sui singul̄ ordo de
fendebar. **D**omibz ū y habitacū
cū siphac̄ v̄t̄ m̄ habitacū
psimil̄ erat. **S**anis n̄ tā fir
mirens q̄ terrenis videbatur.
dums fr̄m laboribz iux de tra
deser̄ illuc̄ sterili p̄ductus. ce
tera q̄q̄ cibaria queq̄ iux erāt
aliq̄ saporis halencia: p̄r que
fames. seu amor di faciebat.
Sz y ip̄m nouicij feruoris sim
plicatas sibi tollebat. cū q̄ si
uenenū arbitantes q̄cqd̄ come
dēt v̄t cūq̄ delectaret. recusa
rēt dona dei p̄r gr̄am q̄ in eis
senciebant. **C**ū em̄ circa oē ge
nūs carnal̄ tollerācie. cū ad
iucorio gr̄e di studiu sp̄ual̄ pa
tris i eis hoc effens̄. ut plu
rima q̄ homini i carne consti
tuto ip̄sibilia p̄us videbant.
iā nō solū d̄stant p̄agent. y si
ne murmuracōne. s̄ y cū in genti
delectacione: ip̄a delectacio a
liā i eis peperat murmuracōne.
y eo periculosiore q̄ eam esti
mabāt q̄ remouere a carne. sp̄m
p̄p̄uore. **S**uasiū q̄re haben
tes. y q̄ cū testimonio d̄scētie
sue memorie fidelit̄ d̄medatū.

inimicā eē aīe onem delectacionē
carnis: q̄cqd̄ carne cū q̄libz de
lectacione nutre uideret. fugiē
dū arbit̄bat̄. **Q**uali em̄ p̄ alia
uīā reduci se putabat i regione
sua: cū p̄dulcedine amoris
iterioris amara equie ac dūl
tia delectabiliter edendo: delec
tabilius iuxē in heremo sibi
uiderent. q̄ p̄us uixissent in
sclō. **C**ūq̄ in hoc suspectā aliq̄
tenus haberent sp̄ual̄ p̄ats cor
tidiana correptionē. q̄ tam
eoz plusq̄ sp̄m̄ deferente: ali
q̄ ad iudiciū ep̄i q̄ tūc forte
aderat res delata ē. **S**up̄ quo
v̄ ille potens in v̄lo sermone
ad eos aggressus ad eū finē p̄
dixit. ut hominē omnē qui
cūq̄ dona di reculeret. p̄r ḡ
cia dei inimicū eē gr̄e dei. y sp̄m̄
sclō resistere p̄nunciaret. ad
ducta sicquidē hystoria de hel
seo p̄pheta. y filiis p̄phetar̄ cū
eo in desertis locis vitā hemi
tica ducenibz. quom̄ cū aliq̄m
ad horā refectiois uētū eēt.
amaritudo mortis i olla deco
tionis eoz iuenta. p̄ uicū di.
y ministeriū p̄phete p̄ infusi
onē farinule dulcorata ē. ol
la inq̄ illa p̄phetica olla uīā
est. nil i se n̄ amaritudinem
habens: farina ū amaritu
dinē in dulcedine d̄tens:

tataq; ium eu ite ipo caufaba
 tur inferre nature: ac si agn⁹
 ad aratru alligat arare coget.
 Na cu greb illius ex corruptione
 stomachi p os eius idigeste cru
 ditatis erupto alijs inperer ee
 molestior. maxie aut in choro
 psallecu: q n m illico collectas
 firm deseruit: s iuxta locu staci
 gnis sue pcurato ac defosso in
 tra receptado doloris illius: sic
 aliq; diu pur potuit necessitate
 illa tntegit. Et ubi qd si h
 pmisit in tollerancia rei. nuc de
 mu collectas deserere. v sece
 su secu habitare pmissus est:
 n qntu siue collocuonis. siue
 solacis. gra siue discipline
 claudis necessitate ^{autu}
 eu firm aliquo oportebat in
 esse. Et hec fuit rhtis illa neces
 sitas: q pmo illa sca fratuitas
 sce illius paternitatis iugi soro
 carere p se coacta e. In quo do
 lem qdem q p langimus infirmi
 tatis eius iste effm: s sca desiderij
 v spual feruoris affm uenera
 mur: q qm lenifirmitatis eius
 effs usq; q; plage dus sit v do
 lend. Quid em si voluit sapia
 di. p ifirma potius hois illi
 tag; s fudere forcia mdi hui?
 Os em nra etate qntuuis robusti
 corporis v acitate ualitudis.
 tanta aliqu fecit qnta iste fecit

ad v aliqu p qlib;
 infirmitate cu re
 uisit impfectu
 qd p cum secu
 du data gra
 aam fieri
 oporteret.

v facit moribus. v languidus:
 ad honore di. v sce ecclie utilitate.
 Qntu postea numeru homi u
 bo v exeplo tnt de sco: n solu
 ad ductione s ad p froue. Qnta
 ex eius p totu xpianu orbe s
 tuit domos ieu ciuitatis refugij.
 ut qcuq; peccauerit ad morte. v
 etne mortis rei iudican fuerit.
 reminiscant v dntant ad dnm.
 v p fngiat ad eas v saluet in eis.
 Que salmata ecclie n sedauit.
 qs n s fudit hereses. v qm pa
 ce it distictes ecclias v plos no
 restituit. Et h qd s mima snt.
 Ceteru q bona i numeris hoib; si
 gillatim pntit. p causa. p psona.
 p reye. p loco. qs enuemet. Sor
 ro si nimietas i eo rephendit sa
 feruoris: habz certe apd pias
 metes excessus iste reuerencia
 sua: na quicuq; spu di agut. mltu
 reuerent in seruo dei rephendere
 nimu ista nimietate. Habet v fa
 ale apd hoies excusacione. cu vix
 audeat qs q eu s depreare. que
 deus iustificat. ta mltu ta subh
 mia cu eo v p eu operado. felix
 solu reputat ad culpa qd ceti p
 sume sibi solent ad gloria sue.
 rit aut homo iuueni suspecta iu
 uetis sua. bis qpe q temp e pa
 uidus: fuit ei studiu tantam v
 titu plenitudine q habebat ex
 gra. aliq; v laboris sui sntena

sua annulare. **S**ed et uita eius
non solum proponere imitanda. fru-
galis et tunc ex exemplo carere non
debit. In quo seruus dei et si in-
miserate foelita excellit: plus tunc
mentibus non de numerate sed de seruo-
re exemplum reliquit. **Q**uod autem eum in
hoc mirum extulit. in quo ipse non
ueret omnia opera sua. non confundit
usque hodie se accusare. **U**sa enim
legi arguit semetipsum. quod ser-
uitum dei et firmum abstulit corpus su-
um. dum in discreto seruiore in bealle
illud reddidit ac pene inutile.
Et qualiter de infirmitate: et in-
firmiorior et potens factus est. **U**ita
namque dei uehementius in infirmita-
te eius resurgens. extitit usque ho-
die digniore quanda apud homines ei
efficit reuerentiam: et in reueren-
tia auctoritate. et in auctoritate
obediencia. **I**ta tunc enim ad opus
et uirtute predicacionis diuinitus
aptabatur: ad quod sicut super dicitur
est ex utero matris sue. cum testimo-
nio diuine reuelacionis olim
fuerat prefiguratus. **N**ec tunc tan-
tum sed et in tempore susceptionis et sub-
leuacionis et placacionis sue. ipso or-
dinate et agere digno ordine
ad hoc illustrabatur: et ignorans
quod de se fieret. non solum monasti-
co. sed et in ecclesiastico ordine in-
terpretabatur. **E**t primum quod etiam resus-
citandum in monastico ordine ante

60
religionis seruiore. premissas inue-
nitis sue dedicauit: exemplo et
uobis inuentum in septima mona-
sterii ad hunc quod studio uacans. **S**ost-
modum autem cum ad altum uita et
us acionis ordine in firmitate
corporis cogitur. et sic deum est
necessitas in firmitatis et ordo
necessitatis. a summi eum susa-
cione uentis plus solito sequen-
traret. **H**ec prima cepit esse occa-
sio. ut quod hominibus de seculo exposuit.
quorum iam ad eum multitudine con-
flue-
bat: ipse et presentia sua libentius
eis ac liberaliter modas uerbum
predicaret. **C**umque et longius aliquam
a monasterio per causas ecclesie et
munitibus obediencia traheret. et
quocumque ueniret. uidentibus locu-
turus de deo sile non possit. et age-
re quod dicitur non cessaret: sic in breui
innotuit apud homines. ut ecclesia di-
ta uili meo in corpore suo repto ad
quodcumque optebat non dissimularet.
Sed et licet a primo flore iuuentis era-
tis fructibus spiritus semper habundantia
uicit. ab hoc tamen tempore copiosius
ei addita est. sicut apostolus dicit mani-
festacio spiritus ad utilitate: sermo
salius feruidior sapientie et scientie cum
gratia prophetie: et operationis uirtutum
et diuersarum opitilaciones sa-
nitatum. **Q**uorum quanda que certa
narracione didici. quod fide a fi-
delibus in uiris assignata sunt:

eadē ⁊ legentib; resiguo ⁊ rōi
Primo tempe aduēta
 enis ad claraualle?
 Prigit ioh̄n̄tū quedā nobi
 le iux̄ de castello proximo
 cui firmitas nome ē eḡtā.
 Cūq; i ḡmiescente subita e
 ḡtudie obmutescet. ⁊ iā mo
 ri iaper. ⁊ sū magico hic ab
 irer. ⁊ reperit os hoc magis
 dolore affligi. tam ip̄us eḡ
 filius al̄ ioh̄bertus. q̄ p̄m
 qui tēti ⁊ amici om̄sq; fami
 lia? qd sine p̄fessioe p̄tū. ⁊
 d̄m̄m̄ois sac̄ p̄ceptōne mo
 reret. v̄ honestus sc̄dm̄ sch̄m̄.
 ⁊ magnifice honorat. Grat
 aut̄ cognatus v̄m̄ dei. sc̄dm̄
 carne. Cūq; ad eū m̄ctus cu
 currit. redies a monasterio
 tumfontiū. qd̄ improctua d̄ta
 talauūsi p̄m̄ om̄niū ip̄e
 fundauit: d̄iuit̄ ad eccliam
 quāda. ⁊ p̄ eodē infirmo op
 tulit hostiā salutare. Cūq;
 aut̄ hora m̄se redies hō lo
 tū ē. ⁊ p̄tā sua cū lacrimis
 p̄fitebatur: s̄ ut diliger̄ p̄ba
 tū ē. v̄ sc̄s vir factiōm̄ p̄h̄
 mauit. ille quoq; obmutesc
 iuit p̄us. Cū aut̄ desideratus
 x̄pi seruus ad eēt. cū gerar
 do fr̄e suo. ⁊ auidio gaude
 m̄co: ab amicis ip̄us obm̄
 ius rogabatur. ut p̄ eo wa

ret. Compassus aut̄ tāto do
 lori. ⁊ confortatus i d̄no. ⁊ ho
 nitate ⁊ potētia un̄ius ei sc̄o
 sibi sp̄u reuelante. Ines aut̄
 hoc illi accidit: cū oī fiducia
 illis respondit. Satis quita
 mala fecit hō iste? ⁊ quita
 abstulit. Reddat ablata.
 ⁊ s̄uetudies p̄uas abneget
 sup̄ paupes usurpatas. tam
 ip̄e quā filius ⁊ familia sua:
 ⁊ xp̄iano more morietur. Op
 stupuere os ad tantē fiducie
 p̄missione: eo qd̄ ignota ad
 huc hoib; erat gr̄a diuinitus
 colla ta uiro dei. Marie ū
 bati ⁊ fr̄i sūc qui cū eo uene
 rat: fr̄ ei ⁊ auidis. Quid plu
 ra: s̄m̄ ē qd̄ p̄cepit: ⁊ om̄i
 o secutū est ⁊ qd̄ p̄misit. So
 lūtū ē un̄cūl̄ lingue eius. ⁊
 fessus ē cū gemitū ⁊ lacrimis
 p̄tā sua cū magna deuotōe
 de osculās manus ei. ⁊ ac
 cepto uiatō d̄m̄m̄ois sac̄.
 rursū p̄actis oib; q̄ facē eū
 optebat: sequēti nocte in spe
 misericōdie di ex̄p̄rauit. ⁊ rōm̄
Reditabat ⁊ alicū ap̄t̄
 ⁊ obuiā habuit mili
 re. p̄m̄l̄ filiū i brachijs depo
 tante. quē delonge attulerat
 ad eū: ⁊ ab utero matris ha
 bētē manu am̄dā. ⁊ brachi
 ū totū. Notus aut̄ lacrimis s̄uū

et p[ro]p[ri]a: iussit p[ro]p[ri]a deponi.
 Fr[ater]q[ue] orone d[omi]no signas
 p[ro]p[ri]a et b[ea]t[us] h[er]m[annus]. et manu[m] ei[us] dixit
 it mulieri ut uocaret filiu[m] suu[m].
 Vocauit illa infante[m]. et
 ille accitit: et utiq[ue] b[ea]t[us] h[er]m[annus] amplex
 atus e[st] matre[m] sua[m]. san[ctus] fr[ater] ex
 ea hora. xxx

Erat aut[em] hui[us] b[ea]t[us] uiri fr[ater]
 et filij sp[irit]uales mirantes
 sup[er] hijs q[ui] audiebant et uidebant
 q[ui]d. Nec t[ame]n more carnaliu[m] in
 gloria eleuabant humana: s[ed]
 inueniendi eius etati: et noue ad
 huc d[omi]ni sp[irit]uali sollicitudine
 meruebat. In quo nimiru[m] ze
 lo galdericus auunculus eius. gui
 do primogenit[us] fr[ater]m ceteros am
 uant: ut ipos tamq[ua]m geminos
 quosda[m] stimulos carnis sue. ne g
 riar magnitudo eu[m] extollet acce
 pisse diuinit[us] uideret. Neq[ue] eni
 p[ro]cebat v[er]bis duriorib[us] exagitan
 tes tenem uerecundia[m] et calupnia[m]
 nantib[us] et b[ea]t[us] gesta. signa o[mn]ia ad
 nichilates: et ho[mo]m mansuetillit[us]
 sim nichilq[ue] cont[ra] dicente[m] frequen
 t[er] usq[ue] ad lacrimas imperijs et
 obprobrijs affligetes. Acurrere so
 lit venerabilis e[st] lingon[us]. Go
 defridus sc[ilicet] uiri et p[ro]p[ri]a sanguine.
 et in d[omi]n[us] socius. et ex t[un]c p[ro] o[mn]ia
 i diuinit[us] comes: p[ri]mo mirado
 q[uo]d p[ro] manus eius fieri uidebat p[ro] d[omi]n[us]
 germanu[m] ei[us] affuisse guidone.

Erat eni[m] transiit[us] eis p[ro] castru[m] nan
 conis i[st]it[us]io senonu[m]: et inuenit[us]
 quida[m] aut[em] p[ro]p[ri]a fistula occupauit
 me: p[ro] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a tact[us] u[er]o et b[ea]t[us] d[omi]n[us]
 cu[m] m[ul]ta supplicacione petebat.
 Signatus aut[em] stat[im] diuinit[us]: et
 post paucissimos dies reg[is] p[ro]
 ide[m] opidu[m] sanu[m] atq[ue] in colu[m]en
 inuenit[us]. Ceteru[m] sepe d[omi]n[us] b[ea]t[us] uiri
 fr[ater] ne ipm quide[m] potat[us] p[ro]p[ri]a mi
 rando quo nun[quam] increparet eum.
 et p[ro]p[ri]a arguet q[uo]d acquieue
 rit tamq[ua]m homine[m]: tanta siq[ue]dem
 caritate p[ro] eo sollicitus erat. xxx

Circa idem tempus amdit.
 ut auunculus ei[us] galdericus
 q[ui] et ip[s]e zelosimili eius mansuetu
 dine sic p[ro] d[omi]n[us] duris in p[ro]p[ri]a
 obruebat: p[ro]p[ri]a uisissimis febrib[us] la
 ueraret. Dem[um] in guescente mor
 to. ip[s]a doloris magnitudie sup[er]
 tus. abbe[m] humili obsecratio
 ne p[ro]pellat ut sui misereatur: et
 opem sibi ferat. q[ui] cetis d[omi]n[us] d[omi]n[us]. dare
 At ille aut[em] sp[irit]us sup[er] mel dulcis.
 p[ro]p[ri]a lenit breuiterq[ue] comemoias
 crebas sup[er] huiusmodi obiurga
 tones. et impones ei ne forte her
 dret temptans eu[m]: p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a m[an]u
 manu[m] iponit. et febre[m] abscedit iu
 ly. Nec mora ad imperiu[m] ei[us] reli
 q[uo]d eu[m] febs: ex p[ro]p[ri]a in semet ip[s]o
 q[uo]d in cetis arguebat. Et is qui
 dem galdericus cu[m] i[n] claru[m] alle
 aliquantos ia[m] p[ro]p[ri]a get[us] anos: fues

spū. et totius boni emulatoz
ex hac luce migravit. Qui ante
fere unā horā mortis turbatus
ad momentū. et toto corpore tribulit
motus infremuit: et ad p̄stina sta-
si serenitate relictus uultu tem-
ceps placidissimo expirauit. No-
luit autē dñs sollicitū abbis am-
mū hui rei cognitiōne fraudari.
Siquidē post aliquot dies idē galde-
ricus apparens ei in uisū noctil.
tū oīa erga se p̄sya eē scilicet
responderet. et in magna se se g-
nūlarer felicitate locatū. demū
interrogatus est. qd sibi uoluit
tā acerba illa i morte tāq̄ repe-
tina d̄motō: dicebat qd ea hora
duo sp̄s neq̄ uelut in p̄teritū
hōrēde p̄fūditanis eū p̄cipitae
parasset. un̄ p̄ritus ita d̄tremu-
it: et b̄tō p̄t̄ accelerante erectus.
nichil sensit demceps lesiois.
^{causa} Longū eēt enarrare. q̄ sup̄ his
q̄ ex h̄c uita discesserat. et eoz
felicitate. seu et necessitate: di-
uina ei grā reuelatē ab ip̄is m-
iōis d̄sueuit. Amū tū dixerit
qd ob firm̄ d̄monitionē aliq̄
ciens et ip̄e d̄memorat. Fr̄ q̄
dā bone intencōis. diuini
sed erga cetos fr̄es d̄sacōis.
et minus p̄pacēs q̄ deberet:
i monastio defūctus. Et post
paucos autē dies uirō d̄i appa-
ruit in d̄tū h̄gub. et habitu

miserabili: significas nō ad
uotū cuncta sibi succede. In
rogatus autē qd sibi eēt. un̄
lactis se se traditū querebat.
Ad qd ubi d̄tinuo impulsus
ē: et q̄ p̄cipitae expulsus a
facie uiri d̄i. Qui graminis in
gemiscēs: post t̄gum ei d̄a-
mauit. Et recipio t̄ mōd̄ in
noīe d̄ni. ut q̄ h̄c t̄gū agat p̄
paucos dies in it̄m inotescas.
Et d̄sus ad orōnē p̄ eo. et ob-
lacōnē hostie salutaris. aliq̄s
firm̄ et quoz ampliore nouerat
scitātē: eidē similiter subuenire
monebat. Nec ū desistat. donec
p̄ aliquot dies sic p̄parat p̄ aliam
reuelaciōnē cognita eius litera-
tiōne meruit d̄solari.
Aur reuerentissimis h̄b-
tus ignis sc̄ntias ea cenō-
bi edificatō. et p̄m̄is p̄ i d̄a-
ualle tā acrit̄ moeto exlentie
laborabat. ut septies cōtēs u-
no die: dem̄ t̄bato et t̄bō uie
multoz manibz firm̄ colligari
ilectulo teneret. At uenies
aut uenerabil̄ abbas. et sic in-
uenies uirū. que p̄ s̄atē spe-
ciali uenerabat̄ aff̄m̄: replet̄
et zelo et ait. Qd facim̄? Camus.
Orem̄? Et aut̄ in gessus orato-
riū. genua flexit: p̄dictus u-
t man̄ tenentū ob dormiuit. Et
sequenti die diuina de manu eius

sacramenta suscipiens. p̄tām ad
ep̄tus solpitate: ut nichil tale
vniq̄ p̄ceret. dem̄ps̄ .xxxij

Circa hoc tempus in reḡ
no galie & finitimis re
gibz fames in ualuit: ser
uor̄ aut̄ suor̄ horrea dñi bñ
dico cumulauit. Siḡtē usq̄
ad illū nūquā laboris eis sui
āmona sufficit. S̄ & tūc p̄
melle collectā diligent̄ oibz
sup̄uitatis: uix usq̄ ad pas
cha sibi eā posse suffice estima
bat. Cum aut̄ em̄ uellet sup̄
tus nō iuener̄: eo qd̄ longe ta
rius solito uenderent. Itaq̄
atemp̄e q̄dragesimali: paupe
rū ad eos multitudo fluxit.
Q̄bz erogantes fidelit̄ qd̄ habe
bant: dño bñdicente ex modi
ca illa āmona usq̄ ad melle
ip̄i parit̄: & q̄ sup̄ueniebant
paupeꝝ alac̄ter sustentabat. .xxxij

Tirū paup̄em a monastio
n̄ longe habitatē uxor
adultera maleficijs cruciabat.
Sic em̄ ei in ira & furore fuit
diminata: egeat p̄ malignas
iactationes. ut miser homo
sup̄tis carnibz n̄ p̄ter̄ mori.
n̄ uiuē p̄mitter̄. Sēpius dem̄
q̄ & uotis usū. & sensū omne
corporis amittebat. itaq̄ re
dibat n̄ ad uitā s̄ ad mortē
pl̄iore crudelit̄ reuocatus.

Adducit̄ t̄ndē hō ad uirum
dñi i monastio de moratē: & ei
tragedia miserabil̄ explicatur.
Cui uehemēter indignās an
tiqui hostis maliciā tantū si
bi xp̄ianū usurpasse. uocās
duos efr̄bz an̄ sc̄m altare hō
minē depon̄tari. ibiq̄ sup̄ po
sito capite et̄ uasculo eucha
ristiā d̄mētē: i xp̄ius sac̄mē
ti uirtute alesione xp̄ianū uibz
demonē phibēi. S̄m̄ ē ut p̄ce
pit: & miserū hōiem p̄ r̄atos
truciatus fides p̄tā p̄tē reddi
dit sanitati. .xxxij

Et robert̄ estē s̄ uiri
monastio. & sc̄dm̄ car
nē p̄p̄t̄: in adoleſcencia sua
quor̄dā p̄uasiōe decept̄ du
macū se se d̄tulerat. Venera
bil̄ aut̄ p̄ p̄ea qm̄ aliq̄ diu
dissimulauit: eūde s̄m̄ statu
it p̄ epl̄am reuocāte. Q̄ dictā
te venerabil̄ gillielm̄ meualp̄
p̄ea monastery p̄m̄ abbas
in membrana scribens eādē
excep̄tebat epl̄am. Erant
aut̄ parit̄ sub duos sedētes.
Ad dictādū q̄p̄ secreta sep
ta monastij egressi fuerāt.
Subito aut̄ inopinatus
imb̄ erupit: & is qui sc̄be
bat sic̄ ip̄o reſente didicim̄
cartā reponē uoluit. At q̄
p̄r̄ sc̄s op̄i quid d̄i ē? sc̄te

no

ne timeas. Scripsit g^o eplam
i medio umbre: in umbre. Cuius
vndiq; pluet carta exposita
vtrius opuit caritatis: y q^o die
tabat eplam. redula q^o ser-
uabat. Et q^o epla ob tam gu-
de miraculm in codice eplaz p^o
a fr^oib; n^o in merito p^oma e^o ordiata.

Hgebat^r solempnitas^r v^o
quedā p^opua. y fr^o a-
liqs que p^o secreta culpa ab al-
taris sacri mundicie suspende-
rat. notari timēs y rubore n^o
sustines: ad manū cū cetis m-
mū p^osupuos^r accessit. Intuit^r
aut^r eū qm^o causa latēs erat. re-
pelle hominē nolebat: s^o itimo
corde orabat deū. ut de tanta p^o-
p^osupcone melius aliqd ordia-
ret. Itaq; sumēs hō eucharistiā.
n^o potat ad m^o tiora r^o h^oce. y di-
u m^o r^oq; conat^r cū nullo m^o p^o-
ualet anxius y tremebūd^r
clausā ore seruabat. Expleta
deniq; hora orationis sexta.
prēm scāu traxit in partē. cur-
pedib; ad uolūt^r cū mltis lac-
mis ei qd^o paciebat^r apuit: y
apto ore ipam quocq; eucha-
ristiā ostēdet. Incipās aut^r
eū d^ofitentē absoluit. y ex eo sū-
dificultate recepit dnica sacmēta.

In minimis y reb; mag^r v^o
na p^o eū nouim^r d^ongisse.
Venat aliqui fulmācū. q^o e^o abba

una de p^omis q^o ipse edificauit:
i laudunsi fr^oitorio sita. Cuius
ibide oratorij dedicatō pararet.
ita illō occupauerat muscar^o
i credibil^r m^ontudo: ut eaz so-
nū r^o ip^o b^oq; discant^r. que nūm^o
i teūtib; molestiā g^ouaret. Ful-
lo ig^o succrete remedio. dixit
scs excomunicō eas: y mane eab^o
os mortuas inuenerit. Cuius pa-
uimētū oē opuisset. palis eia-
ētes eas: ita dem^o basilicā mū-
dauert. Hoc aut^r tā notū y tā
celeb^r fuit: ut iter vicinos q^o
q^o ad dedicatōne magna m^ont^o
tudo d^ouenit. muscar^o fulmācū
sū maledictio in parola v^oet.

In eo q^oq; monastio cui ca-
rus locus nom^o ē. p^ouez
quedā q^o cessabilif^r flebat y e-
ulabat v^o scs osculo sanauit.
Cū enī p^o mltos dies sū m^ont^o
sioe ploras. nullam p^oaper^r d^oso-
lacionē. gen^o morbi media nō
ignorat: miserabilif^r deficiens
tabescebat. Quē seorsū alloquē:
pr^o scs monebat. ut suoz d^ostelli-
onē facer^r delictoz. Itā aut^r d^ostelli-
fione: subit^r mltū serenās p^o-
it a b^o p^ore oscū sibi dari. Ac-
ceptoz osculo ex ore sū m^ont^o p^ore
ptim^r queuit: y lacimaz fonte
licitato. leti y i columnis reg^o n^o
ad v^o v^o v^o v^o

Exunte aliqui abbate p^o

fr̄es reliq̄s ad la voce. filiu dau-
du p̄r optulit: suplicas vt ei
manu imponē dignaret. In tu-
muerat em̄ mix imodū genua-
er. Excusabat aut̄ v̄ dī. dices
se n̄ ee illuc̄ meiti. aq̄ talia de-
lent̄ bñficia postulāi. claudis
reddē ḡllū: aplice ee n̄ sue v̄-
tutis. Dicitus tandē p̄ris istā
na. signauit puer̄ ac dimisit.
Qui ex ea dualuit. v̄ int̄ ho
paucos dies q̄ timore depoi-
to. ab eodē it̄m p̄re. cū milia
ḡnaz actione reductus i co-
lumis oblat̄us ē uiro dī. xxx. iij

Dunt aliqui nobiliū
cohoes militū clarā
uallē: ut sc̄m uideret abbem.
Prope aut̄ factū q̄dragiesimē
temp̄ q̄ illi os fere iuuenes
debiti milicie sc̄lari t̄tubāt q̄
rētes exerc̄biles illas nū dmas.
q̄s uulgo tometas uocant.
Cepit̄ itaq̄ ab eis perē pau-
cos illos. q̄m q̄dragiesimā
sup̄ erant dies. ne armis in-
term̄ uterēt. Q̄b̄ obstinato
aio er̄ ad q̄esē moitis rēnu-
ētibz: d̄fido i q̄d i d̄no. q̄m ipe
dabit̄ in iducias. q̄s vos ne-
gatis. Et act̄suo fr̄e. iudicis

63
cūsiā p̄p̄māi: bñdices eā v̄ di-
ces. ut pononē bibetur aīaz.
Silerit ḡ parit. q̄dā t̄n̄ iuiti
p̄ amore sc̄lī: metuētes eū que
p̄ ea sūt expti. diuine ututis
effim. Et em̄ eḡlli sūt monasti-
fores: mutus se se reperit in
flāmae sermōibz. q̄a cor eoz ar-
des eāt i ipis. Inspira iḡ deo v̄
trente uelocit̄ v̄lo er̄: eadem
hora reuili. v̄ uili auicus suis.
sp̄tuali milicia dext̄s dederit.
Q̄z q̄dā adhuc militat̄ deo:
q̄dā aut̄ cū eo iā regnat̄. car-
nis uicū absoluit. r̄

Quid aut̄ mix q̄d deuo-
tis h̄t hoīem colit ob-
sequis maior̄ etas. in cur̄ de-
uocōne diuina utus. ipam
q̄q̄ infancā excitat: ex p̄re
adhuc r̄dis. v̄ deuocōis igna-
rā. Non̄ mlti illustre iuue-
nē galterū de morte mirabili:
cur̄ pat̄rius fr̄: uualterus in-
f̄ eos q̄s p̄dixim̄ milites. factū
i claruallē miliciā ē p̄fessus.
H̄t ḡ galtez iu more cū adh̄
i fantul̄ r̄et. v̄ n̄ dū abortu suo
mēse t̄tū expleuiss̄: n̄r̄ sua
bñdicendū obtulit uiro dī. ḡ
tulabūda v̄ exultas: q̄d in do-

Inspirare

mo sua mererē habē tam scū.
 Cūq; v̄ dei. sic semp̄ i oī loco fa
 re > suenerat. de salute v̄ edifica
 none aīaz ad trū pōitos loquē:
 p̄dī n̄r̄ infantis tenēs eū i gre
 mio. sedebat secus pedes ip̄ius.

Accidit autē ut int̄ loquēdū aliqui
 manū p̄tender̄. v̄ abp̄hendē eā
 conaer̄ infatulus. At un̄ tan
 de conat̄ puuli cū sepius id fecit
 k; v̄ mirātib; unūsis dat̄ ei fa
 cultas vt manū possit ap̄hen
 dē q̄ optauit. Tū ū n̄r̄ admo
 dū cū reuerencia. altā manū
 suā supponēs altā tenēs eā de
 tulit ad os suū. v̄ osculat̄ e eam.

Neq; id semel tū: s; toties facie
 bat. q̄cūq; br̄m manū tenē p̄miss;

Infirmabat̄ aliqui hō
 dei: v̄ uelut riuul' q̄dā
 flegmans icellant̄ ab ei' ore
 fluebat. In exhausto corpore
 usq; q̄q; deficiēs: paulomin' q̄
 ad extrema deuenit. Conuēnt
 itaq; filij. v̄ amici ei' uelut ad ex
 eq̄as tanti pr̄is. v̄ ego ip̄e iter
 retos afflu: qd me q̄q; ei' dig
 natō ianucoꝝ nūmo reputa
 ret. Cūq; extrem̄ iā sp̄m trahē
 videt̄: in excessu mētis sue an
 t̄bimal dñi sibi uisus ē p̄sentā.

Affuit autē v̄ satā ex adūso ip̄
 bis eū excusacōib; pulsans.

Ubi ū ille oīa fuit p̄sequit̄. v̄
 uiro dī p̄sua fuit p̄te dicēdū:
 nichil f̄m̄ aut r̄batus ait. Fa
 teor̄ n̄ sū dign' ego. n̄ ip̄is p̄f
 sū mētis obtinē regnū celoz.

Cetm̄ duplici ture illud op̄anēs
 dñs m̄s hēbitate scilic; pr̄is. v̄
 mēto passiois. alio ip̄e d̄ent̄.
 altā in donat̄. ex cui' dono uir
 re in illd̄ uendicans n̄ d̄fundor̄.

In hoc v̄bo d̄fusius inimicus.
 uetus ille solutus: v̄ hō dī i se
 reūsus ē. Rursus autē uelut in

litore q̄dā pōit̄. uidebat̄ sibi na
 uē q̄ se trāsuehēt ex p̄tāe. Cū
 q; applicuiss; nauis ad l̄ra fel
 tinabat ingredi: v̄ illa cedes

ip̄igebat in aqm̄. Atq; ita ita
 facies: tandē relicto eo nauis
 ibat v̄ n̄ reuertebat̄. Intellexit
 aut̄ p̄tm̄: n̄ dū temp' miḡtōis
 sue ad eē. Ad huc tū crescebat

dolor eo. utiq; magis molestus:
 q̄ min' eū spes imminētis exi
 solabat̄. Contigit autē ad uel
 pascēte iā die. ut cetis fr̄ib;

iuxta d̄uetudinē amedentib;
 ad l̄cōnē collacōnū: solus ab
 bas cū duob; fr̄ib; sibi assiste

bas cū duob; fr̄ib; sibi assiste

110

nly remanet in dñsorio i q̄ia
 cebat. Cūq; uehementius afflige
 r̄. v̄ sp̄ uires dolor accrescet: ad
 uocans alim̄ e duob; iul; ca
 us orati ire. Excusante deniq;
 v̄ dicente. n̄ sū ego tal' orator.
 obediēte auctoritate expellit. In
 e' orati. ad altaria que in eadē
 basilica erāt fa. S̄m̄m̄ in ho
 noie di genitris **maie**: duo arcū
 p̄dita in honore b̄i **laurencij** mris.
 v̄ b̄i **indici** abbas. Eadē
 ig' hora affuit uiro di p̄dca
 beata v̄go duob; illis impata
 ministr̄: b̄o salic; **laureno**: v̄
 b̄o **indici**. **I**derat aut̄ mea
 suauitate v̄ serenitate. que eor
 decebat. v̄ tam manifeste
 ur ex ip̄o in proitu cellule. p
 sonas discinet singulor. Impo
 neresq; ei manū v̄ loca doloris
 affectu pullio lincētes: oēm
 p̄m̄ egitudiēm depulerit. Sic
 r̄at̄ ē enī illico fleuatis r̄huc?
 v̄ dolor ois abcessit. xliij
Qum aut̄ v̄ ego egrota
 rē aliqui in domo nr̄a.
 v̄ tā me nimū fatigalk v̄ ar
 tulk. in longū nimū se p̄ten
 dens egitudo. audies hoc mi
 sit ad me fr̄m suū v̄z bone
 memorie gerardū. mādas me
 uenire ad clarāuallē: sp̄odes
 me cito ibi curādū aut mo
 ritur. Ego ū dñm̄ accēp
 q̄i

67
 ta. v̄ oblata facultate. seu
 ap̄d eū moriēdi. seu aliq; di
 u cū eo viuēdi. quoz qd̄ tūc
 malueri igneo: p̄f̄s sum
 statim illuc q̄uis cū nimio
 labore v̄ dolore. Vbi f̄m̄ est
 in qd̄ p̄missū fuerat. v̄ fateor
 sic uolui. **R**edita in q̄pe sa
 nitas ē. a magna v̄ periculo
 sa infirmitate: s̄ sensim v̄ pau
 latim. vires corp̄is redieēt.
Deus enī bone: qd̄ in bonu p̄tu
 lit infirmitas illa. fere ille.
 vacatio illa: ex p̄te ad qd̄ uo
 lebā: n̄ā tō opabat̄ necessita
 ti mee toto illo tempe in fir
 mitatis mee ap̄d eum. infir
 mitas er̄: q̄ v̄ ip̄e tūc r̄p̄s
 detinebat. **I**nfirmi q̄ ambo
 tota die de sp̄iali p̄nsica aie
 p̄ferebam̄: de medicam̄tis
 v̄tutū. v̄ languores v̄tior.
Itaq; tūc differuit in de can
 tico canticoz. q̄ntū temp̄
 illd̄ infirmitatis mee p̄misit.
 moralit̄ tū: im̄illis aliorib;
 mistis scripte illius. q̄ sic vo
 lebā v̄ sic p̄nerā ab eo. **S**iglis
 q̄ dieb; quietiq; sup̄ h̄ audi
 ebā ne in effugent scripto al
 legebā. v̄ q̄ntum in d̄s dona
 bat. v̄ memoria me iuuabat.
In q̄ cū benigne v̄ sū iudicia
 exponēt in. v̄ comunicaret se
 tēnas itelligētie. v̄ sensus

expeincie sue. y multa dore in
teret mextu. q n n expie
do discitur. y si intelligere
n potam ad huc q opponeba
tur m: pl n solito intellige
me faciebat. qd ad ea intelli
geda decet m. **S** de hys huc
usq suffinat dixisse. **C**u aut
instante dnica q septuagesia
denoiat. uespe ipa sabbi. dnica
ipam pcedentis ia tm dua
luisse ut de leo surge y ualem
p me. y mtre possim y exire:
cepi de reditu nro dispone ad
fres. **Q**d ipe auditu o nino
phibuit: y usq ad dnica quq
gesie omne m spe redire y co
natu m dicit. **A**d queu facile.
cu qd pncipiebat: y uoluntas n
abnueret: y ifirmitas reqre
uideret. **C**u aut ulr dnica illa
lex a tmbz qbz usq ad die illa
ipo pncipiente. y necessitate m
firmitatis cogere uescebar. uel
le abstine: h ipm phibuit.
Sup q cu n phibenti acquies
cem. n rogante audient: obe
dire pncipenti: sic uespe illa
sabbi. ab tuitu distestum: ille
taort ad pletoru. ego ad
lectu. **E**t ecce m firmitatis
mee rabies. rediua q resup
tis uiribz oibz prius. cu tan
ta me uehemencia y ferocita
te i uades corripuit. tanq me

malignitate tota nocte illa de
uastando cruciauit. sup uires.
sup bntu: ut de uita despenis.
uix salte usq ad die ut ul se
mel ad huc loqret uiro dei. ore
dem me uictur. **C**uq i dolore illo
tota nocte durisse: summo ma
ne accitit ille uenit: si m affe
res que solebat uultu xpane
ns. s q arguens. **S**ubridet m
qd iqd hodie xmedens. **E**go u
q ipo tacente. hestna m obedie
na i ptabar causa ee illius noc
tie afflictiois mee: qd iqd po
piens. **Q**uiestate q aut u moue
mini m et abiit. **E**t qd dicit: **E**d
festi y ois dolor abiit: n qd san
gat illo nocturno dolore meo:
tota ipa die uix de lecto surge p
ualui. **Q**s eni aut qd fuit ille
dolor: **N**o recolo simile me aliqui
fuisse ipellu. **I**n castro autu
san fcs su. y uires recepi: y pau
cis i ppointis diebz. cu bndicione.
y gra bona boni hospitis mei.
ad ipa reuisus sum.

Cuq dicit deo y hoibz
Adernarda m illa ual
le sua. y uicinis ciuitatibz y re
gionibz qd aliquones eu i uise
domestice cure ro cogebat. tant
floreter ututibz y miraculis: ce
pit y dnumbz ecclie necessitati
y seu caritate firm. seu obedie
maioy. ad remotas ptrahi re

giones. paces despectas it
dissentientes. et clā. et pncipes
sclī reformāde. causas humano
sensui. et consilio in firmabiles.
auxilio dei tuinae pacifice. et u
tute potius fidei q̄ spiritu hui
mūdi de multis huiusmodi in pos
sibilibz possibilis faciēdo. q̄ mo
tes cūferendo: in oculis om̄i mira
bilis et ueneabil. magis ac ma
gis appare. Maxie ū in tū meo
emertēte cepit utus p̄dicatōis. ut
dura et corda auditoꝝ sepe ad
dūsiōne emolliret. uix aliqui ua
tuis domū rediret. Post modū
ū felicit p̄faciente et usu sermois.
et exemplo dūsiōis. rete ubi di
in manu piscatoris di. tā copio
sas pisciū rōnabiliū multitudies
cepit dūde: ut de singlis eius
capturis nauicla domū illius i
pleri posse uider. Un̄ sc̄m̄ est. ut
in breui illo maiori miraclo. p̄
dūbz q̄ in hac gestie miraclo p̄
vnu hōmē languidū. et semine
te rātinū loqui ualente obscura
usq; ad illud rep̄ illa uallis et
re et noie. clāuallis efficeretur. di
uine curdā claritatis lum̄ q̄ de
sūmo q̄dā apice uturū. diffun
dens i deuera frax. et ex tūc ap̄
uallē illā q̄ pus dicebat uallis
absintial et amara: reperit mo
tes stillae dulcedine. Que ua
tua fuerit et steril et ab oī bono.

654
cepit habūdare spūali frumē
to. et de roze celi et b̄ndictōne di
i tū pinguescē oīa deserta er̄.
ut multiplicare gente magnifi
caver leticiā: ut impletū in ea ui
deat. qd̄ olim p̄ p̄phetā dān est.
ad ciuitatē ierlm. Ad huc in qd̄
dicent i auribz tuis. filij militantis
tue. angustus ē locus. fac locū
ut habitent. Et dices in corde
tuo. Quis gemit in istos. Ego ste
rit et n̄ p̄curēs. et istos quis emu
tuit. Iā em̄ de locis angustiori
bz uallis illius domū clāuallis
i habitacōis. si sū diuinis qui
bada reuelatōibz rāstlate i locū
planiorē et spaciōsū. magnifi
cate ibi et amplificare sūt. et ad
huc multitudini i habitacōi
ip̄e loci angustus ē. Iā domū
ordis illius. filie domū ip̄ius
at et uult alpes et maria. deser
ta plurima i pleuer. et ad huc
sūt. et cotidie d̄stūit q̄bz loci
querēdū ē. Et perit undiq; fr̄s
et mittit: cū beatos se estimat
reges genū et p̄sules ecclāz.
ciuitates et regipēs q̄cūq; de to
mo illa. et disciplina uiri di.
et tuberniū aliqd̄ se gaudet ad
ip̄sa. Ad dico. Vlt̄ hōies vi
q̄ ad barbās nacōnes in q̄bz
natais feritas natam q̄dā
erunt humanā. religio h̄ p̄stā
ē: ubi p̄ eā bestie silue hōies

fuit. et cum hominibus assuetis dicitur.
Dicitur tantae dno caritatem novam.
Quod ipse piscator dei sapienter dno
non cessat laxare retia et captam.
et alius abeuntibus alius succedentibus
in locum eorum: nunquam minuit se illius
aggregationis plenitudo. Hoc
usque ut egerit. et cotidie agunt.
mirifice enim capite carchalaneis.
remis. parisiensis. maguntina.
leodicensis. valiaz in illaz
aquatium. flandrie quae germanie.
italie. aqumie. valiaz re-
gionum: quas cumque quocumque necessi-
tate contingit aliqui seu adhuc
usque hodie contingit utriusque visita-
re. Copiose siquidem gratia spiritus sancti.
quocumque vadit plenam redit: et sua
eum plenitudo ubique dimittit.
Nec dimittit suos quos a se tunc
mittit: sed ubique sunt et ipse sepe
patina sollicitudine cum eis est. Et
sic ad locum flumina unum exiit re-
ditur. sic ad ipsum cotidie. seu
lata. seu tristitia. filiorum suorum.
Sepe enim in omni relatione carnis
ac sanguinis. patrie eius sol-
licitudini dimittit moretatur:
quod circa aliquos eorum longe a se
distantes agat. siquidem eis punde-
bit. siquidem meis emendandum sit:
reprehensiones et excessus eorum. in-
firmitates et obita. et quibuslibet
sclerum et tribulationum in circuitu.
Nam per absentiam fratrum certis ne-

cessitantibus presentibus ita se fratribus.
sepe oratione indicat: non nunquam
et morientes in locis aliis. ad
ipsum per visionem accessisse noscunt.
benedictione enim et licentiam postulantes:
nimis agente hoc et obedientia
multorum et caritate multorum.

^{xlviij} **Q**uendam aliquando ad eum: et dum
loquerer ei vidi et audivi
quod sibi non debet. Ad erat mona-
chus quidam fulviacensis annuo ad
suos reditus. Cumque accepto re-
sponso super hiis per quibus veniat.
iam ab eo regreditur: in spiritu et
virtute helie reuocans prophetam dei.
et nomine frater curabam de domo illa
permisso. de octiduo quibusdam me audi-
ente mandavit ei. ut corrigenda
corrigeret: sed aliter iudicium
dei super se in primo expectaret.
Strupeus ille: quos hoc ei dixerit
requirit. Quos quos in quod in dixerit.
tu uade et dic quod ego dico et ne dicit
simulaueris: ne quocumque inuoluar te
per pena peccati. Amabar super hoc:
sed miranti in in simili causa mil-
to mirabiliora de eo narrata sunt.
Gundo namque frater eius. maior natus
est frater suorum. cum gravitatis et
veritatis fuerit: ut os suum quod scire
eum potuerit. Sic cum similes aliquid
erunt: et de huiusmodi loquerentur. et
quereret ego ab eo. sic ionide ad
amicos colloquens esse solebat:
fabule in quod sunt quae auditis. Cumque

suo more et solito studio. fra-
tra virtutes depinet. in tu nollet
et molestus quod nescio si dico
vobis. si unum narrabo quod scio.
et expressit multa ei oratione re-
uelari. Deinde enarrauit in quo-
rum cum primo mellistua illa spiritualium
apud aluearia. noua de se exami-
na cuiusque proferre. nouasque ex eis
domos ordis sui edificare cepissent.
perente et agere domino guilhelmo
episcopo. in episcopatu cathalaunensi. eamque
tum fontem dicit struxerit. Et
cum alibem cum monachis emisit
set domum rogerium unum nobilem
secundum scholam. si nobiliore scititate et
vires quosdam similes forme cum eo.
spiritualiter pro filios quos emisit in domum
sua. si prima afflictione et pia sollicitudine
die cum eis erat. In cuius die quosdam soli
similes erant. albis et ipse cum hoc re-
uelatione didicit. et de fratribus ipsis ad
alterutrum loqueretur. subito alacris sus-
pirans. durus aliquid solito de eis cor-
de suo se respouit. uade inquit frater tuo
et a peccatis. et quod de eis ostendit tibi
deus refert ad me. Ipse enim quilliam in
ualludie ea hora laborans. in lecto
culo tenebat. Ad quod ille uehementer
expauesces. absit inquit. si tu quod hoc
modo nouum oras. quod huiusmodi in

66
petere. Seueat in eo sententia: in
et oratu. Oras pro singulis. in quibus
pualuit. pro singulis effudit lacrimas ad dominum
sua. Tantaque pro singulis in oratione pro-
fusis est suauitate dicente. tantaque
in petendi fiducia. et gratia spiritualium domini
solacioris ut in omnibus ita si de exaudi-
tione se exultaret spiritus et excepit duo-
bus: in quibus ordo titubauit. hesitauit
deuono. fiducia de se. Quod cum re-
tulisset ad eum a quo missus erat. ille sta-
tim pronuntiavit de illis duobus. quod pro
ea probauit eueri. rlv

Has autem rogatus. et aliquid
quod cum eo erant ipsi fuerunt.
quod de aliquo de catalaunensi tunc
erat ciuitate: de quibus uel in quibus
tunc simile quod factum fuerat. Cum enim
episcopi gratia cathalaunum frequenter
redies aliquo tunc secum in multitudine
ne copiosa nobilium et litatorum
clericorum et laicorum. Quibus adhuc in
domo hospitium demorantibus dum no-
uellas plantaciones celestibus uro-
met eloquis. superuenit portarius
monachus. nuntias stephanum de
uitreto in gratiam eorum ad eum. ad re-
nuntiationem scilicet: et cum eis demorandum.
Quod autem de talium uiri adue-
tu non exultasset uehementer: cum uall
illa huiusmodi frumeto non multum

ad huc abundaret. Ipse uero reuelata
te sibi spiritu sancto insidias spirituali ne-
que. tantum aliquotum ingenium:
erupit in uocem audientibus uniuersis.
Malignus ait spiritus hunc eum addux-
it. Solus uenit: solus reuertetur.
Obstupuerunt omnes: qui prius audi-
to eius aduentu. non se capere poterant
plenaria. Verumtamen ne pusillos ad
huc scandalizaret filios suos.
suscepit hominem. de perseverantia a-
liisque uirtutum studiis studiose dmo-
muit. et sciens. et prudens. omnia pro-
mittente nichil agitur: cum uero dnm
querentibus et perseverantibus. in cella
nouitiorum probandum introuisit.
Sed de omnibus que predicta erant. nichil credidit
istam. **V**idit idem stephanus sic confessus
est. cum in cella nouitiorum demorare-
tur adhuc. maurum quendam puerum
aboratorio se exherentem. **U**bi no-
ue ferme degenans mensibus. nouis-
sime in defecit. et ut de eo dnm
fuerat. sic solus uenerat. sic solus
recessit. **F**ructu autem est uisua
inimici. et quod nouitiorum pauerat
in uina: de ipsius potissima
illi confirmati sunt.

xlvi **D** multis cathalano
recederentibus aliqui pro-
fectus inde rediret. frigore et uero

ta ipse. quod cum eo erat. gemitu labo-
rabat. **C**umque precedentibus multis. qui
tunc forte in comitatu eius erant. non
pro angustia frigoris ad eum adre-
dentibus pene solus ipse sequebatur. **D**ig-
nit equum unius de duobus qui cum eo
erant. in caute dimissum euadit. et
excurre pro plangente late patetent.
qui cum apprehendere non possent. et in re-
ries aenis ad hoc non permitteret ua-
nitate diucur. in quod ore in. **F**lerisque
genibus in oratione cum fratre. qui cum eo erat.
vix adhuc diuina poterat oratione
expleuisse. **S**ed ecce equus ille cum omni
mansuetudine redies. substitit ante
pedes ipsius et reddidit se sessor suo.
xlvi **E**t ut a cathalano ad
remense ciuitate peruen-
it. **D**igit aliqui dissentientibus ar-
chiepiscopo et populo remensi. ad saluandos
eos ad eum uix ter. **C**umque in palano
erat ciuitatis cum iosteno suelli-
ois episcopo sedebat: et magna de-
ri plebisque frequentia. repleta
domo de pace tractaret: ecce coram
omnibus mulera mulier filium suum
plenum ut putabat demone ei
offerens. misericordiam precebat. **S**iquidem
iam ea ipsa die in surgens in ipsam
mrem suam pene eam occidit. et
inuitus effugit. et cecus et surdus apertus

oculis si videbat? et stupens i eo
sensitque oibz su intellecty pma
uebat. Compassus u misere miri
q maxie sensus doloris illu
errucabat. misero adoleste
n blandies. et pns manibz cap
erit facie de mulces? alioq eu
cepit. qm i mireu sua man mit
te pspisik. saluta. Me u ad se
reuisus ptau suu dnuo recog
nouit? et ceiceps emedacoe p
mites. i columis restituit e miri
sue *xlvi*

In monastio qd alpem
sem dicit. i frateros q cura
rediebat i firmos? uenit ad eu
mulier q caduco morbo laborabat.
Per i pa hora cu staret cora eoz
a repentino impetu mali illius
corruit. S. apphesa manu ei dnu
mo erexit ea? nem hora illa. s p m
fre omnino curata est ab i firmita
te sua. *xlvi*

Dualla lothougie femina
scdm scdm nobil? s igno
bilis nimis uictas. cu uidisset a
liq i copnis. hoim illu di. ser
pentes septe homibiles. de utro ei
manibz ppis ex hente? p modu
ad uiuendu dnuoione v doctua
ei dusa? usq hodie se ee de q septe
demoia eiecit glat. *xlvi*

Nonni demai quida ni
cholaui noie. scdo pene
desperabilis deditu? s p eu de scdo

liberatu. Et cu in clareu alle mo
nastice dusa cois habitu v ordi
ne suscepisk? vides eos q de scdi
naustagio illuc d fugerat. nau
fragy sui dapna dnuis redime
lagrimis. idemq ipe face volēs
si ualens a durina cordis. roga
bat eu cu magno cordis dolore.
vt i petret sibi a dno gram lac
maz. Orauit. tātāq ei v dnu
ā ipetuit dpuone cordis. cu
gra lacmaz vt vix aliqn ultra
mueniret uultra ei i diuisa
mutati. ul' odi i lacrimis? cu
iret p via ul' cu qlibz loqret. *li*

Sot fut v tante qd m hie
modu de eo audiuim?
v uidiu? uitates? sanitates v
ita diuisas hoim necessitates
diuise opitulaones? ut si os
ueli uel ul' uo ul' scripto puicade.
tinea ne fastidiosis i credulita
te. ul' i credul' fastidiu i ueni
ant gnare. Aliqua si qd adhuc
eoz narrare uolēt plura se of
ferit. n solu de pto. s v de pnti?
q uicq hodie n delimit opari. In
oibz aut opibz suis. q puris.
sic ei oclis intenciois? manifeste
denunciat o p uade ei opaci
onis. Sumos qpe honores ecle
siasticos. v dnu in hoc pna
pu fauores. q dignu eu psequi
tes si iactat respuendo. s reli
giose v racionabilis de clmado?

quod in omni operatione sua semper
 fuerit. quod ambierit manifeste
 declarat. Mediolani. remis. cle-
 ro eligente. populo acclamante. in
 archiepiscopum nominari. et catholici
 in. Ingonis in episcopum. et id ipsum
 in multis in aliis civitatibus actu
 fuisse. si sensus esset aliquid spes esse
 potuisset. Cum dignus esset ut cogere-
 tur: nescio quod iudicio dei. et singu-
 laris reverentia sacris in omnium
 apud homines optinuit. ne aliquis
 ad aliquid contra voluntatem suam co-
 gatur. Sed cum hoc in mundi huius
 fugit honorem: omni honore quod
 ut cum fugit. non effugit auctori-
 tatem: dignus in sciencijs omnium in
 timore. et amore dei timeatur et a-
 metur: quod presente ubicumque fuerit.
 nil contra iustitiam audeat: au-
 cumque aliquid loquitur vel agit pro iusti-
 tia. ab omnibus obediat. Et hac ful-
 ra auctoritate: ubicumque necessa-
 rium est in ecclesia dei. cum obedire
 vel caritatis vigor necessitas. ^{omni}
 nullam refugit in comoditate la-
 boris sui. Cuius enim voluntati tam
 detulit: cuius consilio sic se humili-
 navit. omnis tam secularis quam ecclie-
 siastice dignitatis altitudo.
 Reges superbi: principes et tyran-
 ni: milites scilicet huiusmodi et improbes
 sic eum timebant et reverentur. ut vide-
 tur in eis compleretur. quod in evangelio
 legitur: dominus dixisse discipulis suis.

Et tunc vobis potestatem calcandi
 super serpentes et scorpiones. et
 super omnem virtutem inimicorum: et nichil
 vobis nocebit. Sed et si spiritualia
 et ubi spiritualia examinantur: longe
 et alia auctoritas est. Sicut enim
 dicit propheta de sanctis angelis: quia
 cum fieret vox super firmamentum.
 quod iminebat capiti eorum. stabat
 et submittebat alas eorum: sic ho-
 die ubique sunt. spirituales ubique loqui-
 te eorum. seu tractate. stat credendo pre-
 denti: et sensibus eorum. vel intelligenti-
 is submittur sensus suos omnes:
 et intelligentias suas. Testatur scrip-
 ta eorum. quod vel ipse scripsit. vel alii scrip-
 serunt: sic ex eorum ore accepert. Tanta-
 g virum illum sanctum usque hodie. et apud
 dominum. et apud homines. Quod dicitur sanctum
 insignia virtutum: testimonia cum
 vallat sacris: carissima sancti christi
 illustret: quod magis huiusmodi et
 difficultum est in rebus hec et omnia huma-
 nis sunt in vidia ad esse videtur. Compel-
 lit autem ab eo iudicia. quod iudicia ma-
 ior est in quantum nequa cordis humani
 si sepe homini non cessat iudicare. quod non potest al-
 pirare. Sed et ipse omnem invidiam aut
 mortificat exemplo humilitatis aut
 mutat in melius puocatione cari-
 tatis: aut si neque aut durior est. ob-
 ruit pondere auctoritatis. Quod enim tam
 puocatis et affluose perenne hodie
 fuerit. ad fovendam caritatem ubi est.
 ad puocandum ubi non est. tam ad quoscumque

+ burchardus
epistolae

At in fano Bernardus. bone in
 dolis semp exhibuit insignia. De
 matris vrb exiit cu illo iudicia boni
 tatis: fanes gratiosa: uultu placabi
 bilis. ocli colubini. Qd qd fuit illi
 ad iudiciu bonitatis ex dono uacit.
 p bonu gre transit i virtute. Infans
 ndu fano lingua: fani videbat gra.
 ia accepta. Auultus alacte. vtra
 liens ia in puez. ia aliqd matru p
 tendebat: puerilia iura trascedes.
 Qd adolescens reperit. in p scripto
 narrat ope. ac demceps ad uix p
 fionis tepingit diligenter: qntu sic
 ia don e haur optimo pictori. h p
 otupato. **Explicit lib pmi de
 vita sa bernardi. Incipit p
 fano cernaldi tioneuallis albis:
 in secudu libru vite eiusde.**

alias
 Bernardi, ut
 habetur in
 impressis
 libris.

Trox illuc
 mu gesta
 u nli scrip
 toy laudibz
 attolentes
 ubis ea sol

lepny te
 lebrant: qntu excellentis igenij. y
 diserte lingue potuere conuicia.
 Cuiq tractator. vop iuctis oplexi
 ly pari sut fede diugati: y ppositu
 terna ut don e ordinadu. ingeni
 u y eloqueaa duenerit pspie actu
 e: y ad qeru tranquillum portu di
 rto cursu matia digne. ordiatemq
 dispoita appulit. Vbi u sublimi

tas negotu sub imperito artifice.
 naufragia elidit scopul. y succubere
 te sensus ebucudie. tractatoris laxat
 p lupno. sero de correptoe mit si
 luu: qa q in mlros effusa sut n re
 uocari possut n corrigi. y distona
 na scripti y opm. uenultus eet ab
 radi q emba. Hec ego metu repu
 tas. y reuol'es omuino timeo. ne
 sic ipe mlroy i prudene soles idigna
 ri. q cu saia y facidia tarent. ad scri
 bendu paptres. cu se uehent emur
 erit haur sanguine: ita y ego si qd
 sup me e aggrediar. me ipm terri
 sioi expona. Qs em ego su. q ab scri
 ben da gesta sallemi vni Bernardi
 di clareuallis albis alpire. q mris
 teporibz singlar religioe flourit
 y doctna: cui odor exiaunt uniu
 sam repleunt eccliam: cui gra co
 operate dno. signis y miracis testat
 e. Qd in monastiu erant uros ui
 ros. qd rethores. qd philosophos.
 scilicet huius scole misert ad couisacoe
 theoricu. y mores diuinos. Quen
 ibi flourit disciplina. ubi n erat ex
 amia magistror y eggy uiri exer
 citato in intellectu insignes: q ab in
 uice diuinus studijs ihntes. ml'ns
 graz auctoritatis iuue se ips edo
 cet y accedat. Quoz unanimis v
 mulitas. carat cantu gduu. y
 alcedes cu Jacob isumitate schale.
 i decore suo dm uidet: radiate coro
 na pspiciu. Debueant utiq ubi

illi quibus nichil in aliqua gratia deest. hoc
labore assumunt et eorum esse uenia-
bilis in sculpe monumenta. ut esse
eorum studio delectabilis pagina. quod quod
uicere fuerit legendis disciplinis et
esse spes solacio secus positus reli-
quis sacris corporis. et sermois. Ex
crema emulsi. et quod honores lateant
clareuall' s'ueuit humilitas. proferre
in publicis aliis sui iudicia uiri illi no-
biles erubescunt. et quod honores eos facti
precepti et abiectione. quod quibus oblatio dig-
nitatis. in quibus se libi professio humilitatis pe-
riditai uideat. Ob huiusmodi causas
se se in silicem cardines retinere. ma-
gis in sacro henni. quam in toto pala-
ti delectat. in in in silo. si in cru. glam
que. In h' g' sic in ceteris. et huiusmodi ne-
gatione suorum sarcinas. alius libere in-
ponit. Et ut sublato uenabil' me-
morie dno gwilhelmo. qui est de uiri-
sa gloria puordia felle et deuote
scripsit. ad mea exiguitate huiusmodi
deuenit penca: et in posuit in disce-
eclie caritas. ut totum pulchrum filius
phetay. In quod cologuidas miscuo
negliens. superiecta ut s'ido formula
amaritudine d'iet heliseus: et exel-
sus insipiente. obediencia uirtus dona-
bit. **Explicit prefatio. Incipit liber**
secundus uite sancti Bernardi clare-
nall' abbatis

A repellere ho-
noriis pro curi
adhuc instituta

69
niter et redoleret: uia uirtute carnis
ingressus est. Per mora ielectoe disti-
dentibus cardinalibus. et diuisa ecclia plu-
res nuncio. et seniores consilio. uita ap-
probabiles. uiri uirtutu p'pri. diaco-
nes. epi. Innocentium elegerunt: cui
uita et fama. et etas. et scia. digna su-
mo factone habebat. Et u' pars al-
ta. in fames aulus uioleaa. in rone
corrobora: penam leonis ad h'c api-
re aspirate. fraudulens machinaco-
nibus seorsu et papitae noiaur adde-
tu: et ceteris reuictentibus ordiaur. Quod
u' p' te catholica erat. elam suu solep-
nit ordiatu collocant in cathedra.
et plota illa iq'by festioes huc ex au-
na s'uerudie roma pontifices et
auduxere: et p' tepe honori de. Ar-
aplice affuit dignitai. Et t' sane
latiense palacu morabat. in erat
ia eis tuta in domibus p'pis masio:
cu eos acrimie per satellites in festa-
ret. Ibi et diu resistere in ualeres: p-
cofedatos sibi quosdam ex nobilibus ro-
mais. ad tepe in tribus eorum receptacula
habuerunt. Si in eis pleuerunt fide-
litas: na in breui aut uij. aut for-
titudine. temerarie in t' diuis. aut
p'no corrupti sunt. Na per ta p'pa-
gnis uirtute quod ad hincu sibi affini-
tate in t' t'udo tanta erat: ut se
eu tota ciuitas sequeat. ul' pecunia.
ul' comodis obligata. Congrega-
ueat sane opes innumas: quod ta
i ex actioibus tunc. quod in legationu

negotacionibus ad expectandas in-
dinas reseruauerat. Insuper et patu-
rensus amplas gentes eateu⁹ sigil-
lata. in distributa in plura ad fas et
nefas. uenale plebe armaueat. Qu-
ibus erogatis donaria regu in ornam-
tis etie. ab ipis euellit altibus. Et
nunc calices frange. et crucifixos aure-
os in brim diuide. ipi profani xpiani
ul' timent ul' erubescunt. q' hinc sunt
iudei q' ad derisionem religionis nre
sac' uasa et ymagines deo dicatas
audact' diminuent. Igit' q's q' p'm
suo sc'm mar' et ymn' ducti ad sce-
lus. sac' mentis gualib' publice per-
uendider' assensu. et in omne san-
guinem man' exposuer' et arma
et cotidanis aggressib'. p'te q' cu in
noct' erat. maledictis i sectabant'
et gladius. Habue ig' serui disci-
puli. et q' se in humana tueri n po-
tunt. cede eleger' et p'curans cla-
uauis. et de ore leonis et de ma-
nu bestie. p' tyberim in t'renu ma-
re elapsi. p' speis uentis carbasa
impellentib'. cito i portu pisano
felicit' appuler' et audito tantoy
uiroy adu'ctu. et cognita causa
p'p' q' de urbe exierat. g'ulata e
pisa. qd ad se roma' nois gla' t'nt
ferret. et illis p'petue sibi i fame
i sculpen' b' notam: sibi nois et'ni
et p'heius fame in scripto parer'.
Occurrunt ig' honorati uim. et su-
les. et d'ni p'p' pedib' ad uolunt' g'ras

agunt. qd eos tanto dignos iudicat
set honore. ut eoy eliger' urbe. q' p'
pa dignaer' illustre p'sentia. Qua e
inquit ciuitas. uos ipis tuus. nris
stipendijs famulum tibi. immo
in usus tuos res publica q' qd apud
repositu' h' exponer. Nichil dupli-
catis ipsam iuenies. si in ad-
h'ebit. in resiliet. in iurabit. in iura-
m'ta distoluet. Non inhiat p'p' iste
rapinis domesticis. et redib' in testi-
nis. Non e gens nra domi audax:
ext' metuculosa. Nos si serui sum'
n' d'ni. et c'ruces. et f'res. honore iure
p'uenientes. n' sed in ofis ausib' altu-
tru' puocantes. Domi ma' s'uetudie
v'nti: fori tudine nram sepe hostes
exp'it. Nos penus sub actis. et bale-
arib' insul' subiugatis. in maria
de p'rans. et discolis triumphantes:
reges eoy capti uos in uic'ul' p'fani
indurim' de q'z spolijs et uaria sup-
pellectili hodie in adu'ctu tuo ornar'
copiam et placee. et letabunda ciuitas
coronar'. Sost hui' modi uba p'p'o
obuia' p'cedente. p' in num'abili mil'ia
tudie. uix patebat adu'entib' uia:
s' p' deteptim p'cedentes. desid'ata sui
copia p'p'iacentib' p' fenest'as mar-
nis. et u'gnib' et puul'. cardinales
p'ibant. et p'oretis h'ic inde b'ndic-
tionib'. usq' ad b're maie canonic'.
d'nis p'p' cu' comitatu suo gl'ose de-
duct' et honorifice suscepti e.

P R' missi am'q' de urbe

egreduntur a dno pp. in gallias fue-
runt nunci. q. dissensionē & soluat
a per fr. ordmē. galli caue intima-
rent emle. & hortarent epōs. ut i-
ulnone p̄supraois huius accingent?
& dāpnata pte soluat. subscri-
berent uniat. **N**ec dū ad plenū
tenor opis in tuerat epōs. n̄ pua
nū q̄sq. dmodae p̄sup̄it assensū:
dūer collecto stāpis gnali. q̄erū
i comune dēuēnt. q̄d renpēnt. q̄d
dāpnaret. **N**ec enī firmia cētis
regōibz p̄uuius ad cōsmata ali-
quā guberni ul' burdini susceptio-
ne fedata ē. n̄ malignoz ad qui-
eunt erroribz: n̄ fabricata ē ydolu-
m ecclā. n̄ uenata in per cathedra
monstrū. **N**ec enī talibz in causis
p̄ncipalia aliquā fruerē edicta. n̄
gnalibz utilitatibz p̄uata dmoda
p̄uulerē: n̄ dēclinātes ad partē.
p̄sonis detulere s̄ causis. **S**ic
opunt. fornt̄ p̄secutioibz obuiant:
n̄ dāpnā n̄ exilia formidant. **C**onuo-
mto igit̄ apd̄ stāpas d̄silio. **A**bbas
s̄s clareuallis **A**dernarda. sp̄alit̄
ab ipō rege. & p̄ncipis q̄busq. pō-
ntificibz accersit. sic postea fatebat̄.
n̄ mediocr̄ pauidus & tremebūdus ad-
uenit: peridin̄ q̄ppe & pondus ne-
gotii n̄ ignorās. **I**n itine t̄ solari
ē eū d̄s. ostēdes ei in visu notis
emlam magnā. **S**cor dicit in dei lau-
dibz d̄uēre: un̄ sup̄auit pacē
sū dubio p̄uenturā. **A**bi ū ad lo-

70
nū uentū ē. celebrato p̄us ieiunio.
p̄tibz ad d̄m fuis. nū d̄ d̄dem ūbo
t̄tati. rex. & epi. p̄ncipesq. d̄sed̄
sent. omiū unū d̄silū fuit. una
s̄nā. ut negotiū d̄i famulo in p̄one-
t̄: & ex ore eī causa tota p̄nder. **A**d
ille timēs licet & tremēs. mōitis t̄
uitorū fidelū. adq̄escēs suscepit.
& diligent̄ p̄sequut̄ electois or-
dine. electoz m̄ta. uita & famā p̄o-
nis elā: aperuit os suū & sp̄s s̄s
impleuit illud. **S**ic ḡ omniū ore
loquut̄ suscipendū ab oibz sū-
mū pontificē noiauit innocēti-
ū: & m̄tū eī os parit̄ acclāuer̄. **E**t
teant̄s ex more laudibz deo. obedi-
entiā demceps pollicat̄: electoi in-
nocēti om̄s parit̄ subscripser̄. **I**n
t̄a d̄ns pp̄. m̄tis in p̄tis. & in t̄sna
& in alijs p̄uincis potestatiue dispo-
sitis. ualefāces p̄tānis. grās agēs.
in p̄uicā nauigio delat̄ ē: & bur-
gundia t̄siens. aurelianū p̄uēit.
Abi om̄tētibz epōs: a rege p̄sili-
mo francoz ludeuico alact̄ & hono-
rificē suscept̄ ē. **I**nde a gaufrido
carnotēsi maḡnax uirtū uirō.
carnotū debuāt: ubi & angloz glo-
mosus rex henrici. & t̄u maxio
epōz & p̄tēz comitatu om̄urrit. **H**e-
quorū regē uenabil' abbas ad eū
p̄missis nūcijs adduxit. **Q**uē uir
p̄luasit innocētiū reape: ab epōs
anglie penit̄ dissuasit. **C**um enī
omni modis retalcit̄ret & detrectat̄.

quod times ait: "times primum incur-
re si obedias in notendo." **Cogi-**
ta in quod quomodo de alijs potestas
tuis respondeas deo: istud in re-
linquendo in me sit hoc primum. **Ad**
huc ubi persuasus rex ille tam potes:
extra regnum suum dno ipse dominum
usque carnotum. Multa ibi dicitur et facta
sunt: multaque ibi et scilicet et ecclesiarum
tanta negotia defuncta. **Reversus** item de
germania legati dno ipse: tam episcoporum
que regis. **Consensu** et litteras detulerunt
et deprecationem publicam: ut ad eos transi-
ens. sua eis desiderata. exhiberet pre-
sentia. **Facile** enim persuasus fuit recipere eum:
quae iam ceteri recepissent. **Et** demum
eum dilectio. et deuotione gallicane ecclesie:
cum et singulis. et omnis uisitacione apli-
cacione experebat. **Plurima** igitur francia
remis duocumque salu: in quibus multis
ad honorem dei disponitis. regem **lode-**
wicum uiuente patre. per philippo fratre coro-
nauit in regem et unxit. **In** omnibus hijs
dno ipse: a libere a se separari non pater-
batur: sed cum cardinalibus rebus publicis
assistebat. **Et** et prout quod quod habe-
bant negotia. uix dei secreta consue-
lebat. **Ipe** uero quidam referebat ad
curiam: et oppressis pacatima exitebat.
Igitur soluto consilio: leodiu dno ipse
romano regi commisit. **Et** honori-
fice inde suscepti est: sed uelociter obui-
olata est illa serenitas. **Quid** in
portune inde rex in statu tempore ha-
bit se reputans optumum. episcoporum sibi

restituere in uestituras. **quod** ab eius-
dem decessore imperatore henrico. per man-
imios inde labores. et multa pericula
romana ecclesia vendicarat. **Ad** quod
uobum expaue et expallue romanus:
grauis se apud leodiu arbitri periculum
offendisse. quod declinauerit rome.
Fletus et illius superebat: domum murum
se opposuit albas scis. **Audax** enim
resistens regi uobum malignum mirabili
bertate redarguit: miram auctorita-
te respicit. **Rediens** autem aleodio:
claram ualle dno ipse: per se ipsum uoluit
uiscere. **Ubi** a pauperibus christi non pur-
pura et bisso ornata non cum de auratis
euglijs occurrentibus. sed panosis agrum-
nibus scopulosa banulantiibus cruce:
non tumultuancium clasticorum tonitruo non
clamosa iubilacione: sed suppressa mo-
dulacione affruosissime susceptus.
Flebat episcopus. flebat ipse summus ponti-
fex: mirabantur Gregaricus illius
gruitate. quod in tanta solepni gaudio
omni oculi humi defixi. nusquam uaga-
bunda curiositate circuferret: sed ex-
plis pallibus ipsi neminem uideret. et
ab omnibus uident. **Michil** in ecclesia illa
uidit romanus quod cuperet: nulla ibi
suppelle ex eorum sollicitauit aspectum: mi-
chil in oratione non nudos uident pa-
metes. **Solis** moribus potat in hac
ambico: non dampnosa potat esse fratribus
humidum preda: cum minui non possit aut
portata religio. **Saudebat** omnis in
dno: et sollepnitas non abis sed uicibus

agebat. **S**ams ibi opira p similia:
 p careno sapa: p rumbis olea: p
 quibz libz delicis. leguina ponebant.
Si forte piscas muent e. dno ip ap
 posit e: v aspru n usu m omune
 pferat. In uidit dyabolus. v seruoꝝ
 dei glam. qis tantu hospitis nobilita
 uit p sena ferre n uales. du in cho
 ro alact spallent. v deuote p sentibz
 v n nullis ex cardinalibz qm audi
 tu v aspru eoz delectabant: aliqros
 frum horribili pauore turbauit.
Na v vn prens occupatus blasphe
 ma vba queda locut. dicit in qui
 es ego sum xpc: v alu plures frui
 v tremebudi ad bn pris uestigia
 fugert. At ille rulsus ad ceteros ora
 te in qd: ac demceps sub silencio eos
 qui turbati uidebat eduxit atqz
 pscuit. ut ne qsim ille q uentū
 pmetat efferre conabat in thea
 trū. v scia in nocencie idensū n vt
 putabat estianone religiosoz homi
 nu coruꝝe poss: s se p det. v conati
 suos experiet in firmos. **C**anta si q
 de celeritate oia sut sedata. ut psonas
 illas q ppe astabat. omnino latueit
 qd aciderat. v maligni hostis velo
 at increpar e n modo scandalu eis
 qd parabat inferre nequeit. **S**ad
 illoꝝ nonna re pferre. **T**mqz e ex eo.
 ut diligenti sollicitudie. v amplioi
 custodia se frs muniret: v merito
 v nio v possessioibz demceps crescat
 clareuall: v multiplicatis uenibus

ferre p omne latinu lon illius di
 taret religio: ipe q abbas scs ex it
 amplius solito miraculis clarescet v
 signis.

Longas in gallias face moras
 dms ip n potuit. **S**i sic m f se
 v regē lothariū codixerat ro
 ma ei occurr: v ui exerat i latanesē
 palacu deduct e. **M**ulti q ex nobili
 bz romais fideles ecclie: eu honoufice
 susceperit. **V**erū petrus leois n po
 nes dñi adiutore suū. s confederatoꝝ
 stpari miliaa in edinoꝝibz v tucioꝝibz
 frbz manes. lothariū iudicauit vru
 te v iudices suis agressus publicos.
 n sibi seruitans sue fecit piclm. n cau
 sas pflit hostibz dedit: s m libez
 eoz distursu machinis supioꝝibz. v
 obstacul uanis ipediuit. **V**itauit q
 obstinantiē napatous colloqū. n
 minis n blāmens flexus e: n de statu
 suo salu cur libz p sone admisit.
Relicto ig rome moceao: alias im
 pator digredit. **S**errus u pael dis
 cessu crebros moues p urbē excurra.
 fidelū cedibz m h abar. **I**ntelliges
 ig in nocencius roma sibi in fructu
 oia eo tempe. ad hora ne p sūna sua
 illu bestie rabie efferreret. rurs pi
 sas reuif: ibiq aggregatis coau
 omidens epis alijs religiosis psois
 uims. magne gle sinodū celebrat.
Astuit p oia i silis v iudicijs. v
 diffinicoibz scs abbas. ipendebatq.
 ei reuenna ab oibz: v exculabat an

3

exculabant

luniam et factores. si quod fastus si mul-
titudine amone pberet accessu. et
aliis egrediens. alii in troibat:
ita ut videt u huius. et nichil sibi
de huius honoribus arrogans. si ee in
parte sollicitudinis si in plenitudine
potestatis. **A**ctiones silii longu est
psequi. summa in i excommunicatione per.
et irregulabili scilicet ei deiectione dicitur.
et usque hodie her sua pseuerat.

Sicut dicitur ad romanos
bas mediolanenses. dicitur ipse
abbate dare uall. que nul-
tis supplicacionibus expenerat. guldone
pisanu. et matthi albanese epim a-
late suo direxit: q salua p anselmu
ieate urbe sim ablueret et ad unitate sce
ecle deuios reuocaret. Abbas ig cu
pdcis uiris quos a dno ip collegas ac-
cepat. addidit dicitur. et dicitur alio
uiru uenabile gautredu carnotense
epim? cur innocena et sinceritate. in
mils pbauerat. Et usque cardinalibus
bonu? ut tanto adiutore negonum tan-
ponderis fularet. **T**ransito itaq appe-
nio. ubi audierit mediolanenses abbate
desideratu. suis similibus pinqre. longe a-
nuitate miliaribus septu. ois ei ppls ob-
uiat. nobiles. ignobiles. eages. pedi-
tes. mediocres. pauperes. q de ciuita-
te migret. ppos lares desert. et distinc-
tis agminibus in credibili reuerena.
vix dei suscipiunt. **O**ms parit delciant
aspa. felices se iudicat et q firui pnt
auditu. **D**e osculat pedes ei uniuersi
posuit

et licet hoc ille moleste acciperet: nulla po-
tuit p nos et deuotos rone dperre. nul-
la in edicione repellere. **D**ellu cabat
et pilos. q potant de indumens ei?
et morborum remedia de panoz lasa-
niis aliqd de thebar. oia sca iudica-
tes q ille tenegit: et se sciam tactu
eoz ul' uisu. **P**recedentes imag et sub-
sequentes. letabundis aclama adibus ap-
plauderebat albi et diu m? spissamta
agminu demitu. tan de solempni reddi-
de hospicio. **E**t cu tractatu eet in pub-
lico de negoio ppe qd tam u di q car-
diales aduenat: obliu fortitudinis sue
cunitas oi ferocitate deposita. se im albi
substituit: ut obie eoz n m aggrue ille
possi aptu poere uisual. **I**usta seq ta-
uelle m. q posse necesse e. **S**acris oib
reconcliam ecclia. firmatis m? plebes
et cordie pccobus. alia ceperit nasti ne-
gona: et m sanien diabolo. **N**iq bda
oblesis corpibus de bachan. oppositu
e uerillu xpi: et in crepante uiro di. de
pos: **A**ctus supuenire emunonou vni-
te pnta et tremebuda diffuge demo-
nia. **E**t noua legaco n romanu p agna-
tu ferens. q diuinis legibus fidei pagina
allegas. plans in mediu lris. sang-
ne xpi dscriptis. et bulla crucis i pres-
sis. q figa auctoritate sua tresta et in-
ferna. sibi subdit et curuat: et audita
e mris tepibus tam ppli fides. tanta in
hoie vna: iter quos erat religiosa et
reio. cu signoz glam abbas edulca-
ti eoz. illi u sciam abbas de scriber:

72
5
et hoc de eo indubitanter sentiret. ut quod
quod a domino peteret impetraret.
Adducit igitur ad eum nichil he
sitantes muliere omni nota.
qua septem annis in mundus uer
auerat spiritus: et postulat supplices. ut in
noie domini demori imper fugam. et mulieri
sospitate. Que populi fides. non inimita
uendia pro dei ingrebat et in puluere
magis conscius sibi insueta expiri non
presumebat. instante penam populi erubesc
rebat. si caritati postulanti obstinacius
resisteret. et uidebat ei quod offenderet dominum.
et in potentiam diffidentia obnubilae ui
detur: si a fide populi. fides ipsa dissentiret.
Estuabat igitur secum: et licet signa non fidelibus fieri
oportere assereret. ausus suos spiritu sancto comit
titur: et oroi in cubens reliqua elapsa uirtute.
sathana in spiritu fortitudinis increpat et fu
gat: mulierem reddit in columen et quietam.
Retinuit quod adierat et leuantes manus ad si
dem. deo qui in se eos uisitauit gratias agunt
Aubinum est uerbum et prorepuit fama: et repetere
totum paulit uerbe per ecclesias per protra copu
m omnia. Conueniunt iudicium: se uero dei ser
mo habet: ubique dicit publice. nichil ei
impossibile esse quod a domino postulet: et ad
presens eius aptas dei aures dicitur. et creditur.
et predicat et affirmat. Nec possit aspau
eri uel auditu ullom saan: irruit alii
ipsentia eius: alii don exeat profectibus presto
labant. Cessantur est ab officijs et artibus.
tota ciuitas in hoc spectaculo suspen
sa manet. Construit. postulat uindictam:
et tenuisse eum singulis salutem uidet.

Terna die ad ecclesiam sancti ambro
si diuina celebratur missa
seruus dei preedit. Vbi expectante mu
nempli multitudie. in ipsa missar
solemnia. dum clericis canentibus. ipse se
cus altare sedet: puellam ei paruulam
offerentes quam uehementi impetu uerabat
diabolus: orant ut miselle subueniat.
et diabolum in ea debachantem elidat.
Audita supplicacione astancum. in tuum
persona frendente sentibus et stidentem. ut
intuentibus esset horrore: passus est etati. et
uehementie anxietatis illius doluit. Sa
tenam igitur calicis in quo diuina celebratur
missa postulat. in quo dignis lance sup
fuso. in se orans. et domini uirtute confidens.
omni puelle salubre potum applicat: et cor
pori eius nullam medicinalis in fundit. Nec
moram quam ureret sathanas. in fusione
illius uirtute ferre non potuit: sed urgente
intransiens crucis antidoto. festinat
egredies vomitu sordidissimo treme
bundus erupit. Sic purgata persona
diabolo profugo et confuso. laudes debi
tas deo canit ecclesia: et per acclama
tiones letabundas. alacer populus ibidem
donec expleantur missa in mobilis per
seuerat. Sub aspectu itaque omnium in to
lumis puella a suis domum reducat:
et uix tantum a populo dimissus ad hospiciu
reuerit. Nescio quo die iudicio eo sepe
tate in mediolano. iuxta illud ysaiie
uerbum pilosi clamabat altum altum. et oc
currebat onoretauris demora et effre
natis disturbibus plurimos in festabat.

ner emt qui in solencie eoz resistet:
sub cū dicit anselmi salutare. q̄ pet̄ fau
ror existerat. sacerdotes gementes. ugi
nes squalide. sacrificiōes maledicte. alta
re pollutū iram dei iplm̄ puocasset.
At v̄ in aduentu uiri dei abdicatis
anselmi prestigis. et in sedis aplice
obiām sub innocencio reuocata ecclā.
impedita illa temonū licencia: et cor
ndie dabat locū. et ad p̄ces uiri dei dis
fugebat dyabolus. si q̄ resistē co
nabat. in ip̄o conflictu subcūbens: glo
riosius pellebat. Int̄ eos igit̄ qui
verabant. mulier gr̄deua cuius me
dialanēsis. et honorata quidā mar
na: usq̄ ad ecclām b̄ti ambrosii. p̄
b̄tū vix a m̄ltis t̄ta est. In cuius per
tore pluribz̄ ānis dyabolus sederat.
et iā ita suffocauerat eā: ut uisu et
auditu et v̄bo puam. si tendēs tenibz̄
et lingua in modū p̄mosadis elephā
tine p̄tendēs. monstrū nō femina vi
deret. Sordida er̄ facies: uulga et
ribilis: flat̄ fetidus: in habitariis
sathae colluuisa tentabat. Hanc cū
asperit̄ ū dei. nouit̄ ih̄entē ei. et in
uit̄ arū dyabolū: n̄ facile eḡsset de
domo. q̄ tanto possedat tē pore. Con
ūsus igit̄ ad iplm̄ cuius muneā adeat
m̄ltitudo. orāe iulz̄ attentius: et dei
as et monachis. secū iuxta altare
sistētibz̄. mulierē ibidē iulz̄ ostinū et
tenti. Illa ū reluctans et dyabolica
nō naturali uirtute recalcitrans: n̄ s̄a
lioz̄ iniuria abbem̄ pede p̄cussit. que

ip̄m

dyaboli ausū. māsuere ille et temp
sit: et ad expulsionē nō indigna
onē ire. et pacifica et hūili supplicatōe
d̄m̄ inuocat ad iutorē: et ad inolan
nē hostie salutaris accedit. Quonē
tū eandē hostiā signat: tonens ad
mulierē r̄sus. eodē signo crucis edi
to. sp̄m̄ neq̄ ad leta foras impugnat.
Nā uille malignus quonens adūsus
eū signū crucis extendit: p̄cussit se
indicans armus seuit: et recalcitrans
et stimulū. qd̄ nā tolet p̄dit in uir.
Expleta aut̄ orōe d̄nica: efficacius
hostē aggredit̄ uir̄ bis. Datene si
quidē calicis. sacri d̄ni corpus in
ponēs. et mulieris capiti supponēs:
talia loquebat. Ad ē miā sp̄t̄ uider
tuus: ad ē sūma potestas: iā resistē
si potes. Ad est ille in r̄ salute pas
surus. n̄ in qd̄ p̄nceps m̄di einet
foras. Illud corp̄ qd̄ corpe uigis
sup̄tū ē: qd̄ in stupite crucis extensū
ē: qd̄ in tumulto iacuit: qd̄ de mor
te surrexit: qd̄ uidentibz̄ discipulis
ascendit in cel̄. In huius ergo maues
tatis tribili potestate et sp̄t̄ maligne
p̄cipio. ut ab illa illa er̄ egrediens:
et t̄ngē eā demiceps n̄ p̄sumas. Cūq̄
eā in uir̄ deleres et manē ultra nō ua
lens atrocus afflictaret. tam magnā
nā q̄ modicū temp̄ habens: rediens
s̄s p̄ ab altare fractionē hostie saluta
ris r̄te p̄pleuit. diffundendāq̄ in p̄lb̄ pa
tē ministro dedit: et festim̄ par et sal
inteḡ reddita ē mulier. et iniquus ille

uuifica misteria. q̄re sic effica tie v̄
tuis. nō cōfessione. si fuga coactus
ostēdit. fugato diabolo. mulier q̄ in
tantoz sartagine torm̄toz carnis ex
pestilens tanto tempore fruxerat. mētis
sue compos effrā. redditis cū rōe sensibz.
reuoluta in f̄ fauces lingua ostēssa d̄m.
grās egit. v̄ intua cum rōe sui pedibz
ei aduoluta ē. Ingens p̄ ecclā actollit
clamor. oīs etas iubilat deo. p̄sonat
erāmētā b̄ndict̄ ab oibz deus. excedit
venātio modū. v̄ serui dei sup̄ horēm.
sidiū fas ē h̄q̄tā caritate ciuitas venat̄

Audiebant que mediolani fie
ebat. v̄ p̄ totā italiā viri dei
discurrebat opinio. v̄ diuul
gabāt vbiq; q̄ surrexit p̄pheta mag
nus. potens in ope v̄ sermone. qui
in uocato noīe x̄pi. v̄ infirmos tu
raret. v̄ obsessos a demonibz liberaret.
Maxia q̄dem eāt ei in curacōibz eḡtu
dimū gr̄at̄ in demonibz eliminādis.
frequentior opacio eāt. q̄a copiosior
veratorū numerus ad experta subsi
dia concurrebat. v̄ maiorū opa no v̄tu
tū. minores obscurat effrās. Jam vero
p̄ frequētia ppli. qui amane vsq; ad
vespam fouibz adsidebat. oppressiones
vulgi. p̄ corpus in becillitate nō ferēs.
ad fenestras dom̄ p̄cedēs se eis sp̄i
nēdū p̄tebat. v̄ eleuata manu b̄ndi
cebat eis. panes quoq; v̄ aq̄ deue
nebat serum q̄bz b̄ndictioi er̄ sup̄
positis domū ea p̄ b̄nficijs sac̄mēta
libz referebat. Ex vicinis sane castel

73
lis. v̄ vicinis v̄ urbibz. multi ad vitū
dei cōfluer̄ at. v̄ cōmūia tā ad
uenax q̄ ciuiū in mediolano stu
dia erāt p̄leq; sc̄m. expete b̄nficiū.
audire v̄bū. uide signū. v̄ doct̄a v̄
mirac̄lis ul̄ q̄ credibile ē delectabāt.

Aderat in eos q̄dā ex suburbā
nis. q̄ puerū demoniacū illuc
duxerat. Q̄ repente corā oibz ad sig
nū crucis. q̄d v̄ sc̄s edidit. de brachijs sui
brachijs ruit. v̄ elisus humi q̄ mortu
us. sine ullo sensu immobil̄ uisus ē. neq; vox neq;
aliterat in eo. tū ita p̄cordia exigu
us ei superat vapor. Dant iḡ ceteri
locū. ut poss̄ p̄cedere v̄ admitti. ad uiz
dei seminetis pueri uaulus. v̄ atto
nita multitudine. tā miserabil̄ casus p̄sto
labat̄ euentū. Ingressus iḡ ad uiz
dei hō q̄ puerū stupidū. n̄ aliqd̄ sen
ciētē an̄ pedes altaris exposuit. v̄ ait
Suer iste d̄nē p̄r. que an̄ tuos posui
pedes. iā p̄ tēnū a demono ac̄rime
uerat̄ ē. Et quoc̄es ul̄ ecclā ingre
dit. ul̄ calibz exor̄. r̄atis asp̄git. ul̄
signū ei crucis ip̄it. ul̄ euḡlium au
dit̄ ap̄ellit. ul̄ diuinis in f̄eē sac̄
mētis. offendit̄ habitator ei dya
bolus. v̄ roq̄t̄ ac̄tus. Dūq; n̄ cū certis
ego p̄ fouibz expectare. signū sc̄e crucis
figurāte te. v̄ ex̄tēdente in p̄los ma
nū. sac̄mētalū signoz v̄tute exac̄
bat̄ diabolus. uehementius solito totū
ad pueri ueracōne se stulit. v̄ sic
uites totū corp̄ ei occupās. fere ei
enā uitalē sp̄m in f̄cludit. S̄ v̄ t̄pe

puer tū audita eēt apud nos grē
dei q̄ a deo accepti opinio. ex alioꝝ
curacionibꝫ suā speras salute. roga
uit me. ut ad te eū adducē. Ob
secro iḡ p̄ miām dei. ut v̄ laboribꝫ
meis qui ī eī custodia opam dāp
nosā v̄ p̄iculosā impendo. v̄ illius
miserie q̄ tanta ē q̄ra ip̄e odis p̄bas.
pio. v̄ consulto afftū subuenias?
v̄ rabie demoms. n̄ usq̄ q̄q̄ p̄cedē pa
naris. **F**lebat iḡ v̄ lacrimis ora
p̄fusus. p̄ates quosq̄ mōdit: ut om̄s
p̄ate supplicaret. Tūc ū dei p̄fide eos
ī dei miā iules: baculo harūdineo
cui ī nitebat. collū puero lenit tan
git. **S** v̄ fr̄ ei gerhardus volens ex
p̄iri q̄ a rustico dca fuerat: laterē de
so er̄ signū crucis īpressit. Cumq̄
pus sine motu. v̄ sensu. n̄ uides.
n̄ audies. aū pedes albis diu ex
tensus. pauimto helis: ad tactū
badi v̄ ad signū crucis īfremuit:
v̄ turbat̄ ingemuit. **J**uly iḡ ab
bas sup̄ p̄rum lēn̄ eum poni.
At ille q̄ ex īnima offensus. re
iēit se m̄ pauimētū. v̄ stridebat
dentibꝫ v̄ mōdebat p̄curatorē su
ū. v̄ capill̄ eoz qui ademit. man
iūes: quo potat̄ conatu se ab eoz
manibꝫ abstrahēbat v̄ ab eis uir
tenei potat̄. **E**ya īquid abbas ad
lectū nr̄m eū reducite. **O**rate
itaq̄ abbe. v̄ fr̄ibꝫ ī orōe p̄stis.
q̄ ardentibꝫ paleis q̄ m̄ lēo p̄tine
bant. diabolus ureret. tormi estu

antis ui diuina p̄p̄inquāte: passio
ac̄ nē clamoribꝫ restabatur. **J**uly iḡ sc̄s
ī os patientis aq̄ b̄ndictā ī fūdi.
Quā ille pressis labijs v̄ dentibꝫ nō
admittens: uir tandē cuneo īfiro.
dissolvente pressura. uelli nolli. mē
fruces v̄ gutt̄ recepit. **C**onfessi q̄ ut
penetrans sc̄ificatio adm̄tiora descen
dit. q̄ infusio am̄doto. uis maligna
erupit: v̄ uomitu sordidissimo q̄ torre
tis impulsu festina p̄cipitacione rota
tus. cū ingenti p̄tumelia demon eruit
Repente qui uidebat̄ mortuus uiuit.
v̄ delecto abbas quierat. v̄ ī columis
surgens. patruū q̄ suū amplexatus:
dō gr̄as san̄ cū mōd. **G**ras agūt ōs
cōmuni deo. v̄ qui ī flebant. letat̄:
fons clamor effūdīt. res īrigesta.
sup̄ terra solēnt̄ p̄dicat̄: v̄ tota ad spec
tacul̄ d̄uenit curas: b̄ndict̄ b̄s.
gaudet p̄pls: ī abbe tant̄ op̄s p̄tra
toze. tonus plebis reuertit̄ afft̄s.
Febriac̄tibꝫ multis idē sc̄s
manus imponēs. v̄ aq̄ b̄
dictā pouriges. ad bibendū
sanitate optinuit. **A**ribas manus v̄
t̄bra palisi dissoluta r̄gēs ī colum
t̄tibꝫ: tens etiā sub multoz testimo
nio. ī eadē ciuitate ut uideret̄ ī posi
to signo crucis a p̄re luminū potēt
optinuit. **I**dē t̄pnus albanēsis ep̄c
quē d̄ns p̄ ī eadē legacōe sibi collegā de
berat gr̄m t̄tantoz negotioꝝ hospi
ciū īfuerat. v̄ de hys que ī uicta fue
rāt agebant adiuicē cū repente irru

sanitati restituit

it sup eos adolefcens. cui arida ma
 nus erat ⁊ reuota ad brachiū: ⁊ aduo
 latus pedibz eius. supplicat postulat sa
 nitate. Ille alias occupatus bñdixit
 quidē ⁊ abire p̄cepit. ⁊ ne amplius mo
 lestia sibi faceret. ubi solito se uel oculz
 i f̄ dixit. Recedebat ille n̄ sequens
 quod q̄sierat: cū ueniabilis ep̄c. sub
 oi celeitate eū regredi uulz. ⁊ manū
 arreptū f̄dit ab̄i. hūc m̄qd qui mi
 nime bñficiū ⁊secut. ⁊ ut recederet
 obediunt offero. tu ne claudas ab
 eo uisā mie: q̄n potius tu olebi. ⁊
 uitate obicē astrictus me iubente. fac
 qd postulat. largire qd petit: ⁊ cōfi
 dens in ei⁹ uitate. p̄ quē expetit san
 tate postula. ⁊ ip̄er bis: ut tu dei mu
 ne. ⁊ ille de optata gl̄et salute. Ad
 ep̄i. abbas apphensa manu pueri.
 i uocauit dñm. ⁊ exaudiuit eū: ⁊ sig
 no crucis edito. neruū q̄ obriguerat
 extenuū fuit. ⁊ caro quā assidens con
 gelaueat mori bz. redēte sospitate
 ignita. mobilis f̄s ē ⁊ flexibilis: ⁊ dñō
 natus languidū dñi mēbrū ualuit.
 Optupunt ep̄c. tam repentine uita
 tis ammīnās effm̄: ⁊ mira ex tūc ue
 nacione uix dei coluit: ⁊ miracloz
 illius ip̄e testis extitit ⁊ relator. Co
 egit iḡ albem. ut secū ea nocte
 tenaret. Cū rei assensū uix ⁊ mag
 na difficultate optinuit: ea dū m̄p
 at rōne sualū. q̄ i tollerabilis p̄ls
 ūdiqz expectaret. n̄ sū p̄iculo pos
 se egredi uidet. Intenādū uero

parapside in qua abbas cōmedat.
 ep̄c ministro familiari seruandū t̄
 didit: ⁊ p̄cepit ut secū reconditū
 cū om̄ diligētia custodiret. Elapsis exinde
 aliq̄bz diebz ep̄c idē febrū uehemētē
 ardore corripit: ⁊ recordat⁹ hoīs dei
 familiare uulz accersiri ministrū:
 discū m̄qd abbatis quē nup̄ t̄ f̄ordi
 conseruādū. huc ad uehē ne cūcteris
 Cūqz ille optulisset. allatū infūce inq̄
 aq̄ meo. ⁊ panis exiguas bucellas
 dide. Ad cū f̄m̄ eēt cōfides in dñō.
 ⁊ albis p̄tibz se cōm̄dās. cōmedit ⁊
 bibit: ⁊ absqz ulla dilacione suauit.
Augebat aduēticiū nume
 rus. ⁊ m̄ficia opa ad se p̄lōs
 inuitabat. n̄ usqz uero dei
 dabat requies: dū ex ei⁹ lassitudine.
 alij sibi quietē p̄curarēt. Ab eumibz
 occurrebāt adueniētes: ⁊ succedebant
 sibi bñficia m̄dicantes. In t̄ quos miles
 quidā mulis suis puellā ad uix dei
 attulit. q̄ ita exosa luce habebat: ut sep̄
 clausis palpebris opponet oculis. nec
 aliquo m̄. aliq̄ lucis p̄tictā se ei m̄ge
 reret. Auellabāt aliq̄n opposita bra
 chia uolentē: ⁊ cū ei lum̄ se infunder.
 clamabat. ⁊ flebat. ⁊ erat ei clausis
 p̄curatū: ⁊ lux uisā q̄ aculeos ei⁹
 febro infigebat. Bñdicit i fancule uir
 dei. ⁊ signacul⁹ crucis faciens sup eā.
 t̄quilliorē dimittit: ⁊ dū domū refer
 ret: ul̄ ap̄t oculos. ⁊ pedes sū uecto
 re ip̄a reuēit. Et ip̄o i loco mulier a
 demonio ueritate multis astantibz a

pre miap. idē scs optinuit sanitate.
Iam papia aduenat. y fama
vrtutū aduentū eius pcellerat:
y cū debito gaudio y appara
tu tante glē vix ciuitas letabūda
suscepit. Et ne diu p h̄ desiderū di
lano suspendet. q̄ sic mediolanofac
ta audierat miracula. signū ab eo op
tabat videre. aduenit post eū repe
te rusticus qdā q̄ de mediolano sequu
tus eū fueat. uxore demoniacā secū
adducts. quā ante pedes ei⁹ lacrima
bili voce in tū secus prestans anxie
tates deposuit. Nec mora i contumeliā
abbatis p os misere mulieris dia
bolus locutus ē. irridēs seruū dei.
nō in qd de canicla mea. h̄t porcu
los edens y brassicas deuorās. repellit.
Multa ih̄c modū in vix dei iactā
bat conuicia. ut blasphemias puoca
tus. ipacientē ferret opprobria. y
fundet ip̄sencia ppli. cū lacessiri se m
dignū audiret sermonibz. **S**z ū dei
astutiā ^{astutiā} astū ei⁹ intelligens. irrisorē irrisit.
y ulcionē nō ip̄e expetens. s̄ ad dñm re
mittens. ad eccliam sc̄i suri demoni
cā duci p̄cepit. Voluit q̄ppe curati
onis illius glām dare miri. y p̄mua
as opationū vrtuti ei⁹ ascribi. Ac
ū scs syrus. ad hospitiū suū remisit
negociū. n̄ i ecclia sua appiā sibi dese
rēs. in tactū opus reduci voluit ab
bēm. Reducit igit̄ mulier ad albīs
hospitiū. garmente p os ei⁹ diabolo
y dicente. Non me syrulus eiciet.

nō me expellet Bernardin⁹. Ad her
seruus dei respondit. Nec te syrus n̄
te bernardus eiciet s̄ dñs ih̄c xpc. Et
dūsus ad orōnē p salute mulieris dñō
supplicauit. Tū sp̄ neq̄. uelō p̄ou i
probitate mutata q̄ libens in qd egre
deret. ab hac canicla. nil in ea sentiens.
n̄ molestiā q̄tē. qm̄ libens egrederet.
s̄ nō possū. m̄rogatus causam? q̄a n̄
dū uult magn⁹ dñs ait. Eui scs. y q̄s
ē magn⁹ dñs. Et ille. Ih̄c na xarena.
Ad quē rursū b̄ dei. Vnde ih̄m nosti.
aut si ūq̄ eū uidisti. Vidi in qd. xabi
nā eū uidisti. In glā. Et tu in glā fu
isti. Fui q̄tē. Et quom̄ inde existi. Cū
lucifero in qd multi credim⁹ her aut
oīā voce lugubri p os vetule audie
tibz oībz loquebat. Respondete aut̄
abbē sc̄o. ūq̄ n̄ in illā gloriā redire
uelles? y restitui igit̄ p̄stiniū.
rursū voce mutata. y miro in cha
rthimās. hoc in qd tardū ē. Et nichil
ultra locutus ē orate Astencius vno di.
neglīm⁹ ille uictus abcessit. y mulier
sibi reddita. q̄ntas potuit grās egit.
Reuēit igit̄ b̄ cū mulie. y p̄ totā viā
i coluitate ei⁹ gaudens. expectantibz
amicis domui sue reddit. Letabant
os q̄ ordinē rei geste audierat. si re
pente gaudiū ūt̄ i merore. q̄a ubi
domus sue limiā mulier attingit.
rursus intrat diabolus. y in festos
solito miserā discerpit artus. Ad
facet miser manitus. quo se ūteret
nesciebat. Cohabitat cū demoniā

molestissimū. relinquē impiū vide
 bat. Surgit g̃ ṽ assumpta secū mul
 ere rursū papiā reuēnt. Vbi cū uix
 dei n̄ iuenisset. usq̃ tremonā p̄leq̃t
 ab eūte. Indicat qd̃ sc̄m̄ sit. ṽ ut grām
 iueniat lacrimabiliter dep̄cat. Nec
 defuit p̄e petroniā ab̄bis clemētia?
 s̄ p̄cipit ut eccliam ciuitatis illius
 ingrediat. ṽ an̄ corpora mirim̄ orās
 expectet. dōn̄ ip̄e sequat. Itaq̃ me
 moꝝ p̄missi t̄a noctis repulsulū
 tens dormitū eūtibz. ip̄e uno t̄m̄ p̄le
 quēte ingredit eccliam. ṽ rota nocte
 illa oīdi vacās. optinuit a dño qd̃
 petebat. ṽ impetrata mulieris sam
 tate. iulz eā secure reuēti ad p̄p̄a. S̄
 cū ad se reditū diaboli sicut iā expta
 fuerat formidaret. collo eꝝ alligat̄ car
 tulā. d̄tinēre her̄ ūba p̄cepit. In noīe
 dñi nr̄i ih̄u xpi p̄cipio t̄ demō. ne h̄ac
 amodo p̄sumas mulierē contingere.
 Qd̃ mandacū cū tanto timore suscepit
 diabolus. ut mulierē regressē ad p̄p̄a.
 nūq̃ dem̄ceps appropinquare p̄sup̄leat.
Erat etiā i eadē ciuitate qd̄a
 demoniacus. cui⁹ passio ml
 tos ad risū d̄mouebat. cū alij qui sege
 rous animi erāt clemētissio ei d̄patēn
 tur affcū. Hic ita lat̄bat. ut si audi
 res n̄ p̄sonā vidēs canes credēs. H̄c
 ad se ad ductū v̄ dei cū lat̄itē audis̄.
 igemuit. q̄ eo m̄ lat̄bat. quo solent
 p̄cussī. ul̄ obruti canes irasā. ṽ im
 gē i p̄cussores. S̄ ṽ in p̄sencia uiridi
 anhelans ṽ latrās. acruis solito tur

babat. Inrepatō itaq̃ diabolo. ṽ i
 vtute xpi expulso. hōi impat ut lo
 qua tur. Surgatus hō intrat eccliam.
 in fest̄ sacramētis crucis signo se mu
 nit. gaudet ewangelia. d̄fretur ṽ orat.
 ṽ cetā sane mentis officina deo reddit.
 ṽ d̄ferrat

Cū sc̄do p̄ mediolanū eodē an
 no p̄ sc̄s transiret. oblata ē
 ei demonica mulier. Nā eo tempore ab
 erat. p̄mū ū dei ciuitate p̄d̄cām sua
 illust̄tur p̄sencia. hanc polli debat
 demonū. qd̄ modo italica. in hiberna
 lingua loq̄bat. n̄ sans certū utrū un
 eēt bilinguis. an duo. sui q̄sq̄ sermo
 nis p̄diomate utens. s̄ tam ip̄e modo
 her. modo illa sonabat. ut dices. hic
 qui loquit̄ ligur ē. hic hispanus. Her
 etiā genū passione. ṽ poplitas tremo
 re turbatur. Her cū ad uix dei ad dur
 ta fuisset. saltu d̄nto sc̄m̄ in quo sede
 bat ioȳnata celeitate t̄silij. ṽ reduc
 ta ṽ interrogata qd̄ sibi uellet ṽ saltus
 ṽ fuga. ṽ un̄ egrotanti. ṽ uetule tanta
 v̄tus. v̄ uelocitas uem̄s̄ respondit. h̄ac
 sibi agilitatē ex p̄sencia in eē diaboli.
 ut currentes d̄phendet equos. v̄ eoz
 d̄nto s̄nullo amuniculo isiliret. Her
 sequenti die dū i ecclia diuinus q̄ ille
 celeb̄bat officijs in f̄et. crudelissie
 v̄ diuissie corā oibz uerata ē. Compas
 sus ab̄s mulierē. iā sepe in talibz exp̄
 tus dei clemētiā. impat diabolo ut
 recedat. Ille ad imperiū serui dei tre
 mebūdus euamuit. mulier ū nō

13

sammū

solū aueracione. s; ena a dfractone
neruoz inomto dualiuit

Her et alia multa in alpibus
statutos. opatus ē uir dei. et
diuisa loca p lustrans bñ faciebat hñs.
qui in firmabant. illuminato cetos
erigendo debiles. curādo febricitan
tes. maxie oppressos a diabolo. dili
gētoz studio purgans. n̄ maligno
fedaauerat sp̄ pectora. templa deo
acceptibilia dsecrabat. Multa in h̄c
vix ppabilia et laute digna dcurrūt.
et alij quidē doctnā. alij mores. alij
mirant̄ miracū. Ego quidē dgruū
honorē hñs oib; defero. s; p oib; qñ
tū me est. hoc sublimius d̄ co. h̄c p
pensius p̄ dico. qd cū eēt uas electōis.
et nom̄ xpi corā gentib; et regib; fer
rer̄ in trepidus. cū obediret ei p̄nci
pes mūdi. et ad nutū ei⁹ in oī natione
staret ep̄. cū ip̄a romā ecclia singlā
p̄uilegio ueniret̄ et d̄silio. qñ gñā
in legatione d̄cessa. subiectis ei gen
tes et regna. cū etiā glōsius iudicat̄ q
dicta ei⁹ et uerba d̄firmaret̄ miraculis.
nūq̄ excessit. nūq̄ sup se in mirabi
lib; ambulauit. s; semp̄ se se h̄uilit
sentiens. ueneabilū opm̄ in se aur
tozē credidit s; ministrū. et cū eēt
omniū iudicio sum⁹. suo sibi iudi
cio sum⁹. suo sibi iudicio d̄stitit in
fimo. Solideo q̄q̄ fecit assumpit.
ymo se nichil uou. aut uelle aut
posse. n̄ in sup̄ante. et co operante deo
et sentit et dicit. **S**aderat uis d̄na.

in tempore accepto. et in die salutis.
segregans in euangelium suum seruū su
um cuius humilitatem respexit. cuius ani
mā sp̄s ornauerat. et quia simplicitate
te nulla maculabat duplicitas.
n̄ in frūpebat bonū eius. quolibet
d̄sp̄sio falsitatis. in loco suo idē sp̄s
manebat immobilis. Qui ut sep̄
splendidiore eēt et puriore cotidie
fornate pbabat. et nequid ei ru
biginis obriperet. crebris malleo
rib; in incudē tundebat. et arguebat.
n̄ ad penā p̄ crimine. s; ad glām
p̄ uirtute. Nūq̄ ei defuit stimulus
egritudis. et cū sciret uirtutē in fir
mitate p̄fici. sufficere sibi in hoc
expebat̄ grām. qd uideret suos os
quintulū cuiusq̄ ex d̄ordinarios mot
limia illius cotidiane afflictionis ab
rādi. Erat quippe caro in firma. s; sp̄s
p̄nci. et quia in corpore delicta n̄
p̄rat. totū delectabat̄ in d̄no. n̄ ali
n̄ scilicet huius ambicione pulsabat̄ q
solis celestib; in h̄nabat. Quod ecclie
desertu te pastorib; sibi eū in ep̄m ele
gerūt. Elegit eū domestica lingua
lis ecclia. elegit catalaunensis. Itali
ā in ciuitas. ianuelis. et mediolanū.
metropol̄ ligurū. hūc optauerūt pas
tozē et magistrū. Remis nobilissā
ciuitas francie. s; uerbelle p̄uine ca
p̄d. ei⁹ d̄nationē ambuuit. Oib; huius
uocatioib; p̄p̄olitis. n̄ sollicitauerūt
auiam ei⁹ honorē oblat̄. n̄ motus ē
pes ei⁹. ut inclinaret se ad glām.

ner magis eū delectabar ipam ⁊ a-
 milus. q̄ mīstrū ⁊ sarculus. Seren-
 tib; se n̄ aliq̄n negabat qd̄ petebāt.
 n̄ cessit. s̄ dicebat eis se n̄ eē su-
 u. ⁊ qd̄ obīa iūbet factuz ut seruū
 Liebat aut̄ se n̄ uenisse mīstrū.
 s̄ mīstrū. ⁊ a mīstrerū seruītu-
 te cui obligatus erat. n̄ fr̄m volū-
 tate se n̄ posse absolui. Que res
 cū referret ad fr̄es. respondebat.
 Nos oib; que possidebam⁹ uendi-
 tis. muentā p̄ciolā margaritā ⁊ pa-
 mum⁹ ad pat̄monia dist̄ta redire
 n̄ possum⁹. Qd̄ si p̄cū ⁊ app̄natū
 nobis petir̄t. ⁊ substantijs ⁊ mar-
 garitā p̄uati fuerim⁹. expectatio-
 nre male pulsū ē. si oleo m̄o effu-
 so. clausis ianuis. sicut fatui medi-
 cem⁹. S̄ uiderant em̄ sibi ex s̄ilio
 sc̄lissim̄ fr̄es. ⁊ d̄m̄ p̄. auctorita-
 te muniti erāt. ne quis ḡtu-
 dū eoz poss̄ ab eis. ⁊ alioz ^{solle}
 solacio eis fier̄ tribulacio. ⁊ eoz
 iopia alioz plenitudinē cumula-
 ret. His alijsq; rationib; seruū
 dei expugnauerāt petitozes. ⁊
 iā diuulgatū erat ubiq; abbe-
 sic statutū eē i ecclia. sicut i he-
 breoz p̄lo moyses fuit. quicū
 nō eēt pontifex. aaron tū uenit
 ⁊ latuit pontifex. ⁊ dispositi-
 bz eius tota leuitica omni tem-
 pore successio paruit

Mam alpes t̄scendat ⁊
 descende bant in occurſū

eius de sūmis rupib; pastores. ⁊
 ar̄m̄tarij ⁊ agreste homi genus.
 ⁊ clamabant a longe b̄ndictio-
 nē petentes ⁊ reptabāt p̄ finces montū
 regrediētes ad cauilas suas. collo-
 quentes adinuicē ⁊ gaudentes. qd̄
 sc̄m̄ dei uidissent. ⁊ manu sua su-
 p̄ se extensa. optate b̄ndictionis
 gr̄am accepissent. Tandem crispo-
 līm uenēs. usq; lingonas solle-
 nit̄ deducit. circa quos fines. fr̄es
 ei clareuallenses occurūt. ⁊ uolu-
 ti pedib; surgūt ad oscula. ⁊ uicis-
 sim ei colloquentes. clareuallē eū
 deducit alact. Allūt fr̄es ⁊ gre-
 gan̄ in unū. ⁊ mira deuocione di-
 lectū prem̄ suscipiūt. Agit̄ sine
 tumultu cū omni ḡuitate lenia.
 facies quidē purior. hilaritatē
 dissimulāe n̄ potat. s̄ castigat⁹
 actionū ⁊ locutionū modus. me-
 tas p̄as n̄ t̄s̄grediebat. ⁊ co-
 m̄tebat se afflictiones n̄p̄e neqd̄
 agent. in quo dissoluciois nota.
 religiois maturitatē offendit.
 In tanta ab̄is mora. nichil in
 clareualle potuit diabolus tex-
 ere. nichil rubiginis sue meris ^{interim}
 affricuit m̄tib;: n̄ aliq̄ p̄te dom⁹
 dei sup̄ pet̄m̄ fundata mora ē.
 Ita opus suū seruus dei ab̄es
 corpore. p̄sens spū orōnū m̄stā-
 na munieat ⁊ solidarat. ut n̄
 ruina aliq̄. in tāns destructio-
 nib; dehisce uider̄. Nulle i ad

uentu eius lites seruare sūt: n̄
 obia emutā i p̄s̄ iudicis eru-
 perit. Nichil uimores adūsus p̄
 ores de multitate aut duritia.
 nichil p̄ores adūsus uimores
 de dissolutione aliq̄. ul' remil-
 sioe causan sūt. Integer unū
 uisoz stat⁹ s̄ozs lo cietas: mi-
 ra unitas: om̄s uniu⁹ mous
 i domo dei. in pace ⁊ sc̄imonia
 ma iuuenti sūt. ascēdentes sca-
 lā iacob. ⁊ festinātes ad m̄tu-
 rā dei: cur⁹ delectabil' aspect⁹
 i superioribz eminebat. Abbas
 aut̄ uidēs sathanā sic fulḡ
 cadente de celo: eo hūilior ⁊ sub-
 iectior dō erat. quod intellige-
 bat delidens suis d̄m̄ eē p̄
 cū. Nec de hoc in se glābatur
 qd̄ subiebat̄ ei demonia: qm̄ p̄
 cius i d̄no grūdebat. qd̄ noīa s̄ta-
 trū suoz scripta uidebat in celo:
 quoz unanimitas i maclatā
 se custodiuit ab sc̄lo. Aderat ei
 i silis suis uenabiles fr̄es sui.
 de q̄bz sup̄ se am̄ mēnōne: ade-
 rat godefridus p̄or eiusdē loci.
 p̄p̄rius eius ⁊ carne ⁊ sp̄u u
 sapiēs ⁊ stans q̄ ⁊ religiois ⁊
 prudentie m̄ito. p̄e ai ecclia lingo-
 nēsi fr̄is ep̄c. ⁊ sc̄itans formā re-
 tines. ⁊ dignitatis i q̄ ē honore n̄
 minuēs: usq̄ egrediens ⁊ ingre-
 diens laudabil' p̄seuerat. Hic
 iḡ atq̄ alij plures uiri p̄uidi. ⁊

om̄ni utilitate solliciti. viz dei
 cur⁹ d̄ulatio i celis eāt. aliq̄m des-
 cende ⁊ pellebat: ⁊ iudicabat ei q̄
 dom⁹ n̄ctitas exagebat. Insinuāt
 itaq̄ ei locū angustū. ⁊ in d̄modū
 i quo s̄sedant. n̄ cupare tante ml-
 titudini. ⁊ cū cotidie fatuati adue-
 tānū numerus auget. n̄ posse eos
 it̄ s̄structas recipi officinas: ⁊ uix
 oratorū solis suffice monachis.
 Adduc̄ ⁊ se inferius aptā s̄siderae
 planicie. ⁊ oportunitate fluis q̄ in
 s̄m̄ illabit. ibiq̄ locū eē spatiosū.
 ad oīa q̄ ad monastij necessitates
 ueniūt. ad p̄ra ad colonias. ad uigula
 uineas ⁊ si ex una p̄te silue uideat̄
 de eē clausura: facile hoc p̄aentibz
 lapideis q̄z ingens ē ibi copia. pos-
 se sup̄leī. In p̄mis ū dei n̄ ad q̄eunt
 s̄silio. Videtis in qd̄ q̄a mltis ex-
 p̄sis. ⁊ sudoribz dom⁹ ista p̄ata
 ē. sublimis ē ecclia. dom⁹ lapidee
 s̄sumate sūt: aq̄ductus cū maxi-
 mis sup̄tibz p̄ singlas officinas
 t̄ducti. Si hec oīa s̄fregim⁹. p̄te-
 r̄t hoīes sc̄li male de nobis sentire.
 q̄ aut̄ faciles sum⁹ aut̄ mutabiles:
 aut̄ nimie q̄s n̄ habem⁹ diuinae.
 nos faciūt i sanire. Cūq̄ c̄tissimū
 sit nobis. penes nos n̄ eē p̄caui-
 as: ūto euglico uobis dico. q̄a
 edificaturo turr̄i. sicuti opis neccē
 ē sup̄tate alioq̄m exp̄elas: cū cepit
 ⁊ defect̄ dicit̄ ei. Hic hō fatuus
 cepit edificare. ⁊ si potuit s̄sumare

ad

Ad hoc fr̄s respondet. Si h̄u-
 mans his que ad monast̄iu p̄tinet.
 habitatores cessaret mittere ds.
 stare poss̄ sententia: ⁊ cessandū
 ab opibz rationabilis censura. ^{fozet}
 N̄c v̄s cū coctidie gregem sim̄
 ds multiplicet. aut repellendi s̄nt
 q̄s mittit: aut p̄videnda mansio
 in q̄ s̄sistat. Nec dubiū ē qui pa-
 rat mansores: q̄n̄ p̄paret man-
 siones. Ab̄it aut̄ ut p̄ diffidēcia
 sup̄cū. ⁊ fusionis huius in curra-
 mus discrimina. Audiens her
 abbas. fide ⁊ caritate eor̄ delecta-
 tus est. ⁊ aliqui ⁊ silijs tandem
 adqueunt: plurimis t̄n̄ p̄ sup̄
 hoc ad d̄m p̄ob̄ suis fulis?
 n̄ nullis quoq; reuelaciōibz p̄
 ostentis. Gausi s̄nt fr̄s ubi ū
 b̄ū effusum est in publicū. Au-
 diunt hoc sc̄e memore nobilis ^{no}
 simus p̄nc̄ps theobaldus:
 ⁊ multa in sup̄cis dedit. ⁊ am-
 pliora s̄pondit subsidia. Au-
 dierūt ep̄i regionū. ⁊ viri in-
 clin ⁊ negotiatores t̄re: ⁊ hilari-
 anō s̄i exatore ultro ad opus
 dei copiosa ⁊ tulerūt suffragia
 Ab̄undantibz sup̄tibz ⁊ ductis
 festinant opariis. ip̄i fr̄s p̄
 oia in t̄bebant opibz: alij ce-
 debant ligna: alij lapides cō-
 quadrabant: alij muros stru-
 ebant: alij fundabat̄ eccliam:
 alij diffusis l̄mitibz partiebant

fluvium. ⁊ extollebant saltus aq̄z
 ad molas: fullones ⁊ pistores.
 ⁊ coria r̄ij. alioq; artifices. ⁊
 gruas aptabant suis opibz ma-
 chinas. ut scaturiret ⁊ p̄d̄ret
 obiciūq; opus eēt in oī domo sub-
 traneis canalibz deductus riuus
 ultro ebulliens: ⁊ demū ⁊ gruis
 ministris p̄ oīs officinas explens:
 purgata domo ad cardinale alvei
 cū reuert̄ que diffusa fuerant.
 ⁊ fluvij p̄p̄a reddent q̄ntitatē.
 i opinata celestare ⁊ suman s̄nt
 muri: totū monast̄ij ambitū
 spaciōssime ⁊ plētentes. Surrexit
 dom̄. ⁊ q̄ aiām viuente atq; mo-
 tabilem habet: nup̄ nata ecclia in
 breui p̄sent ⁊ creuit.

Laborabat ea tempestate
 subtilissimorum oppressioe.
 tota burdegalenſis ecclia: ⁊ non
 erat in aquitania qui poss̄ resistē
 p̄ncipi cuius aiām indurauerat
 d̄ns. qui anuente gerardo angol̄
 mēſi ep̄o. et inſtillante in cor̄ ei
 diſſenſionis ſentia: fact̄s erat
 ſalutatis deſenſor et auctor. Et
 cumq; ſuſceptōi p̄t̄ leonis nō
 ſubſcribebant. p̄ſecutiōibz ex-
 poſiti: alij dampnis. alij pro-
 ſcrip̄tiōibz multabantur. a-
 li a ſedibz p̄p̄is p̄ulli erulare
 ⁊ p̄ſellebantur. Sibilabat in
 auribz comitis illius. crebris
 p̄ſuaſionibz quali ſerpens an-

27
ticipis uetator ille. qui diu i
partibus illis sedis aplice fue
rat legatus: et nō a magistra
tu tanto deiectus. non poterat
se patri sue solius ecclesie ep̄m?
qui se uiderat totius aq̄tate. pi
apem et magistrū. Crudelebat
enī ad p̄mū domū rediē. tur̄ po
tentatū. et turonica. et burdega
lensis et ansientis p̄uincia sub di
te fuerant: et q̄tū a collibz
hyberoz. usq; ad ligerim p̄plet
tū et claudit oceanus paru
erat eius imperio. Consuetus
igitur p̄dāi p̄uincias. et sub no
lo iusticie. de caulis emgentibz
facē questū. infinitas aggregat
pecunias. que erant sibi in p̄dol
et in apostasie simulacriū. Vidēs
itaq; perisse sibi exactionū auc
toritate. et solam domū que nup
multis stupata clamoribz iā cre
bat erarijs. impacientē ferens qd
manus eius non implent mūci
bz. **Homo serpentine astuce.**
festinato ad petrū leonis misit. ut
ei legationē daret. et ip̄e ei fidei
tate iurata obediret: insup et p̄
cipē t̄re et quoscūq; possit ad eius
imperium inclinaret. **Sausus**
homo p̄dicationis. q̄a locū in quo
dilataret maliciam suā. se in ue
nisse putauit. cito auit et libe
ter. et in astip̄ationē erroris gi
lonem tusculanū cardinalē ep̄m.

qui solus de romanis. cū petro por
tuenti ep̄o ei adheserat: celestē de
legauit. **Sorro** germardus qui
pus se mutilatū colebat. resup̄sit
cornua: et demceps cepit securior.
et audacior apparere. Nam et qd
ante nō fecerat publice p̄cedebat
mittus: ut ip̄a sac̄ officij insignia.
amphorē ei reuenciā i p̄plos ven
dicarent. **Aggreditur** iḡ comitē.
multis pecunijs. i uadit aiām
eius rationibz uenenatis: et hoīe
p̄mptū facile seducit et corūp̄t.
In p̄mis ab urbe pictauesi gul
helmus ep̄s v̄ honestus. homo
catholicus i societate. et defensio
ne uniuersalis ecclesie stabilis. vi
olentē expellit. et gerardo. et car
dinah adiutore suo q̄a petrū
abducabat. dāpnat. **Stant** et
alie familiares cause. p̄ quibz
ei a multo tempore comes i fen
sus. data occasione. libentissimē
eū p̄sequit et abiurat. **Disū** ē
autē gerardo qm̄ comiti. ut ad
p̄firmationē partis sue sū mo
ra pictaui crearent ep̄m? et in
uenerit ambi. nosū nobile qui
dem genē. s̄ degenem fide. que
ut genus suū cū eo in causam
ponent. q̄buldā exclēcias con
sencietibz elegerit. et p̄phanas ei
i ponētes manū: execrabile capd
eius nō tā iuxerit. q̄ etamina
uerit. **Simile** huic mōstrū in

lemocensi ecclia instruxerit. rānu
fū quēdā coratensem albatē. quē
n̄ multo post ulcio diuina serui
ta est: ⁊ cades resupin⁹ de equo
in uia plana. uno tantū lapide
ulcore qui ad hoc ibi erat re
lictus. in fixo capiti ei⁹ qual
lato cerebro expirauit.

Audiens hec ⁊ huius
modi venerabilis v
gaufredus carnotensis ep̄c cui
a p̄ in noceno aquitane lega
no fuerat cōmēdata. uehēm̄ m
doluit: ⁊ ad succrendū pichuam
ecclēsie post p̄itis alijs nego
cijs s̄n dilacione ulla decreuit.

Albēn clareuallensem p̄nt ⁊
obseruac: ut sibi ad tanta mala
elimināda succurrat. Assensit ū
dei: ⁊ se in proprio cōgregacionē
monachorū in locū quē iuxta nā
uētū comitissa eringardis para
uerat. ductur in tinar: ⁊ p̄mit
tit disposita domo illa scdm̄ ge
nus. ⁊ spēs suas. se cū eo i acqui
taniā p̄fectur. Ibat ḡ simul:

⁊ ne multis abagibz utar. siml
nānerū uenerē. **E**rat aut̄ in re
gione illa misera mulier: q̄ aq̄
dā penulāte diabolo uerabat.

Apparuit aut̄ ei lasciuus ille
diabolus in spē militis male
pulch̄ aspectū: ⁊ in amorē suū in
tus suggestioē latent. ex̄ locu
none blandienti. aūm̄ eius falla

+ in butaniā

at̄ in clinauit. Cūq; a uentū
mulieris obtinisset. expansis
brachijs. pedes eius sup̄ unam
manuū suar posuit. altā uero
manu capd̄ eius operuit: sibiq;
eā hui⁹ federis signo dotauit. Illa
quidē uir̄ habebat strenuū mili
tē: s̄ huius erectibilis cōm̄i pro
sus ignar. Abutebat̄ iḡ ea etiā
i eodem lco cubante marito i ui
sibilis impurissimus ille adulē:
⁊ in credibili uerabat libine.

Sex ānis t̄m̄ latuit malū: nec
deterit mulier p̄dita tāci cr̄
minis p̄brū. Septimo ū āno
cōfusa est in se ip̄a ⁊ expauit:
tū p̄r colluione tam cōm̄ue
turpitudinis. tū p̄r timorē dei.
cuius iudicio singlis momentis
timebat m̄t̄p̄i ⁊ dāpnari. ⁊
fugit ad sac̄dotes: ⁊ p̄ia culū
cōfiterur. Sagrat loca sc̄a. ⁊

colluione

sc̄oz implorat suffragia: s̄ nlla
ei cōfessio. nlla orō. nlla elemo
sinar largio. suffingat. Cor
ndie ut prius: ⁊ importunus
a demone infestat. Demiq; in
publicū. scelus t̄m̄ effusū est.

Duo audito ⁊ cognito: ma
ritus eius cōtubermō exerat.
Interea ad locū p̄dctm̄ v̄ dei
cū comitatu suo aduenat:
cuius ut audiuit auentū infe
lix mulier. se ad pedes eius
tremebūda p̄ecit. Aperit ei

lacrimis profusa passione horribi-
 le. **I**udicacione inueterata: quod
 nichil ei profecissent querens se-
 nescit sibi a presbiteris imperata. Addit
 sibi ab oppressore suo aduentum eius
 predictum. et minaciter ei imprecatur ne
 ante eius veniret presentiam. Quia nichil
 potest et ipse recedente abbate. qui
 fuerat amator. crudelissimus ei
 fieret persecutor. Audiens hec uerba
 dei. blandis uerbis consolatur mulie-
 rem. et de celo ei promittit auxili-
 um: precepit ut die altera iam enim nox
 instabat. fides in domino reuertatur.

Reuisa mane. cum uero dei blasphemias
 et minas que eadem nocte ab
 incubo suo audierat retulisset. ne-
 cures inquit pro dei minas eius. et col-
 le hinc baculum nostrum. Egredietur mulier
 quod iussu fuerat. et recubans in
 lecto suo signo crucis munita: iux-
 ta se baculum ponit. Ad eum ille continuo
 se aduersum opus non ad ipsum cubile
 presumit accedere. minaciter tamen accipit.
 quod discedente viro secundo ipse in eius
 supplicia reuertitur.

Instabat dies dominica: et
 uoluit uerba dei per edictum episcopi.
 populum in ecclesiam adiri. Cuius ipsa
 die populus maximus ad ecclesiam con-
 uersus: in festis sollempnia. con-
 mitantibus episcopis. gaufredo carno-
 tensi. et bristio uanetenli: ipse ad
 antonem ascendit: et ut omnes qui in
 ecclesia erant. accensas candelas

in manibus teneat locuturus edi-
 cit. Quod et ipse cum episcopis. et cleri-
 cis faciens. in auditos diabolici
 sus publice aperit. et fornicatore
 spiritum qui in tam horrenda iniqui-
 tate. etiam contra naturam suam
 exarserat: cum omnium fidelium qui ad-
 erant subscriptione anatema-
 tizat. et auctoritate etiam tam ad illam
 quam ad omnes mulieres demceps in-
 terdicit accessum. Extinctis itaque
 sacramentalibus illis luminibus ex-
 tincta est demceps tota uirtus
 diabolica: et mulier per confessionem
 ne dimittatur. nunc postea
 apparuit in inimicus. in regressi-
 biliter aufugit eliminatus.

His itaque partibus similiter ab-
 bas et legatus ingreditur
 in aquitaniam. Interim gerrardus
 assensu comitis burdegalen-
 sis archiepiscopum occupauerat: et similiter bur-
 degalensem et eurolimensem de-
 tinebat ecclesiam. Et effluentibus
 pecuniis. quas in assensatorum ma-
 nus iniecerat: et magis ac ma-
 gis digna ueritate iam de fluebant
 ab eo subsidia principum: et perfidia
 eius timebant fieri defensores.
 Morabatur itaque in locis illis in
 quibus securiore se putabat: non iam
 facile se publicis uentibus presentabat.
 De enim prius gesta breuiter
 repetimus: ubi primum cepit au-
 diri. quod aduersus ecclesiam dei

gerardus ille machinaretur. ab in-
nocencio pp. adhuc in galliis
demorante. missi sunt abbas nre
clareuallensis. et iohannis leuius uena-
bilis episcopus suessinensis. et pictaui-
usque uenerunt: ut tamen ipsum, quod
dictum principem uenerunt. At
ille iam eodem principe persuaso. in-
prudenter in ecclesiam catholicam
aqua se precipitabat. **S**icut iaculati:
et pollicenti prius innocencio sub-
trahere obedientiam. anacletum suum
electum dignum et quicumque ei non
obedirent erroneos. et a cephalos.
Unde factum est: ut animam et ar-
matam in insaniam deici: publice ex-
ea die. persecutionem catholicis in-
tentarent. **P**rius tamen quam ab unita-
tate se ipsos taliter precipitarent: ob-
tulerat abbas sanctis in eorum ecclesia
sacrificium deo. **S**ost cuius discessum
decursum eiusdem ecclesie. altare in
quod diuina missa celebrabat impie
quidam: si non impie defregit. **S**icut
de post breve tempus percussus
a deo cum anima exalaret. domum
in qua morabatur plenam uidit
demonibus et se a demonio iugu-
lari clamantis. culcellum a circumsta-
ntibus postulabat: quem in mer-
gite gutturi suo. ut extracto de-
mone uiueret. **S**ed diabolus
cui datum erat. eum inter hec uerba
extirpavit: et pestilentem animam in-
fernum demisit. **A**rchiepiscopus quoque

// nominare

quod per inuasores pictauiensis eccle-
sie sinodum denunciabat. coram ipsis
quos ad ueterem perfidie mutabat:
a diabolo correptus est. **S**ed et in
alios multos qui saluare illo fer-
uenciores extiterant: manus di-
uina manifestum exercuerat ul-
tione. **S**peret hec et alia huius-
modi. **A**n omnes mundi cepit
gerardus: et tunc opponi sibi
que negam non poterat uentus
publicos euitabat. **S**ignifica-
tum est inter comitia per uiros illus-
tres. quod ad eum securus audebant
accedere quod abbas clareuallis. et
episcopus tarnotensis. alique episcopi et
religiosi uiri. colloquium eius ex-
petierunt: quorum erat studium ut se-
cum de pace ecclesie. et de malo re-
mouendo tractarent. **P**ersuasumque
est illi. ne tantorum uirorum deuitaret
colloquium: quia poterat fieri ut comu-
nicato cum eis desisteret: et facile esset quod
im uidebat difficile. et quod uidebat
impossibile. repente puenit pos-
sibile redderetur. **I**ncipit apud parma-
nensem. hinc inde uenit: et in pri-
mis de diuisione ecclesie. et de saltu-
ra et obstinatione que infra alpes
in sola aquitania quasi nebulis cor-
ruptela sederat. multis modis
et rationabilibus a seruis dei comi-
ti intimatum est. et quod ecclesia una
est: et quod quod extra eam est. quasi extra
archam. iudicio dei nostre est mittere

et dilin. Ad ducta quoque ex
empla datam et abiron. quos
reatu saluans tra viuos ab
sorbuit: non tanto malo vindic
tam dei aliquam defuisse monstrum.
Hus auditis comes egypte sa
uo usus est consilio. et respondit
se in obiam innocenti pro posse
se dare sensum: sed in reatuao
ne episcopi quos de sedibus suis ex
pulerat. nulla rone in dicit. quoniam
in placabiliter eum offenderat:
et uniuersa nullo tempore eorum
pate aliquam susceptur. Qui
est nuncios pectus est sermo: et dum
uicissim verbis se mutuo occu
pat: unde dei efficaciora arma ar
rapiens. ad altare sancti oblatum.
et supplicaturus accedit. Inuen
erat etiam quibus diuinis licebat
in eum multis: comes sustinebat
pro foribus. **S**achis gunt senaioibus
et pace data. et diffusa per populum:
unde dei iam se non agens ut hominem.
corpus domini super patenam ponens
ignea facie et flammis oculis non
supplicans sed minax foras egre
dit: et uerbis terribilibus aggredi
tur ducem. **R**ogauimus te magis et
spreuisti nos. **S**upplicaturus est
in altare quem iam tecum habuimus
uentu. seruos dei ante te aduina
ta multitudo: et contempsisti. **E**t
te ad te precessit filius uirginis.
qui est caput et dominus ecclesie: quem

tu persequeris. **A**d est iudex tuus:
in ante manum illa anima tua deue
niet. **S**iquid et ipsum spernes. **S**u
per ipsum sicut seruos dei step
nes: **F**acimabant uniuersi qui ad
erant: et orationibus intenti. presto
labantur exitum rei: et omnem suspen
sa expectatio. nescio quid diui
ni fieri celitus expectabat. **V**ides
comes abbatem in spiritu uehementi
precedente et sacratissimum corpus
domini tenente in manibus. expauit.
et iterum gunt: membris tremebundis
metu et dissolutis. quasi amens solo
puoluit. **E**leuatis a militibus rur
sum in faciem ruit. non quasi alicui lo
ques. aut intendens in aliquem:
saluus per barbam defluentibus. cum
profundis efflans gemitibus epi
lenticus uidebatur. **T**unc unde dei
propius ad eum accessit. et pede pul
sans accliuem surgentibus. et pro
strare super pedes. et dei iudice
sententiam. **P**resens est magis pro
tante episcopo. quem ab ecclesia sua
expulisti. uade et reconcilia eum.
et in osculo sancto pacis cum eo uigito
feda. et ipse ad sedem suam eum redu
cat: et satisfacies deo reddere pro
tumelia gloriæ: et in uniuerso prin
cipatu tuo diuidos et discordes.
ad caritatis reuocari unitatem. **S**ub
de innocenti pro: et sic ei omnis obe
dit ecclesia: tu quod ^{electo} a deo. tanto
pate pontifici. **A**udies hec comes

auctoritate sp̄s sc̄i. v̄ sc̄oꝝ sac̄
 m̄etoz p̄sencia uictus. si aude
 bat respondē n̄ poterat: s̄ statim
 occurrit. v̄ in pacis osculo rece
 pit ep̄m. eadē qua eū abiura
 uerat manu. cū totus exulta
 none iuicantis. ad p̄am sedem
 reduxit. **S** v̄ demceps abbs cū
 comite iā familiaris. v̄ suau
 us loquēs. pat̄ne eū monuit.
 ne ad tam impios. v̄ tā temera
 rios ausus ult̄ exurgeret. ne dei
 pacienciam in tantis irritaret fla
 gitijs: ne pacē factā in aliquo
 uolaret. **S**ate itaq; omni ad
 tantie ecclie reddita: solus gene
 dus p̄seuerat in malis: s̄ nō ul
 to post adueniente die tre. in do
 mo sua miserabiliter extinctus ē.
Et dicitur scriptura est p̄t̄m ad
 mortē. p̄ eo non dico ut roger
 q̄s: impenitens. v̄ subito mor
 tuus s̄n̄ confessione v̄ iudicio. de
 corpe egrediētē sp̄m diabolo red
 didit. cuius minist̄ usq; infine
 extitit. **C**orpus eius a nepotib;
 suis quos in ecclia illa honorib;
 sublimauerat. in uentū in leo su
 o enormit̄ tumidū in basilica q̄
 dā humanū ē: s̄ postea a graufre
 do carnotensi ep̄o sedis aplice
 legato inde ext̄tū ē. aliasq; p̄
 iectū. **N**epotes quoq; eius ab
 eadē ecclia postea eliminati s̄nt:
 v̄ omnis p̄genes. v̄ plantatio

a radice auulsa. p̄ extā regna
 tanti iudicij circūferēs queri
 monias exulauit. **T**anto iḡ
 malo obruto. v̄ salmate gerrar
 di redacto in cinēs: v̄ dei cū mag
 no gaudio charuallē reuirit.
Assūt fr̄es circūfusi pedib; eius.
 gr̄as agūt deo. q̄ bonis inuis
 feliciores puēt̄ accumulāt: v̄
 ubiq; abbatis sui hūilitatē glori
 ficat v̄ exaltat. **F**actus ū v̄ dei ali
 qd̄ quietis temp̄. alius se negocijs
 occupauit. v̄ secedens in calulā.
 pilatus torquib; circūterā. sol
 meditationib; diuinis uacare
 disponit v̄ repente occurrit ei
 in diuisorio hūil. q̄ ad p̄sepe dñi
 s̄sistenti. amatoria tantit̄ v̄ sp̄ia
 hūi fertula uixit. **M**ir̄ qd̄
 sponsus speciosus forma p̄ filius
 hoim. in que etiā angeli p̄spice
 desiderant. fulcā ad amauerat
 sponsā. v̄ decoloratā a sole. tam
 to extollat p̄onio. ut dicat
 eā totā formosā: si ullā in eā
 maculā eē. **I**p̄am quoq; sp̄
 s̄a dilectioē languē miratur.
 v̄ in quirit diligencē que sit
 illa caritas. cuius oscula dulciora
 s̄nt uino: ad quoz delibano
 ne tanto affectu aia impatient̄
 anhelat. **C**umq; sponsus mul
 tis laudib; sponsam extollat.
 nō tū in oib; plenā ei sui co
 piā p̄beat. ū usq; ad plenitu

rudine sanctatis se sponse desi-
deranti cederat. quelicus ali-
qui non in ueniat: et per longos
annos repta teneat ne fugiat.
Multo tempore in hac medita-
one rex animam suam effudit. et
multipliciter hec expones. quantum
in se proficit. qui cotidie in illis
epulabatur deliciis: quantum in no-
bis. quibus illius benedictionis re-
liquias in scriptura seruauit:
manifestum est legentibus eam.

In terra hinc apostolice uir-
dei uocant. ut assue la-
boranti ecclesie: supplicante cardina-
les. Inmittunt studia: et quo-
modo continua erant in epolac-
dis suis sibi resumptur. Nulla ua-
cacio super est. seruus dei aut orat.
aut meditat. aut legit: et dona-
tur. Videns igit excusaciones
frustrari expendi: et necesse est obedi-
re mandatis: amulas partibus fra-
tres diu profundis suspirans as-
fat. Videns fratres in quibus tribu-
lacionibus laboret ecclesia: Pars
quidem petri et mirabilia et aqua-
tania auctore deo elisa: iam non
parum. et ab orat. In sancti
sunt in hys regionibus saluatis
defensores. Rome magna pars
nobilitum. in nocentium sequitur.
et fauent ei. multi fidelium: qui
tam temerarie multitudinis im-
petum formidantes. non audent

publice confiteri quem in nocentio
firmare sensum. Con-
iuratos habet petrus homines
peditos quos corrumpit pecu-
nia: et munitionibus eorum occu-
patis. non simonis per fidem:
simonis magi representat vel-
tigia. Contra unam gentem.
occidentem edomita superest lucta.
Orantibus et iubilantibus ie-
richo ruit: et cum extenderitis
ad dominum cum moysse manum ama-
lech uictus aufugit. Iosue pug-
nat. et ut ad consummationem uic-
torie dies sufficiat prelatata.
soli ut stet. non tam orat quam ipe-
rat: et meretur fides. tam solis
obediencia. quam de hoste prelo
uictoria. Nobis ergo pugnantibus
uos ferre presidium: et auxilium de
celo supplicibus animis implorare.
Agite que agitis et stete in gra-
du quo statis. Et licet nichil
uobis consilij sitis: iudicium uero
non estimatis uos iustos:
quia solus deus quos iustifi-
cat iudicat: et perfectissimus
quisque iudicium diuini districtum
examine ignorat. Iudicari autem
ab humano die non multum cure-
tis: neque uera ipsa neque aliena
approbantes sub timore dei
sic stare. ut nec uos quepiam
iudicantes. aliquando extollamini:
nec aliorum curatores iudicia ex-

20
conuoca-
tos

adans in nugas: singla vero
 psequentes. vos seruos in va-
 les reputetis. Eundem autem est
 quo nos obedientia vocat
 et huius domus prauitate. et in
 custodia. deo pro quo hunc la-
 bore assuimus: confidentes
 de eius clemencia. idcirco et om-
 damus. **H**er dicens. et benedictis
 fleuibus uniuersis. distellit: et cum
 multa reuercia. ubique suscepti
 demum roma puenit. **I**n cuius
 aduentu dominus prope. quia frater leta-
 ti sunt: et communicans cum eo **si** **scdm**
 huius rex puenit. et statum causarum.
 abbas in opus agreditur. non
 in armibus non in equis spem ponens:
 sed colloquia quorundam suscipi-
 ens. sollicitus que sit eorum facul-
 tas. et sanctorum animi. utrum er-
 rore. an in alicui seducti: tam-
 tum scelus pertrahant et perleant.
In telerit ex secretis. clerum
 qui cum petro erat. de statu suo
 sollicitus. scire quidem potest. sed
 non audere reuerti. ne perpetua
 notatus in fama. uilis in
 ceteris haberetur: et malle sub
 umbra honestatis interire sic
 esse. quam expelli a sedibus suis.
 et publice mediocritati exponi.
Uox qui de petro erant pro sapientia
 her erat responsio. quia iam
 credi eis a nemine possit si de-
 membraret genus suum: et eum

reliqueret: qui cognationis
 sue capud esset et dominus. **V**erum
 nunc nunc mentro fidelitatis excusa-
 bat perfidiam: non aliquid ex sana
 conscientia. pro illi steterat sus-
 fragia. **D**enuciabat itaque ab-
 bas eis colligationes impieta-
 tis et sacrilegas. et prophanas aspi-
 rationes. legibus et canonibus con-
 demnatas. nunc nunc non posse
 muniti: non posse non debere verita-
 tis sacramenta mediocritati suffra-
 gari. **I**nsanire autem eos. qui rem
 illicitam sacramenti patrocinio
 stare existimat: cum oporteat
 extra ordinarias passionis. quo-
 rumque religionis obreptu sanctitas.
 reuocari in irritum: et auctoritate
 diuina dissolui. **A**uditis huius.
 aliusque uiri dei sermonibus deflu-
 ebant a petro: et cotidie pro
 illius dissonantis agminibus. ui-
 cula rubebantur: ipsius quoque
 petri animus tabescebat. quia se
 cotidie minui. in nocentium non
 crescere minime dubitabat. **D**e-
 fecerant pecunie. stabuerat
 curie amplitudo: aruerat mi-
 nisteria domus. rarus missas eius
 frequentabat diuina: deliciae in
 plebeia abaria mutata: cultus
 obsequium uetustate obscurus.
 mater. et aciem stipendiarii ere
 alieno oppressi: et tota domus
 effigies pallida dissolutione

proxiam indicabat.

Interea rex sicilie rogerus. qui solus iam ex principibus obediens imperio innocencio detestabatur. ad eum mittit epistolas. petens ut almericum cancellarium suum. et abbatem clareuallensem ad se mitteret. nichilominus a petro leois idem petens: ut petrum sibi pisanum alio loco delegaret. Nebat autem se dissensionis huius que iam diu induruerat. uelle scire originem: et cognita ueritate. aut corrigere errorem. aut sanare sententiam. Scribebat autem in dolo? sed audierat petrum pisanum eloquentissimum esse. et in legum et in canonicum scientiam nulli secundum: putabatque si eloquentie eius in publico conspectu audientiam preberet. et de clama omnibus rethoricis simplicitate abbas posse obrui? et silentium in uerbis et pondere rationum imponi. Ne diu morer. uenit pars utriusque salernum. et militauerat ultra et puenerat tantum sceleris machinamentum. Dato namque. ad bellum innumerablem exercitu. ad usus ramulfum ducem idem rex campum armatas perduxerat acies. cum subito uiso duce audac

et obuia precedente. Ericus fugit: effususque exercitum parte et cedibus exposuit et in numeris militibus captis. et infectis. inuitus ducem dicitur. opibus et gloria sublimatur. que quidem ei omnia uictoria uerbum uiri dei contigerunt. Cum enim primus eorum qui uocati fuerant. abbas sanctus adueniens regem in castris positum inuenisset per multas dies uincenas acies ne mutentur impediret. denunciatis regi. quasi conflictum miseris. uictus. et confusus abibis. Nouissime uero cum eiusdem regis plurimum creuisset exercitus. ignorans quod non in multitudinem foret euentus belli uirum sanctum querentem ea que pacis erant. uictus audire contempsit. At ille ducem ramulfum et catholicorum aciem uerbis potentibus adhortatus: sic regi fugam sic illis uictoriam pollicitus et triumphum. Cumque ad primam uillulam declinasset. et instaret orationi: repente fugientium. et insequentium clamor audiri. Siquidem per eundem locum fugientem regis exercitum. ramulfus persequabatur. Egredius itaque fuit quidam ex his qui cum abbate erant. unum ex militibus occurrit: et quod accidisset interrogabat. At ille siquidem licet non nouerat.

uidi impiū sup exaltatū. ⁊
 eleuatū sicut cedros libani:
 ⁊ transiui. et ecce non erat.
Nec mora dur ipse seuitus. ^{mox}
 ut monachū uidit. sicut erat
 armatus. equo desiluit. ⁊ er
 pedib; aduolutus. grās ago
 mād deo. ⁊ fidei seruo eius.
 qā nō ē in uris urib;. **R**e
 di collata hec uictoria ē: itinq;
 isihens equo hostes insequē
 batur. **N**ec tū hec plaga in fluc
 ta sibi celtus. correptus ani
 mus regis. n̄ detinuit pcella
 quā ⁊ glomerauerat pue mē
 tis elatio. s; p̄ fugā reuulsus.
 reuulsus qui euaserant simulās
 alactatē. regio ornatu se ac
 tollens. stipata militib; curia
 utinq; p̄te iul; acer liri. ⁊ p̄us
 instructo petro ⁊ multar; p̄mil
 lionū auctoramentis accento.
 de cause sue rationib; eloq; iul;.
Srior petrus electionē dñi sui
 canonicā asserit: ūba sua
 multis canonū assercionib;
 munit. **A**t ū ū dei n̄ in sermo
 ne. s; in uirtute regnū dei. eē in
 telligens: scio mād petre te
 uirū sapientē. literatū eē: ⁊
 uinā sanior pars. ⁊ honestior
 ad te occupassent negocia.
Dmnā te patronū causa fel
 noc optinet: ⁊ sū dubio ratio
 nabilia allegantē nlla post;

impedire faciūdia. **E**t nos qdē
 agrestes ⁊ questionarij sepins
 hgomb; quā pragmatias
 ⁊ aduocacionib; alluen: si cau
 sa fidei nō eēt institutū silen
 cū tenēma. **S**ic aut cogit
 nos caritas eloqui: qā timi
 cā dñi quā in tēpore passiois.
 n̄ ethnicus p̄sūpsit scāde n̄
 iudeus: fauore hoc dñō. petr
 leonis latat. ⁊ dirūpit. **Q**ua
 ē fides unius deus unū baptil
 ma. **N**os neq; duos dñs. nec
 geminā fidē nec duo baptil
 mata nouim; **D**e ab antiq;
 ordinar: una archa tēpore dilu
 uij fuit. **I**n hac octo aīe tenis
 oib; peymtib; euaserūt: ⁊ qd
 qd ext archā iuenti sūt peri
 erūt. **A**rchā hanc typū tēne
 ecclie: nemo q̄ ambigat. **A**r
 cha alia nup fabricata ē: ⁊ cū
 sint due: alteram necēē ē esse
 adulcām. ⁊ in p̄fundū dūngi.
Archa q̄ regit petrus. si ex
 deo ē: necēē ē ut archa q̄ re
 git innocēcius obruat. **P**eri
 bit q̄ ouentalis ecclia: peribit
 occidens totus: peribit sianaa:
 peribit germania: hiberi ⁊
 angli. ⁊ barbara regna. in
 p̄fundū pelagi demgentur.
Religio cameldrens. ⁊ car
 nuliensis. ⁊ chuniacensis. ⁊
 alstiensis. ⁊ p̄monst̄ensis.

aliaq; innumerabilia seruoꝝ
dei. ⁊ ancillarꝝ collegia. necesse
ē ut sub uno turbine corruat
in abissum. Epōs. ⁊ abbates.
⁊ reliq; ecclie p̄ncipes. collo
p̄cipiti mola almaria. alliga
ta. pelagus vorax excipiet.
Solus ex p̄ncipibꝝ mūdi ar
cham petri int̄iuit iste roge
ri. ⁊ ceteris oibꝝ enecatis. sol
ipe saluabit. Absit ut tota
mūdi religio peat. ⁊ ambi
cio per cuiꝝ uita palā ē q̄ ex
citat. regnū celoz optineat.
Ad hec ūba nō ultꝝ se potant
q̄ p̄sentes aderant d̄nuere.
s; abhominati sūt ⁊ uitam
petri ⁊ causā. abbas autē te
nens manū petri. eleuauit eū
⁊ simul ipe surrexit. tuciorē
inquirens si in cretas intrabi
mus archam. Et sicut iā q̄
dē mēte d̄ceperat. salutaribꝝ
illū aggrediens monitis co
opante grā dei. p̄tinus p̄sua
sit. ut ad urbē rediens. in no
tencio p̄pe reconciliaret. So
luta cōtione rex nō dū uoluit
obedire. q̄a sc̄i petri patrimo
nū. qd̄ in cassinēsi. ⁊ b̄nuēta
na puincia. amplissimū ē au
pidꝝ occupauerat. putabatq;
hūc nū suspēsiōibꝝ aliq̄ p̄uile
gia p̄ q̄ in iulꝝ p̄p̄u deinceps si
in stabili r̄etur hereditas.

extorquere

Sic herodes uidens saluato
rem d̄tēplis. ⁊ quē delirauit
absentē d̄tempit p̄sente. S; op̄
mic deus claritatē quā ac
cepit a patre dedit hoimibꝝ. ⁊
d̄tempnentes se facit in glori
os. ⁊ erigit in sublimē humili
atos. Igitꝝ cū rationē cuiusdā
uri nobilis. ⁊ in urbe salerni
tama notissimi. succubentibꝝ
medicis. quoz ibi papue ars
uiget. ⁊ studiū. eide uita de
medicoz auxilio desperanti.
nocte qdā p̄ sompnū appares:
in timauit aduenisse salernū
uirū sc̄m. ⁊ in curacionibꝝ effi
cace. hūc inquire n̄bz. ⁊ de la
uac manū eiꝝ bibē. Queli
uit inuenit. aq̄ petijt. bibit
d̄ualuit. Hoc ūbū p̄ totā ur
bē diuulgatū: ad aures regis.
⁊ p̄ter eiꝝ puenit. Cum omni
iqꝝ p̄ploꝝ fauore. solo rege p̄ma
nente in malicia. abbas ro
mā reuētit. p̄ d̄cā ū petrū p̄sa
nū. ⁊ quosdā alios recona
liat ecclie: ⁊ in oꝝcēcio p̄p̄ d̄te
derat.

Ad uenāt tempꝝ in q̄
d̄pleta amorrei ma
licia. anglꝝ p̄uidens.
iā gladiū uibrabat. ⁊ p̄
tūsiens domos quaz sup
liminaria sanguis agni
inbuerat: ad domū petri

leonis ueniens. salutare in ea
 n̄ reperit signū. **S**aussit ig̃
 miserū. n̄ tñ ilico defungitur.
 s̄ dat̄ p̄ t̄diuū penitencie locus.
 ille patientia dei abuit. v̄ in p̄cō
 suo morit̄ desperat. **M**iserabili
 pompa corpus eius effert̄. cada
 uer eius in latebris sepelit̄. v̄
 usq; hodie fouea illa a chato
 lincis ignorat̄. **A**ctū pars ip̄i
 us. papā sibi alterā p̄ illo sta
 nuerūt. nō tā exptuacia sal
 matis. q̄ ut optinuit. p̄ aliq̄
 temporis morā. pape innocēno
 reconciliarent̄. **Q**uod sine
 mora p̄ manus serui sui p̄p̄
 essent. **N**ā v̄ ip̄e ridicul̄ por
 fer̄ perri leonis heres. ad eūde
 uix dei nocte se stulit. v̄ ille eū
 nudatū q̄de usurpatis insigni
 b; ad dñi innocēti pedes ad dux
 it. **Q**uo fr̄o ciuitas gratulabū
 da letat̄. innocēno ecclia r̄d
 dit̄. romana p̄pls ut pastore
 v̄ dñm innocētiū uenerat̄.
Abbas clareualhs in mira
 reuerēcia habet̄. ab oib; auc
 tori panis v̄ p̄ patrie p̄dicat̄.
Procedente uiri nobiles p̄se
 cuntur. acclamat p̄pls. mar
 ne serunt. v̄ om̄s ei p̄mito aīo
 obsecant̄. **S** q̄ dñi ille glam
 tolerauit. **Q**uā diu pace frui
 tus ē. p̄ tā diuīnū labore. **A**et
 diem p̄ aīo rege acquieuit.

Sedans oib; v̄ compōtis. iux
 q̄noq; dies tenei potuit. qui sep
 te annis v̄ ult̄ p̄resartenda.
 eadē scissione sudauit. **C**reun
 ti aū uniusus occurit p̄pls. lac
 mātur post eū. v̄ se ab eo postu
 lant b̄ndicti. v̄ orōnib; er̄ aī oī
 se deuotione d̄medat̄. **A**ccep
 ta ig̃ ab innocēno licentia d̄
 firmata pace ū dei regredit̄.
 v̄ maximū domi reportans
 gaudiū a fr̄ib; aī gr̄az actioē
 deuote suscipit. **I**nterea ro
 me innocētiū p̄restatiue dis
 ponit. undiq; uisitatores oc
 currit. alij aī negocijs. alij
 gr̄a d̄gaudendi adueniūt. p̄
 cessiones p̄ ecclias sollempni
 ē celebrat̄. depositis armis ad
 audiendū ūbū dei plebes acc̄
 ruit. **P**ost uulstarias egesta
 tes. ciuitas in breui opulen
 ta refloret. **Q**ue discordie tē
 pore disticta fuerat. pace solida
 ta reducit. v̄ reuocat. arant̄
 solitudines v̄ deserta pingues
 cunt. **R**equiescūt singli sub
 uite v̄ ficulnea sua. nocturne
 silent excubie. v̄ ap̄t̄ iam
 is om̄is timor excludit̄. **D**ato
 tēpore innocētiū ecclie rui
 nas restaurat. recolligit ex
 ules. ecclis antiq; seruitia reddit
 de populatas colonias expul
 sis restituit. v̄ in sup̄ dona

apud
Agrua largit' p' singulos. Mo-
nastiū q' aq's saluas. i' s'cā
anastasiū miris honore sta-
tuit. qd' quidē ibi p'us fuerat:
h' hoc tempore sol' ecclia de-
erat habitato. Constructis
itaq' cenobialib; mansioib;
& reformata ecclia. assigna-
tis enā ad alimonias domo-
ags & vineis: adaranualle
abbate & uentū fr̄m sibi
mitti dñs ip' uoluit & opti-
nuit. Nutritur ig' bernardus
piscane olim ecclie iuce dñs.
& religiosi cū eo fr̄s. qui scdm
b'cā b'ndicti reglam in eodem
loco dño deseruirent. Cito
p'fecit illa plantatio: & asso-
ciatis sibi uiris indigenis
seruoz dei multiplicatus ē
numerus: & pingua Agrua
nutrimētis. in colume & multi-
plex in breui p'duxere penuli-
um.

22
Abbas scs ad studia
sua reuulsus: dilc'm
amplectit' epitalamiū. Cōu-
lis enā regionib; odore religi-
ois illi' ubiq; diffusio: fr̄s
ad fundenda monastia in-
uitant'. fundata quoq; &
statuta se dicioi ei' subiciunt:
& aq'ores me ut. reglas dis-
cipline. & diuisaz regio-
nū ciuitates ex hoc collegio

meruere ep̄os. In p'imo roma
sumo ornatur pontifice. Sre-
neste steph'm habuit: totius
modestie uirū. Ostia: uirū
mag'nū hugonē. In ip'a quoq;
romana curia henricus & ber-
nardus. alē p'elbit alē diaco-
nus: ordinati sūt cardinales.
S'rope urbem romā nepa sub
holerto refloruit. In tulna pi-
sis: nālis soli grā & magnū
ecclie lumē. baldūm effulsit.
C'it' alpes lausēne: dact' ē ame-
deus. Sedimo garin': lingo-
nes godefridus: autilliodoro
alan' flānetis. b'nardus: tel-
uac. henricus. Tornaco ger-
ardus. eboraco. henricus. In
hyb'nia duo ep̄i: re & noie xp̄i
am. In alimānia ciuitate curia
algot': sapia. etate. & grā reue-
redus. Hec luminaria de cla-
ualle assūpta. fulgore purā p'
dictas urbes sua illustruere plē-
na: & pastoralis officij. elucida-
tes gl'am exēplū cetis ep̄is fca
sūt. doct'ne & uite: & in altitu-
dine sua semp' huiles & stiterūt.
24
Questimto siquidē in
uocentio ip' & suetel-
sonib; celestino & lucio c'p' uelo-
at' d'ūmans. bernardus que-
pus apud s'cā anastasiū alba-
tem d'iem' ordinatū ip' urb'
efficit. Hic sedicione orta in

p[ro]p[ri]o. pulu[er]em pedu[m] in litigan-
 tes extulit: et relictis eis. in
 franciã uenit. Cumq[ue] roma-
 se comedent ac morerent. et
 ad inuicem sumerent expectauerunt
 in pace: don[de] sangani fluctibus et
 dampnis afflicti: ei[us] p[re]sentiã
 cuperent et optarent. Qui in
 terram celebrato remis[is] d[omi]no.
 clauu[m] alle humiliter uisitauit:
 et glam pontificatus roma[n]i.
 pauper[um] representat aspectibus.
 Mirant[ur] os in tanta altitudine
 humilitate[m] immobile[m]: et in
 excellenti culmine posita. sicut p[er]
 manent uirtute[m]: ut altitudi[n]e loca-
 ta humilitas possit exteri[us]
 fulgeat: et uirtute[m] neq[ue]q[ue] in-
 t[er]ius inanescat. Adhebat car-
 ni ei[us] lancea tunica: et diebus ac
 noctibus cuculla uestitus sic i-
 bat. sic cubabat. In tunc mo-
 nachii habitum retinens. extra
 se pontificem. et moribus et uestibus
 exhibebat: rem difficile[m] agens.
 diuersas in uno ho[m]ine p[ro]p[ri]a-
 te[m] exhibens p[er]sonar[um]. Segme[n]-
 tata ei circumferebantur pul-
 uinaria: locus ei[us] pallis op-
 tus. cotina ambiebatur pur-
 purea: sicut si resolueres opime[n]-
 ta. inuenires sup[er]iectis lanceis
 et plasa st[er]mina. et paleas
 globatas. Homo in facie.
 deus uidet in corde: ipse uero bona

corã deo et ho[m]inibus p[ro]uidebat.
 Alloq[ue]t[ur] fr[ater] n[ost]r[us] in lacrimis. mit-
 tens sermonibus a uilla a cor-
 de suspiria: hortat[ur] et solat[ur]
 et se in eos. fr[ater]m et sociu[m]. n[on]
 d[omi]n[u]m ex[er]tib[us]. ul[ter] magistru[m]. Cumq[ue]
 ibi morari diucius n[on] patet[ur]
 eu[m] magna p[er]sequente comi-
 tanciu[m] multitudi[n]e. salutatis
 fr[atr]ib[us]. ut in italia[m] dirigens ab-
 cessit: et ad urbem puenit.
 Scripsit ad eu[m] papa[m]
 in hoc libru[m] multe sub-
 tilitatis in qua acutissima indaga-
 tione t[ame]n ea que circa eu[m]. q[ua]m
 fra[ter] suu[m] p[er]sequens: etia[m] ad ea
 que supra ip[s]u[m] sunt ascendens.
 tanta de natura diuina dis-
 seruit. ut uideat[ur] in t[er]cio celo
 assump[er]it. audisse q[ua]da[m] u[er]ba.
 q[ua]n[do] u[er]ba ho[m]i[n]u[m] loq[ue]nt[ur]: et regem in throno
 suo uidisse. In hijs que infra
 et circa eu[m] sunt. mor[is] societas.
 nature equitas. officio[rum] disti[n]-
 ctio. consideratio me[ri]to[rum]. diu-
 ditatio p[ro]p[ri]etatu[m]. subtilissi[m]e
 distinguit: et singulis in suo
 g[ra]de sui dignitas itinat. In
 hijs que sup[er] ho[m]inem sunt spe-
 ctat[ur] celestia. u[er]o eo in q[ui] angli
 q[ui] semp[er] adheret deo considerat[ur].
 sicut eo modo quo pot[est] ho[m]o puri a-
 nimu[m]. et metis sincere diuina
 attingit: et p[ro]formae ierarchie
 celesti. sacerdotiu[m] t[er]restrale. Cum

111
 112
 113

enī i celesti milicia steter alio?
alijs pncipai. v. ministiales
spc ad nutū supior potestati
ad diuisa officia delegati: qdā
inanius assistente ab ipō acci-
piunt. q. alij u' agenda ul' in-
telligenda icinuāt. Cūq; ex-
igat hō ipositure sue reueren-
tia exhibei. ad honorē sūme po-
testatis cūta referri necesse ē:
qā cū sit subdit' hōi hō. ul' spū
spc. subdi maxie oportet deo.
de cui' munē ista dat' placat.
v. quo docente fit. ut pate-
at hōi tā dignitas sui. q' p-
fide v. spē ad diuine dēpla-
tionis p m. dato. in dulta ac-
cessio. **D**ictabat uir dei. v.
nūq; scribebat in tabulis.
n̄ paciebat perire in spira-
ta sibi diuinitus. sedabat
lites eccliar. v. appellaciones
importunas. q's in se de-
uia discordes dicitabant. blan-
do spiramē dponēs. v. ipō
in crepante redibat tūquilli-
tas. v. de tumescētib' pcellis.
q' sediciosi an ipm venerant.
v. bile diffuso scaturientes de-
clanacionibus: reuēbant
pacifi.

Adhesit ei p oibz comen-
tebaldus. v. dilacionē
būficijs psecuta. se v. sua in sub-
sidia. dareuallis exposuit.

m
v. mambz abbatis posuit aiām
suā. deposita altitudine pncipa-
li. se in ter seruos dei dseruū
exhibens. nō dnm. ita ut obe-
diret ad omnia q'cuq; dom'
illi' in fimi i perassent. **E**ue-
bat ig' fundos. dstruebat do-
mos: abbatys nouis p'lebat
impensas: v. ubicūq; serui dei
extendissent ppagines. dele-
gebat penūas. nō unam do-
mū sic salomon iherosolimis
statuens s; ubicūq; hui' scema-
tis d'cedissent plone. satage-
bat eis minist're necessaria:
q' xpo in tris plenti. ppā fa-
teret mātionē. **S**ed hoc in
arbitrio uiri dei posuit: ut qb'
cūq; egentibz eo mādate. ad
opus dei sup' p'beret. **V**idens
ig' abbas promptū pncipis ai-
mū. pietatē pietate attendit.
v. maxie qdē domesticis fidei.
uoluit eē eū obnoxū. v. inor-
talia templa fundare d'uluit:
v. elemofinas ea sagaatate
disponē. ut semp fructifican-
tes. rediuius. v. renascētibz
accessionibz. nouas sep elemo-
sinas p'turirent. **D**emē ege-
nis. quos hac illac q' q' uepres
pungentes simili paup'tant
exagitat. omimodis docuit mi-
sereri. alijs indumēta. alijs
alimēta largiri: mouit v.

et q' an iustit' aliq'p
amato' ul' auster'

sugessit. ut p se ipm xeno do
cipia visitaret. nec horret
alios languenciu. qm in hoc
dupharer demene bonu
si videret. v foueret. si co
solaret v reficeret. huiliae
paupu opilliores. de fende pu
pillu v vidua. miseri v mo
dae. sermones in iudicio dis
pone. punde quieti ecclie. raa
one gladiu intellige. qm elemie
tariu instaret. summa pna
palis officij ei intimas. v
het apncipe exquiri ex debi
to. ut laudi bonoz. v vindic
te maloz intendat. **H**ec v
alija humilimodi salubria
monita ho raaonabilis re
uerent accipiens. luxum cu
rie. v fastu altitudis in hu
litate. v honestate vuit.
n erat qui implencia ei au
der in decens ul' age ul' loq.
si hoc v ei placere studeat.
siue ficto siue puro aio. eai
quibz delcari dnm suu vide
bant ipi quoqz sepius fidi
tabant. Introducebat igz
ad eu. qui familiaris ei al
sistebat. paupes patientes
calupniam. miciabat lan
guentes plateis iacentes.
v quiscunqz in amantudie v
miseria sicutos. v ipse ob
lata sibi occasione demene

85
letabat. v alionu gra amplet
tebat. quos de huiusmodi rebz
videbat sollicitos. **D**emqz
duos religiosos viros. dep
monstrensi ordie euocatos.
elemosine siue pposuit. ad quoz
cura spectaret. circuire castel
la v vicos. mqbz ipse manet.
v de ppa mensa languentes.
v leprosos omis q ibi manebat.
qua diu in illis locis eet ha
budant refia nullit. sed v
alijs pauperibz largas v
gruas plonus elemosinas.
siue in cibis. siue in vestibz
eoz ministio donai institu
it. **E**t illos quide tantu in
domo sua voluit ee dnos.
ut potestatiue pncernis v
pistoribz. v comis. v religis
ministerialibz que uellet
iuberet. q placere tollent.
nec eet. qui aliqd phibere
audet. ul' referre ad comi
te. si i aliquo pdigi vident.
Hij duo quos predixi n
mientes dnm. v comiti place
volentes v do. n magnifice
na pncipis miruebant. q
caritatis plenitudine se suis
iplei pncipat. n deo in gra ee
volebant. si muenrent de
sides v auari. ubi eos p mpy
tos v expeditos dispensato
res ee tam voluntas dei. q

pncipis sufficiens bonitas
miserisset. Erat p̄terea horoz
officio deputatu. ut mona-
chis & religiosis viris. q̄s
ad curia diuisa mittebant
negocia. hospicia p̄vident:
& de penu & horreo comitis.
necessaria ministraret. Cir-
cūferebat etiā rigete bru-
ma. aptatis sarcinis. pau-
per indumenta. & pelles & vir-
ros & calcimēta. in q̄b; n̄ ab-
surgia deerat. q̄ puicos in-
digis erogabant. Nullū i-
comutatu illo demēcie deerat
opus: ad portū illū naustra ^{iuri}
q̄ om̄s tutū habebant refu-
giū. Temporib; famis. nō
sic pharao frumenta venūde-
dit p̄plo. n̄ miseritute sibi
erogatis annonis subiegt
egyptū. & abbe scō q̄ alco po-
seph diuino vltus & schario.
q̄tis egenis aperuit horrea.
nec exhaust p̄plū pecunia.
nec aliu circumuenit afflictos.
nec re paup̄ica ad se trāslata.
pueros in tra cumulat the-
sauris: s; in celo portus thesau-
ri & ans. in fatigabilis distri-
butoi. cū magna alactate. &
pecunias distri buit & ano-
nas. Nec defuit vtro inhan-
ti celestib; magni pondis &
horrendi tēptacio. & aggressi

ē eū tā rex q̄ p̄ncipes. & cōmota
ē & tremuit tra: & q̄i n̄rat
cēt eide? rapinis. incendijs.
fere oīa. ad eū p̄uenia. de po-
pularoub; exposita erant:
& operunt facie tre regis exer-
citus: & passim oīa uastabā-
tur. Nec erat ei tutū resistē.
ul' obuiare p̄secutorib;: q̄a &
sui deseruerant eū manifeste
i festantes. & q̄ remāserant.
in sidys. n̄ ad subsidia erat:
& erant vndiq; angustie ḡues.
q̄a nec domi sibi caue. nec ex-
t̄ potat & gr̄ua sibi p̄uidē.
cū omnino q̄ sui eēt nesceret.
& tam de p̄fidia refugay. q̄
de duphitate suoz diffideret.
¶ In has angustias & ius ad
Dnm. de celo quesuit auxiliū:
& accito viro dei. cui v̄alio
mexie utebat. nō desperans
de miā dei. hoc ex er̄ responso
accepit. ut intelliget. q̄a fla-
gellat d̄ns om̄ne filiū quē re-
cipit: & huiusmodi correpcio-
nes. ul' purgant ul' p̄bant
aiām: & gloriosiore fuisse iob
cū sedet in sterquilinio. q̄ su-
ill; cū circūstante exeratu. se-
dit; illesus in solio. Ostendit
ei v̄ sc̄s salomonē peccasse in
ocao. & ab usū bono pacis de-
fluxisse in uicia: cū davit p̄-
eius absolon filio p̄sequente

Similitudo

Quo tr
prafu

et
 uniuerso israhel aduersus eu
 animato pmanissim in gra.
 Intimauit etiam quom satha
 nas colaphizauit apm in
 quatuor bulacione imobilis p
 seuerans. illud meruit au
 dire. qa vtr infirmitate p
 fiat: vqa implenti uita. seg
 niores nos faciut psha. v cr
 cuspiciores adusa. Hec au
 diens venabilis comes.
 magnifice nat. Duo imē
 si ponderis. v miri opis va
 sa aurea iquibz pnciosissime
 gēme habebantur in cluse.
 que insolēpmitate corone
 sue. per angloy henricus a
 uūds eius ad ostēdacionē
 diuiciaz suaz. v glē sue i mē
 sa corā se habere sūenerat.
 sub omni celeitate pferri i ubz
 i mediu. v a corde suo delect
 tacionē huiusmodi auellenis.
 gēmas aretinaclis suis ab
 sthi iussit. v auz sfringi pce
 pit vt vendēt. v de pao cor
 dilla dno sup. auz vtopa
 non. tabnacla sūdaretur.
 Nec desiste bar am alech. ab
 infestacione isrl. s; moyses e
 leuatis i cel māibz pntus ē
 victoria. v rethentibz se hosti
 bz abbas scs sequest solliat
 clamantibz ad dnm. v domi
 plorantibz frībz. irrupit in

anes. v itēpore macūdie frs
 ē reconaliaco: v allegacionibz
 diuinis. ~~in~~ in tercurrētibz
 detinuit pcelle. v reūsa ē
 inter regē v pncipē inquil
 litas magna v desiderata
 serenitas. **Explicit liber secundus**
Incipit liber tertius i uita sci
Bernardi clareuallis alba
tis atq; doctoris
Huic numeris qdem
 signis atq; mira
 tis. ut orbis operit
 uniuersus. fidelem
 famul' dei Bernardū dare
 uallensem glorificauit abba
 te: sicut glouosus semp mscis
 suis. v in sua mirabil' ē maiesta
 te. Ceterū sic malachā scā itē
 ipē commendat: p mū martimūq;
 miraculū qd exiuit ipē fuit.
 Seren' uulau. modestus habi
 tu. circūspectus i ubis. in ope
 amozatus. in sac' meditatione
 assiduius. in orōe deuor'. v
 sicut alios ipē mone. crebra
 siqdē expiēcia p suasus. de
 oi re magis fidens oracioni.
 q' industrie ppe ul' labore.
 Magnanim' in fide. longani
 mis in spe pfrs in caritate: sum'
 in huilitate. p pui' pietate.
 In talis puidus: in nego
 cys efficax: nūq' m' mnr' q' in
 oao oculos. **Incipit** inter

Mellifluis

bat

Quos tres libros sequentes composuit Dns Gaufridus, monachus Clareuallis.
 prefixo aliquo prologo, qui hic est omissus, sed habetur in impressis.

obprobria: it̄ oblecta venundō.
suavis moribz. meins sc̄s.
miraculis gloriosus: plen⁹ de
niq̄ v̄nitate. ⁊ sapia. ⁊ gr̄a.
ap̄d d̄m ⁊ hoies. Cui⁹ sc̄e ani
me adiutoriu simile sibi fe
cerat d̄s: ⁊ sp̄ali p̄uentu b̄n
dictione. corpus aptauerat.
Apparebat in carne eius
gr̄a quedā. sp̄italis t̄m p̄uau⁹
q̄ carnalis: in uultu claritas
p̄fulgebat. n̄ t̄rena utiq̄. s̄
celestis. in oculis angelica q̄dā
puritas. ⁊ colubina simpli
tatis. radiabat. Tanta e mit
it̄ious hois ei⁹ pulchritudo.
vt euidentibz q̄busdā indici
is foras erūperet: ⁊ de cūmū
lo interne puritatis ⁊ gr̄e.
copiose p̄fulsus homo quoq̄
ext̄ior videret. Corpus om̄e te
nuissimū ⁊ sine carmibz erat: ⁊
ip̄a quoq̄ subtilissima cutis.
in genis modice rubens: illo
nimis q̄c̄qd̄ calous in erat n̄a^{tura}
lis. assidua meditatio. ⁊ stu
diū sp̄uacionis attraxerat.
Cesaries ex flauo colorabat⁹
⁊ candido: barba sub ruffa.
circa finē vite ei⁹ respla canis.
Statura mediocritatis honeste:
longitudinu t̄m uicior: appa
rebat. Alius aut̄ thesaurus.
iste in vase fictili erat ⁊ sto pe
nitus. ⁊ undiq̄ ⁊ quassato.

Labrabat siq̄dē caro ei⁹ mul
tiplicibz infirmitatū in d̄mo
dis. ut in eis v̄tus animi p̄fi
ceretur. Quax p̄iculosior q̄
dē in meatu artissimū guttur is.
nil penitus sicutū. vix solidū ali
qd̄ ad mittēns molestior erat
stomachi d̄ct̄s. uiscerz corrup
no. Hec ⁊ t̄mūe: p̄t̄ alias septu⁹
iudentes. Sūmū ei studiu.
fugē admirationē: ⁊ tanq̄
vini se se agē ceteroz. Ac p̄leque
batur gl̄a fugientē: sic eregiōe
captantes se se alios fugē cō
suevit. Proūbiū illd̄ in ore ei
frequent. semp in corde. qui hoc
facit quod nemo mirant̄ om̄s.
Quo animz in tantu. vitā reglam
q̄ d̄mūne amplius emulabat⁹:
nil in suis actibz p̄ferens obser
uancie singlaris. Ob hoc de
niq̄ ⁊ ciliū qd̄ pluribz ānis
occulte gestauerat. pone ma
luit. q̄ ut ferre sc̄ret⁹: mir⁹ ill
late velle ⁊ testas. q̄ cū certis ei⁹
dē p̄fessionis sibi d̄mūna nō
sectat⁹. In ip̄is t̄m d̄mūmbz.
erat illi singlaris puritas: ⁊
deuotio n̄ d̄mūnis. Nichil ne
gligens: ⁊ minima q̄q̄ cū stu
dio ⁊ intencione t̄ctabat: ex
p̄a siq̄dē exp̄iencia diffinire so
litus sapiente: cū queq̄ res sa
piūt. pot̄ sunt. Ap̄mis fere an
nis. sic euasit illecebz gule.

ut ipam quoque capere discerent
 ne ex magna parte perdidit: quo
 nens pia sibi in ministerio frau
 de deceptus. liquores. palus
 alios superstit. Nam et oleum sibi
 perrore aliquo pinatum bibit
 et penitus ignoravit: non plus id
 cognitum quam superuenies quodam
 labia eius miraretur munda.
 Cibum eius buccelle panis. in
 aqua calida permixtum emollire. cui
 erigens sorbiendis erat. Modicum
 ille quidem. sed modicum enim parte cru
 da reice stomachi: ne qua illi
 foret malum voluptas que su
 me periculum. superstitium tenet dolor
 reicere miseria. Sic nunquam
 fidei seruo iuxta desiderium cor
 dis sui. dispensatio divina pro
 uiderat: ut ne fructus ei de eorum
 abstinentie singularis. et odiosa
 admiratione deduceret sub
 umbra necessitatis. De uno quidem
 aliquo nobis dicebat. de eorum mo
 nachum qui summe opteret. Sic
 gustare illud: ne exinanisse
 calice notaret. Quod sic ipse ser
 uabat: quoniam sibi unum
 panebat apponi. ut non in pro
 unum potum sed pro totum. quicquid
 pondus suum vasculum in quo ei
 pinabat. vix aliquo videret
 minus plenum a mensula repa
 rari. Minus quidem stare poterat:
 sed erat sedens pene iugiter. et

rarissime mouebat. quoniam
 subtere negotiis se poterat.
 aut orans aut legens aut
 scribens. aut insidens doctore.
 et firmi edificatione. aut in sacra
 meditatione persistens. In quo
 nunquam studio spale obtinuerat
 gratiam singularem. ut non te
 dum in illo non difficultate aliquo
 sustineret. libere seculo habitans.
 et de ambulans in latitudine cordis
 sui: et ibidem exiens ipse ut
 monere alios ipse solebat tena
 dum quidem stratum. Omnis ei ad
 meditandum hora breuis: locum
 omnis agrius erat. frequenter
 tamen licet sic affectus diuitio urgen
 te metu. imo regente spiritu. stu
 dium hoc huiusmodi uberioribus post
 ponebat: doctus quere. non quod
 sibi erat utile. sed quod multis.
 Alioquin in aliquo retu hominum.
 vel tumultu. nisi eius intentione
 causa deposset. tota facilita
 te animi colligens. in ceteris quodam.
 quod ubique ipse sibi transferrebat.
 solitudine fruebat. nil prius
 attendens quod sonaret vel appa
 reret exterius. Cum iam de fa
 milia annos aliquos in clare ual
 le pegulsi: subiit animus eius ut
 sanctum hugonem genouillanum
 episcopum. et carthusienses fratres
 deuotionis gratia uisitaret. Que
 predictus episcopus tam gratanter. et tam

reuenit suscepit. diuinam
telligens mentem hospitis vi-
sitatione plena: ut plerumque
solotem adoraret. Videns
autem seruus christi. episcopi etate gra-
deum. celebris opinione. salute
spirituum coram se patiente vehe-
menter expanit: et ipse quoque pa-
rit corruens ante eum: ita demum
susceptus est in osculo pacis. Humi-
litate sua tanta viri veneracione
suscepit: nisi sine graui gemitu cau-
sabatur. In cuius pectore singula-
rem optinuit ex eo tempore
locum. ut fierent deinceps duo
filij splendoris illi. cor unum. et anima
vna: et se in uicem fruentur in christo.
Sic enim regina saba. de salomone
testatur. vixit in alio longe a-
plius quam fama vulgata inue-
nisse gratulabatur. Carthulie quoque
a viro reuerentissimo gu-
done pore. et a ceteris fratribus eodem
affinitate. et eadem veneracione. sus-
ceptus est seruus christi. exultanti-
bus illis in gaudio: quia qualem
eum per epistolam nouerat prius. tale
inuenit et presentem. Ceterum cum in
reliquis omnibus edificaretur. unum
fuit quod per diuinitatem pore carthulie
aliquatenus mouit stramina vide-
licet animalis cui idem obueniens
inhibebat: minus neglecta. minus
preferens paupertate. Fletu silencio
pressit. emulato ut utis quod

mente concepit: et locum unum et fratri-
bus aliquatenus super hoc moueri se se
desiderat et mirari. Cumque ille ad
premi scilicet quod audierat retulisset.
non minus ipse miraretur quibus illa esset
actura querebat: quod ita scilicet a cla-
uante carthulie usque venisset et
nunc eam vidisset. minus considerasset:
et usque in hora illa quibus esset omni-
no nesciret. Neque enim suum erat
animal illud: sed a quodam monacho
cluniacensi animalculo suo et in sua vi-
cinitate de moranti. fuerat modica-
tum: et erat sic sibi struere solebat.
Quod ubi deus per sepe audiens.
in eo potissimum mirabatur quod sic ille
dei famulus foris oculos circumdaret
inter animi occupasset: ut quod ipse pri-
mo ostendat visu. hoc ille tan-
ti inuis spacio non vidisset. non desi-
derasset omnino. Iuxta lacum et
lausanenium. totius diei itinere
pergens. peruenit eum non vidit: aut
se videt non vidit. Cum enim velox
fretus de eodem lacu iter se socij lo-
querentur: interrogabat eos ubi la-
cus ille esset: et mirati sunt inui-
si. Desiderauerat tamen abinco
omnimodis subijcere se negocijs.
et minus egredi. sed in monasterio
relicto. Quod et postmodum ex
de fratri corporis occasione inue-
nisse se ex animo. aliquatenus statu-
it. et aliquandiu tenuit. donec illi
exire coegit ne restitit ecclesie

reputans

dei. & summi pontificis. atq; omni
 abbatum ordinis sui iussio: quibus p
 oia tamq; partibus deferrebat ipse
 omni p[ro]p[ri]o. Ex quo & mandato.
 p[ro]t[est]a[n]tia. & tunica. lanceo pa
 no imodu[m] clamidis decurtate.
 & pileo simili utebat[ur]: nec tam
 tos languores corporis & labo
 res. nullis unq[ue] uti pellibus ad
 quiescens. In vestibus ei paup[er]
 tas semp[er] placuit. sordes nuq[ue]
 nimis am[er]e fore indices crebat.
 aut negligentis. aut in am[er]e
 apud se gl[ori]antes. aut foris gl[ori]am
 affectantis humana[m]. Incess[us]
 ei[us] & habitus omnis modestus.
 & disciplinatus. p[re]ferens hu[m]i
 litate[m]. recedens pietate[m]. exiles
 gratiam. exiges reverentia[m]: so
 lo visu letificans. & edificans
 ituentes. De visu dicim[us]. q[uo]d
 de ore ei[us] frequenter audivim[us].
 du[m] chachymos religiosorum homi
 num. n[on] meminisse se ap[er]t[ur]
 am[er]e sue divisionis aliqu[m] sic misisse.
 ut no[n] p[ro]p[ri]us ad ridendu[m] q[uam] ad
 rep[re]mendu[m] sibi vim facere oportu
 eret: & risu suo magis stimu
 adhibere q[uam] firmu[m]. No[n] t[ame]n
 illi in valido corpore. valida
 satis intelligibileq[ue] stulerat:
 q[uo]d in opus p[re]dicationis segre
 gauerat illu[m] ex utroq[ue] miris sue.

Sermo ei quocumq[ue] oportuna
 inueniebat occasio. ad q[ui]scu[m]q[ue]
 q[ui] p[er]sonas de edificatione animar[um]
 p[ro] ut cu[m] singulorum intelligencia[m].
 mores. & studia notiat: quibusq[ue]
 auditu[m] & congruens habebat.
 Sic rusticis plebibus loq[ue]bat[ur].
 ac si semp[er] irure mictus: sic
 ceteris quibusq[ue] gradibus hominum. uel d[omi]ni
 omnia in uelut in gressibus eorum op[er]
 bus opam impendit: ut dicitur
 apud eruditos: apud simplices
 simplex. apud sp[irit]uales viros
 p[er]ficio[n]is & sapie[n]tie affluens doctri
 menis: o[mn]ib[us] se co[m]p[ar]abat. om[n]is
 o[mn]ip[er]es lucrare x[p]o. Cauter
 artificiosissime seruare: q[uo]d ad pa
 pa[m] eugeniu[m] scribens. de sui cor
 dis plenitudine eructauit.
 Augeli inuadant. in d[omi]nu[m] in q[uo]d
 ferende fortassis. refende[m] nuq[ue]:
 inueniendu[m] tunc. & prudent[er] nu
 gantati. Pro impendit sane i[n]
 seru[m] q[uo]d. q[uo]d n[on] modo uultu[m] s[ed] h[ab]e
 rent audiant: ut sup[er] se deant
 o[mn]os. Quia uero placabilem.
 & p[er]suadibilem. quicq[ue] erudita lin
 gua dedit ei d[omi]n[us]. ut sciret q[ui]q[ue]. &
 quib[us] deberet p[re]ferre sermonem:
 quibus uidelicet consolatio uel ob
 secratio. quibus exhortatio & gru
 eret. aut increpacio. nosse po
 terit aliquatenus. qui ip[s]ius legerit

Scripta: et si longe minus ab
eis qui uerba eius sepius
audierunt. Siquidem diffusa
erat gratia in labiis eius. et ig-
nitum erant eloquium uehement:
ut non possit ne ipse quidem sibi
extinguere licet tota illa dulce
domine. totum retine seruire. Mel
et lac sub lingua eius. et nichil
omni ore eius ignea lex.
iuxta illud canticum canticorum.
Sicut iuxta cocinea labia
lactua: et eloquium tuum dulce.
Inde erat quod germanias
etiam populo loquens. miro au-
diebatur affectu. et ex sermo-
ne eius que intelligere ut pote
alterius lingue homines non uale-
bant. magis quam ex pitillimi
curilibus post eum loquens in
scriptis. intellectu locutione edi-
ficari illorum deuotio uidebat.
et uerborum eius magis sentire uir-
tute. Cuius rei probatio. certa
tunsiio pectorum erat. et effusio
lacrimarum. Dicebat sane scriptu-
ris tam libere como seque. ut non tam
sequillos. quam precedere crederetur.
et ducere ipse quo uellet. aucto-
re eorum ducere spiritum sequens.
Quem minus ut in medio
ecclie aperiret os eius. sic spiritu domini
impleuerat. sapientie et intellectus.
ut secundum quod in libro iob legitur
profunda quoque fluminum scriu-

tares et abscondita proferret
in lucem. Nam et confessus est
aliquociens sibi meditati
uel oranti. sacrum omnem uelut
suble positam. et positam ap-
paruisse scripturam sibi. Ceterum
qui gratia euangelizauerit. quis
digne predicet. quis digne in-
uocetur. Minus fore credidit.
nullas sibi auditibus inuolau-
as petere facultates. non oblatas
sepius refutaret. ecclesiasticas
dignitates. Sane illi fuit nulla
querere stipendia militate: non
in signum quidem recipere ad qui-
euit. Denique uelut ante dicitur
processurus ad bellum. bellica ar-
ma sibi grauiora cumulatus est:
ut pote quibus multos suo pler-
tim tempore cerneret persequamur. et
in simplicitate sua gloriosius
triumphabat. Tantam enim
gratiam uetus diuina ei contu-
lerat: ut hoc abiectus esset in domo
dei. uerius tamen fructificaret
in ea. quam alii quibus in sublime
portecti. amplius quam licet
ecclie sub modio sue humil-
tatis: quam ceteri super candebimus
sicut a. Simulque quod huius-
modi. eo tempore utilior fuit populo
dei. in omni doctrina salutari:
in tamen unquam non uult locum tenere
doctoris. Huius plane que sic
ipse de quodam scorum ait. lege

dilexit: et cathedra non affec-
 tauit. **Q**uoniam felix siquidem in
 virtute cathedra sedere meruit:
 dum noluit prelatum in cathedra
 dignitatum. **D**enique sicut iustus
 et foris. in predicatione euangeli-
 ca laborauit: sic prudens
 et temperans curauit sibi semper ab
 ecclesiastica platione. **N**ec enim
 dum magis vniuersum remittit: sed
 frequentius et ad maiores eius
 honores. prudenter egit. **D**omi-
 na sibi cooperante gratia. ne ali-
 quid cogit. **M**oyses quidem
 sanctus pontificum. cessit aaron
 fratri suo. quia lingue erat impe-
 diatoris. **B**ernardum uero in
 ab opere euangelice necessitas ali-
 qua: sed ab honore solo. sola humi-
 litas reuocant. **M**erito pro-
 pter dominum et homines optinuit gratiam
 singulari quam non modo in scriptis.
 uerum et sine gradu dignitatis.
 non autem sine fructu salutis
 euangelium posuit: et populo dei semper
 preesse studuit. nunquam preesse susti-
 nuit. **R**aro autem non ad loca
 propria ut predicaret exiit: sed quod
 necesse est necessitas aliquando et heret-
 seminabat super omnes aquas pub-
 lice et private. amicus uerbum
 dei. **Q**uod cum ipse ex mandato
 summi pontificis actitabat:
 et ad nutum quoque prelatum et
 ubique eorum aliquando et

ad eum. similiter faciebat. **N**imium
 quanto magis erat. humiliter
 se in omnibus: eo magis sacerdotibus
 omnibus deferrebat. quod plenius in-
 tellererat. quod ministris et reue-
 rentia debet. **N**ec tacendum. quod ex
 predicatione iustis ierosolimita-
 ne gratie. et eum quod dicitur hominum. uel
 simplicitas. uel malignitas.
 scandalum superstit: cum istud seque-
 ret effectus. **Q**uod in uerbo:
 dicere possumus. ab eo quidem
 in iudicio non superstit. **C**um enim mil-
 lorum annos iam primo uisus. audi-
 ta necessitas a rege francorum
 semel et iterum propter hoc expedire
 apostolicis et literis monuit: non sic ac-
 queuit super hoc locum. uel si
 uel dare: donec ipse. tandem sum-
 mi pontificis gratiale epistolam
 iussus ab eo est. tamquam romane
 ecclesie lingua exponere populo. atque
 principibus. **C**um epistole tenore fuit.
 ut in primam et remissionem
 peccatorum et arripere: aut libe-
 raturi fratres. aut suas pillis
 animas posituri. **H**ec et huiusmo-
 di super hoc potant uerbat di-
 ca: sed dicendum potant. quod potant
 fuit. **E**vident enim uerbum hoc pre-
 dicant domino cooperante. et ser-
 monem et firmante: sequentibus
 signis. **S**ed quibus et multum replica-
 by signis. **Q**uia uel numerare
 non dum narrare difficile foret.

Nam & eodē tempore scribi
ceperant. & ip̄a demū scriptoz
numerofitas scribendorū? &
matia fup̄avit auctore. **Ni**
miz tū aliquā vna die vigin
ti. feu etiā plures. ab in como
dis varijs lanarent? n̄ faci
le ab huiusmodi dies vlla va
caret. Deniq; plures eo tem
pore & p̄ feruū fuit tactū. & ora
tionē. ex ip̄is etiā matrū vte
ris. recos vidē. claudos ambu
lāe. aridos & ualefcē. furdos
fecit audire. & mutos loq; mi
rabilius reftituēte grā. qd̄
min⁹ p̄ftitū fuerat a natura.
Nec tū ex illa p̄fectione ouen
talis ecclia liberari: & celeftis
lectā meruit & impleri. **Q**uā
placuit deo tali occasione plu
rimoz quidē e r̄ipe fū nō ori
entaliū corpa ap̄agamus.
Occidentalū aīas ap̄tis? q̄s
audeat dicē illi. qd̄ fecisti fit.
Aut q̄s recte fapiens illoz
forte magis nō doleat. q̄ ad
pora ul' forte peiora facta redi
erit. q̄ eoz morte q̄ i fructi
bz p̄nie purgatas va r̄us t̄
bula nomib; aīas xp̄o reddi
derit. **A**lioqn q̄lib; dicant
egypti filij tenebray q̄ veri
tate n̄ inde valeant. n̄ p̄ferre.

callide eduxit eos. ut it̄ficet in
deserto: patient tū tolerat sal
uator obp̄brū. qd̄ tantay aīa.
& falute p̄pensat. **M**emorū hui⁹
vbi ip̄e quoq; venenabilis p̄r?
m̄ cetā dicens. **S**i necē fit
vnu fieri ex duob; malo mos
m̄mū hōm q̄ in d̄m eē. **H**o
mū m̄ si dignet me un p̄ d̄p̄ro.
libens exap̄o ime de thencū
linguas maledictas. & uenena
ta f̄p̄icla blafphemoz: ut non
ad ip̄m pueniat. **N**on reculo
i glouis fieri: ut non irruat
in dei glam. **H**ec f̄q̄dē ille in
libro de cōfideratione fado. **A**ca
dit aut ut p̄mū de euifcē exer
tit? diffipatione. **I**amtabilis
m̄ gallias i fōmuerit rumor.
ut illuminadū di famulo ce
cū filiū offerens p̄r? m̄tris p̄a
bz vincet excufante. **E**t ip̄nes
fc̄s puero manū: orabat ad
d̄m. quaten⁹ si ab eo ūbū
p̄dicacionis illius exierat: si p̄di
candi f̄ps er̄ affuerat. in ill⁹
illuminatione on̄dē dignaret.
Oū ū post oracionē orōis p̄sto
laret eff̄m: qd̄ f̄m̄us fū ait
puer? **V**ideo em̄. **A**ttollit illico
clamor astantū: plures em̄
n̄ modo efi bz vex & e fclārib;
aderant: qui ut puer videre

vidente. multiplicat solati. do
 gras referabant. Illud & iocū
 de sacis credim⁹. Considerasse n̄
 ullos. qđ eadē ebdomada. qđ
 felicitia aia er⁹ carne soluta ē.
 ecclia ierosolimitana magni
 fice satis diuino fuit munie
 solata: sic sepius illū nouat
 pmississe. Siqđe capta ē asca
 lon illa minutissia paucis a
 scā ciuitate militarijs distans:
 & piclose instans calneo er⁹.
 Adūsus hanc quingenta an
 nis. & amplius laborantes.
 nichil pfererant xpiani: nā
 tūc nō huāna v̄tute capta
 s̄ diuina. Nec in agrum ip̄i
 nē m̄t serere ūba. que eodē
 scripserat anno. ad uir op
 timū. andrea milite. tēpli
 tūc ministrū. nē & mgrm
 milicie tēpli: qui ip̄iū scdm
 auuclis erat. De p̄ncipib; v̄ris
 ait. Intra dñi nichil boni fece
 rit. in suis ad qđ veloat redi
 erit. incredibile exercent ma
 linā: & nō spaciunt sup dñi
 nonē yoseph. Confidim⁹ at
 qđ nō repellat dñs plebē suā:
 & hereditatē suam nō delinquet.
 Sorro dextm dñi faciet v̄tute.
 & brachū suū auxiliabit
 ei. ut cognoscant om̄s qđ bo
 niest sp̄are in dño. qđ operare
 i p̄ncipib;: & de h̄is hacten⁹.

Iam & illd̄ p̄t p̄ste
 ros memorandū. qđ
 multiplicat v̄ri sc̄i. ecclie
 sc̄e doctna p̄fuerit. i catholi
 coy morib; corrigendis. in sic
 man coy furorib; rep̄mēdis:
 i hereticoy errorib; futandis.
 Siqđe p̄t eos quos dicit
 sobrie. & iuste. & pie. v̄tute i
 sc̄lo. q̄ntos & p̄fius valedi
 cē sc̄lo p̄suasit: ul' ex hoc liquet.
 qđ nō cessauit qđ diu v̄xit.
 deserta sc̄i desertorib; imple.
 Cui⁹ ministerio vide tur p̄p̄i
 nū & corporalit̄ erib;ri. Nosuit
 desertū i stagna aq̄. & tra
 sine aq̄ in exit⁹ aq̄. & collo
 cauit illic esurientes. & sti
 tuert ciuitatē habitacōnis.
 & seminauerūt agros &
 plantauerūt vineas: & fecerūt
 fructū naturitatis. & b̄ndix
 it eis & multiplicati nimis:
 & iumēta eoy nō minorauit.
 Sane in dieb; sc̄ismatis gna
 lis qđ fidelit̄ seruus dñi stent.
 i sc̄ractione in sc̄p̄ū eius.
 ut aucter̄ irā er⁹: qđ efficitur
 stent & placant. & cessauit
 qđllatio: qđ demiq; euident i
 tēpore ire sc̄s ē reuocatio:
 n̄ in lacus p̄lequēdū. Suf
 ficere int̄m p̄t si ip̄ius sup
 hoc scribentis ad eū in nocē
 tū p̄t ūba ponam⁹. Cū summa

luc

carne +

aut pseuerantibus stantia.
causam beate v[er]itatis matris tue
romane ecclesie. i[n] candescente
petri leonis salmate. feruor
tue religionis v[er]iditacionis
suscepit. v[er]i defenlanda. v[er]i se
muru[m] i[n] expugnabile p[ro]
domo di p[ro]u[er]s. nos regu[m]
ac p[ro]cipu[m]. v[er]i alia[m] tam ec
clesiasticam q[uam] seculari p[ro]
nax ad catholicę ecclesie
v[er]itate. ac b[eat]i petri. ac n[ost]ram
obediã[m] frequentib[us] argum[en]
tis. v[er]i racione munitis i[n] du
cere laborauit. magnaq[ue]
ecclesie di v[er]i nobis puenit v[er]
litas. In q[ui]b[us] aut[em] p[ro]fide q[uam] mag
nificę egit serui[us] fidelis v[er]
prudens. breuiter ad n[ost]rę d[omi]n[us].

Fuit in dieb[us] illis petrus
abaelardus magister
insignis. v[er]i ceberri
m[us] i[n] opinione scie[n]t[ie]. s[ed] de fide
p[ro]fide dogmatizans. Cui
c[um] blasphemis plena g[ra]uissi
mus. volitare v[er]idic[us] scripta
cepissent. p[ro]phanas nouita
tes vocari v[er]i sensu[m] excreta
viri eruditi atq[ue] fideles ad
hoi[em] dei retulerit. Qui i[n]
iuxta solita bonitate. v[er]i benigni
tate desiderans errorem corri
gi. hoie[m] no[n] s[er]uandi secreta
illu[m] a[n]oniamone conuenit. Cui
quoq[ue] tam modeste. tamq[ue]

racionabiliter p[ro]p[ri]et[er] egit. ut
ille quoq[ue] p[ro]p[ri]et[er]. ad ip[s]ius
arbitriu[m] se correctu[m] p[ro]miserit
vniuersa. Ceteru[m] cu[m] recessisset ab
eo petrus id[em] d[omi]n[us] stimulat[us]
i[n]q[ui]s. v[er]i ingenij sui v[er]ib[us] plu
rimoq[ue] exercitio disputandi.
infeliciter fidens. resiliit appo
sito saniori. Expetens de mag
senonensem metropolitani. q[uod]
i[n] eiu[s]de[m] ecclesia celebrandu[m] fo
ret i[n] p[ro]p[ri]o g[ra]t[ia] d[omi]n[us]. cla
uallensem causat[us] abbe[m] su
is i[n] oculo de h[er]e libris. Ad
dico[m] paratu[m] se e[ss]e. i[n] publi
co sua defende[n]te scripta. rogat
ut p[ro]p[ri]e abbas. dicitur usq[ue]
q[uod] haberet ad d[omi]n[us] vocare
t. Fuit est ut postulauit. s[ed]
p[ro]p[ri]e abbas uocatus veni
re recusat. suu[m] hoc no[n] e[ss]e re
nu[n]tians. Postea t[ame]n magno
m[us] i[n] flexus. ne uidelet[ur]
ex ip[s]ius absentia. v[er]i secunda
lu[m] p[ro]p[ri]o. v[er]i cornua crescent ad
uisaio. demu[m] p[ro]p[ri]e acquirunt.
t[er]tis q[ui]t[ur] nec sine lacrimis a
nuens. sic i[n] epla ad i[n]not[em]
cu[m] p[ro]p[ri]e ip[s]e testat[ur]. vbi plene
lucidiusq[ue] negoniu[m] o[mn]e p[ro]p[ri]e
quit. Affuit dies. v[er]i ecclesia
copiosa uenit. Vbi a dei
famulo. p[ro]p[ri]e illu[m] scripta.
i[n] mediu[m] plata sunt. v[er]i erroris
capitla designata. demu[m]

illi opno data ē. aut sua ēē
 negandi. aut errore humilit
 corrigendi? aut respondendi
 supōz obiaendis sibi racōibz
 parit v scōz testimonijis p̄m.
 At ille n̄ uolens respicē. n̄ ua
 lens resistē sapie. v spm̄ qui lo
 quebat. vt temp⁹ redimet.
 sedē aplicā appellauit. **S** v̄ postea
 ab egregio illo catholice fidei
 aduocato moit⁹. vt uel sciens
 ipsonā suā nichil agendū. re
 spondēt tam libe. q̄ secure. au
 diend⁹ tm̄ v ferendus. i omi
 paciā. v n̄ suā aliq̄ ferendus.
 hoc quoq̄ omnimodis reu
 lauit. **N**ā v̄ fessus ē postea su
 is. q̄ ea hora maxia q̄cē ex
 pte memoria ei⁹ f̄bata fuit.
 racō caligauit. v̄ intior fugit
 sensus. **N**ichilomin⁹ tm̄ ecclā
 q̄ uenerat dimisit hoīem.
 militauit abhōmationē. apso
 na abstineus. s̄ dogmata p̄ua
 cōdēpnās. **Q**ūdo uero petrus
 ille refugū inueniret i sede
 pet. v̄ tā longe distidens a fide
 pet. **E**t ipm̄ ḡ auctore eadē sen
 tencia. cu erroribz suis aplicis
 p̄sul i uoluens. hēticūq̄ denū
 cians. scripta i cendio. scripto
 rē silencio cōdēpnauit.

Fur itē gillebertus.
 q̄ cognominauere

poratā. pictauoz ep̄c. in sacb
 lictis plurimū exercitatus. s̄
 sublimior a se v̄ ipse sepe scruta
 tus: ad insipientiā s̄. **S**iq̄
 de de scē trinitatis unitate. v di
 uinitatis simplicitate. non sim
 plicat senaen s̄. n̄ fidelit̄ scri
 bens. discipulis suis panes p
 ponebat absconditos. furti
 uas p̄p̄nabat aq̄s: nē facile
 qd̄ saperet. ymo q̄ntū desipe
 rer. p̄sonis autenticas fite
 batur. **T**imebat em̄ qd̄ apd̄
 senonas petru ei dixisse ferūt:
 tua res agit. paries tū p̄p̄m⁹
 ardet. **N**ouissimē tūc tū iam si
 deliū sup̄ hoc in ualescet scan
 dalū. crescet murmur: vo
 catus ad mediū ē: v̄ librū
 tradē uisus. i quo blasphemias
 euomuerat. ḡues q̄
 cē. s̄ uboz quodā i uolucro
 ar̄septas. **I**ḡ in d̄ alio qd̄
 in urbe remoz p̄ uenabilis
 eugeni⁹ celebratur. egit co
 m̄m⁹ adūsus h̄c ḡlebertū.
 ecclie scē suo tempore singla
 ris ad lethā **bernardus**: p̄
 mo q̄cē totū qd̄ ille uboz ca
 uillacionibz occulte nitebat
 eliaens. deinde ū tam suis
 racōinijs. q̄ scōz testimo
 nijs. biduana disputacionē
 redarguens. **S**iderans came

ad

illos ex hijs q̄ p̄stebant iā
quidē amittentes blasphemiam
in doctrina. adhuc tū auertere
tentes in uirā a p̄sona. ac
census ē zelo: ⁊ domesticā
sibi eccliam. seorsū duocat
gallitanā: ⁊ muni deniq̄
saluo. ap̄rib; decem p̄uina
⁊ alijs autē ep̄is. ⁊ albanib;
plurimis. dictante uero dei:
nouis dogmatib; opponit
symbolū nouū. Cui ⁊ subscri
bunt̄ nom̄a singlorū. ut eorū
uidelicet. omn̄ sicut rephensi
bilis ul' sic irrephensibilis.
zelus teris in notestac. Ita
demū ap̄lico iudicio. ⁊ auc
toritate uniuersalis ecclie. er
ror ille dāpnat̄. ep̄t gille
bertus an eadem dāpnacōi
⁊ senac̄ interrogatur. ⁊ sena
ens publice q̄ retutans. q̄ p̄
scripserat. ⁊ affirmauerat.
indulgentiā ip̄e ⁊ seq̄tur: max
ime qd̄ ab initio canit̄ fuisse
ea lege eandē ingredi discip
tationē. ut p̄mitter̄ sine ulla
se se obstinatione p̄ ecclie sc̄e
arbitrio correcturū lib̄e suā
opinionē

In partib; tolosanis
henricus qdā mona
chus olim. tūc apostata uil
pessie uite. p̄uina ossie q̄ doct̄
ne. v̄bis p̄suasibilib; gentis

illius occupauerat lenitate.
⁊ ut p̄dixit ap̄ls de q̄busdam
myop̄si. loquens mendacū:
fictis v̄bis deus negociabat̄.
Erac autē hostis ecclie manifest
tus: irreuent̄ ecclesiasticas de
rogans sacramentis. parit̄ ⁊
ministr̄. Flet medioc̄t̄ in ea iā
malignitate p̄ferat̄. Sicut
enī de eo scribens venarā bilis
p̄r. ad p̄ncipem tolosanū int̄
ceta aut. passim iā inueniebant̄
tur ecclie sine plebilib; plebes sū
sac̄dotib; sac̄dotes sine debita
reuerencia. sine xp̄o deniq̄
xp̄iani: paruil' xp̄ianorū xp̄i
uita m̄cludebatur. dū bap̄tī
mi gr̄a. negabatur. Ridebant̄
ordes oblationesq̄ p̄ mortuū:
sc̄orū inuocaciones. sac̄dotū ex
comunūcaciones. fidelū p̄gri
naciones. basilicarū edificacio
nes. dies sollempniū vacaciones.
c̄smatis ⁊ olei ⁊ s̄er̄ones. ⁊
om̄s deniq̄ instituciones ecclie
siasticas sp̄nebant̄. Hac neces
sitate v̄ sc̄s it̄ arripuit. ab ecclia
regiōis illius sepius iā an̄ ro
gatus: ⁊ tūc demū a reuentū
simo albico. ostensi ep̄o. ⁊ le
gato sedis ap̄lice p̄suasus. pa
rit̄ ⁊ reductus. Adueniens autē
cū in credibili deuotione suscep
tus ē a p̄plo t̄re: ac si de celo an
gl̄s adueniss̄. Flet morā ap̄d

eos facere potuit. quod irruentia
 ubi fbas nemo repente qui pos
 sit: tanta erat frequentia die
 by ac noctibus aduentantium.
 benedictione experientium. flagi
 tantium opere. **S**redictavit tamen
 in ciuitate colosa. per aliquod di
 es. et in ceteris locis que miser ille
 frequentatissimus amplius. et grem
 ius infertissimus: multos in fide sim
 plices instruens. mitantes ro
 borans. errantes reuocans. sub
 uersos reparans. subuersores et
 obstinatos. auiduitate sua
 premens et opprimens: ut non dico
 resistere. sed ne assistere quidem et ap
 parere possint. Ceterum et si tunc
 fugit henricus ille et latuit. et
 ita tamen impedita sunt uie eius.
 et semite circūsepte: ut uix a
 liubi tutus. postea tandem cap
 tus. et cathenatus episcopo trade
 ret. In quo itinere plurimis et
 signis in seruo suo glorificatus
 est deus: aliorum corda ab erroribus
 impijs reuocans. aliorum
 corpora a languoribus uarijs
 sanans. **E**t locus in regione
 eadem. sarlatum nomen est illi. ubi
 sermone completo. plurimos
 ad benedicendum panes. sic ubique
 fiebat. dei famulo populus offerrebat.
Quos ille eleuata manu et
 signo crucis edito in dei nomine
 benedicens. in hoc in quod factis

vera est que a nobis. falsa que
 ab hereticis suadent. si infirmi
 uiri gustatis panibus istis. ad
 episcopi fuerint sospitate. Tunc
 autem uenabilis episcopus carnoten
 suum. magnus ille gausfredus. si
 quidem presens erat. et per ipsum ui
 ro dei: si bona in quod fide supple
 runt sanabuntur. **C**ui presens de
 domini uirtute nihil hesitans. non hoc
 ego dixeri aut: sed uere que gusta
 uerit sanabuntur. ut per ipsum ueros
 nos. et ueraces dei nuncios cog
 noscant. **T**am ingens multitu
 do languentium gustato eodem
 pane. ualuit. ut per totam prouin
 ciam uerbum hoc diuulgaretur?
 et uisus uicina placet ingredi
 ens. obconcursum in tollerabi
 les declinavit. et inuenit illo ire.
Elebrimum sane mira
 tum. quod per famulum suum
 in partibus colosanis ex
 eribuit palatia curia dei
 curia fuit. **H**ic in domo regu
 larium clericorum. sancti sacrum quorum
 unum ipse erat. ad petitionem ab
 batis et fratrum uisitans homo diuino
 ribus inuenit hominem: qui extre
 mum thesaurum uideret. **C**onsolatus
 itaque miser. et data benedictione
 egrediens: sic postea pressius est
 loquebatur in corde suo fidelis ser
 uus dei ad dominum tam fiducialiter
 est. quam fideliter dicens. **Q**uid expectas

domine deus: **G**uano her signū
querit. Aliquū min⁹ apud eos
uiris p̄ficiūis v̄bis: n̄ abste
fuerunt & firmata sequentib⁹
signis. **E**adē hora exiit pa
lincus ille ḡbato: & accurrens
secutus eū sac̄ deuotione q̄
debit ampleratus. **C**ui su
bito p̄cedenti obuians exca
noas v̄n⁹ expaui & exclama
uit: siquidē fantasma puta
bat. **Q**uē enī eū telectulo cre
det surge potuisse: egressā
magis a corpore er̄ aiam s̄a
tasmaticē sibi apparuisse ar
bitus aufugit: s̄ demū ip̄a
tam ei qm̄ cētis. rei veritas
fidem fecit. **E**gredit̄ ex inde
sermo int̄ fr̄es. currit̄ ad sp̄
tūcul̄ tam iocūdū: ip̄e & in
t̄ p̄mos accit̄ ep̄c̄ & legatus:
inde p̄git ad eccliam. eo ip̄o
q̄ ualuerat p̄eunte & cla
mar̄ in laudes dei. eodē parit̄
canēte. & v̄it v̄ndiq; p̄pls. &
b̄ndiat̄ xp̄c̄: & t̄uphat fides.
i fidelis q̄sq; & fundit̄: exultat
pietas. & impietas & tatabe
at. **S**orro v̄ dei cellā ubi ma
nebat egressus. diligent̄ os
obseruari adit̄. obseruari ia
nuas iuby: ne q̄s pateat ac
cellus p̄plo concurrenti. **S**ame
is q̄dē bernardus q̄ san⁹ fr̄s ē.
hoc enī cleico nom̄ erat. corpo

rali b̄nficio n̄ in ḡtus. magisq;
sollitior p̄ remedio spiritali: se
cut̄ ē sermū xp̄i. monasticū
i claualle ordinē p̄fiteris. & ha
bitū sumēs. **A** quo & missus ad
partes un̄i colosanas. & abbas
illuc & stitutus: hodieq; monas
tio p̄ est. qd̄ uallis aque dicit̄.
Cū aut̄ p̄ totū ab eadē p̄uin
cia. reditū v̄n̄ s̄i magis ma
gisq; signa crebrescūt. & ml
tiplicarent̄ in dies: nō p̄tere
ūdū. qd̄ nā ip̄e int̄ her ai ge
reret: q̄ a xp̄o h̄uilitate cordis
& mansuetudine didicist̄. **O**l
putans enī secū in cogitaciō
ib⁹ suis. & ex ip̄a demū locut̄
habundā cordis sui: domesti
cis sibi religiosis q̄b̄dā fr̄ib⁹
aiebat. **S**ursumū miroz qd̄ nā
sibi her mirac̄a velint: aut
qd̄ iusū sit deo talia actitare
p̄ tale. **N**ul̄ in v̄ideoz in sac̄s pa
gnis sup̄ hoc gn̄e signoz. **S**i
q̄dē fr̄a sūt aliquā signa p̄ sc̄os
hoies & p̄ sc̄os: fr̄a & p̄ fictos.
Ego in nec p̄ficiois & sc̄us s̄i
ficiois. **S**no enī sc̄oz in nō
sup̄petē merita. que mirac̄is
illustrent̄: & fido aut̄ n̄ ad eoz
sortē me p̄tine. q̄ vtutes multas
i noie d̄ni operantur. & a d̄no
ignorantur. **H**er & h̄m̄ modi
crebrius secretur̄q; ai v̄ris
spiritalib⁹ & ferebat. **F**louillē

vero opportunū sibi met visus
 exitū reperisse: scio inq̄d huius
 modi signa nō ad s̄citate vni
 s̄ ad multorū spectare salutē:
 n̄ d̄m in homine p̄ quem talia
 operetur p̄f̄ionē & siderare s̄
 op̄itōnē. ut in eo d̄mendet
 hominibz que illi credit̄ in eē
 virtutē. Neq̄ enī p̄ eis fuit:
 peis magis qui vident illa
 ul' scūt. Nec eo fine p̄ eos d̄ns
 ista op̄atur ut ip̄os p̄let cētis
 sanctiores: s̄ ut cetos magis
 amatores. & emulatores faci
 at s̄catis. Nichil ergo in
 signis istis: quandoq̄dem mee
 illa fame magis q̄ vite noue
 rim eriberi: nec ad meā fieri
 d̄mendacōnē. s̄ ad d̄moniao
 nē p̄caus aliorū. Satis nimir
 huius viri mirabitur animū.
 q̄s q̄s her̄ diligenti d̄sideracō
 ne pensauit: nec prestanciu
 reputabit estimator: q̄s q̄s q̄
 fidelis. signa atq̄ p̄digia mira
 bilē op̄ari: q̄ p̄ p̄t̄ta talit̄ in
 t̄pretāi. Sibi quoq̄ nō minus
 vtile iudicabit. imitandos er̄
 affr̄us. q̄ mirandos actus: &
 morū insignia. q̄m op̄m signa
 agnosce. S; ad her̄ q̄s idoneus

In huius siquidē p̄ctore
 viri dei puritas suau
 itasq̄ d̄sedant pari
 tē. Satis quidē v̄t̄p̄ mirabilis

s̄ mirabilior v̄t̄ulq̄ d̄plexus.
 Inde nimir tam singularit̄ in
 vni hoiem totius orbis vota
 parit d̄urrebant. q̄d purita
 tē suauitas amabile facer̄. sua
 uitate puritas acceptabilem:
 ut difficile fuit estimare gr̄e.
 ne an reuēcie amplius op̄i
 net. Q̄s enī tam rigide d̄iſca
 tiōis: q̄ clarauellensem non
 reueret̄ abbate. Q̄s tam dis
 solute. & q̄ nō erga eundē dul
 cit afficet. Dulcissimis enī af
 fectibz plenū p̄ctus ip̄e gere
 bat. sed quam libe eos quo
 tiens causa posceret coherce
 bat. huānissim̄ in affectione:
 magis t̄i foris in fide. Et ut
 breue aliq̄d huius reip̄feram̄
 exemplū. sic ip̄e quoq̄ testa
 tur in sermone sup̄ cantica cā
 ticorū. **Et** v̄t̄ sicis oclis germa
 ni sui tam necessarii. tam di
 lēi gerardi videlicet celeb̄it ex
 equas: sicis oclis corpus er̄
 didit sp̄ulcare. ne affr̄s fide
 v̄m̄cē videt̄. Nam extraneū
 quēlibz vix aut nō sine lac
 rimis sepeliuit. Talē sibi illum
 v̄l̄eruis p̄ inde fructificatur
 manus d̄nna formauerat:
 ut auſtitate suauitas morū
 tolleret. auctoritate s̄citas con
 seruaret. Quē enī ul' tanta be
 uignitas cēt̄ onēi. ul' tanta

110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500

bonitas nō est honor: **Legi**
m^o de salomone: qd̄ oīs ter-
ra desiderauit videre uultū
illius. **Quē** p̄comū: s̄ forsi-
tam in hac pte non mir^o q̄
salomō hic. **Neq̄** em̄ satis
credibile ē. salomōne illū in
om̄i glā sua tam uniuersalem
orbis optinuisse fauore. q̄ h̄c
in sua hūilitate. **Immo** uero
difficile omnino uidet̄ ex h̄c
torijs aliq̄bz in uenire homi-
nē unū. **Dulante** ad h̄c cū
hominibz: in uniuersa tra tam
celebre ⁊ amabile optinuif-
se nom̄. a solis ortu ⁊ occasu.
ab aquilone ⁊ mari. **Ut** em̄
illas memorem^o puincias.
ex quibz usq̄ hodie monumē-
ta cernora sup̄ eē noscūt. ⁊
in ecclia orientali. ⁊ apd̄ so-
los occiduos p̄ternior. **⁊** a
meridie in remotissimis fi-
nibz hispaniar^o ⁊ ab aquilo-
ne in insulis que paul̄ sunt
dane suetieq̄ celeberrima fu-
it. **Crebras** undiq̄ recipiebat
epl̄as: ⁊ reddebat. **Undiq̄**
ei uenia mittebantur: undiq̄
b̄ndictio eius petebat. **Solstre-**
mo q̄ uitis habundantissā
er^o opinio suos undiq̄ pal-
mites p̄pagauit: excepto qd̄
in tiam ierosolimitanā q̄uis
locus est a rege parauis. ob

no
in cursus paganoꝝ nō acqui-
eunt multē frēs suos. **Neq̄** em̄
ep̄t ille in agrum aliqd̄ usur-
passe uidetur. q̄ p̄ factū eius
obitū dū frēs solaret̄. in ter-
retā hoc quoq̄ in eius p̄scen-
tis ē laude: q̄a in om̄en t̄ra
exiuit son^o ei^o. ⁊ in fines orb̄
tre ūba illius. **Umcebat** tū
sublimitatē noīs hūilitas cor-
dis: n̄ tam potat eū mūdus
uniusus erige: q̄ se ip̄e d̄ice
solus. **Sūm^o** reputabat̄ ab
om̄bz. infimū ip̄e reputans
se: ⁊ quē sibi om̄s ip̄e se nemi-
nī p̄ferebat. **Demq̄** sic nobis
sepius fatebatur. m̄c̄ sūmos
quosq̄ honores ⁊ fauores p̄plo-
ꝝ. ul' sublimū p̄sonaz. alter
sibi mutuatus horiēm uidebat̄:
seq̄ potius reputabat. absen-
tē. uel d̄ qd̄dā somniū suspicāt^o
Ubi ū simpliciores ei frēs ut
assolent fiducialius loquent^o.
⁊ amica licet semp̄ hūilitate
frui: ibi se in uenisse gaudebat.
⁊ in p̄pam redisse p̄sonā. **In-**
nata em̄ er^o apuero uerūdia:
usq̄ ad diē p̄scenauit extremū.
Inde erat qd̄ lic̄ tam magn^o
est ⁊ extellus in ūbo gl̄e. nūq̄
m̄ sic sepe eū audnūm^o p̄stā-
tē in q̄libz hūili cetū. sine metu
⁊ reuerencia ūbū fecit: tacē

magis deligerans. nisi scie ppe
similis urgetur. timore dei. cari
tate frna

Paciencia eius marie
quide dnica flagellis
exercitatum nouim.
i pbata. qm nimir ab ipso sine
duerfacionis inicio. usq; ad die
sacre deposicionis tam ta susti
nuit: ut vita eius huius qui no
uant n n mortis quedam ptela
no videt. Cetm erga homines
quocq; i si rarioi occasio mino
ra forsitan paciencie potuit expe
rimta priare. Dicendu tm ul bre
uit. ne huius quide apparuisse in
mimie eu vtius: i qia genus hoc
pacie. solit erat dice tripitatu.
videlic; ad uboz iniurias i ad
dama rez ad corpus lesione:
de singlis saltem singla ponam
exempla. que intm nobis occu
runt. Scripserat aliqui dei famls.
ad epim aliq; de curia. i de
silio. regis mones eu sup qui
bda vbiis regi suadere: i vlu
lere meliora. At ille vehemet
exacerbatus amarissima cre
didit eplam: dicens in ipa sa
lutacione pma salute. i no spm
blasphemie. tamq; videlic; v
tes. qd horroi est dicere. ex blas
phemie spu illa scripsisti. At
qd vbu mansuetissimus xpi

seruus memor dnice responsi
onis. ego demoniu non habeo.
sic hodieq; extans eius epla
stinet. minime qde ait. spm
blasphemie habere me credo.
s n maledixisse auq; aut ma
ledice uelle me scio: psertim
pncipi ppli mei. Flet mm postea
tax. nec mm familiare eude
epm habuit: s eulogu illd p
dictu sic fuit qd no dictu

Has tartensis duetu
frim a claualle pota
uerat. monastm ei
edificaturus s romanus im
pediuit antistes: i sibi tollens
eos. in loco alio ordinauit. Un
plimū dolens pdictus ille v mag
nus. i magne deuocionis.
collecta pecunia sexcentar mar
tar fere argenti deposuit sub
cyrogpho qd ad dei hoiem ve
nies obtulit ei: rogans ut qd
no meruerat in partib; suis.
ul' at alpes noui exinde ceno
bui conder. Nullu e p argento:
i porsus totu amissu. Flet re
spondit aliud homo dei cu ei nu
ciaretur: qd bndictus deus q no
bis pparat ab onie. Na i illis
mqd qui abstulere. leuius in
dulgendu: snt em romani i
pecunia videbat in manis: ac
vehemens fuit i temptacio.

no

no

✠

✠

✠

Stragulari autē s̄suenat̄ detē
arant̄ monastia. ul' edifican-
dis monasteriis loca s̄grua
numen̄s. fraudulenti sibi ⁊
violenti ablata dū s̄tendere
noller̄: ⁊ magis eū vino. q̄
vincere delectaret̄

Temens aliqui dānuā
lem deiciis quidā.
ex hys quos reglāres
amōcos vocant impōitine
satis instabat. ut in mona-
chu recuperet̄. Guadente pa-
tre scō. ut ad suā reuerteret̄
ecclesiam. n̄ ad quiescente re-
cipere eū. ut quid ḡ ait ille.
in libris tuis p̄fectionē tantope
cōmendasti. si eam desiderati
opē renūis exhibere. Et ma-
liguo spū iracundie vehemē-
tius instigatus. sic postmodū
euidēt apparuit: iā inq̄t si
illos tenerem. discerpem libros
Cui vir dñi. puto ait. in nullo
eoy legisti. nō posse te in tuo
claustrō eē p̄fectum. Noy cor-
rectionē nō locoꝝ mutationē
si bñ memim. in libris om̄ibꝝ
conmētavi. Tūc v̄ impetū
faciens hō velud in sanus in
eū. percussit maxillam ei. idq̄
tam ḡuit̄ ut succederet statim
rubor ictui. tumor rubor. Jam
qui aderant in sac̄ legū. inuo-
labant. s̄ p̄uenit eos famulus

dñi. clamans. ⁊ adiurans. p̄no-
mē xpi nullatenū eū tangē: s̄ cau-
te eū educe. ⁊ curā ei habere. ne
ab aliquo ei. ul' in aliq̄ nocētur.
Quod tā distite p̄cepit: ut mi-
ser ille timens ⁊ tremens absq̄
om̄i iniuria eductus sit. ⁊ deduct.

Et quidē in libertate sp̄c.
dei famils excellent̄ em-
tuit. cū humilitate ⁊ mansue-
tudine tū: ut quodam videret̄
⁊ uereri neminē. ⁊ om̄en hō-
minē reuereri. In crepatione
rari v̄tebatur: mouitis ⁊ ob-
secratiōibꝝ potius agens. Dñi
v̄ inuitus. ⁊ nō ex cordis ama-
ritudine v̄bum p̄ferret ama-
rū: ex eo maxime ai adūtebat̄
q̄d p̄facile eiusim̄ impetū colli-
beret. Siquidē mirabat̄ hōi-
nū ip̄bitatē. q̄t aliqui forte tur-
batos. excusationē q̄libꝝ hūilē.
admittē grauāt. q̄d ip̄a tur-
batiōis sine passio miseris sic
delectat. ut oderint om̄e reme-
diū. ut contineant aur̄. os.
claudant oculos. obiciant ma-
nus: ⁊ om̄odis satagant. ne
semel orta s̄motio. sedari va-
leat ⁊ sanari. Eius tū obur-
gationē nō min⁹ facile ali-
qñ sp̄elcebat. ḡuis ⁊ turbu-
lenta responsio. q̄ humilis ⁊
modesta: ut aliq̄bz p̄inde dice-
t̄. cedenti in silte. cedere resistē

92
n. Dicebat enim ubi resonat
uincq; modestia. dulce est collo
quium: uel uel ex parte altera utile.
ubi ex neutro pinguis. Ubi enim
hinc. inde duricia sonat. uir
gum est in correctio. in disciplina
s; rira: ut debeat magis in
terum dissimulare platum. et
omnino sanata. utilius casti
gae subiectos. aut certe si ita
res exigit. obseruare silium
sapientis: quia stultus non cor
rigit uerbis. loquitur ipse de more
pacemque minime uelut minime
pacem acceptis. in sermone
supra cuncta canticorum quadrage
simo scilicet: ut cetera dicens.
Utina nemine obiurgare ne
celle sit: hoc enim melius. Sed
quonia in multis offendi
mihi omnis in tacere non licet
aut ex officio incubit petan
tes argue: magis aut urget
citas. Quod si argueo et fe
tero quod meum est: illa aut pe
dens increpacio. minime quod
suum est faciat. neque ad quod mi
hi illa. s; reuertat ad me uacua.
tamquam iacul feriens et resili
ens: quod me autem tunc habe putan
tis frater. Nonne angore nonne
torquedi. Et ut michi usur
pem aliquid ex uerbis ingri. quia
de sapientia non possim potius co
artor eduobis. et quod eligam

nescio: placeat ne in meo quod
locutus sum. quoniam quod debui feci.
an penam age super uerbo meo
quia quod uolui non recepi. Et
infra. Dicas forsitan mihi. quod uerbo
meum ad me reuertat. et quia
liberavi animam meam. et mundum
suum a sanguine hominis an annua
ui. et locutus sum. ut auerteret a
uia sua mala et uiuere. Sed si mi
numa talia addas. me tamen mi
nime ista consolabuntur mortem si
hi intuentur: quoniam uerbo meum illa rep
hensione liberatione querierat.
et non magis illius. Que enim
mihi et si omne quod potuit curam et
diligentiam egrotanti filio ad
hibuisse se sciat. si demum se ui
deat frustra. et omnes labores
suos esse penitus in efficaces illo
nichilominus moriente. propter ea
uincit a fleuibus tempore. Et
hoc hactenus. De cetero tantum emu
lator erat mansuetudinis et pacis.
ut si forte impudens quoscumque petitor du
rius extorsisset a negante respon
sum: haut facile demitpsit cum eadem
repulsa dimitteretur inanis. Si
quidem uelut naturaliter ut fatebatur.
odiat omne scandalum. et quam
cumque libere hominis sustulit ei admodum
grue: non sentire impossibile erat.
Ideo nemine spreuit. nulli hominis
scandalum parumpendit: et si uer
tate dei iustitiaque pertulerit. Nam

et quotiens operaretur noxios
aliquorum vel reprehendere actus.
vel impedire conatus. tam si
denare fiebat: ut habundanter
quorum ipsi qui lesi videntur.
habent unde sibi pro eo satisfacere
cogitationibus suis.
Sane vidimus ex ipsis quoque
non illos et de quibus videbatur
id minus posse sperari: a
plurimum deuotione eius postmodum
vel obsequijs deseruisse: uel
et adhesisse vestigijs. **D**icitur
tamen et inuidios habuisse:
ut habet meritum ex eis. **C**ertum
tamen singulariter emmebat gloria
nomine eius. ut pestis illa magis
desperatione quam luore tabesceret
et timet agnoscere: quoniam et humilitate
eius et mansuetudine vivebat.
beneficijs suffocabat. obruebat
obsequijs. **A**nimus
doctus erat vitare in bono malu:
sic ad quosdam fratres scribit.
in te certa ait. Adhebo vobis.
et si nolitis adhebo: et si nolite
ipse. **I**n uicinis prestabo. gratias ad
iaciam: honorabo et contempneres
me. **D**icitur etiam ad deo siquidem omnes homines
germano amplectebatur
affectum. ut eorum scandalis. sic ipse
fieri solebat gratias et ueritas: quibus
nulla videtur occasione scandali
prohibuisse. **S**olus enim pulcherrimum
premijs. gratias altius afflige

urere?

bat scandalum: quod prope in mimis
sacie solabatur. **S**iquidem minus
sperabat posse sanari quod unde
precedit non videbat. et magni s
e regione salacium fore phylens.
quotiens inueniret unde satis
facere possit. vel homini pro se vel deo
pro homine: non in occasione et bato.
Erga omnium quidem hominum speciale
modum in modum de amplius
afficiebat: et summum ei desiderium
u. summumque gaudium erat. aiaz
fructus uersio patrum. **E**t cor
preas tamen quorumlibet hominum necessitates:
pulsio miserabat affectum.
Cum erat humanitas. ut non in hominibus
sed in irrationabilibus et animantibus
animibus et feris operaretur: non operari
eum deerat ututis effectus. **C**on
tingit enim aliquotiens ut ita
gens fugitanti. et ut videbat
periculum capiendam. vel leporem
a canibus. vel auclam ab accipitribus.
signo crucis edico. mirabile
liberaret: dicitur quod sequentibus
fructus se se conari. non ullatenus se
presente eius modi exerce posse rapina.
Hec nos quidem de sacris
mouibus. prius in pro modulo modo
et breuitate perspicimus. **C**ertum
loge emneque in suis ille libris appa
ret. et ex luttis pro in nocetate. in quibus
ita sua expressisse videtur ymaginem.
et exhibuisse quodam spectum sui: ut
illud quod abrosiam in mico illi posse

videat aptat. Laude ipse se sonet?
et laureatus spiritu scriptis corone
tur suis. Siquis enim nos se deli-
derat quod sollicitus ab imao sui
ipius diiudicator et scrutator
extiterit: primum opus illius de gra-
dibus humilitatis inapiat. Inde si
queatur pie mentis religiosa de-
uotio. tunc ad omelias in
laudibus virginis marie: et illi quod
de diligendo domino edidit librum. si
seruens contra suos vel aliorum vi-
cia zelus. legat his que apollo
genai vocat. et si vigil in zelo
eodem et circumspecta discretio:
et de precepto et dispensatione dis-
trens audiatur. Quin et fidelis
cum libere dispensationis adiutor
existit et adiutor. exhortator
ad milites templi sermo declarat:
quod magis gratie dei gelus liquet.
que de gratia et libero arbitrio tam
fideliter quam subtiliter disputant.
quod liber in voce. quod disertus et in
rerum superiorum pariter inferiorumque
sententia locuples. in huius quod ad papam
eugenium. de consideratione scripsit.
diligens considerator agnoscerit.
quia deuotissimi predicator alie-
ne sanctitatis. tam diligentem episcopi sancti
malactia vitam persecutus osten-
dit. Nam in sermonibus super-
cautita. et misteriorum vestiga-
tor: et mox edificator magni-
ficus innotescit. In epistolis autem

96.
ad diuersas personas. ob negotia
a diuersa distant. prudens lec-
tor adiuter: quo feruore spiritus.
iustitiam omnem dilexit omnem equi-
oderit in iustitia. Fidelis etenim
seruus christi non querebat aliquid
suum: quicquid tamen erat et sic curabat
ut suum. Que enim scela non ar-
guit. et que odia non extirpat.
quod scandala non despicit. et quod scilicet
mata non relinquit. et quod hereses
non despicit. Quod uero sanctum. quod
honestum. quod pudicum. quod amabi-
le. quod bone fame. quod ututis aut
laudabilis discipline. suis ortum
in quibus regione diebus. non rotor-
ant eius auctoritas. et non fouit cau-
tas. et diligencia non promouit.
Quod autem promouit dilatatum amplius
non optauit. et quod forte colapsum
non totis pro loco et tempore viribus
egit ut repararet. Quod malicia
quacumque disponens. eius zelum
et auctoritatem non timuit. et quod pro
ponens quodcumque bonum eius si potuit.
non desuluit salutem. et non desiderauit
fauorem operum non flagitauit. Quod
ad sacrum imperatorem habitantis
templi diuinitatis. de quocumque rebu-
lacione clamaturus accessit. et
in efficaciter laborauit. Nescit
ab eo solacium. afflictum auxilium.
desuluum arum. egrem remedium. paup-
subsidiu reprobabat. Ita se se omni-
fecit seruum. ac si totum genuit orbem.

ita tñ liber ex oibz consue sue solli-
tudinē gerens. tamq̄ soli dedur-
tore. ⁊ custodie cordis sui. Idē
dem diuisiones grāz dmedat
apls. ⁊ sicq̄ diliger querat. in-
ueniet diuisos abūcio di famu-
los: in diuisis emittisse munibz.
Regna em̄ viros in fide mag-
nificos. multiplicibz claruisse mi-
raculis: alios spm̄ hūille pphen-
tū. ⁊ futura q̄ p̄sencia. oclta
velo sub oclis posita mirabiliter
dmonuisse. Alios nichilomin⁹ a-
nquoz p̄stāt ḡinor abstinētie
debitos. parsimoniā coluisse.
alios in hūilitate p̄posito sp̄is
dignitatibz hūi sc̄i auctori sc̄i
plimū placuisse. alios in doct-
na ubi ad salutis scienciā plimos
erudisse: ut sc̄dm̄ p̄missionē sc̄p-
ture sc̄e luceat q̄ stelle i eterni-
tes p̄tuas. Aliquoq̄ i edifica-
dis cenobys laborātes. amplifi-
cauerūt nom̄ sc̄atans. alij in se-
dandis scandalis. ⁊ tribus hūi
sc̄i. p̄mouēdisq̄ negociis ecclie
dei efficacit occupati. vtilis in
actione: alij in sac̄s meditacoibz
spiritualit̄ feruati. sublimes in
d̄replacone fuerūt. Quid hoz nro
uideb̄t defuisse lernardo? Im-
mo qd hoz meo tñ in signe. n̄
fuit. ut ad d̄medaacionē satis eēt.
⁊ si teroz aliqd̄ n̄ ad eēt. Nā ⁊
multiplicibz ecclia sui tēpus. tā

in sup̄ iuemoratis negociis. q̄ in
alijs pluribz actionis ei vtilitatē
meruit expiri. magnifice tñ i
grā d̄templacoibz i eo tā exuicioibz
⁊ reuelacoibz d̄ni. q̄ exscriptis
suis. q̄ spiritualibz exubant sensibz
elucescit. Soro monasteioy fruc-
tus q̄ peū d̄ns ordinauit tā copios
⁊ euicens hūanis sese ingrit oclis:
ut nullis egeat lictis cōm̄dari.

Maḡ aut̄ exipa q̄q̄ eorum d̄ cen-
bioy multitudine om̄is deinceps ge-
nacio certū cape potit d̄com̄tū.
quātos collegit ad seruiciū v̄: qui
tā multos vndiq̄ pagauit. Qd̄ ad
reliq̄ spectat de hūilitate ei ⁊ dig-
nitatibz refutatis. s̄ ⁊ de remissio
victu sup̄ p̄secuti. ex hys q̄ ad p̄he-
ciā p̄ment ostensionēq̄ v̄tuti.
sub alio q̄d̄ p̄ncipio curabim⁹ an-
notare. per pauca de multi — S

Explicit liber. iij. Incip. iij. in
v̄m̄ sc̄a lernard
icut sermone
sup̄ cantica
canticoy xx
iij seruis do-
mini. **B**ernardus clareual-
lensis ḡtularur ⁊ ḡm̄s agit
illi tñ quidē ab urbe reditu su-
ū. clemenciā celo respexit oclis.
⁊ sermior tamē uultus arri-
sit: qd̄ quenuit; rabies leonina.
accepiit; sine malicia. recepiit;
ecclia pacē. **T**anta v̄ exultacoē

etia illi gallicana recepit:
 ut non minore videret de suo re-
 ditu exile. quod de pace reddita mi-
 nare leticia. Unde et in manu ipse
 sepulchris sepulchrisq; causam. quod dum
 sibi per tam graves frequentias ho-
 minum et tumultus. vult ab exor-
 dio valescendum scilicet iudicet:
 et tamen de nouo ad oriendum
 sacrum politum suscipiens. tunc po-
 tissimum ubioribus suscipitur gau-
 dius. obsequis colitur. Rediens
 autem per se ad urbem ex seorsum aplo-
 rumq; corporibus rema secum tu-
 lit preciosa haurit modicum hinc
 sui reputans firmum esse laborem.
 Tunc que beati cesarii dente. quo-
 nam modo recepit memorandam.
 Cum enim integrum ei predictam miris
 caput greci monachi in quorum
 basilica repositum est eribent. ut
 tolleret inde quod vellet: dant
 sibi pariter dentem unum. Frustrum
 aliquid dum frater qui cum eo veniat
 laborantes: accessit sibi etiam pe-
 nitentia non valebat. Fractis enim
 cunctis duobus aut tribus quibus apph-
 cauerat: nichilominus ad hunc deum
 in mobilis permanebat. Cum
 ille orandum nobis ait. Nunc enim
 habere possim. in martyr ipse
 cedat. Ita demum oratione reuente
 accedens. in credibili facultate
 duobus tulit digitis: quod ferreis
 an non poterat moueri instrumentis

His autem ierosolimitanum
 templi. fidelis militiae
 professores cum noua ha-
 bere eo tempore domum
 in urbe cepisset. redente predicto
 patre suo spirituali patrono tunc
 eius per eximia benedictione serua-
 bant. apud quos eodem anno sac-
 erdos quidam gravissima febre correptus.
 de spabili egstabat. De autem
 omnino deficiens deuenisse visus
 est ad extrema: portat se in ora-
 torium. et predictam beati viri supponi-
 s finitiam fecit: in sola portis ex-
 pectatione erit: mortis. Cum
 subito raptus in quidam mentis
 excessum. ac veluti carne so-
 lutus videret se visus est corpus suum
 eodem quo iacebat in loco exantem.
 iam arcuatum multitudinem sac-
 erdotum. aptos tenentium libros: et
 celeberrimum erequias ex more
 sollempnes. Cum subito in mul-
 tu habituque predictam patris sancti. re-
 uentem quidam personam per dies ex-
 altam. manu illis inuit ut ta-
 cent. voce pariter prohibens. ne
 mortuum reputarent: cum in
 tanta clauellensi alibi donauerat
 dies. Confestim demum ad se rediens.
 sanum se repperit: et quod videtur frater
 beatus indidit. Qui quidem ut as-
 delibus vris nunc accepimus. ho-
 die super nos. et in partibus aquu-
 tamen regens beneficium quod accepit

sedulo sciret in ipius p̄mo:
an imito vuar. Siq̄s hoc
mir' mirat' amat' utat. de
brō Nicholao ex iunioris q̄
by decorat' ē miraculis. in na
tal' eius annua m̄memora
one. tāq̄ eximii m̄mendat':
q̄ impatore' stantini: ab
interitu quordā longe sta
tutus p̄uisū deflexit. Nec
illō dissimulē ē. qd̄ annectim'.

Abbas gerardus pri
mū clareualli mo
nasteriū. qd̄ mores dicitur
regens. testatus ē nobis vi
disse se aliq̄n psallentiū fra
trū circūre choros. 7 sic fre
quēt' agebat. excitare corpē
tes: ita ut affectuosi 7 viri
li' psallerentur. qd̄ reliquum
fuit vigiliay. Cumq̄ die
sequenti apud eū familia
rit' causeretur. tardi' illū
quā oportuerat. ea nocte
visitasse psallentes. 7 ego aut
noctius hōis corporeo ḡm
occupabar ī comodo. si quo
nō potuit corpus sp̄c' veuit.
Expauit ille audiens nō
affuisse ī corpore. quē tam
dū corporeo spectabat obtru
tu. ītrūitate vtrūq̄q̄ chorū.
7 dormitantes quosq̄ ut s̄ue
uerat excitante.

AD m̄ltorū aures fa

mā credimus puenisse. viri ve
nerabilis guilhelmi. q̄ olim mō
tis pessilam dūs. nūc verus
xpi paup. 7 humilis mōctus:
degit ī cenobio qd̄ ḡndis silua
vocatū. Ip̄i' relatione didicim'.
qd̄ dicturi sum'. sic ab ei' ore tu
singat. se accepisse dicebat.

In ciuitate acitanorū q̄ metro
polis ē galconie. miles q̄dem
firmabat. Cui' cū inferiores
corpis partes arembz 7 deorsū
morbus leuius occupass'. erat
diebz m̄ltis lectulo decubans.
n̄ modica parte p̄mōctū. Con
pūctus demq̄ 7 s̄tilis. de misericō
dia dei. ad sermū ei' tū' cūquaq̄ tā
celebris sese v̄tutū fama diffu
dāt. q̄cūq̄ se labore p̄cip' de porta
ri. Jam p̄ dies aliq̄t' p̄cesserat
p̄fectatq̄ n̄ min' ī fide. 7 deuocōe
q̄ m̄tine ip̄o. n̄ miserat' hōiem
mirabilē satis. 7 ī firmitati ei'
subuenire dignatus ē 7 parē
fatigacōi. Decurrens em̄ qd̄
m̄na. q̄ nā eēt. aut q̄ tender
inquisiuit. Acceptaq̄ īmeris
ei' necessitate. ego aut ex parte
ill' sc̄i p̄cipio f' ut reuocaris: sc̄i
eus qd̄ n̄ domū venēs san' eris.
P̄sualit' illi d̄s ut crederet: nū
nimirū dispōitōe oīa ḡebant.
Reduc. rediensq̄ paulatī recep
eam q̄ sibi p̄missa fuerat m̄
secam: ut nō p̄ domū p̄ḡer

quā plenarie donū p̄cipet sol
piratis

H Aglor quoq; regina
m. rildis. cātū huic fa
mulo dei exhibuit aliqui deuo
cionis affrīn. ut venienti bo
nomiā extra urbem cū ip̄lo pe
des occideret. gūda tū ipsa. mī
tūq; gūns. Que p̄ dies aliq̄
postquā parienti tempus ad
venit. tam gūnt ē afflicta. ut
tam ipsa. qm̄ dom' om̄s de vi
ta et p̄mitus desperarent. iāq;
om̄i reliqua sup̄lecth pau
pibus ⁊ ecclis delegata. vestis
eniā regia ip̄araretur. m̄q; sepe
liretur. tamq; p̄tinus monitu
ra. Cum subito recordata hōis
dei ⁊ nom̄ illi' invocans plena
fide. m̄p̄a p̄tinus invocatio
ne. sine p̄clo partū edidit despa
tum. Nec distulit legatum des
tinare fidele p̄quā gr̄as ageret
celeri subuentorū. ipsū sic natū
puerū. nō īmerito natū ei' appel
lans. Ver̄ ille quociens tale ali
qd̄ cōgill' audire nō minus
hūilit' qm̄ iocunde refutans. di
ce' s̄lueuat. hoc em̄ in l' imputā
dum. sic ei qui cōscius om̄o n̄ fuit.

In monastio cui nomē bella
vallis. ē ip̄e urbem c̄opolim.
hō quidam a demone verabat.
mira eo uilgante faciens mi
ra loquens. **N**ost mltas g' oīa

98
tionis fr̄m cū ip̄be p̄lisset.
illa neq̄cia sp̄italis. recordatus
ē venerabil' abbas loci illi' ho
dieq; sup̄stes. habē se stolam.
q̄ aliquōdū b̄s pat' v̄lus fuerat.
i oblanōe hostie salutaris.
Nec cūctatus tulit p̄tinus
arma potēcia deo. fiducialit'
q; aggr̄us ē inimicū. Dixit
mē attigat. cellule in q̄ miser
hō iacebat. cū subito malign'
ille horridis vocib; victū se p̄
fiteus. eni inquit egredior. re
cedo p̄tinus. manere ultra nō
possum. Respondente aut̄ abba
te. p̄nomē dñi. ⁊ ip̄s' b̄s viri
meritū cui' stolā fuit. ē p̄cipi o
eri q̄ci' ne moreis. **S**timmio
demon fugatus ab hōie. hō
a demone libatus ē. Quis
alter nō p̄cose forsitā ceul
tall'. usq; adeo sp̄c sibi ē sub
iectos. ut cedent ⁊ absent. Ve
rū ille abbate ip̄o nūciante
nil motus. magisq; sublanās
eos. q̄s videbat magna sup̄ h
amiracōe moueri. hec eadē
v̄ba respondit. Q̄d in facile.
nō duo p̄ualissem' in v̄mū.
Venit illū eicē potuit d̄s. p̄ser
tim cū ego ut dicitis. loci ei'
datus sū ⁊ adiutor. hui' modi
nepe responsis in hui' modi
rebus sepi' utebat'. **N**ouēat
siquidem ver' ⁊ v̄r̄ae non

onstator: s; emulato: humilitat!
efficacius disuadi posse hoī
b; qd' stupēbat obliq' qdam
7 artificiosa obiectione q'
apta exultatione: q' humilita
tem magis pdicabilem pfen
do estimacione homi n' numi
eret s; auget. vñ quodā lo
to ex ppria loquēs experientia:
verus inqd' vilis nult repu
tai. n' humilis pdicai.

hūilis

Illō quoq; notissimū fuit
qd' ad huc in carne de
gens apparens aū in spū:
frī audam obitus sui pñcia
uerat die. Infirmabatur no
uitius qdā danallē: bone dū
sacionis 7 bone modis ado
lescens. Nec longe aderat di
es q' p' annū ex more pbatio
ne. nouū induēt hoīem. si
pius hoīem exuill;. Siquidem
sumatus ī breui expleuit
tempora multa: placita emī deo
erat aīa illius. Quinto ig' die
an ultimū die suū: visitante
se frē gerrardo. q' hodie ab
bas ē monastij longi ponti.
idē nouicius exhilatus plmū
i' alia spūalis grē vba: ecce
inqd' qūta die mouar. Ho
die emī in pr' n' dōm' abbas
apparuit cū multitudine mo
nachoz. 7 blanda solatioē
refoues: qūta die mortū

me eē dicebat. Erat g' sermō
mē frs: 7 anq' impleret di
uulgatū ē vbum. Expectabat
ab oib; dies illa: s; in romagis
ille b's in exptacione sua fuit. Jā
dies qūta icluat' aduēspā: illi
aūc spū magis ac mag' eleua
batur ad dūm. Demum ita
hora vndecimā ī ipō mortis
agone positus obducto proos
ut assol; lūmne oclor. 7 nem
mī iā in tendens: ad exitum fet
tuabat. Interim visitans eū
pr' frs. velut ab alto somno
reuocat: n' in salutariū abire
pmitit. Ad cui' vocem apieus
oclos. 7 mirū in modū facie se
renata. aliquidm itendebat in
eū. Mirabamū omīs mortalem
hoīem. imo iā morientē catenū
tūphare de morte: vt in ipō mor
tis articulo. exultaret in gaudio.
pulcherrime nobis exhibens il
lud poete. Inripe parue puer
risu cognosce matrē. Tunc
v' solans eū pat' b's nichil
tunc re iubet s; p'imus rec
to cursu ptingē ad dūm ihū
xpū: 7 offerre ei hūilē paup'ta
tis sue familie salutacionē. Ad
hanc vocem q' potuit capitis
inclinacione 7 motu dūuens labi
orum. itū clausit oculos: 7 eadē
hora in pace quieuit.

Quia quidē hunc dei fa

mulo reuelata p̄ sp̄m. infra si
ne reuelatione mirabiliter ab eo
dicta & nouimus. ex quibus exempli
gr̄a pauca subnectim.

Cum eēt aliqui p̄ sc̄s i
vrbe nouom̄siū i domo
ep̄i simois. adductus ē ad eū
heruenus de bangenceio puer
admodū ḡnosius. ortus ex re
gio sanguis. & p̄d̄i ep̄i nepos.
De quo sequenti nocte famulo
suo x̄ ostendit. qd̄ erat p̄ tem
pora multa futurum. Siquidē vi
debatur sibi tamquā in missar
celebratione anglo ciuitā pacis
ostēd̄i t̄re. qd̄ ad puerū defer
retur. Nec dubit̄ de reuelatione.
cū dē h̄uenū remūnaturū sc̄o
& futurū aliqui deuotū xpi famu
lum p̄mittēbat. Que p̄missio
actō celebris existit. & vulga
ta. ut ip̄e quoq; h̄ueni nobis
p̄ca faceret ad holēsc̄enti sibi
adom̄s arguentis sc̄ie stimu
las. semp̄ impossibile occurrere
ē. ut p̄ viri sc̄i tale p̄missū.
in sc̄ari habitu moueretur.
Nec fr̄catus ē a spe sua.
Siquidē venerabilis gaule
rann̄ vrsicampi cenobii p̄m̄
abbas fecit illū monachum
& anglico fūctus officio parē
quā ex ore patris sc̄i suscepit
immunitant h̄ueno. Cui talis
p̄modū apparuit diuinitas. ut

99
tali dignus oraculo videretur.
Nam & p̄dicto gauleanno in
regumie monasterio vrsicampi
ille successit. & nouissimē obitū
suū imminētē. san̄ adhuc
& incolimus. eodē qualerāno
preuelatione sibi annūcian
te p̄sc̄uit. atq; p̄dixit.

Et quod addimus
h̄uit simile fuit. pa
trem sc̄m parisiōz fines ali
quā paginē ad ipsam diuitē
ciuitatem. ep̄c̄ stephanus.
& om̄s pariter q̄ aderāt. ob
uere rogantes. nō poterant
obtinere. Magnos siquidē
zelo n̄ causa grauis urge
ret. Quent us declinabat.
Quoq; vespe it̄ suū alias
ordinalli. mane v̄ p̄m̄ locut̄
ē fr̄ibus. dice ubi ep̄o. q̄
parisī ibim̄ ut rogasti. Con
uenēte ḡ clero admodū
copioso. sic semp̄ ab eo sole
bant expete v̄bū dei. Quibus
tres ex illis sp̄ūcti sūt & dū
si ab inuicē studiis. ad ve
re h̄ane cultū. abrenūciātes
sc̄o & dei famulo ad h̄entes.
Quoq; ille p̄m̄ ituenis. cū
sibito in loquēdū surget. pe
tēt̄ vestigia ei. inclināuit
se modice. fr̄. tantū xpi
assidentē locutus ē in aure
dicens. Istū ego sic nūc

video veniente nocturna vi-
sione p̄iudi: p̄p̄ q̄ dñs nos ad-
duxit. Qui nimis nouicius
i oi postmodū puritate ⁊ deu-
otione d̄isatus. plimūq; accepti-
deo ⁊ hoib; in claualle p̄ an-
uos aliqd̄ b̄to sine q̄euit.

Appauerūt aliqui vi-
ro dei int̄reusū vir-
te p̄ito. venabiles
er̄ filij. iā quidē carne soluti.
galderic⁹ ⁊ gerardus quoz al-
ter german⁹ alē auūds er̄ ex-
stiterat. Cūq; veld̄ accelesiā-
tes ocu⁹ p̄t̄irent. reuocan-
ti. ⁊ retine volenti respondebat.
eū d̄ sibi p̄ fr̄e gaufrido mo-
nacho: q̄ eorūcē a p̄ma d̄isa-
tione socius. strenue satis ml̄-
tis cenobijs extruendas mi-
litauerat. Continuo p̄ exatari-
fr̄ib; accelesari iulij: ⁊ ad mo-
nastiū venies. ip̄o die sic eis
p̄dixat: eūcē gaufridū iā po-
siti repperit in extremis.

In fensū aliqui rex fr̄o-
roy senior lodewyck
quibusdam ep̄is regni sui
suis eos sedib; ⁊ ciuitatib; ex-
t̄bant. Vñ i hic vir reue-
rendus plures scripsit ep̄las.
p̄eay pace laborans: quoz
hodieq; exemplaria plenerāt
Accidit aut̄ ut pl̄ate eodem

patre sc̄o. ep̄i ml̄ti in dignationē
regis flectē cupientes. tota hūi-
litate p̄st̄i. soloremus ei reuerent
vestigia: ⁊ nec sic gr̄am optine-
rent. Quare vir dei animosi-
tate p̄motus: die altera regem
duri increpans qd̄ d̄m sp̄itū
sacerdotes. Libere q̄q; demiciant
qd̄ eadē nocte sibi fuerat reuela-
tum. Nec inq̄ obstinacō: p̄mo-
geniti tui philippi reḡ morte ml̄-
tabit. Vidi eū te cū uniuo filio
lodouico ad pedes ep̄oz q̄s heri
stempseras inclinati. ⁊ p̄imus
intelleri philippo celerit̄ facto de
medio plodouici substitucōe.
etiam q̄ nūc optimis rogatiū.
Qd̄ qd̄ nō longe p̄ miserabil̄
impleū cas⁹ ⁊ decedite philippo:
eḡ pat̄ ut hys qui felic̄ hodie
regnat. lodouic⁹ uniuo v̄get.

Fidelissimū p̄ncipem theco
baldū comitē in magna
tribulacōe p̄batum. nō min̄
mirabil̄ qm̄ misericordit̄
dñs liberauit. Is inuicē potē-
tissim⁹ ⁊ sc̄ds arege. diuisos ⁊ in-
mēsos tenen s̄ in regno francie
p̄ncipatus totus t̄m elemosinis
deditus. ⁊ studio pietatis intent⁹
oūm. seruoꝝ dei s̄ specialit̄ b̄nar-
di clareuallensis albatis ama-
tor deuotissim⁹ fuit. Quē eateū
ip̄ugnari ⁊ affligi passus ē d̄s

ut rege parit' 7 vicinis poten-
tib; fere cunctis diuantiab; aduſus
eū. vſq; adeo de ei' euasione deſpa-
retur: ut publice ſq; inſultaret'
iā religioi perati deſtinetur. ele-
moſinis derogaretur. Monachi
7 diuſi in uocales ei' milites: 7
ballistarij dicebant. Nullom
apud ext'neos. ſ; in ipſis q; ei'
ciuitatib; 7 caſtellis. ei' modi-
cā blaſphemie pſonabant.
Demq; d'gergatis aliqui ep'is
p'lib; aliſq; p'ſonis. p'ſente i
uero dei. dū ſup hijs agerit. 7 collo-
querent: ep'c quicā eo tempore
auctoritate 7 opinioe pruden-
tie celeberrim'. aiebat. In ma-
ni regis ē comes theobaldus.
nō ē qui poſſit eruere. Neſpo-
dente alio q'cā ant'ſtite. ē qui
poſſit libare eū. multū ille in-
ratur q's nā crederet poſſe q'
rebat. Demū audiens. q'a
poſſet eū eripe q' omnia potest
d's. nō parū ſubſtomachās.
poſt inq't ſi manifeſtus appa-
reat ſi clauā teneat. ſi huc
inde p'ueniat: ſ; aſtenuſ iſta
nō fecit. In raura g' deſpacioe
cū p'dictū p'ncipē uehement' ur-
gerent ext'nei. g'iu' tū i'p'ingua-
rent qui ab eo deſertant omis
fere hoies ſui. n' nun' affligent
illū pauci qui reliquū uidebant

100
ex alioꝝ deſtū ipi q; ſuſpecti:
lingonēſis ep'c godefridus
frequent. 7 familiabūt ho-
mine dei d'ſuluit: q'd nā ſibi
dñs ſup hijs r'uelaret. Cui
ille tū iam ſepi' reſpondiſſ;
nichil ſibi apparere n' t'bulā-
tione ſup t'bulacōne: demū
aliqui ſciſcitati aut. q' quito
mēſe pax erit. Sane ultima
die q'nti iūſis reformata ē
pax. ip'o q'de 7 orante. 7 op'an-
te. ut nō eēt ambiguū ei' po-
tiſſimū ſtudio. ſiml' 7 i'nto-
p'ullimū illū p'ncipē a tam
g'uib; i'minentib; q' p'ſis li-
batiim.

Poſt ānos aliq't int'
eunde regē francoꝝ 7
ganfridu' comite. andegauē
ſui: exercebant' inimicie
g'ues. Cauſa erat q'd virū
nobile gerardū de monaſt'io
rege p'hibente in munitiſſis
opidō comes obſidens d'p'lin-
tāt tū uxorē 7 lib'is ac p'p'ri-
quis: ip'am diuenerat muni-
tione. Tractabat g' uir ſcē-
de reformata pace: mltis q'de
ad hoc ip'm ep'is 7 p'ncipib;
d'gregatis. Cū ſubito comes
ille amaritudinis felle d'mor'
in ſalutatos omis relinquit:
equis inſilit 7 reſſit. Con

fulus demq; oib; duent
iam i despaone pans sol
nebat. p dcs gerardus
accedens ad hoem de hoc
nam postulabat. veld m
moite i carcem rediturus:
sub oblidib; em ad colloq
u illd eat adductus. Cumq;
v dmi solaret eu. gimus
ille flens. i euilans mea
inqd nimis doleo sorte: me
os omis lugeo. parit mori
tuos. Compassus itaq; v
bts ne timeas ait. cr esto
qa ds t. tuisq; subueniet
idq; celeus q; valeas ul
sperare. Siquide recordat
visionis. q; venes ad id col
loqu. vdat taq; lectur sese
evangelii. a sco malachia
pere bndictione: filius est
pate su dubio puerum. Nec
du gerardus ille domine hunc
attigat. a facie ei egredies
ai subito qda occrens: redie
coite nua au. Mirai omis ta
celere audite pmissiois ef
fcm. Eade em hoia comes
redijt: i parit par despata
puent. Erat aut id comes
p eod negotio ex madata
iuni pontificis. anathema
tis unclis inodatus. q; ab
soluend; mulhari vt debuit
ul culpa sup hoc fateri sua:

penit; reculant. Magis au
vt erat plimū animosus dmi
sibi culpa er modi nuq; re
mittē in ptabat: m nocere
se reputans. i m iuste liga
tu. Qm ob rem discessit pr
scs. n par tltis. ab illo dics
ei. siqdem litas nouat: ma
msura misus fuis remeiet
t. Eade aut die causantib;
sup hac mptitate p somis q;
vdam. i pncipem illu giur
errasse dicentib; actus v elo
dei famls aiebat. Grauit sa
tis her temitas puniet. fieri
omnino n pt q; hoc eodem
anno comes ip aut mouat;
aut euidente alia diuine in
dignationis sentiat vlacione.
Hoc vbu i exepis i ex aliis
audiere n pua. Qd tam ce
leret est impletur vt comes
ide m die qntu deamū mo
ret

Ingressus aliqui seruu
xpi gmaine regni.
festinabat ad partes mogō
tinor pacē reformats. int re
ge lothariū i pdecessores ei.
henrici regis nepotes: coradi
siliq; q lothario postea successit
i regni i fredericu prem hy
fredema. q post coradiu eler
i optinet hodie pncipatu.
Venabilis au metropolitani

mogontinoy allert. honora
 bilem quēdā dēicū noīe mal
 celinū. viro dei obinā milit.
 Hic ig̃ malcelinū cū adnō
 suo missū se ēē dicit ad serm
 endū ei: paulisp̃ in tuit̃ eū
 vir dei. aliis inq̃ dñs ad s̃
 seruiendū te milit. Expauit
 theuconic̃ et mirat̃ qd̃ dice
 uelk: firmit̃ asserēbat. a dño
 suo mogontino archiep̃o sese
 destinātū. Et cont̃ seruū xpi
 fallis ait: maior dñs ē q̃ te mi
 lit xps. Tum demū intelligēs
 q̃rsus vell̃ vibrāe sermonē.
 putas inq̃d qd̃ monach̃ fieri
 veli. Absit ame. n̄ cogitauit
 n̄ ascendit sup̃ cor meū. Nichil
 omñ tū rēnuēte illo. dī fa
 m̃s affirmabat. om̃odis
 fieri oportē: n̄ qd̃ ip̃e de se cogi
 tauerat. s̃ qd̃ de eo disp̃sue
 rat d̃s. In eodē deniq̃ itine
 ne d̃sus ad dñm et ic̃lo vale
 fuit: et cū alijs plibz litātis
 honoratisq̃ plom̃is. quos col
 legit tempore seruū xpi. ip̃e
 quoq̃ sic s̃ p̃d̃m fuerat secut̃
 ē eū

Hericiū quoq̃ g̃ma
 nū regis francoꝝ q̃
 beluacensem hodie cathedra
 ornat: nō dissimili dñs d̃sio
 ne mutauit. Accidit enī vt
 venēs idem henricus ad hoi

nē dei. sup̃ quodā sc̃lari nego
 cio locuturus. d̃uentū et fr̃m
 visitās eoy se se orōibz d̃men
 daret. Cui p̃r sc̃s m̃c̃ ṽbasce
 exhortationis. d̃fido aut̃ in dño
 nequaq̃ in eo te mouit̃ in
 quo n̄c̃ p̃nt̃ el: s̃ velocat̃ ex
 p̃mito p̃o p̃bat̃. q̃ntū ē
 istoz pl̃c̃ d̃io q̃ expt̃stis.
 Quod eodē p̃modū n̄ absq̃
 mltoꝝ animacione d̃pletū ē:
 et de tanta iuuenis d̃sacione
 et nobiū om̃e exultacione re
 pletum.

Ingētibz aut̃ socijs ac
 familia om̃i. ac si mor
 tū illū t̃nerent. et euilante
 p̃teris andreas qd̃a parisiē
 sis h̃er̃c̃ ebrū h̃erici vocifera
 bat̃ in sanū: n̄ d̃icis n̄ blas
 phemijs partes. Et cont̃ sane
 idē h̃erici pillur̃ potissimū d̃
 ūsione. dei hoiem clare op̃a
 p̃cabat. Cui ṽ sc̃s audientibz
 ml̃tis. dimittē ait hoiem m̃.
 aiā enī eius in amantudīe est.
 n̄ p̃eo ml̃tū sollicitus sis: q̃ t̃ur̃
 est ille. Cumq̃ amplius sp̃e d̃
 cepta henric̃ instaret. vt lo
 queret̃ andree: seueriū in
 tuit̃ eū ṽ dei: qd̃ hoc ē ait.
 Nūq̃d n̄ iam dixi ē. q̃ t̃ur̃ il
 le: andreas audies h̃er. siq̃dē
 p̃lēs erat et ip̃e sic plur̃imū
 imp̃b̃ erat. et a sacra d̃sacione

vehementē abhorres? talia se
cū vt p̄ ea d̄fessus ē nob.
tanta d̄gitatione uoluebat.
In hoc n̄c sc̄o. falsū te eē
p̄phetū. hoc enī certū sūm.
q̄a loqueres v̄bū r̄ ū fier: hoc
tibi ego corā rege r̄ p̄ncipi
b; i celebri q̄q̄ d̄uentu i p̄e
rare nō ptam. vt tua om̄ib;
falsitas in notescat. Cetū q̄
q̄ mirabilis d̄s i calis sup
hoīm filios. ridens eor̄ vana
conamina: vt p̄positū suū q̄
r̄ quom̄ ip̄e voluerit impleat.
Siquidē die altā. ibat andre
as mala oīa m̄p̄ans monac
tū. v̄ dūm suū dimittebat:
ip̄am quoq; valle desiderans
fundit. subriu cū habitatorū
b; suis. Nec pax moti sūt r̄
mirati. q̄ p̄dictū viri s̄a de ip̄o
audierāt v̄bū: cū talit̄ vide
ret̄ abire. **S**ūdui pusilla
nimitatē eor̄ r̄ fidē modicā:
teptari passus ē d̄s. Illa tm̄
die p̄cedens r̄ repellens gram̄
quodam̄ di. nocte propria
vict̄. r̄ q̄ vinct̄ t̄ h̄ete se r̄
faciente sp̄u dei. diem expecta
re n̄ potuit: s̄ exurgens an̄
diluclm̄. velocit̄ q; ad monac
tūm rediens. altā nobis
saulū. ul̄ maḡ de Saulo pau
lū altā exiebat ~~mauer~~
In t̄ cetos q̄s de vana

d̄nsacione huius sc̄i. p̄ minist̄
ūserui sui r̄ eripuit. de p̄ti
b; flandrie: mlti aliqui no
biles mlti sapientes r̄ lite
rati viri. sub ip̄i magisterio.
sac̄m̄ p̄fessi sūt seruitutē.
Quor̄ p̄m̄ videbat̄ gaufrid̄
ille de perona q̄ p̄mod̄ i clara
ualle p̄ous officio fūctus ē: r̄
defūctus i eo. **I**n q̄b; euidētissimē
vidimus illud euglic̄ ipleri.
mlti dicent nob. ecce hic est
x̄pc. ecce illic. **S**humb; p̄sua
sionib; enī actū ē tū eis. vt
alia magis elige p̄fessionē.
r̄ loca alia debuissēt. dū oc
currit dei famils iam p̄e dis
p̄lis: r̄ in v̄b; gr̄e. q̄ p̄ocē
bant de ore eor̄. p̄stima om̄is
hesitacio sc̄a de medio: om̄
parit̄ in ip̄ur̄. **S**ilio inrefra
gabilt̄ ē firmata volūtas.
Quō h̄c sc̄m̄ ē: n̄ sū subita. r̄
p̄nit̄ in sp̄ata quorū d̄a ex
ip̄is mutacione animor̄. **D**e
maḡ cū iā dei hoīem seq̄ret̄ p̄
d̄cs ille gaufrid̄. ḡuillia ce
pit teptacione pullai. **I**uui
it̄ qūt̄ illū vn̄ est̄ i b; q̄dē
m̄qd̄ faces tua ext̄minata.
r̄ flicie quodā nubilo ḡu
ē obuiolata videt̄. **C**ū gau
frid̄ sc̄o m̄qd̄ sc̄o: qd̄ n̄q;
amplius letus ero. **A**d v̄
bū cū ad dei familm̄ idē fuit

factis anxius retulisti: vides
 ille basilicam iuxta viam
 per quam quod diebantur. dicitur et in
 gressus orabat. Ceteris autem
 fons prestolantibus gaufrido
 ille tedio gravatus super lapidem
 obdormiuit. Demum cum am-
 bo pariter surrexissent. ille de
 oratione. ille de somno: apparu-
 it idem gaufrido tamen iocundior
 et hilarior ceteris quantum tuncior prius.
 Cumque ei postea fecerit verbum melitane
 quod locutus fuerat amicabilem ipse
 pararet. et si tunc inquit dixi.
 nunquam amplius letus ero: sicut dico.
 nunquam amplius tristis ero.

Tunc quoque gaufrido primo
 tempore tyrocini sui. pro pre-
 suo viro nobili et potente. quem
 in seculo reliquerat. filiali pietate
 sollicitus preces sancti per eius uisio-
 nem rogare dominum assidue soluit exora-
 bat. Qui verbum dei. ne timeas inquit:
 ego illum probatum monachum ma-
 nibus meis in claualle hac sepeliam.
 Vtriusque secutus est. et ipse mona-
 chus factus est: et apud sancto sic predicat
 ipse in claualle sepelitur. Tamquam
 enim mori illo absente non possit qui
 in sebus infirmatus. et creberrimum
 ymo stannum in se ipso responsuum
 moriens habens. sustinuit donec
 post sancto redierit: quod ut olim promiserat
 eum tunc sepulture.

Regina fuit supra dicti

ludewina nimis uxor plures
 cum eo fecerat annos: et sobolem
 non habebat. Erat autem uxor sancto apud
 regem per quendam pace laborans: et re-
 gina dicitur intererat. Cumque
 eam moneret desistere ceptis. et re-
 gi suggerere meliora. in se loque-
 re dicitur quae illa cepit super stilita-
 te sua. humiliter rogans se partem
 obtinere a domino. At ille si feceris
 inquit quod moneo: ego quoque
 pro uobis quod postulas dominum exora-
 bo. Dimittit illa: et pacis non tar-
 dauit effectus. Quia reformata:
 predictus rex nam uerbum ei regina
 suggererat a viro dei. promissum
 humiliter exagebat. Hoc autem tan-
 telum est impletum: ut ita idem tempore
 anno alio eadem peperit.

Dominus albas ramardus
 cystricensis quod ex daualle
 assumptum post sancto ut filium am-
 plectebat. et reuebat ut preces:
 ob quorumdam monasteriorum or-
 dinacionem pumiae partes itine-
 rat. De quo uerbum dei in claualle
 consistens. dum frater audiam loqueretur
 subita inspiratione promissa:
 dominus aut cystricensis. aut mor-
 tuus est. aut in proprio mortuus.
 Flet pariter frater ille miratur est audi-
 es uerbum: magis tamen obstupuit
 cum eisdem abbatis. per dies pau-
 cos audierit obitum nunciari.

Eodem anno quod de hac vita

pr̄ sc̄s fuerat exiit̄ tres adoles-
centes de p̄rio opido qd̄ barru
diar̄ sup̄ albam: monastiū dā
uall̄ gr̄a d̄uisionis int̄uenit̄.

Quoz̄ t̄aus suadente malig-
no: ad vomitū ē reūsus. Q̄
ex re p̄ duob; alijs maḡ solli-
citi s̄is: ip̄is q̄q; p̄sentib; p̄ri-
sc̄o sup̄ hoc loq̄bant̄. At ille
int̄uens in eos. hic inq̄d̄ ulla
tēptacione labiabit̄: hic ō
multa: s̄ t̄i p̄uabit̄. Vtrūq;
sic audiuim; sic vidim;. adeo
vt frequencur̄ alii obic̄im;.
cū aliquoq; ens in tēptacionē
pene deficiet. v̄m̄q; iam ab-
ire impossibile ē v̄nic̄et̄: quē
ō sc̄s ulla tēptacione dixerat
v̄nic̄endum.

Per noctabatur aliquū di-
familis in orōne in suo
clauallensi cenobio. s̄t̄it̄:
v̄ solita int̄uacione d̄m̄ p̄ca-
bat̄. Contigit aut̄ eadē nocte
paup̄em quēdā. v̄ v̄e paup̄em
sp̄i: in cella h̄o sp̄itum mori.
Cuius aiām t̄i vocib; canous
in celū deferr̄i p̄ sc̄s audiuit̄:
v̄ int̄rogatis mane fr̄ib; q̄ af-
fuerunt. illā fuisse horā obic̄i
er̄i compit̄. q̄ p̄d̄cās audierat
ī sublimē tendentū voces

Quia b̄t̄s ep̄t̄ malach-
as aut̄ vitā v̄tutib;
plenā. ō sc̄s studiose describit̄.

iuxta desiderū cordis sui. in dā
uallē b̄tam celo aiām reddi-
diss̄: offerēs p̄ er̄ t̄ūitu v̄na
b̄hs abbas hostiā salutare.
glam̄ er̄ d̄no reuelante cog-
nouit̄. v̄ reodē in sp̄itante. sa-
ct̄icio iam expleto. formā orō-
nis mutauit. v̄ collam̄ int̄u-
lit̄. q̄ ad sc̄oz̄ pontificū celebra-
tes. ū iudicaciones defunctor̄
p̄tinet ita dicens. Deus q̄ b̄m̄
malachā sc̄oz̄ tuoz̄ mitis co-
equasti. t̄bue q̄s. vt q̄ p̄nose
mortis er̄ festā agim;. v̄ v̄te
quoz̄ p̄ntem̄ exempla. De-
m̄ reuent̄ accedes. sac̄ er̄ v̄est̄i-
gia deuotillie ostendat̄. Modū
t̄i aut̄ seriē visionis. ū aiūq;
ū in er̄ d̄ ep̄i vita. de sc̄ere
accipit̄: hoc t̄i resp̄dens ai-
plimū sup̄ hoc rogat̄: n̄m̄
ad p̄p̄ā sui ip̄iū p̄tinuiss̄e
p̄sonā. Nec sane dubiū plā-
cū similia occultasse similit̄:
q̄q; videlicet passus ē d̄us oc-
cultā. Nā v̄ ō d̄m̄ aliquū q̄
ē auitas lothoringoz̄ ai ad
tam̄ reuentillimū viri albi
a ep̄i ostiensis nouit̄ ai de-
fucti. p̄ m̄edacōne er̄ sac̄-
ficiū laudis offerret collam̄
similit̄ in fine mutauit. De q̄
t̄i qd̄ vidiss̄. ū it̄rogat̄ ē. ū
festus: ai s̄i d̄a reuelacione
id fecisse minime videatu r

Sup hys q̄ ad grām p̄
 uer̄ sanitatū tam multa
 p̄ hūc famlīm suū opat̄ ē deus.
 ut in eo quoq; videt̄ exilē qd̄ de
 ip̄o ioh̄s ewangelista ait. si oīa
 sceler̄. ne ip̄m quidē mūdū ca
 p̄ eos q̄ sceler̄ fuerat̄ lib̄s. Et
 tū nos saltē pauca de plib; ex
 amplī grā p̄ferem?

Qastrū villarū acole vo
 cant qd̄ a claualle ut auit̄
 sex miliarib; distat. Adbi muli
 er̄ pregnās tēp̄ omē cūlierat̄
 pariendi. Taliqūtis mensib; iā
 deurtis. nū ū dū pareret. ampli
 mirabat̄. Cū dilat̄ ē p̄tus. ut
 tam s̄ q̄ cetis q̄b; nūq; victus
 p̄aus morib; videt̄. ū iam cre
 deretur p̄gnās eē h̄m̄ens.
 Q̄b; enī credē p̄l; infancul̄ an
 no integro visib; tenēi posse
 matris. Despata iḡ mulier.
 ad monastū v̄ri dī duct̄ sic
 se habens. Silat̄ ad portā misā.
 v̄ portāo fr̄i causa tā miserabi
 l̄ intimat̄. Rogat̄ ille. v̄ in au
 dito passus m̄modo. supplex
 adiit̄ prēm̄ sc̄m̄. fidelit̄ ei necel
 sitatē indicans mulieris. fidelit̄
 explēs negociū suscepte legaci
 onis. Nomina diuine legaciōis
 opacō mirabiliter̄ accelant̄. qd̄
 mirabiliter̄ tardabat̄. Tamq̄ enī
 hoc solū tanto tēpore nascit̄is
 expectauerit̄ infans. hora eadē

✠

fermā peperit. v̄ p̄arrēte reme
 dio rediens fr̄ ille. m̄modo qd̄
 nūciauerat̄ ū in venit̄

Alio tēpore i tritono ann
 siodorensi. apd̄ opidū qd̄
 cona vocat̄. mulier qd̄a mirabi
 lit̄ laborans. piculabat̄ multis die
 bz qd̄ venisset̄ filiū usq; ad ptū.
 v̄ vires nō h̄rēt̄ pturēs. Cūq; sup
 uenisset̄ itū seruis p̄. postulā
 ti b̄ndictionē. aq; b̄ndictā misit̄.
 Sustinuit̄ mulier. v̄ festi nact̄
 ē puer. Quē venābil̄ p̄ gaufrid̄
 carnotēsis baptizauit̄. bernar
 di nomen imponēs.

In eodem itine. v̄ in tritono
 eodē dū febricitantū mili
 tūdo sic v̄biq; solebat̄ a dei hoīe
 panē petere. gerhard̄ d̄cicus
 ex castro cui nomē ē Danicem. ma
 sciol̄ v̄ subsānas fidē ppli blas
 phemabat̄. In ip̄is aut̄ v̄bis blas
 phemie. gūstia febre corrept̄.
 usq; auitasiodor̄ ab eūte seq̄ coact̄
 ē v̄x dei. v̄ penitentiā agens apd̄
 eū. ip̄am cui det̄er̄at. multis p̄
 tib; optinuit̄ b̄ndictionē

Nam multis ū gustata eius
 benedictio reddidit̄ sa
 nitatē. ut soli dei cui h̄ v̄tute
 fiebant. possent̄ her̄ noticia
 p̄phendi. Vidim̄ in meldensi
 tritono militē deuotissimas
 referentē viro dei gr̄as. qd̄ p̄
 mū gustū panis ab eo b̄ndicti

✠

plenā recepit sospiratē a febre
quarta. q̄ sic ḡiur laborauit
in sibi ferme decem ⁊ octo. ut
i hora accessione q̄i freneticus
nec matrē agnosceret suam.

Quoniam q̄q̄ venabilem ge-
nū lemouicentē ep̄m
testante audiui. iuuenē q̄n-
tam de familia sua letalit̄ i ca-
pite sauciū. cū iaceret spūmans
⁊ ipos int̄. i missa sibi i os buc-
cella panis. q̄ b̄ndixerat ho dei
tā celerem sensisse v̄ritem. ut
i columis surget ipa hora.

Nep̄ illō t̄cedū. qd̄ ipam
panis q̄q̄ substantiā
ab om̄i corruptionis iuria tade
b̄ndictio vendicabat. ad eo ut
pl̄s viderim̄ q̄ p̄septēniū. ⁊ ut
pl̄ eodē seruauerat panes.
n̄ colore n̄ sapore mutato.

Ante hos paucos dies ve-
nerables abbes. gerard⁹
⁊ henric⁹ de sūerie partibz veni-
entes. dū sup̄ hys d̄ferremus.
testati sūt nob̄ panē an̄ ānos xi.
ei b̄ndictione signatū. manē
apd̄ se penit̄ in corruptū. nec
dissimilem apud aliq̄ n̄m vsq̄
hodie nouim⁹ ⁊ apd̄ alios ml-
tos credim⁹ esse repōitū.

Tunc idoneū satis ⁊
euidens h̄ testimoniu
p̄ferant. Vir magnus. ⁊ mag-
nifice honorād⁹ danoꝝ archi-

ep̄ helchillus patrem n̄m vni-
co venabat̄ affcū. vnica deuoci-
one colebat. Nec stentus ē in
filijs eū videre. cū nouū cenobiu
extruxisset. ⁊ ipetrasset ab eo desi-
deratū sacre d̄gregationis exam̄.
Preualuit apd̄ eū desidiū vehe-
mēs ut ho tante auctoritatis.
⁊ in illū ill̄ tā ecclesiastica q̄ sc̄ari
auctoritate singlarit̄ potens. ex-
pōtis suis oibz ⁊ semetipm̄ p̄ctis
mltis t̄deret ⁊ labori. Nam de ex-
pensis n̄ est dicere magnū. q̄uis
eundē audirent̄ prestante. qd̄
expendit̄ in itinē p̄ argenti m̄cal
q̄ septenas. Venit̄ clānuallē p̄-
sona h̄m̄l. ⁊ sublimis. q̄ a s̄m̄bz
t̄re nō curiositas audiret̄ sapie.
s̄ fidei zelus ⁊ pleni t̄udo deuoti-
onis act̄erat. V̄ q̄m̄ fleuit.
q̄le se se n̄ modo erga eū quē tā
v̄nute suspiciebat. s̄ ⁊ erga mini-
mos. si im̄ q̄libz exhibuerit. nō
ē facile dictū. Demū rediturus
ad p̄a ut b̄ndictū a dei famulo
panē referre possit. ⁊ diuinus
d̄seruare. h̄m̄o sensu p̄cipit
ut in cibano recoq̄t. s̄c̄ soleur
q̄ maria cū seunt panē refre-
bil̄ coctū s̄ am̄tabilit̄ arguēs
in hac parte fidē ei inuenit̄
ita inq̄t nō poterit b̄ndictio
ip̄m panē. magis q̄ recoctio
d̄seruare. V̄nō acquirunt b̄n-
dix̄ illū. s̄ d̄m̄mē p̄cipiens s̄

sibi panē ex leī. bñdixit ⁊ dixit. ecce hīc tolle tenū demaps nichil de corruptione sollicit? Tulit ergo ⁊ ad suos p multa qdē maria p se redies: usq; hodie glāf fidi sue de frā. euiden tialia rei veritate deumā. **A**cc enī pass⁹ ē pars scī nō visitatē sepulcrū: nec mir⁹ nē grā affici. n̄ mir⁹ q̄ olim iuuetē ⁊ fidit: nimir⁹ q̄ verū vīue om̄ino n̄ ambigit. **C**onfessū ē nobis de pane q̄ retulit: q̄ ut usq; eū iā tñus ānus tñi erit. illesum eū vti vni fides ⁊ bñdictō custodiuit.

Narravit ⁊ nob̄ idē ve nerabil' antistes mira dū dignū memoria: nup̄ frā i cenobio. qd̄ ut sup̄ memini m⁹ in tra sua ip̄e fundauit. **E**rat inq̄d in regione nrā ad olefcens nobil'. m̄s q̄q; scdm carnē p̄nqu⁹. s̄ ob multa sua flagitia mir⁹ car⁹. **C**orrept⁹ aū ḡuilla valitudie vix imp̄ tuit visitacionē meā. ⁊ p ma nū meā ad p̄dñi se se ⁊ tulit monastiū. **V**bi aī mariā cor dis ⁊ p̄uictione renūciāns sc̄lo. p dies aliqd̄ i hūi. ⁊ fidelissā ⁊ fessione p̄sistens: maḡ ac ma ḡ eadē egritudie laborabat. **Q**ua demū inualefcēte. exiit s̄ imine ⁊ gnoscens. abbas ⁊

104
frā p̄senaā miro amplectebat̄ affrū. mira eos deuotione mo nebat. ut spūalia arma corri p̄nt egressurā protin⁹ anām s̄ ⁊ mēdatā. efficiat̄ p̄tecturā exhibiti. fidelit' necessariū prois it̄ iminecū hostiū crudelissā tela ⁊ ductū. **C**ūq; i hui⁹ modi supplicacione diuinus iam sac̄ mentis munit⁹. ⁊ de eorū ser uorū dei patrocinio ⁊ dñi mise raatione p̄ssā deuotione p̄su mens. ac p̄inde cūstantib; oib; militā sue salutis relinques̄ fi duciā exp̄rass; offerēbat̄ fr̄s p̄m̄dacione aīe er⁹. q̄ deuotil' sūne potuit dñia corporis hosti ā salutare. **C**ū subito inimic⁹ humane salutis ex er̄dem sic̄ i dubitabile vider̄. eē liberacionē aīe. q̄ ex multis dieb; irrepabi lit' se se occupasse credebat. irā magnā ⁊ sapiens. eandē p̄mit tēte deo crudelit' nimis exertēs: vnū est̄ib; repentino furore inuasit. **C**lamauit iḡ horre dis vocib; miserabil' hō ⁊ vix ml'torū manib; tenebat̄. **D**emū cū maxio qdē labore asportat⁹. ⁊ in lectulo rehgat⁹. tam sua q̄ astaciū imbra tentib; app̄ tens durissie vexabat: n̄ ulla q̄ prius nos̄ lingua. s̄ noua qdā q̄ n̄ astaciū q̄s q̄ nouat loq̄bat̄. **T**ū nichil qd̄ dicer̄

intelligerent. tam libe tū sine
offendicō n̄ in concinās eū
audiebāt eū voces: ut in
dubitant̄ crederent q̄ lingua ali
q̄ loq̄ret̄. **S**ost aliquātas iḡ
horas. tū vehemet̄ s̄fisi fr̄s
qd̄ agē possent. an̄re cogita
rent: un̄ ex eis salubre s̄si
lū dnō i sp̄rante s̄apiens.
Sic̄ pignora a me ip̄o nup̄
ibidē s̄m̄data. videlicet de ca
pillis ⁊ barba. ⁊ unū dentē
dūi mei lernardi s̄a afferi
monet. ⁊ ei⁹ pectoris sup̄ ponit.
Quod ut fr̄m ē. ḡmanica
lingua p̄ os illius cepit hor
rendis vob̄ neq̄ sp̄c̄ excla
mae: tollite tollite amoue
te b̄nardū. **I**dicebat. **H**eu
q̄ hōiōsus fr̄s es m̄. **C**um
fr̄s es b̄narde q̄ ḡius: q̄ itol
lerabilis fact⁹ es m̄. **C**ū her
⁊ similia clamitās. aliq̄dū
loq̄ret̄: fr̄m ē breue silētiū.
⁊ subito fr̄ ille dūis miserante
p̄gatus apuit oculos suos. ac
velō de ḡiu sopno euigilans.
tūstantes fr̄s. ⁊ sui plūmū
vincta mirabat̄. ⁊ venide satis
qd̄ nam s̄ vellent her. ul̄ qd̄
acc̄. d̄s̄q̄ interrogans. **E**x ea
iḡ hora p̄stinā sanitate m̄tis
corpus p̄ b̄n̄ pris̄ m̄ita s̄a re
cepit: nil p̄nuit qd̄ i illo tā ḡ
ui casu fecit aut locut⁹ fuerit

retardat. **H**ec qd̄ a nob̄ de testi
monio vtri reuēnissimū her
calli clanoz archiepi ex occasi
one panis a dei homine b̄ndic
ta: n̄ sine qd̄a anticipacione
sunt dicta. **D**ecreto iam exor
dine reliq̄ p̄sequam⁹

Non modo aut̄ hoib⁹ s̄p̄
tōib⁹ ⁊ armentis tam
frequent̄ ei⁹ b̄ndicō p̄fuit:
ut monastij sui cellerarum
dure aliqui m̄reparret. qd̄ s̄
n̄ iudicās moni aiālia p̄misit
s̄. vū fuerant xpi paup̄s sus
tentandi. **D**e hinc ut soler̄ em̄
benedixit sal: ⁊ aiālib⁹ iussit
apponi: ac p̄tin̄ lues orta ces
savit. **Q**uod i alijs quoq̄ mo
nastijs vidim⁹ ⁊ cognouim⁹
ut audiens fr̄m aiālia moni:
it̄dū ⁊ ū rogat⁹. ⁊ ip̄e p̄or̄ amo
uens illos. eodē remedio sub
ueniret.

Gaudiū dicit̄ locus qd̄a
carniacensū monachoz.
vbi vir s̄s tū aliqui p̄noctaret.
exhibitū sibi iuuenē claudū
orone. ⁊ b̄ndicōe sanavit.
ita ut p̄ dies paucissimos p̄
eundē locū reuēnti. i columul
⁊ deuotus altaret.

In eisdem partib⁹. vico cui no
mē alioquū ē: mulierē frenē
ticam p̄pls optulit tūseinti.
Cum manū ip̄onēs ⁊ orans:

104
sanā dimisit. et abiit. Hanc quā
in eodē vico postea vidim⁹ vi
ro dei cū grāz actionib⁹ occurrē
tē. In remotis et regiōib⁹ quāq⁹
cū ecclie scē necessitas fuit ut
ē p̄secuta signoz.

Epu⁹ vidit foliū. sic em
dicit castrū tritonij to
losani qd̄ ut sup̄ lib⁹ memu
nim⁹. aliqui p̄ scs̄ in fens.
multis ibidē virtutib⁹ claruit.
puer man⁹. et claud⁹ exuto
mris sue ad cur̄dā memoriā
martiris utriusq⁹ pedis et
altius man⁹ recepat sospi
tate. Hui⁹ altam manū
ad huc in valida. tamq̄ di
uino seruatā p̄ scs̄ b̄ndi
cēdo sanauit. ut scōz in no
telcet participes eē virtutis.

Marturā dī civitas ad
tanie. p̄ q̄ viro dei
ip̄o tempore tūlit⁹ fuit. Ibi p̄
ter alia b̄nficia. q̄ p̄stitit in
firmantib⁹ multis. vnde pue
ris ep̄i civitatis ip̄ius qui
ex uulnē gr̄i altius ocli hūi
amificat. sub manu er̄ visum
recepit.

In pago q̄q̄ engolisimī. lo
co cui nomē est castellae p̄
oblacionē holthe salutaris.
astatib⁹ venabilib⁹ ep̄is lam
bto egolisimī. et gerando leu
ouicensi. puer exuto mris

claudū. et manū. cui⁹ i mo
dū pile. cubia cū genib⁹ vni
bilico. p̄ces aut̄ natib⁹ adhe
sissent. di famlō offerre bat.
At ille singla m̄b̄ edito p̄us
signo crucis atterctās. mira facili
tate extendit p̄tur⁹ et sanauit.

Appl̄ndens deniq⁹ manū er̄ erex
illū. et dimisit libē ḡdiere. p̄pls̄ ac
p̄ uim⁹ virtutib⁹. magnis d̄m
vocalib⁹ collaudabat

Tam idie sequenti i pago leuo
uicensi in vico q̄ sc̄i geniam vo
cant. signa p̄ eū plima claru
erūt. vndiq⁹ enī estuebāt. q̄m
om̄odis variis laborabant. et
v̄t⁹ erat d̄m ad sanādū eos.
v̄ m̄fretos puer ferme decēnis
tenus ex v̄to mris sue. corā om̄i
p̄plo oblat⁹ ē viro dī. Quū di
gitos suos expuens. et limes o
clos er̄ breuē fecit orōnē. et i noīe
xpi aperuit oculos ita nat

Regu. ū quoq⁹ germanie
nā. i tronī aliqui v̄ b̄s.
tā excellē. ter enuatur. i gr̄a la
nitatū. ut n̄ v̄bis exp̄mū n̄
credi valeat si dicat. Nā et
testati sūt q̄ affuerūt. in territori
tous ostanciensi c̄ta vici q̄ d̄guē
uoiant. ex hys q̄ diligētius in
vestigauerūt. et viderūt oculis suis.
vna die plūatos ad ip̄m̄onē man⁹
ctos xi. sanatos et m̄acos x. et claudos xviii.
Cetū ne frasse nos moq̄s copia

videat: ex nimia multitudine
salte pauca memore dmda
m^o i locis celebrib; fra noscunt.

Qu^o venisti ostendit h^o di.
Unde se ututu er^o fa
ma diffiniet. abbas angelis.
qd^o m^o laai lemānū antiquū
erat. inobile monastiu? cetū
hoiēm que suis elemosinis sus
tentabat misit ad eū. et d^o festi
illū videntem recepit.

Aerterensem d^r loc^o ad
er^o dem diosca ptine
tis ciuitatis: s; plimū acuita
te remot^o. Ibi quoq; sic in cetis
illur^o punitae locis p^o que tū
sūt: multis in seruo dei mira
dis glificatus ē deus. Vbi ē
cetis nati. sub mān^o er^o viliū
recepit. Itē alū anatiuitate
sardo et inuito: audit^o ē et loq^ola.

In ciuitate et basilea cū er
more sermonē habuiss^o ad
ad pplim^o ut impl. eret^o in eo
qd^o de scis aplis legit. qui
videlicet p^ofecti p^o. dicauer^o
ubiq; dno copan^o te et sermo
ne d^ofirmante seq^o tibi signis:
oblata ei mulier mūta: et oia
te eo locuta: oblat^o ē dau^o et
ambulauit: oblat^o ē ei cet^o
et vidit.

Apud spirēsū ciuitate
pūte romanoz amra
tato. q^o dei hoiēm ab ecclia ad

hospiciū deuotissie deducebat:
offerrebant puer claudū. rogā
tes ut ei manū imponē dignaret^o.

Que signatū erigens: mox su
p^o pedes statuit: et ille g^o diebat m
di laudē acclamātib; vniuersis

Tem in capella epⁱ ciuitatis
ipius rege ip^o vidente epⁱ ciui
tatis ipius rege ip^o vidente. viliū
reddidit ecce mulierem: et claudū
nato gressū donauit. Multa
quidē et alia manu ei^o ibide ē
efficit: s; ad exemplū pauca
sufficiant. Non illos eū pau
p^olos. et pueros suos rex ip^o
deuot^o suis illi manib; offerēs.
de mltor^o curacione meruit g^o
culai. Nec modo apud p^odictā sp
renauim vrlē. s; et apud frankē
vort mogōtine diocis locū: in
numis idē seruis dei v^o tūtib; et
fuit. De tota siq^o regione qd^o
qd^o p^onebant afferrebant ad eū.
et tant^o erat d^octus: ut p^odes
rex cū aliq^o pplim^o d^opinere coher
cere nō poss^o: de p^onta clamide
vix scū in p^opas vlnas suscipi
ens. de basilica asportaret. In
t^o plimos sane q^o ibide ad epⁱ
sunt sanitate. sener qdā palino^o
de vicinia illa. h^o b^o nati et ho
noratus: mltis suor^o p^oaly. et
ū sine mlt^o labore introduct^o
est ad hominē dⁱ. A quo p^o
breuissimū ut solebat orōne

erectus p[er]tur[us] et sanatus: in
in columnis. Et fortis apparu-
it. ut posses crede si vides. n[on] tam
altit[er] h[om]in[em] e[ss]e q[uam] altit[er]. Jam
q[uod] eo virilit[er] p[re]cedere p[ro]bavit
alii tollere tan[quam] er[ant] in quo sub-
uect[us] erat. t[ame]n reuocans e[um] un-
de constantib[us] hugo tullen[s]is
eccl[esi]e archidiacon[us] ewangli[ca]
palitica - illu[is] memor. n[on] sic
ait. n[on] sic vacuus reu[er]teris: tol-
le g[ra]batu[m] tuu[m] et ambula. Et in-
ponens i[n] humeros er[ant] dimisit e[um]
lib[er]e p[ro]cedente. h[ic] ois plebs vi-
dit dedit laude[m] deo.

Ibid[em] p[er] puer surdus et mutus
per v[er]o mat[er]is sue. sublat[us]
p[er] scala[m]. et fenestra[m]. accedens ad
v[er]o dei. sub manu er[ant] auditu[m] re-
cepit. parit[er] et loquel[am]. Et
palitica quedam mulier. de regi-
one ead[em] diues et honorata.
ibid[em] recepit amissa[m] ex multo
temp[or]e sospitate. Du[m] que exi-
tus ambularet ambularet om[n]is
quid[em] letati su[n]t q[ui] audiebant:
si p[re]sens exultant[er] milites. q[ui] actu-
lerant et obuiant eam. Na[m] et ip[s]i
sibi p[ri]ncipes e[ss]e v[er]itatis: religiosa
deuotio videbat[ur].

Quod idem temp[or]e t[ame]n seute
sc[ilicet] v[er]o p[er] v[er]o in luto
re remi positi. que tobardu[m] vo-
cant. et varios p[er] vniuersa p[er]u-
cia amante languores: oblat[us]

106
e[ss]e palitico in g[ra]bato. Audita siq[ue]
de fama v[er]itatis. ap[er]to v[er]o in
oculo er[ant] se fecit asportari. Cui
i[n] medio p[er]li manu[m] impones.
erexit h[om]in[em]: in columnis remi-
sit ad p[er]a.

Eod[em] anno in gredienti
v[er]be treu[er]ensiu[m] seruo
xpi: ex more obuiant[ur] ruit p[er]s
vniuersus. Offerunt aut[em] ei sor-
res duas: q[ui] ab annis q[ui]tuor:
ambo[rum] amulante h[ic] me odoy.
Quaz ille v[er]o imp[er]mes signu[m]
crucis. visu[m] reddidit lucas: et
videntes v[er]o dei: q[ui] certis seque-
bantur. In er[ant] de b[er]hica ciuitatis.
cu[m] ad altare v[er]i p[er] apli. v[er]o aplice
gr[ati]e. i[n] mortale hostia i[n] molask[is]:
oblat[us] e[ss]e ei claud[us]. et ambula-
uit: oblat[us] est ei cecus et vidi[us]:
oblata e[ss]e ei surda mulier et au-
diuit. Hec in s[er]mone ad
mom[en]ta se e[ss]e dicebat. ut dei
h[om]in[em] p[er]ter[et]: aut[em] b[er]nficio recep-
ta e[ss]e auditu[m].

Ap[er]to d[er]fluena treu[er]en-
sis diocesis nobile cast[er]u[m]:
mosella flumi[n]i q[ui] ibid[em] i[n] renu[m]
labit di fam[il]is p[er]t[er]sibat. Cuiusq[ue]
paululu[m] p[er]t[er]sib[us]. oblat[us] s[er] et
signatu[m] h[om]in[em] claudu[m] dep[er]i-
iussit. et ambulat[us]. h[ic] n[on] fuit q[ui]
obedi[er]et. Hec mora claud[us] ide[m]
rectu[m] p[er]s femoris neru[m] cla-
mat sponte laxat[us]. et du[m] nescit

extendi uelud ab alto genu
sui: q̄ q̄lib; an̄ conat̄. nullo
modo potuiss; . **F**luminē om̄s;
pbat̄ sub oī uelocitate qd̄ dī.
deponitur illico ḡdit̄. illico san̄
i in columis in notelat̄.

Non ē nob̄ colonia tūc
eunda. magna ē ciui
tas. magna illic dī famulo
v̄t̄ affuit̄. maḡ illū deuoto
coluit̄ populor̄.

Ostendit̄ hodieq; in clau
stro beati pet̄. sic ap̄lois
uēdicias nup̄ accepim̄. ado
lescens olim claud̄. n̄c libe
ḡdiens. q̄ oblat̄ ē uirō dei.
ad imp̄iacionē man̄ er̄. gre
sum recepit̄. v̄n̄ i filius pub
licē agnoiat̄.

Abas henricus de sue
ua. cur̄ sup̄ fecim̄ me
cionē. nup̄ retulit̄ nob̄ fe
minā nobile germaī sui oli
uorē. cū p̄ obitu uiri sup̄
dolore frenesim̄ ian̄ riss;. i mul
to tempore sic se habent̄ in um
dis tenēt̄. eudē pat̄ scō i p̄d̄a
uorē oblatā. i uir̄ tenuit̄ in
t̄ba cū strepente signatā. dū
ex more ligata ueheret̄ m̄te
p̄stūā. atq; integrā recepisse salutē.

In eadē q̄ ciuitate filiā suā
dam. eudē prī scō parētēs
nobiles obtulerūt. Hanc au
bant a puericia t̄ditā sāmo

malū monastio feminaz. ibi
de amissis p̄uis audiat̄. i
ānos plures in eodē in cōmo
do pegisse. Cū aures signo
crucis eduo. p̄ sc̄s attrētās.
p̄t̄. i audiat̄ ei. i parentib;
eā reddidit̄ audietem.

Accidens m̄t̄ her̄ mulier
honorata. coloniensis
eadem ciuis q̄ altius odi hūm
amissat̄. plima iā p̄ quinquēniū
in ualē se se in medicos expen
dissē dicebat. Et ip̄am quoz
otiuo p̄ signū crucis illuminat̄
v̄ br̄. q̄ ḡtis accepit̄ ḡtis dedit̄.

Sed i manū altam in
beati pet̄ basilica. oblatā
in lectulo idem x̄ seruius exeri
ptur̄. i in columē suis pedib;
abire p̄cepit̄. Huius ex m̄to tē
pore nerui femor̄ fuerant sic
ret̄. ut n̄ emigi ullaten̄ poss;
n̄ d̄isse pedib; suis.

Ram ex p̄sonis alijs pl̄
lebant. qui studiosius
obseruāt̄. ad eudē uiri sā orō
nē. i manū imp̄iacionē in ciui
tate p̄d̄a. infra t̄diū qd̄ ibi d̄e
at. xij. claudos eratos. mancos
duos sanatos. quoz cecos illu
minatos. loq̄lā reddidit̄ mutis
trib;. i decē surdis auditū.

Aqs̄ ḡm̄ sede regia. dū in
illa famosissā toto romanor̄
orbe capella v̄ br̄ missaz sol.

leptima celebraret. claudo hoi
gressu. et ceteris quatuor visis:
sub manu erit seruus sui. rex
sumus et vnicus repavit.

Eodem tempore in leodien
sui patre in munia alia quam
breuitas studio patrum. hinc
opidum quod sumitas vocatur. ora
te eo appuit dominus oculos cetera nati.
Huius in oculi ceteri. si ipse et pal
pebre clausa. et emortue erant.
Oculus factis digitis suis aper
iens videret: diuino munie et
vigore palpebris. et pupillis plet
at claritate. Confestim de mox
ide puer. luce ignota miratus:
maxima cum exultatione clama
bat. Video diem. et video omnes ho
mines: video capillos. et lau
dens quoque manibus et pudias.
deus inquit ex hoc iam non offendam
ad lapides pedes meos.

In velle et uerimoz quod de
tameincus. celebranti
missarum soleptima vno die: surdum
et mutum a natiuitate puerum offe
rebant. Que audiente patre et
loquente. qui puerum adierant super
gradum lignum statuere: ut de loco
eminencia nouo populum sermone
salutaret. Fecit mirum quod munus ple
bis deuotio. mira patrum vociferan
tio sic secuta. Et hec quidem quam
regno super his germanie in
manu serui sui mirabiliter operatur

est deus: eplibus pauca sufficiat.
Nam et in hispaniis ubi presens
ipse non fuit: satatis eius indicia
claruerunt.

Qui enim fidelis seruus. et pru
des. prius crucis domini
fructum ubique colligeret. iterumque pa
garet undique. Stiguit ut de fili
is in hispaniis mitteret: in illis
quos sic et in ceteris gentibus alique
habere firmum desiderans. De quorum
nummo albus quidam faber in
loco cui nomen est supadium. gual
sua valitudine occupatus: per
multum iam tempus iacebat
palitatus in lecto. Interim per
abbatem suum munitur prius scilicet:
et ut sui misereatur exorat. Eadem
autem hora quam videret in clauualle per
eodem palitico ad peritionem suam
ipsius abbas orauit. et arretere
velociter ubi videret. Et videret
orois ille in hispaniis. repente
dualuit: tamquam vas plenum aqua.
suo sentiens capiti super fundi.
Regressus siquidem abbas. cum
perdam fratrem in columnam reperisset.
diligenter suscitatur ab eo modum
et tempus sue libacionis. et il
lic deperit. orante in galliis dei
famulo. illum in hispaniis esse amatum.

Quod quia semel ad hispani
as videret: illud quod
stiguit de viro reuerentissimo per
austuriensi episcopo persequamur.

Is quide[m] petrus nobilis g[ra]ue
monachus p[ro]fessione p[ro]p[ri]a
te deuot[us] in cenobio quoda[m]
q[ui]d eo tempore ip[s]e regebat.
tam vehem[en]ti dolore capitis
laborabat: ut nulla die reglam
obseruare ieiunij. nulla hora
sine pelliceis post[er]is pilleis sta
re. Sic miserabil[is] homo ali
quid diu victitabat: ul' mag
diu moriebat[ur]. Audiens aut[em]
celebrimam v[er]itatis fama[m]. q[ui] p[ro]
di homine[m] efficiebant. p[ro] que
dam fr[atr]em legatione[m] mittit.
sue supplicatio[n]is: et opem fla
gitat p[ro] intentione. Cui v[er]
sc[us] laneu[m] q[ui] utebatur pilleu[m]
misit: et p[ro]misit e[ss]e capiti de d[omi]ni
v[er]itate remedi[um]. Suscepit ille
nulla s[ed] b[e]n[e]dictione[m] maria[m] cu[m]
reuerencia et deuotione. et o[mn]es
em[er]it q[ui] solliate potuit delicta
sua. et stola se se induens sac
dotali: ita demu[m] veld[us] p[ro] sim
ba tangens. serui pilleu[m]
sup[er]sit. et imposuit capiti suo.
Flet tardauit fidei fruct[us]. b[e]n[e]d
ictionis effr[us]us: s[ed] miratus
et ip[s]e e[st] cele[m] p[ro]p[ri]a[m] senaens
mediana: et ex tunc vsq[ue] hodie
ab e[ss]e[m]odi languore san[us]
et in columnis. annu[n]ciat o[mn]ib[us]
q[ui] ex p[ar]te meruit ip[s]e v[er]itatem.
Na[m] v[er]e p[ro]p[ri]a. rema illa diu
sit. p[ro]p[ri]a media[m] suis sec[un]d[u]m in scri

ul' in fressio[n]is

uis honorificentissime ferens.
media[m] in monastio sub eadem
venacione depones: n[on] locu[m] salu[m]
et v[er]u[m] vocatus. n[on] sede[m] cui plar[is]
est volens tanta b[e]n[e]dictione
fraudari

Ex hoc nobis ad ea quide[m]
q[ui] mirabiliter egit. in re
gione p[ro]p[ri]a. red[un]du[m]. Na[m] in eo
forte e[ss]e p[ro]p[ri]a p[ro]pheta dia posse
videt[ur]: q[ui]d p[ro]p[ri]a e[ss]e no[n] defuit
honor[is] ne in p[ar]ta sua. Henr[ic]us
q[ui]da[m] v[er] mag[is] et potens i[n] om[n]i
domo et familia duas bauwa
rior[um]: ex m[ul]to i[n] t[em]p[or]e m[ul]to
penur[is] miserabili quoda[m] i[n]
comodo despabiliter laborabat
Si q[ui]da[m] tamq[ui]d uinu[m] aliq[ui]d. et
motabiliter i[n]tra p[ro]uidia sen
ciens. et ex magna p[ar]te frenetic[us].
n[on] solaci potat. aut sequis
e[ss]e. n[on] q[ui]d timet aut patet ag
nosce[re]: n[on] q[ui]d demoniu[m] e[ss]e suspi
cabatur. Talis ad dei ho[mi]nem
de barvaria claraualla vsq[ue]
p[ro]ductus: ex orone p[ro]p[ri]a me
ruit sospitate. Cui[us] et forma
vite. et manda[m] q[ui] demiceps ob
seruaet eide[m] sc[us] i[n]pones i[n] colu
me[m] renulit ad p[ro]p[ri]a. Na[m] et vsq[ue]
i[n] p[re]sente die sic ita relacione di
dicim[us]. ca[m] obdies p[ro]p[ri]a et
ut n[on] i[n] suis o[mn]ibus stipendijs.
s[ed] opib[us] et p[ro]p[ri]a it[er]us: ut
mirabilior er[is] mox correctio. q[ui]
videatur curacio.

Dulceni dicitur villa super sequana
fluvium paucas a clauall
le miliaribus distans. Ex hac
vix ydropici ad dei honorem dixer
unt. Cui manus impones et oras?
pro quoque anglo suo timore e
normit vix erit accipit: papi
ens ut in columitate prepta.
pstitit s' anglin reportaret. Nec
tardavit sanitas: s' paulatim
tumor abcessit. Denique circa vi
cesimum die. g'ral' in columnisq
reclusus: anglin simul et gras ml
tas suo reulit anatori.

Cerium alio tempore mo
nastij clauall. sené palitici
ex proprio viclo. q' mundi villa
dicitur obtulerit. Subsistens autem
modice ul' breuiter orans. tetigit
hominem: et in columine suis pedibus
abire precepit. Quo abeunte p'p'is
multis q' in occursum viri dei flux
erat: n' in lacrimis dominum collaudabat
s' receptit.

Ite redeunt aliquando de via p'fori
monastij oblatus est ei sur
dus et mutus. Expuens igitur tetigit
lingua eius: et digitos in n'it' i
aures. Protinus autem aurium eius ob
stacula facta de medio: et solutum
est vinctum oris eius.

Salenuilla dicitur vicus t'bx
erat miliaribus a monastio
distans. Huc quique p'ficiens v' b'is.
manca puella tetigit: et curavit.
quod v'q' superstitit. et in columine

et in p' acceptum.

Per idem tempus in finibus illis
apud castrum quod vocant
burlé monte. duo milites de
b'is pris v'antibus d'ebant. s' mir
credulus al' s' h'ic in q'd p'uez
sanavit: ex tunc firmum cre
da. Dicebat autem surdum quodam
et mutum: q' aperit eos mutus.
n' locutus fuisse aliquando. n' au
dit: p' dies paucos t'ntente
p'uis p're s'co ambo parit p'uez
tollit: et offert ei. Impedita
manu igitur puero. et signas
os illius. et aures eius. allo
cutus est eum: et loquentem p'tim
audientemq' dimisit.

Aput resuelhi opidum
regionis eride. v'q' in
t'ne est adolescente simone noie.
satis notum: q' p'fato di famulo
oblatus est: et sub eius manu gres
s' receptit.

Eodem tempore p'pe vicin
au nom est malenuilla.
puella manca ad eius tactum sa
nata est: ut nob' testan' s'it q' vi
derit et nouerit: et h' i columis
v'q' hodie p'seuerat.

Darrum super alba dicitur opidum:
t'bx ut auit leugis distans
a monastio clauall. Ibi quique
sepius p' h'ic hominem di diuine
v'tutis opa claruerit. Si q'de
p'terea q' mir' diligunt cur' auim'

vestigat. qd' omnis mra curio-
sitas signorū mltitudine vin-
centur: quatuor claudos. ad
ipius orōne. ⁊ manū impo-
nē dūsis tēpūbz ⁊ erexit: ce-
cos duos illuauit. duobz eq̄
surdīs ⁊ mutis. auditū p̄sti-
tit ⁊ loquelā.

Sed ⁊ iuxta altm̄ barrū
sup̄ sequa ad contactū
illūtarū ē cecus ⁊ ualuit ⁊ pa-
licorū ḡllim̄ recepit puer clau-
dus ex vtro matris sue.

Quē reuentillimū pp̄ n̄r
tercius eugenius. ex
monacho clareuallēsi ⁊ abba-
te s̄c̄i anastasi. in vrbe roma
ad aplicā assūpti cathedrā.
gallias introiit: ibat cū eo v-
lēs: n̄ min⁹ aplici v̄tus cū illo.
q̄ in illo dignitas p̄minebat.
Tancorū em̄ ad b̄n̄m vix erat cur-
sus. ī modis varijs laborā-
tū. vt cū aliquādo sūm⁹ pon-
tifer. basilicā vbi ille nullaz
sollepnia celeb̄bat. deuotū
m̄ll̄ ⁊ expleto sacrificio. ⁊ ex-
more accedentibz eis. q̄ curam
desiderabat. paulomin⁹ idē
pp̄ op̄metur a turbis: ⁊ vir po-
tuerit p̄ ministroz manū educt.
Explim̄is sane q̄ ier̄de aplici
viri s̄c̄i comitatu: duo scribi-
m⁹. q̄ nos obliuula ip̄a qua
vidim⁹ magnitudo letitiae p̄mittit.

Qahleta d̄r vicius in ep̄
uignū castrū. ⁊ sequa
nā flūuū d̄stinorū. ⁊ puer
fere decēnis ab āno p̄ore pali-
nais. sic iacebat: vt ne ip̄m ca-
put flectet. n̄ ab alio mouet.
Quē afferentes ī aulā n̄r̄ er-
cēnqz p̄ph̄qui: offerēbant vno
s̄c̄o pp̄ eundē locū p̄ s̄c̄ā publi-
cā tūseūti. At ille signatū eri-
gens. statuit sup̄ pedes suos:
⁊ v̄e p̄cepit. Nec mora exiit
puer ⁊ ambulauit: maḡ
mificas d̄m. Q̄ tā diu s̄c̄m p̄le-
turū ē abeūtē: d̄n̄ ille inuitū
licz ⁊ reuētē rediē p̄cepit. M̄
n̄ in m̄ito q̄dā magna ad mo-
dū s̄c̄ā ē admiratio. magna ex-
ultatio om̄ū q̄ videbant: s̄ p̄ce-
tis s̄c̄i iunior ī ip̄ius tāq̄ redi-
uui oscula. multos eoz ad lac-
mas usqz p̄mouit. Hūc quidē
puer ⁊ p̄p̄ ānos ius̄ in eodem
vico vidim⁹. quē v̄ro v̄ro n̄r̄
offerens. sacros monebat os-
culā pedes: hic ē inquis p̄r tu-
us q̄c̄ vitā reddidit ⁊ te m̄.

Eodē anno ap̄d castū.
Iuxta morem abbanbz
d̄gregatis. p̄dcs̄ pp̄ venabil
affuit. n̄ tā aplici auctoritate
p̄s̄dens. q̄ s̄c̄m caritate relidēs
ī t̄ eos. q̄ v̄n̄ ex eis. V̄ cū ad
tellulā ī q̄ iacebat s̄c̄o vespe.
⁊ duentu soluto d̄i famulus

ducaat: surdū ei puer obtulit
v̄t. Erat autē puer de uicinia
eade. et sic postea didiciat.
ex iouge autē tēpe vigilans i
custodia gregis sue: subito t̄
rore percussus. amissat proci
auditiū. **D**rans itaq; sc̄s p̄r.
et puero manū imponēs: ut
audiat salutat. At ille mira
deuotione p̄clamas. audio
duē audio. tam firmit̄ aplex
atus ē eū. ut vix ab eo poss̄
auelli. **A**uditiū ē v̄bū: oblat̄
ē puer summo pontifici. alijsq;
p̄lois: celebratū h̄ mundū
Eo tēpe i monast̄ fuit.
no morimūdo q̄ est aut̄
gensis v̄dis abbatia vna de
p̄mis: monach̄ q̄dā iacebat
v̄sq; adeo p̄lysi dissolut̄.
v̄t reliq; oib; menb; officio
p̄o destitutus. i solo uigē vidē
tur capite sensus: i solo dem̄
ceps pectore vitalis sp̄t palpi
tae. **N**ō manū moue nō pedē.
t̄n loqui potat̄ et videre. **I**n
ta sup ueniēs v̄ b̄t̄s. p̄alici
uiscat. manū postulat̄ im
ponit: et statim op̄e sentit egro
tus. **U**t t̄n gratus eēt mira
clm. velud ḡdaci p̄ aliq̄ dies
ad singlas er̄ uiscatōnes. ma
ḡ ac magis dualescens: iā
mouebat manū iā pedib; diste
bat. iam paululū ḡdiebat:

109.
dōn fr̄m collegio reddēt̄ i columnis.

In monast̄io alle r̄pe
monach̄ q̄dā adolescēs.
v̄lū vocis amissat: v̄t n̄ p̄sal
lē it̄ fr̄s. n̄ aq̄q; n̄ mltū s̄ p̄rio
ielligi poss̄ qd loq̄rentur. **Q**u
v̄ sc̄s t̄n idē monast̄iū uiscat
ret. aq̄ fr̄igidā b̄ndicens p̄
t̄n dedit. et statim fr̄igid̄ ex
pectore er̄ sudor erupit. **D**emq;
ip̄a die ab eodē m̄ modo liba
tus. p̄salē cep̄ q̄ v̄n̄ e t̄t̄s
fr̄ib;: et h̄ illi b̄nficiū v̄sq; hodie

Quōtū iuuenē. q̄ lugdun̄sis
olim ecclie filius. i monach̄
cistrensis. p̄u suū sc̄i hugonis.
ep̄i gn̄opolitani. cur̄ et nom̄
meruit: mores imitat̄. **H**un̄
dūfacione v̄ sc̄s audita ḡm̄s
ē. q̄a patriuo er̄ singlar̄i fue
rat caritate deuict̄: et solato
rias illi lictas misit. **C**ontiḡ
aut̄ ut eodē tēpe idē iuuenis
febre corrept̄. ḡm̄t laborare.
Suscepta iḡ debita veniācōe
ep̄lam fidei deuotiōe collo suo
ob remediū salutis appendit:
et v̄sq; n̄ ḡtulac̄. p̄f̄am septim̄
obtinuisse sanitatē.

Qū uenit̄ aliqui p̄r sc̄s
ad monast̄iū triū fon
tū: oblat̄ ē ei dicit̄ qdā ex
h̄is q̄ regl̄ares uoiant̄: h̄o
ḡndēiūs. et cecus. **I**mposuit ei

manū & breuē fecit ex more
orōne: & eadē hora vidētem
illū remisit ad eccliam suā.

In treuerensiu vrbe. mil'
ta p hē dei famul' mira
clā claruerūt. Sūbz duo q̄
p̄sentibz ep̄is. godefrido li
gonēsi & henrico trecenti
frā sūt: memoram. p̄suellā
curuā ip̄dicti treuēnsis
ep̄i domo: p̄p̄nq̄ & not. cū
multis ei p̄cibz offerebant.
Tantū ū d̄curtus erat. ut
cū eā signatā dī famils. ac
si molle luciū it̄ sac̄s manū
mirabiliter formans. creuerit.
& erectā incedē p̄cepissz. locū
n̄ potuit inueniri. Demū su
p̄ mēsa magnā. q̄ p̄p̄ta
erat statuerūt illā & erecta
libere ḡnebar: magnifice
dn̄m collaudantibz uniuersis.
Hanc quoq; ad huc sup̄sti
tem ab h̄is q̄ eā nouere
nup̄ audiuimz.

In eadē vrbe filiā mutā
p̄ri scō obtulit m̄r: cū
moebz epilese. loquendi ad
emerat facultatē. Nec mo
ro p̄ ip̄nēte ei manū. solu
tū ē unclm̄ ouseri: & loq̄bat

In eadē vrbe die p̄recte
celi. loco an nom̄ dona
mat. cū v̄scs mussaz solep̄na
celebrassz: cecū illi filiū obtu

lit p̄r. Expuens aut̄ in digi
tos suos. palpebras ei & lū
ens: eadē hora vidētem illū
reddidit p̄ri suo.

Nec longe ab eodē vico
apud opidū arzullerias.
p̄r mussaz similit̄ celebracionē
feminā claudā. q̄ implenda
edonis ei & dē castri dn̄i m̄dica
viuebat. cū basilicā egredēt̄
signās & sanās: pplm̄ m̄l' cū
q̄ vndiq; d̄gregatus fuerat
āmiratione & exultacione re
pleuit.

In exitu q̄q; opidi. qd̄ ro
sanū vocant. palitai
hominē sic extenuatū corpe.
ut solā cūferre vidēt̄ palli
de mortis ymaginē: ip̄itū
plaustrū suū suis pedibz i co
lumis seq̄bat: vehemēt̄ stu
pentibz & i dī laudē acclamā

Hic tēpe p̄t̄ibz uniuersis.
p̄p̄m castri breuā tūsi
ens. obuiū habuit pplm̄ m̄l'
tū: sic vbiq; semp & vndiq;
ei & occurū d̄fluebat i m̄mā
m̄ltitudo. Vbicer nēbz tūch̄s.
feminā claudā ex eodē opido
tetigit. & crexit: q̄ v̄bide p̄
ea vidimz occurrentē ei. cū
teris. & p̄ctis gr̄is referētē.

In pago senonico apud
castri qd̄ tanglin vocat.
it̄ mussaz sac̄ sollep̄na? fe

mina cuius p annos ibidem
tere creatas oib; in nocturnis:
sub manu viri dei admirā
tib; oib; visum recepit.

Apud monachiolum ubi
iona et sequa defluit.
ante pyrrino pncipe comite
rehobaldo cuius sup fecim me
nonē et alys quoq; astantib;
a paucis potentib; viris. of
ferentia diuina sacficia vno
dei palitica femina obtule
rūt. Cū expletis sollempnijs.
tangēs et erigens. ipa hora
sanam remisit ad ppa: ita
ut suis pedib; illa ab eunte
gbatū in q fuerat apportata.
I eade basilica vacuū remā

Quodē die / **M**ulle vidim;
celis castr; iouinacū.
tūscūta eide famulo k: mst
ta publica cetā femina offe
rebant. Substitit et breuē
orans. eide femine manū
iposuit: et dñs appuit oculos
eius. Ut aut videre visa ē.
erultaco magna secuta ē
oim qui aderant. et clama
tes alē ad altm. anima vide!
Hoc enī nom eide femine
erat: copiosus et vdiq; defluebat.

Interā v lcs accelerans.
declinabat turbas et egre
diebat. cū iuuenis qdā alco
oculo cecus ab vto viris sue

secutus: et secutus ē eū. **Q**
quidē et ipse annuo ad erba
dictionē visū recepit. et geia
ta leticia ē ppli psequens.

Autliodoy aliqui ve
mens v bcs orois
causa monachoy basilicā
itrouit: ubi deflori dñi glo
sus requiescat germani. Cuius
p orōne regredienti. mulier
clauda genib; repens et ma
nib; ut sin miseretur orabat.
At ille signo crucis edito.
apphendit manū ei et vererit
eam. et exiensq; dimisit in colu
mē: et dō grās redditam. ad p
dich defloris misit memoriā
suis pedib; gdiēte

Ahableia nom ē vico. qui
eide ē p p m i ciuitati: in
in signē bti martini basilicā
habet. Nam et fundus ipse ad
possessionē spectat ecclie turo
nēsis: v corpus iacet eide glo
si defloris. Hūc ū vici famulo
dei tūscūta: claudū adolescen
tē pplis offerebat. Quem ad
eius orōne erectū p t m et libe
gdiente. ad p dām bti marti
ni eccliam deduxere magnifice
dñm collaudantes: q martini
sui spm suscitauerat i bñardo.

Non nullas et sanitates.
q̄s i manu fidel' serui
sui mirabili et effent. p visū ei

mirabilis postendit. Multas
ip̄e cū fierent animi virtute p̄
sensit: ad aliq̄s etiā sp̄u sugen-
te n̄ rogatus accessit. Et quibz
ne videatur in in mensu p̄ces-
sisse narrauo exempla pauca
subiciam. illd̄ q̄ eregione mo-
uentes. ne qui forte tam breui
ē scribi opa tanta mirer̄. Siq̄
de multa ex hys intam breui fieri
vidim⁹: ut tam celest̄ ea ploq̄
nequeam⁹. Et cū dicit soleat
nichil facilius dictu: hinc tū fa-
milo dei p̄ gram q̄ accipat. siḡ
facie magis facile videbat̄. quā
nobis fr̄a narrare.

Agredienti aliquo monasti
ū pri scō. homo q̄dā de
simibz illis occurrens. sanandū
filii offerebat. Nam int̄ mo-
nastiū q̄dē in firmis imponē ma-
nū difficiliter ad quiescebat. et
ne videlicet si concursus illuc hoi-
mū fieret. quies cenobii ēbaret̄.
et disciplina periret. Erat aut̄
p̄dict⁹ puer ille fatuus. et m̄ns
in ops: claudus quoq̄ et surdus
et mutus. Qui eadē hora p̄ ip̄u
orationē. et manū impositionē.
ab omni siml̄ i om̄do libatus.
audiebat loq̄bat̄. et ambulabat
et sane m̄ns effr̄is: a p̄ore penur̄
i quietudine et furore cessabat.
Cumq̄ eūdē iā in columnē filii
p̄ tenotus. adoratorū b̄re dei

gemitis cū gr̄az acione deducet̄.
loquebantur mutuo fr̄es de tā
m̄t̄aplici univ⁹ in om̄do pueri
colloq̄ntes. Ad quos p̄ sc̄s. fla-
gellū m̄qd̄ dei erat: et maligni
sp̄t̄ veracis. Vidi enī nocte p̄tita
hoc eodē in loco. eāt aū iuxta flu-
uiū albā: ubi sanatus fuerat pu-
er. Hic m̄qd̄ vidi oblatū in pu-
erū talem. eximite ab eo sp̄u ne-
q̄. omne p̄tin⁹ recipe sospitate:
vltiq̄ membroz

Addit⁹ et v̄ b̄ts. de eadē sa-
luz visione. Cumq̄ pau-
lulū p̄cessissem. in eodē itinē quo
iū p̄gim⁹. iuxta primum vicū. di-
cebat aū de eo qd̄ noiam longū
campū. offerebat̄ in femina clau-
da. Idus ei gressū reddebat. et
audierit et mirati sūt fr̄s. futuri
maḡ automa expectatione mira-
cli: qm̄ erecordacione p̄tita. Ad-
em̄ vnoq̄ siml̄ mūd⁹ audiuit.
Vencū ē ad locū. et inuenta ē pu-
erū ibi mulier clauda. expectans
dei hominē cūsitū: et a siml̄ cūse
untibz iuxta qd̄ ip̄e dixerat expec-
tata. Oblata ḡ ab eis q̄ attulerāt
eā. et sic p̄dān fuerat. signata
ab homine dei. ex dei munē gres-
sū recepit. et ibat gr̄as agens.

Anno alio causa extitit ut
v̄ sc̄s lingonas p̄ter: in
ē ep̄m et dex civitatis illuz. orta
gū ad modū siml̄tate. Et cū p̄ma

die in efficaciter laborasti & mane
frō pararet abire: dicebat frīb;
q; vidi p̄ visū noctis. in feuna in
eccliam offri claudā feminā & sana
ri. **S** vna fere horam cū itā due
nissent. & p̄ spem omniū reforma
ta pace: multis p̄ab; coegerit illū hī
māmetis miris intrē basilicā. &
p̄p̄m exhortā. **20** m̄ t̄ loquendū
sic p̄dixerat. oblata ē ei clauda
mulier & erecta: mirātib; q̄d̄ oib;. &
q̄ eis amplius q̄ sic videbant
fān. recordabant̄ audisse futurū.

In pago treuensi. antiquū
erat cenobiū: q̄d̄ ruanēse
vocat̄. **21** celebrāte aliquā missay
sollepnia viro di in numerabil' ml'
tudo aderat. **I**ntēa guntrām
de circa q̄d̄ est opidū primū eidē
monastio claudā illic feminā
feat afferri. **H**ec ml'ro iā tēpore
repens hūmū. erigi penit' nō
valebt̄. s; scabellula tenens ma
nib;. renes emortuos p̄ se t̄ here
soluebat. **C**um aut̄ p̄ ml'titudie
p̄pli ad dei hoīem intrūca femiā
n̄ valet. & in basilica media repen
te suauit̄ & exiliens amblābat:
n̄ sū lacrimis agens grās deo. **C**ur
scabellula p̄pls iubilans tulit p̄
tū ad altā: ut sistent ea dno.
& b̄nardo seruo ei;. **D**e cur' nob
curacione ostēdit̄ ē p̄ scs: p̄cedē
ti nocte s̄ p̄nōsa fuisse. **E**cce 2
die rutilauit rutine in bī viri p̄

111
sencia lux celestis: cui b̄ndictio
aliis quoq; claudis duab; femi
nis gressū. & visū reddidit eque

Sepissime v̄ d̄ **22** duab;
tingit. ut m̄ grandū
indubitant̄ di seruis agnoscer
ūtutē adēe diuinā. **C**ur' t̄n mo
dū cognicionis: se posse nullis v̄
bis exp̄me fatebat. **N**on nūq;
v̄ cū signast̄ aliq̄s. & t̄nissit̄ sa
natos eē dixit: & regressus aliq̄s
ex hys q̄ audierant sic dictū eāt

Igressus ali **23** inuenit.
q̄n̄ basileā vrbe: surdū
quidam signauit. & t̄nissit̄.
Cumq; paululū p̄cessit̄ vocans
alexandri coloniensē. reitē au
quere viz audiat homo. **R**edi
it ille. & illū repperit audientē.

Similit̄ ip̄o die nū signat̄
s; aliū t̄cū altō oculo &
abiret: deus inq̄d apuit̄ oculū
ei;. **H**oc 2 p̄dcs alexand. nū ad
inquirendū reflexit̄ it: ita eē og
nouit. **I**ste ē alexand' q̄ in eisdē
dieb; ad v̄ri dei moīta. ostētio
nēq; ututū. cū alijs ferme t̄gi
ta sclo valeferit: & secut' ē eū.
A quo t̄m p̄mōr. abbas ē hodie
monastij gūdis silue: cui' sup̄
ferant̄ mencionem.

In ostantiēsi quoq; diocesi.
Ipe castz frieburg. cū hoī
teto i via manū ipsius; remi
sit qui videt eū. & inuenit̄ ē vides.

Quod de duob; alijs in pa-
go coloniensi ppe monasti-
u qd breni dicitur. simul fecit.
nam inde nunciarentur. dicitur
e se quoq; sensisse vritate. Vt usq;
rei tam illoz illoz illuminatio-
nis. qd illius dicitur: testis e
abbas theodericus de campo.
qd e cenobiu no ignotu parro-
chie coloniensis. et ordinis cyste-
riensis.

In territorio qd senonesi. in
oppido qd sa florentini noie
vocant: oblato e viro dei mu-
lier surda. Cui manus impues
p spm vritatis sensit effm: cu illa
ad huc stupida. et timida
vt e gen illud. vt ipa an so-
lebat. nichil se audire clamaret.
Mane au fco. cu n ille rediret.
n alit aliqd induraret de ea. scis
scs diuina illi miam affuisse:
accersiri femina mib;. Iuuenta
iq; auditu recepisse. venit gli-
ficians dm: vbi famulo gras ages.

Egre diebat id p me ten-
su ciuitate. et ex more de
uot e u ppls deducebat. cu ep
eoz theppano. et fre eoz remal-
do barrensi comite: alijsq; plo-
nis tam ex clicali. qd ex militai
ordine mltis. Interim causa ex-
tat. vt rogaret nobile vir hen-
dephalmis. sup vbo quoda. qd
ip e ep et alij q; dueniant sugge-

rebant vt videlicet metensi ciui-
tati. et ppo pacem daret: cui g-
uit inimicabat. Ille v remie pe-
nit cep et abiraie: n ullis pab;
flecti. Int her sup venientes alij.
offebant bro viro hoicem surdu:
obsecutes ei vt manu ipone dig-
naret. At ille fidei zelo succens
sic intdu ob causas necessarias
troi qda et auctoritas sup hoicem.
i en face rutilabat. et dulus ad-
militate. tu nos inqd audire cep-
nis. quos otinuo cora te audier
surdu: et imponens man hoic. sig-
nauit eu. et in aures en digitos
misit. Quo ptin audiete: pa-
uens henricus et tremens. vnt
ad pedes hois dei huilit sancta-
ciens: et libe amies qcqd suat postu-
Transiens aliqui et lary.
Seruui xpi breni oppidu:
indicante in platea vidit femi-
na cetam. Cui aliquitasp intaur.
cu ex more a misemilib; elemosi-
na flagitaret: tu inqd pens ar-
gentu. et deus t vsu donabit.
Accedens ergo tenuit eam: et o-
culos eius aperuit. Que bnfa-
u senaens inspati: n min mte
magnitudine qm luce insolita
mirabat. Int pmas ppagies
qs her habundantissia vris e-
misit: in remoy parrochia mo-
nasteriu ignacese plantatu fe-
licat radicatu. Qd aliqui vntis

ciuili

ide scs: maī matie promū, quū
~~maī~~ noiant p tūlibat. Ad quocq
 magnificus r deuotissim⁹ er⁹ a
 mator: capson. remox archieps
 comitabatur: illū soluta uenia
 none deducens. Senex aut
 claudus. ad medi. candū pō
 tus erat in via. Cui uinis est
 by elemosinā dedit. Secutus
 abbas scs. ai iā pūssūz hoiem
 dūit se r paulisp m tendens
 i eū. qd paciat⁹ m interrogat tū
 stantes: r s illū papit exirei.
 Suspicari hoies. qd eēt ampli⁹
 aliqd daturus. dūe inquirunt
 claudus ē n moueri pōt. nos ad
 eū feram⁹. qd uolueris dare.
 Ad repente suscipiens ūbū r
 dicente tollite r afferite eū ad
 me. pmo quidē p⁹ admiracionē
 mutuo se intuebant⁹: ignoran
 tes qd eēt scirus. Demū agnos
 centes eū: clamabant ad in uicē.
 Abbas ē clāualliz: r ptinus
 illū sanabit. Amiz solutus erat
 quociens pōt opam dare ne
 in uias agnosceretur. r in dīcē
 sonis ne cuiq ex occurrentibz
 manifestarent eū. aut de eo
 aliqd loquerentur: s quētibz
 qd tūlirer dicerēt monachos eē.
 aut aliq de psonis suūl eūtibz
 noiaret. Ig agnito dei famlo.
 ruit undiq: r eleuantes hoiem

fert. r offert ei. Qui imponēs
 utriqz manū capiti er⁹. r in cel
 suspiciens r breuit⁹ orans: de
 pon illū iubz r amblare. Exu
 sante illo r dicente n possūz:
 ego t inqd in noie dñi r er⁹ uitate
 papio. uade r san⁹ esto iā ab
 hac hora. Ad phra. Stati
 depositus statī sanat⁹ ē: statī
 libē gōdiebat. r repletus suppre
 r extasi: meo qd otigat s. r
 r manu er⁹ r non parit⁹ og nū
 laites dñi collaudabant: q
 miserabil⁹ hois r mitū suml.
 r uotū habūdancia sue meta
 tis excessit. r n i usqz hodie
 locus ab incol⁹ demōstrat. ū sig
 nū tam euidens diuine ūtūis
 efflullit. ū senex claudus ex
 mltis ānis tota m ferious corpis
 su pte p mortu⁹. a renibz deosū
 omi proflus mbron destituit⁹
 officio. du sup postulat sanitate
 recipit. orate seruo dei. r oipote
Hic fuit uiri q dno copante
 scā nouissim⁹ remox ptes
 i grellus: siqde scā ē hoc an scā
 er⁹ de uiaonē corpis āno uno.
 De q feliciū er⁹ actiū feliciā d
 sumacione: eū nob iā sub alia
 narraoē dīcēdū. Amis eī fallit
 siqz arbitur. hū scāssimū uiri scā
 mītica posse cūcta mriari: r tā necesse ē
 mltā scā: q ipossibilia oīa opēdi.

In diebus illis causa extitit.
ut frater aliquis in remotas
germanie partes per quosdam mit-
teret agendis: et nullus est frater
henricus monachus. qui ante sex an-
nos de stantienensis diocesis
partibus cum pluribus alijs idem presbiterus
abduxerat. Hic ergo dum mittetur
longior: et iteris pericula
timens. nimis hyemps erat: et
illud tamen maxime verbari. ne dan-
get ut idem presbiterus scilicet postquam ipse
rediret ab hac vita discedat:
et absens ipse benedictionis ex-
treme peritacione fraudaret.
At ille benedicens ei. et dicens:
ne timeas et in columbis revertetur
ris: et me quoque sic desideras in-
uenies: consolanti illum emisit.
Profectus idem frater in itinere ar-
gentinesium civitatis: aditum gla-
cie fluminis pertransibat. Cum subito
fracta glacie sub pedibus multi-
bus veliebatur corruit: et sub gla-
cie vehementer illum unda tenebat.
Quod faceret in flumine glacie
clausus: Recordatus est presbiterus
sacri recordari est promissionis eius que
iamis esse non potuit. Communio si-
quidem ut hodie faceret. premissam
sancti visus sentire presentem:
tanta suavitate perfructus est:
ut non imperium ante annis.
non molestiam frigus. non summa
difficultate. non ullum denique aut

in modum sentiret. aut metum.
Nec mora contra eius imperium
sine suo conatu. diuina virtute
reductus. ad ipsum per quod ante ce-
cidat firmam se repperit. Mar-
ginem arripit. exit in trepidus
illestus euadit: expleto nego-
cio redit in columbis. et fide-
lissimam sic ipse promissit. in ven-
to. multiplices ei gratias agit: ad
sacrum eius tantum tam deuotus
hodieque persistit. et certus est eius
se se mitis velis de timore et hinc
satis horribili reuocatum. **S**ed
est nobis super hoc declamandum. illi
antiqua miracula offerant. non mi-
nus habet mirabile. quam beatus benedictus
puerum placidum non in manu alle-
rat a periculo liberatum: quoniam etiam si
videretur. quod aliter glacie reddi-
dit fluminis ei sparent. quod
euomuit ceteris: nobis sufficit
breuis et pura narratio. quam
complemuntur gratia christi mundi re-
deptoris. Qui cum patre et spiritu
sancto vivit et regnat per infinita
secula seculorum amen **Explicit**
liber quartus. Incipit quinquagesimus

Quam per tantos
labores dominus
at sudores di-
lato suo bue-
do daruallē
si abbi. dum desideranti prole

mortis sopnū dare dissonet.
7 fidelem seruu in educe in re
quem suā. cep mag ac mag pro
tus in ipm p fice spc: caro in
firma de figere. Cognoscens ei
v scs pp ee iam viuū. solito c
rebat alacris. 7 i fress sue ha
bitacionis dissolucione senas
imtre: wns ubionb; aspabat
ad habitacionē ex deo. domū
ū manufactam etnā in celis.
In cur purissimo pectore. sac
se se deliderij flāma n̄ capens.
crebs erūpebat in diuis. 7 vig
inti eloquiū vehemē feruoris
mtrū vehemenciā declābat:
sic in scis aiālib; ppropheta. san
talle q̄ asps eris candens.
Corpus laulo decubans. vari
is exercebat infirmitatib;: ani
mus tū nichilomin; lib 7 potes.
q̄ dei eat exercebat i iuct. nō
cessans i medijs q̄de doloub;
meditā sacz aliqd aut dictae:
mare affūosur frs studiosus
exhortā. In oblatione hostie
salutais q̄ vsq; ad destrū vlti
mū vix aliqd mēmisit. artq;
sibi vix cohēntes. vigore spc fuste
tabat: semetipm parit offēns
acceptabile hostiā deo. in odo
rē suauitatis. Quo tenpe auū
clm suū andrea militē templi.
q̄ 7 ipē regionis ierosolimita
ne colūna maria habebat eplām

scribens: mē cetā aut. Ego em
iā delibor: n̄ puto me longū fa
ce sup terrā.

113
Interea dū adhuc pr scs
i suo clauallensi cenobio.
lic; laulo decubans. cursū uite
virilit' dūmaet: gius admod
plaga metensī plo sup venit.
Egressi em in mltitudine gū.
adiūs vicinos pncipes. a qui
b; pē morē lacellitā se ee tanta
cunitas indignabat: traditi
sūt mlti i man; paucissimoz.
Conclusi demq; mē frigidū mō
tis. sic em eū applant. vmo
selle annis angustias. ac mu
tuo se se impetu collidentes. vna
hora sic dicebatur. plusq; duo
milia corruert: qdā gladius
trucidati. plures amne subitū.
Vehemēti ig; indignacione
cepta nobilis illa cunitas. tot
ad ulcionē virib; parabat.
cū eregione adūsarios quoz
7 fortiores pda copiosa. 7 au
daciores fecit euentus. In
minebat totius pūncie ita
vastacio. cū venabil' eoz me
tropolitā; hllm; archieps re
uerentis. dignā suoz gerens
sollicitudinē filioz: vnicū in
tanta necessitate petijt refugi
ū. 7 expeijt vix dei. Demens
ergo clarānallem. ipius atq;
oim frū vestigys tota hūilitate

pluratus rogabat et obsecrabat.
ut se tantis opponere dignaretur
malis. quibus aliter nemo. modum
posse ponere. videtur. Dominus autem
sic semper fidelis serui sui dixerat
vias. et in papibus quibusque causis.
aptissimo usus fuerat instru-
mento: expansas autem diebus eg-
ritudinem corporis eius aliquatenus re-
leuabat. Quibus diebus cum ad lit-
tas venabilis hugonis ostiensis
episcopi rescriberet: ait. verum est quod
audistis. Infirmatus sum usque ad
mortem. sed interim ut senectus reuo-
catus a morte: atque hoc ut me
senectus non diu. Vita quippe morta-
lem mortem magis quam vitam repu-
tans non a morte. sed ad mortem re-
uocatum se senectus ab exitu
reuocaret. licet presentiens hanc
diuiciis diffidit. Et hoc quidem sepi-
us. erga eum prudentia diuina
disposuit. in cuius manu plac-
ta erat anima illius: ut quotiens
eum aliqua gratia necessitas euoca-
ret. vincente omnia animo. vires
corporis non desissent: mirantibus
qui videbant eum robustos homines
in tolerantia superare. Expletis
namque negotiis velis in se redi-
ens. in triplicibus in firmitatibus
laborabat. et vix vniuersis feriat
qui occupati deficiente nesciebant.
Cui in opere nouissimo tam manu

teste. tamque magnifice diuina
affuit virtus: ut ex laboribus vires
capere videretur. Accidit autem ut cum in
pudam moselle fluminis litore resistere
tibus hinc inde partibus. mediator fide-
lis rogaeretur. quod ad pacem erant. ut
pars altera nimis egre ferret quod
exigebatur. ex tanta siquidem hosti-
um ira ferocior: et humiliati ut eat
necesse non sustineret. Subito de-
inque tamquam exagitati furis disces-
serunt: vix dei in salutatum. sola
in certis omnibus relinquentes despa-
ratione pacis. Nec sane ex contemp-
tu aliquo. sed ex metu reuentione eius
inire fugam: siquidem uerbantur.
ne presentium quibusque ipsas vires fa-
cile flecteret. immo considerantes
quod ille per spiritum misericordie absentem post
Nam conuersus magis et iabsetes.
non tunc soluebat. sola
viresque meditabatur arma. sola
imbant consilia malignandi. cum u-
scis eos qui seui venant. solanus
fuit. ne tunc lemmi in quod licet enim
per multas difficultates. omnia tunc
par desolata pueniret. Quibus et
in id nosse in notuit. dicens.
Videbar in per nocturni sopore.
missa celebre sollempne. Cumque
expleta paulonum oratione prima.
recordarer anglicum ex more can-
ti. id est gloria in excelsis deo. precate
debuisset erubui: et quod oblitus omni

sera cantu michoans. uobiscu
parit ad fine usq; dpleu. Jam
mediu noctis triserat. cu v ses
de pdictoz penitudine pncipi
legacione suscepta. iocude sat
dulus ad nos duosate inqd
pmisse nobis canende gle. i
cantu pacis pparacione. In
terru ergo ptib; duocatis. p
dies aliqd de pace tctatu e. i
ob magnas difficultates. occ
rentes utinq; sepius despatu:
n qd omis iam solabatur q
oib; in nouat abbis su tanta
de reformanda pace pmis
sio. **F**er paz ipa dilacio pfi
it. hys plerum quarus i omo
dis laborantes. remedia dese
bantur in carne: seu z quide
tes edificabant in fide. **T**ant
erat datus. ut multitudine
parit atq; impertumitate sua.
ipm quozq; negociu reforma
de pacis pene despabilu im
pedirent. doni quesita tade
in medio flumine in sala:
ptis utiq; pmaru in nau
cla accesserunt. **I**bi dplis
oib; scdm qd fidelis arbit dif
finunt: datus s inuice dexte
recolitatu. i dederati su i oculo
Int omis sane qs **P**aris.
p manu seru sui ibide
pstant dms sanitates: celeb
rima sunt anqda curatio mu

114
lieris. **H**ec ab annis octo. pelliā
egitudine laborabat: vehemē
tremore. i valdis motib; vni
ula parte mb; daciens. **C**u au
videtur ginoib; ortis difficul
tatib; ppe mod' eradisse spes
pacis: dno disponere. venit
mulier ita tremes. n unu
horribil' q' miserabil': i pari
t omis ad spectacul' duenerit.
Oraute demq; dei famulo.
sub oculis omi paulatim daci
sione sedata: pfram adeptā
ē ptu' sospitate. **Q**ue res in
tantā admunitione enā duril
simos quozq; pmouit: ut p
cipientes pectora sua p horā
fere dimidia cū lacrimis accla
marent. **T**ant' demq; fcs est
impetus. ut datus p denci
ū i de oclancū vni dei sacra
vestigia. ut ppe modū dpmet:
tonet tollentes eū fr. s. i impo
nētes in nauclam a tramo
dice subduxerit. **C**umq; acce
dentes ad se pncipes ut cepat.
p pace rogaret. suspirantes
dicebant. **O**pxter nos libent'
audie eū. q' ut ipi cernunt'
ds diligit i exaudit: i audi
to eo mlta facē. p quo tanta
facit i oculis nris. **Q**uib; ille ut
semp cant' erat dpetent' hui'
modi glām dechnae: n ppe
me inqd s ppe vos facit.

Simili quoque miraclo. et
simili oportunitate.
ipsa die. metensui aios dñs
inclinauit ad pacem. Ingressus
enim scs metensui ciuitate. epim
ppling ad ea que pacis erant
vehement' urgebat. Erant au
prebar illos vuln' acceptu. qbz
enim valide satis reponie cogita
uerunt. secus q' vellent remit
te cogebantur. In ipsa hora obla
ta e a mulier palitica. de ciuitate
eade. Cui manus impones. dignat'
e palliolu quoq' quo ipse utebat.
sup ea extendit. tenedu ipse ipse
de ipse astanti. et sub eode velami
ne debilia mib' tangit. Expleta au
oratione. et bndictione data. erex
it illa. et oibzq' mirantibz p medi
u illoz in columnis ibat. q' attu
lant in g' bato.

In flumine quoque p'dco
mosella dñi ob intolerabi
lem darrrenau' m' nauidme na
uicla vehet. vna ex hys q' aua
desurabant cet' clamabat in lit
tore. obsecans vt duceret ad eu. Cuiq'
ille iam p'fueret. audiens na
uigantem p' eu hanc p'cul
a litore piscatore. disiblant'e
p'tin' clamate q' erat opt' p'ori
gens illi. vt in nauiclam rea
peret. F'm e vt puenit ad san':
iuxta fidei sue magnitudinē
magna velocitate s' manu er'

viso recepto. mirat' clamabat
vide se colles. vide hoies. vide ar
bores. et cetera vniuersa. Sanctus
ab eode loco miliaribz distat
cenobiu. qd sc' bndicti noie vo
cant. In puer claud' et arembz
inf' omi proslus m'broz delictibz
officio. solis admonedu manu
bz utebat. et rembz pedes emor
tuos siml' cu' tibus p' se r' hens.
Que exburgundie p'bz p' aduenu
an annos. iiii. ibi reliquerat. et
tunc frim elemosinis utebat. Itaq'
cu' bti vni sacate. et vtutes q's dñs
opabatur in ipso. p' omne curra p
uina a celeb' fama vulgare. in
pitu plaustru puer eide p'da te
nobz frs. adduxerit eu rogantes.
vt solita pietate misero subue
nirer. Accieuit ipse ut man' ora
uit. et eade hora sanu reddidit.
libe stante. libe g'diente. Demq'
sic ab eode loci abbe m'p' accepti
m'. usq' hodie frim p'cora idē pu
er insequit' columnis. et custodit.
et siq's scie desiderat iohanes e
nom' eius. Ale' et claud' i eade mo
nasterij vicina degens. eode te
pore ad p'da pris sc' bndictione
sanat' e. gressu recepit. S' et
ipse leucor urlem. cui nom' e gu
deruillaz idē v' dei femina illu
minant sub oculis plurimoz
q' de tota dfluxerunt regione.
Ceteru nimis difficile. aut omi

modis impossibile foret. ut in illis
magnalia uniuersa complecti. Sive
quod ipse uiri est et in modum in psequi
fig. in armis ut in opam da
re. Hic enim uia tua par dulci
sime uis finis. et hic labor ultim
fuit. In hoc ope non minus uti quod
difficili. non minus despat. quod ueressa
rie pacis. labres tuos glorie comple
uit. quod magnifice semp honesta
uit in laboribus te tuus: te in nomine
suo. et in nomine suo in te glori
tans rex glorie. dominus deus tuus.

Expleta merensui reconcili
atione. et punitie illi pace
reddita. per sanctos ad monastium redi
it. quod in modum iam iam quod deficiens
languore corporis occupatus. in
tanta cum suauitate et dulcedine
spiritus. cotidie punitabat ad exitum:
ac si impetu nauigans. paulatim
vela deponet. Eundem quoque scri
bi mebat. Hec sunt uerba quod loquar
ad uos. cum perita hyeme egredere.
non uobis est quod adhuc timens:
estate peria in nomine in credite. huius
corporis dissolutione. Atque eundem
et pro didicam exprimito. quod de
satis apostolis euangelia facta testantur. quod
dum suam eis dominus predicet passionem.
erat uerbum absconditum ab eis:
et capere non ualebant. Annus quod
tam uehementer horrebat animus.
minus facile persuadebat ut crederet:
presertim cum in paciens ipse filius

115
et in modi uerba supponeret. Ceterum
fratris quodam clamans. opera dicit
maui. quod dedit in per ut facerem.
magis ac magis actus omnia. afflicto
rethie. et sacrorum simul desideriorum
sedula intentione peritis. uano
iam litore herere firmius. et in modum
cepit applicae. Denique cum uenia
bilis antistes sedis lingonice go
desridus de quibusdam cum sollicitate
agendis. et in modum appone anim
miraretur: ne mireris inquit. ego
enim iam non sum de mundo.

Uidens autem per sanctos et passio
nis in nomine motus uisceribus af
fluens. in modum sibi filios mise
rabilius ad modum tabescentes
per timore. et expectatione iam iam quod
supuementis desolationis quod
sime. et lamentabilis orbitatis: dul
cissime et eos desolationibus refo
uebat. In mones eos in tuto di
uine clemencie suum spiritus fidiis sue
anchora per in diuisibile caritate
firmius radice: se quoque permit
tebat non per mortem futuram. Pro
pelius autem quod in queat sermo
expone: rogans obsecrans quod per mil
tas lacrimas. timore dei et sacre
punitatis. ac totius perfectionis amo
re uis in morte. ac ipse animus
conabat. Sed et in monebat et in lac
rimis obtestabat. ut si quod forte uerbum
aut expleto nobis dimidat aut uerbo.
id emularem. id firmius tenemur perficemur

in eo: alius q̄tē v̄bis. h̄ eodē sp̄i illd̄
ap̄licū loq̄ns. Rogam⁹ ⁊ obler̄
m⁹ in d̄no ih̄u. vt q̄admod̄ ac
cepistis a nobis. quom̄ vos opor
teat ambulāre ⁊ placere deo. sicut
⁊ ambulatis: vt habundetis in ḡ.
Atq; vtinā tā efficacit̄ p̄suasit:
q̄ assidue suaserit.

Quodū autē egritudis er̄tūq; s̄
nosse desiderat: extat eplā.
q̄ ad amai quāda pauca illis die
bz. an̄ sac̄n a nobis p̄fionē suā.
ip̄e dictauit. Quā nimirū huc
nr̄e narrandi dixerim⁹ in se h̄da:
q̄ videlicet q̄ si aliena quoq; de
ip̄o. amplius tū nos delcēt. E
plē er̄ ad arnaldū bone uall'
abbem. q̄ ei quedā rema mit
tens: de er̄e valitudine p̄miciū suat

Suscipimus h̄ca sollicitatus
ritatē vr̄am i karitate: ⁊
n̄ i voluptate. Que enī volup
tas. n̄ totū s̄ vendicat amantū
do. Nisi qd̄ solū nichil d̄medē
vt aiq; delcābile ē. Sōnus re
cessit a me. ne ul' b̄nficio sospici
sensus dolor v̄m̄q; r̄cedat: testis
stomachi. fere totū q̄ p̄aor est.
Frequēt̄ erigit i die ⁊ nocte d̄fo
cā modico ad modū q̄ h̄icq; li
quore: n̄ ad h̄dū om̄e in erro
bilit̄ indignat̄. Hoc p̄ax qd̄ dig
nat̄ admittē nō ḡm molestia
sumit: h̄ tunc ḡuorē. si se vacū
ū om̄io dimiserit. Qd̄ si p̄t̄ailū

qd̄ in d̄u admittē acq̄estat: id ḡ
m̄stūmū. Sedes ⁊ orna m̄mū
er̄: q̄admodū ydropias d̄m
ḡt solz. Et in h̄ys oib; ne q̄s late
at amai de statu amia sollicitū:
scd̄m m̄iore h̄onem vt m̄m̄ sa
piens d̄ico: sp̄e prompt⁹ ē in car
ne infirma. Orate saluatore q̄
n̄ uult mortē peccatis. vt tempet
tūū iā eritū n̄ differat: h̄ custodi
at. Cirate m̄m̄re nonis calicū
uudū mitis: vt qui insidiat. in
venire n̄ possit. ū figat d̄tem. in
figat ⁊ uuln̄ in fligat. Hec ip̄e
dictauit. sic me h̄is vt p̄ notā
vobis manū agnoscatis aff̄m.

Hoc exemplar eplē. q̄ vt
uos d̄rem⁹ ⁊ ip̄a quoq; v̄
ba er̄ declarant. p̄ sc̄s eritū iā
imminente dictauit. Ex q̄bz teno
re possit nimirū diligēt̄ locū sacz
illur̄ ul' ex pte aliq̄ pectus agnor
tē. quā illi imp̄a r̄inna sui corpis
t̄n̄q̄llitas m̄tis. serenitas ai. sua
uitas sp̄e. quā s̄ fiducie cultūe
radix h̄ūilitatis. S; r̄m̄ i tam
ḡm articulo i d̄solabile luctū ali
q̄m̄ illi est̄are licebit: pallidas
q̄ si pie senserit t̄inas ymagna
bitur. filioz ex̄m̄are facies vult⁹
exangues. genas sordentes lac
mis: suspiria q̄q; pector̄ ac sin
gult⁹. Quis enī ap̄d nos eat n̄m̄
t̄ cogitacōnū? qd̄ naufragum
aioz cū thesaur⁹ tā amabil' ra
per̄

106
a nobis. ⁊ presentib; cunctib; qñ
spes eet remedi. n̄ facultas aliq̄
comedi. **S**ar erat. s̄ q̄lis pr̄ q̄
videbat. ⁊ abire. **N**obis quodā
m̄ p̄us: verius tū ton mudo dmi
us. **E**rat enī om̄. ⁊ bonoz glāno.
⁊ malignancū met̄: ut de eo n̄
m̄ digne videt̄ ee psallendū.
Videbit̄ r̄ti ⁊ letabunt̄. om̄s
iqtas oppilavit os suū. **Q**uo
p̄sente sc̄itas om̄s ionidaba
t̄. p̄sup̄tio frenabat̄: duricia ⁊
pungebat̄. **Q**uo p̄nte celebs q̄s
q̄ duentis. vetud quodā sole
resplendunt: absente caliginos⁹
⁊ quodā m̄ m̄gis apparuit.
Quā devote quā pie singlis m̄m
⁊ tūc hodieq; clamādū. **S**e un
p̄r̄ m̄ c̄rus isrl̄ ⁊ auriga er̄.
Tu fluctuancū portus. dixer̄
ap̄stoz. ⁊ ut de ip̄o br̄s iob loq̄t̄.
ceto fuisti ocl̄s. ⁊ pes claud̄. **T**u
p̄f̄nois exemplar̄ v̄tutis forma:
spectm̄ sc̄itatis. **T**u gl̄a isrl̄. tu le
naa ierlm̄. tū deliciae tui scli. v̄m
tū tu temporis decus. **O**liva fructi
tifera. vitis habūdans: palma
florida. cedrus m̄l̄aphcata. pla
tan⁹ exaltata. **V**as electiois.
vas honoris in domo dñi. vas
auri solid̄. ornatū om̄i lapide p̄
cioso: fide ⁊ sc̄itate solid̄. ⁊ varijs
karismatib; tūq; gēmis ornatū
Tu eccl̄ie sc̄e f̄c̄tiss̄a splendidiss̄aq;
colūpna: tu vehemēs tuba dei.

tu dulcissimū s̄a sp̄s organū prof
oblcans. ⁊ desides exatans: de
biles portans. **C**ur medianal
man⁹ ⁊ lingua. moctus v̄tq; cura
bat: illa corpoz ista mox. **C**ur
erat sup̄lex habitus: sup̄plex vult⁹
dulcis facies. gr̄is aspect⁹. **C**ur
deiq; vita fructuosa. mors p̄cosa.
q̄ t̄ q̄q; v̄tē x̄p̄t̄ fuit: ⁊ mon
lucru. **Q**uod si nob̄ altm̄ fortal
sis vult⁹: s̄ altm̄ m̄l̄to metur̄t.
Et qd̄ t̄ iā d̄mod̄. nob̄ si pie sapi
m̄. n̄ p̄r̄ n̄ ee ionid̄. **C**erū ⁊ si
p̄uī ē d̄gaude t̄ p̄r̄ bone. q̄m gau
dū dñi tui felicit̄ ic̄l̄ti. n̄ tū ip̄uī
sup̄ nos fl̄e. q̄s m̄m̄z abeūte
te. soluto ḡm̄⁹ hoeror̄ gemm̄⁹
ar̄tūseplit̄: dū nobis ē vita tedio.
mox timori. **E**t p̄uī d̄gaude t̄
q̄ br̄s t̄l̄itu mortis ad torrentē
voluptatis q̄ ardent̄ liceras
acressit̄: v̄ram tū v̄tē d̄l̄e nō
m̄p̄uī. q̄b; ⁊ v̄m̄endi om̄s pa
rit̄ ē sublata suavit̄as: ⁊ mouē
di nō dū collata securitas. **E**t
si pia imp̄dit̄ t̄ d̄gt̄ulacō felix
aiā. q̄ m̄plenitudinē lucis exul
tas: n̄ tū sup̄ nos ip̄ia assūit̄
lam̄tatio. ⁊ q̄ relict̄ sum⁹ p̄ m̄
r̄ificā in q̄ hacten⁹ exultauimus
caritate. hōrē maḡ teneb̄s sub
m̄t̄tes. p̄ aurea q̄ paulo an̄ vi
dim⁹ sc̄l̄a: ḡm̄⁹ m̄ ferre h̄ plane
ferreū. qd̄ succellit̄. **R**eflecta
m̄ s̄t̄l̄ ad ordinē narracōnis. ⁊ patiū q̄b;

possunt uons erant p[ro]p[ri]um. erant
nobis lugubre nam illi p[ro]p[ri]um
Ante pristini t[ri]phale.
nus exressi. accedentes ad
eu filii. q[ui]s p[ro] eu gl[ori]u[m] ipe g[ra]uit
pissimū er[ant] annu[m] lacrimabili
supplicatione pulsabant. et h[ic]
atq[ue] h[ic] modi loq[ue]bant. **Q**u
qd n[on] uiseis h[ic] monastio p[ro]
n[on] qd n[on] opatis nob[is]: q[ui]s tanto
p[ro]p[ri]atis affu[m] matris lactasti
vbib[us]: p[ro]na d[omi]nacione founsi.
Quo sic ex p[ro]is labores tuos
q[ui]s i loco hoc labuisti: quo ta
dulcos hacten[us] filios sic reliq[ui]s.
Cu[m] u[er]o flens ipe cu[m] flentib[us] et
colubinos i cel[is] oculos porriges.
et m[un]de tota ap[er]t[ur]a illu[m] d[omi]nacione
sp[iritu]m. restabat coartatu[m] se eduo
b[us]: et qd eliger[et] ignorate: diu
ne totu[m] t[em]p[or]e abico p[ro]p[ri]atis.
Nā et h[ic] illu[m] p[ro]na urgebat ca
ritas. filio[rum] uotis amie ut ma
net. et in t[em]p[or]e x[risti] desideu[m] u[er]
migr[et]. **C**u[m] t[ame]n ab olim iā et al
aus radicata i p[ro]p[ri]o er[ant] h[ic]u
litas p[ro]p[ri]a secat: ut ermitimo
cordis affu[m] seruu[m] i uale se ee
dicit. et arbore uale reputat:
ex am[er]s uita n[on] s[er]u[us]. n[on] s[er]u[us] ali
nuq[ue] pueniret. **N**ā et solit[er] era
i fauiliā colloquere fati: u[er]o
de se hoib[us] q[ui] sic s[er]u[us] uale t[em]p[or]e u[er]
dicebat. **S**ed p[ro]p[ri]a se i suis sup[er]
cogitacoi[bus] p[ro]hibebat aliq[ui]n susti

nuisse d[omi]nacione. q[ui] n[on] tā ueraces
hoies fallere uelle n[on] tā p[ro]p[ri]os
falli uel simile uide[re]: cu[m] alteru
tz extulac[us] n[on] possit. **Q**ue cu[m] tot[us]
mirabat[ur] orbis. sol[us] ipe q[ui] erat
mirabilis n[on] uidebat. sive uide
liz opacoi[us] opiniois sive sple
dore: sic ille q[ui]da[m] u[er] simplex et
ret[us] n[on] solē cu[m] fulget n[on] lunā m
cedente d[omi]nacione uidisse se memoraba.
Nouissie cu[m] ex[er]tionis habita

Nouissie cu[m] ex[er]tionis habita
cli uindicta iā soluta d[omi]nacione
go. desideranti an[im]e lib[er]um p[ro]p[ri]o
egressi: magn[us] ille dies illu
it. q[ui] p[ro]p[ri]us ille ortus dies. ad
nou[er]itū uiam epi cu[m] abb[ate]m et
fir[me]m copiosa multitudine fuerat
d[omi]nacione. **H**ora aut[em] diei pene
tina siglaris lucna sive g[ra]ua
ois. s[er]u[us] ac u[er]e b[er]s abbas b[er]u[us]
a corpore mortis. i t[em]p[or]e uideu[m]
felicit[er] x[risti] d[omi]nacione miguit. et ex fi
lio[rum] uisitacoi[us] et i t[em]p[or]e sin
gulo[rum]. ac lacrimas lugubres u[er]
t[em]p[or]e p[ro]p[ri]o t[em]p[or]e t[em]p[or]e. ad m[un]do
q[ui]s ipe p[ro]p[ri]o t[em]p[or]e t[em]p[or]e lem
b[er]u[us]: ad s[er]u[us] amicos g[ra]u[us]
ad obuia agmina aglo[rum] felix
aia. q[ui] sic leuabat ex[er]tilla suoz
p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o. q[ui] sic p[ro]p[ri]o fili
oz p[ro]p[ri]o t[em]p[or]e uota: sic q[ui]s
sup[er]io[rum] desidia sac[er]d[ot]u[m] t[em]p[or]e. **H**
lic ille et u[er]e seren[us] dies: q[ui] p[ro]p[ri]o
ei meidies et illu[us]it. **D**ies aut[em]
u[er]e sive dieb[us] tantis ab eo ex[er]tita

desiderijs. expentus suspirijs.
frequentatus meditationibus:
orionibus p̄munit. **F**elix tūc
de labore ad refrigeriū. de expec
tatione ad p̄mū. de agone ad
vini. de morte ad vitam. de fi
de ad noticiā. de p̄gnatione ad
patam. de mūdo ad patrē.
De quo tūcitu ei multa nomi
ni apparuisse q̄ multis. et q̄dem
nō indigna relatu. si difficile
nimis singlā vestigat. et scri
bē oīa nimis longū. **N**ā et usq̄
in mltitudine mltisq̄ modis pa
trē erga filios amor v̄ n̄c.
p̄mo uernus n̄c uiuens et uigēs.
crebris reuelacionibus eoz dig
nat solari lacrimas. releuāe
mesticiā: ut quo dulcius ei
gaudent. minus amare debeant.
Siḡ tūc ex hys mltis plur
ā desideria a narratione lēu
scie desidat: p̄o magis no
uissioq̄ caplō credim̄ refer
uanda. **I**ndim certā p̄sequē
tes. quāta possunt uolencia.
aūs autam ab illo tā gū
gemitu et rugitu: quāta
grex miserabil̄ pastore migū
te p̄sonuit. **S**tant pagie. et
quāta possunt strigam̄ oculos.
palpeb̄s explodam̄. adūsus
lacrimas illas. quibus illo sine clai
tatis abcessu. uallis nr̄a flue
bat. et ecclie p̄m̄ uniuise ca

117
lice sui p̄māta meroris. cui
hacten̄ d̄ficiat stillae dulce
dme: gaudia fide. siue sola
Dū fidel̄ ministr̄. **T**ocē.
et sacerdos altissimi igre
die in locū tabnaci admi
rabil̄ ad altare dī. factū ei et
acceptabile hostiā sui sp̄c ob
latur̄ corp̄ et rite patū. et
ornatū sacerdotilibz instru
mentis. oratione b̄te dī gēit̄
as infert. **S**hura quoq̄ no
bilū de manibz quibus locis geme
binda p̄tur̄ et uenit: et
uallē totā ploratus et ulu
lat̄ mltis implebat. **A**maru
tū p̄sonibz monastij lamentabat̄.
serus miserabilioz mulier. qd̄
accidentibz ad b̄tā uestigia
uiris. monastica ordinis dis
ciplina. merorabile eis et
tūc negaret igressū. **A**iduo
māsit in medio gregis pastore
extinct̄. dū p̄stima illa dul
cissimi grā uultus nil mino
rata. si quāta magis omni
i se figet oculos: aūs r̄het.
sepeliret affais. **R**escebat
aut̄ sup̄ mod̄ ruens undiq̄
p̄li mltitudo. et tolerabil̄ iā
fiebat impetus d̄ur̄eāū.
ad desiderabiles tenetiū pedes.
osclanāū manū. applicāū
panes. balteos. mltas. et
alia quocq̄ seruāda h̄ p̄m̄ d̄ctioe.

et variis necessitatibus profu-
 tura: maxime tunc pati in die
 tunc solempne per loca propria pres-
 labantur reponendi sacrum corpus
 eius hora. copiosius undique duc-
 turum. Nam et secunda die tantus
 circa meridiem populus fuerat congre-
 gatus. et tanto pietatis zelo in-
 pati undique sacrum corpus obsedant:
 ut nulla pene episcopi reuerentia. nulla
 fratrum haberetur. Unde verum. nequid
 simile aut forte genus acciderit.
 die tertia procurpantes hora. et ma-
 ne diuina ex more sacrificia consumma-
 tes. sicut et videmus in celebratione
 missarum. et in vigiliis psalmodia.
 purissimum illud balsamum suo vas-
 culo conuictis: sub lapide reponentes
 lapide preciosum. optimam margaritam.
Consummatis ergo felicitate
 vite sue dilectis. et amice carat-
 le in unum expletis. dilectus domini benedictus
 clareuallensis cenobii primus abbas.
 aliorum quoque amplius quatuordecim. mo-
 nasteriorum presbiter. tunc decimo kalendis septembris
 in filioz marie obdormiuit in christo:
 sepultus est autem. xvi. kalendis eiusdem mensis.
 et in pectori eius ipse in tumulo
 capsula supposita est in qua bene tamen
 apostoli relique continentur. quas eodem anno
 ab ierosolymis suscepit. suo
 iusserat corpori supponi: eo utique
 fidei ac deuotionis intuitu.
 ut eidem apostolo in die diminis
 resurrectionis ad heretate: pus-

seyagita
 quatuor
 Etenim sey-
 gita

tum quod illud sanctissimum corpus tu-
 mulo redderet. unde frater hammo-
 nomi est. qui ex multis annis cadu-
 to morbo genua laborabat: plena
 fide opere flagitans accessit. Que-
 nique usque super statera nominis: et in
 thyl vniuersum ex ea hora potest infelici-
 tatis exptu. Facta sunt hec eodem
 anno. quod beatus presbiter in sancta diuisione
 filius. ab hac luce. vel ab hac ma-
 gis caligine. migrauit ad lucem. cuius me-
 ta in ipsa cui tamen insignitum profuit ut
 te miraculis pluribus illustrata conuiscat:
 successore eius anastasio romane ec-
 clesie presidente. regnantibus autem
 in romanorum impio frederico illustri.
 in francorum regno pius rege lo-
 dewico filio lodewici: principatum
 ecclesie uniuerse ac totius creature.
 visibilis et inuisibilis monarchia.
 tenente. dei filio ihesu christo. anno
 ab incarnatione suo. millesimo. centesimo. nonagesimo.
 qui tunc presbiter et spiritu sancto uiuit et regnat
 in secula seculorum Amen.

Nam de super memorate
 reuelacionibus pauca dicta.
 ab eo sumamur inuicem: quod predictum
 est anno sexto. Erant duo fratres in
 monasterio. de sacro bene presbiteri vita.
 et felicitate eius actibus colloquentes.
 Quorum alius ab inuicem adulescentia
 educatus ibidem: ad altum aut.
 Postquam quod annis sit videtur: huiusmodi
 sumus presbiter in. Cui ille. nescio in quod.

quiescimo recessio quinquagesimo tertio

Tale. Ego aut noui eu. vi aut
 vii annos ad huc i carne victur.
 Hoc aut un sciet. minime ia
 scire possim. qa n tuc iudica
 uit. i an prem san ipe detul
 sit. Porro alius hodieq sup
 stas relatione hoc vbu nobis
 innotuit. q tuc pmu magis mi
 ratus e se audisse: qn ut aboli
 audierat ita vidit. Talis u ille
 e de cur testimo n nos ambigi
 n aulibz alci q cu nouit credim
 dubitand. neq id solu. sqd no
 mmoi digni admiratioe videt.
 nom quoq; i psona successoris
 ipnis iudicante. s eode frē extuc
 in notuisse testat. manifeste eni
 eade hora fr ille pdixit. qa dopn
 robertus. q hodie abbas e de chu
 ni p hē btm prem abbas fu
 tur e clacualis. Na qd disuit
 tunc vi. aut septē ānos victur
 dicebat. ad hoc ptinulle videt.
 qd inuent sit tmm idē ult certū
 annū. iē septimū

Prope ia erat tēp: i festi
 nabat ia p scs ad metā.
 Infirmabac eni sic in hui li
 telli pnapio memorauim: adeo
 ut in illa i firmitate ipnu p fia
 vtus iam imne eritis videtur.
 Interea frēs i stare supplicati
 onibz i obsecrationibz qbz potant
 apd dnm. Vnde s scs ipe cognos
 ces eoz pabz desiderū suū dif

ferri. ai aliquito melius scdm
 corp habe cepulz: o gregatis
 fratribz her eade vba locut e.
Quid tenens miser horem?
 Fortiores estis i ualuisis. Pare
 queso pte: i sinite me abire.
 Firmus m ai m sumo piclo i
 timore frs omis in oioibz ipuli
 areu aiās suas: um eoz uisio
 tal apparuit. Occurrebat ai
 mlra exultacione viro dei ext
 monastij clauit innumerabil
 mlritudo. In q tū processione
 solos quatuor peites idē fr q
 uidebat agnouit. magnū ill
 dilcore er atq dilan cur i qē
 i libro quarto de dōderacione
 ai laude meminit: gausindū
 epm carnotēse. hultertū quoq;
 q ignatēlis cenobij fuerat pm
 abbas: i duos er germanos.
 guidonē saliz i gerhardū.
Exceptus itaq reuēnt. i p of
 chm pacis amica dui colloqa
 mstans. p bts ai hys qtuor sta
 bat: expectate deorsū mlitudie
 cetoz. Nouisse salutates eu p
 da viri: ex hoc s ia redēndū eē
 dicebant. Tū uero expalluit
 ille. i arcūfusa s mesticia itmi
 declans ai colore: qd ergo ait
 sū me vultis abire: i illi. Nō
 possim ad huc tuo nroq; saci
 face desiderio: don veni at tēp
 nouoz. Dicebant ai tēp nouoz.

quo fruges noue colligent: sic
evident p̄mod̄ pbant euent̄.
dū in augusto mense decessit.
Flame ergo fr̄ ille an hoc ostēdū
fiat. Solatus ē ceteros velud
iam inuenerē prius obitū formi
dantes: et qd̄ vidat̄ et audiat̄
inducant. ad huc aut̄ hyp̄ps
Eodē tempore alia ferat.
visio poris confirmatio fuit:
ū qd̄ euidens iā v̄tūq; ople
ta v̄t̄as pbat. q̄ euidens in
v̄t̄q; qd̄ futurū eāt dñs reuela
uit. Videbat enī fr̄ qd̄ā. et eate
pabat v̄ b̄t̄im̄ ascendē ihero
solimā: iāq; ip̄o in p̄ntu. inuis̄ q̄
eāt. Ad quē venabilis odo. q̄
ap̄tus fere ānis str̄mie satis
et laudabilē dūlat̄. in monastio
absentū d̄ficiat̄ p̄positoꝝ sub
plere vices. reuēnt̄ accedens:
dicebat se p̄cessit̄. Cur̄ visiois
sic ostēsa est v̄t̄as. ut p̄dēs
v̄ deo digit̄ ad celestē r̄lm̄. v̄
v̄ visio p̄ans p̄ntem iā egre
di: et paulo p̄secutū p̄rēm
felix fuit̄ legatioē p̄ret.
Her̄ et abbas qd̄ā. satis
et. et loco vian̄ et deuor̄
aio. paucis dieb; an̄ felicitimū
prius h̄r̄ extellū. videbat eū
p̄cillimis ornatū sacerdotalib;
indimētis. et extellē p̄ fidū
gl̄a: cū ingenti sollempnitate
ad altare deduc̄. Ad cur̄ intro

itū ecclia magna magis re
sultans vocib; exclamat: pu
er natus ē nob;. Ad eum pu
er ip̄e eāt. mitis et h̄m̄ corde.
et sic parvul̄ accipiens regnū
dei: in cur̄ m̄to ḡtulabūda
natali anglica multitudo. et om
nū p̄nt̄ scōꝝ ecclia dū nobis
videat̄ mori. s̄ illū nasci. dū
h̄ d̄sumat̄. ibi in cur̄. tā sonō
ris vocib; q̄ vocis p̄nt̄ d̄mas
exultabat. Si enī ad v̄nt̄
p̄nt̄m p̄tōis tota illa celest̄
regio i leticiā suscitāt̄. que nā
illi gaudia exhibuisse credenda
ē. p̄ gaudia tanta recepat. de
tam multoꝝ d̄silioē et p̄nt̄m p̄tō
v̄. Quis enī v̄ali est̄are quicū
i sc̄l̄m̄ habitu. et d̄solatione ma
nentib;. q̄ plurimis v̄tūq; ser
us ad alias t̄nt̄m̄tib; d̄gre
gacōes p̄ h̄m̄ fidel̄ famuli. in
m̄stū dedit dñs p̄nt̄m ad sa
lutem. Aut q̄s m̄m̄et̄ eos q̄
sub eiꝝ cura in. c. lx. monaste
rijs p̄ dei benignitatē ad pen
tenciā sūt adducti. Nā ex h̄m̄
solis q̄ sp̄ales filij eiꝝ videbā
tur: p̄t̄ eos q̄ iā cursū vite fe
licat̄ d̄sumauerāt. p̄t̄ eos q̄
p̄ alia loca fuerāt p̄pagan̄.
ea die q̄ felicitim̄ p̄t̄ ex clara
ualle mōtē ascendere meru
it clāiorē: reliq̄d habitantes
in ea septingentis ferme aīas
mille centū sexaginta

119
dnō seruientes. **Q**uōd igitur in
signis autē. si accepti regi. si
excepti cū lenia. et exultatioe
credat. in quo grā dei adeo ua
cua nō fuit. et q̄ tam fidelit̄ tā
efficacit̄ pl' oibz sui temporis.
et multaz retro gnacionū labo
rauit. et q̄ talentū s̄ cōditū tā co
piose multiplicauit. tanta de
in q̄ luc' retulit denegatio. **S**
de hys hacten' ne q̄s nos ar
guet. et q̄ pollicati sum' me
tas excedere breuitatis.

Sane in monastio p̄dā
illius albis. q̄ sic eni
natalē p̄ndat. ea nocte q̄ no
bilis p̄ sc̄s. mane p̄fecturus
ultima fecit. uenabili p̄posito eni
apparet. uale fecit illi. et ait.
Flouis q̄a iā migro: n̄ ulcūsh
morabz. **Q**uod ut ille suom
dicauit abbi. atclanis abbas
et dānuallē uenies: ip̄o abbem
san̄ sic dixerat repperit iam
migrasse.

Proxia autē nocte. p̄ q̄ sac̄
corp̄ et sepulchre cōditū
fuit. q̄ntā adhuc p̄ filis solli
tudine gereret p̄ sc̄s. et quo
in suos q̄s in mūdo dilexat. in
finē quoq̄ diligeret: eundē oclū
dit. **A**pparens enī audā firmū
i multa glā. et fulgore magno
uestis ac vultu. et desiderantem
tenē cito p̄tūtes; anebat. q̄ pro

q̄dā fr̄e simplici ueni. **A**udierit
hoc fr̄s. et mirabāt. et ita ho
rā diei etiā ueritas approbata
ē uisionis. **D**efūct' ē enī q̄dā
laudabil' ad mod' simplicitatis.
et sic orōnis credibile ē. etiam
enī tanto duce felice q̄ pro eo
uenire se duxat secū tulit.

Pauas quoq̄ expletis di
ebz alā audā fr̄i mag
nifice satis apparens. et argu
ens de suo nos doluisse dilect
su' p̄ uerba mlt' solacois et
p̄missionē felicitatis etne. i sua
p̄sentantibz obia et doctina. **H**oc
et sapo ait. et dicit fr̄ibz: au
dā uē sa corp̄. au' et ego habeo
uestē in oratorio eē sepultū.
Dicebat autē ep̄m malachā.
Ip̄m enī tunicā i q̄ sc̄s ille ob
dormerat. ad missaz s̄ serua
rat celebratiōe. et montē in ea
se se iusserat sepeli. sic et san̄ ill.
i sua sepeliat ueste. **Q**uod tū
ūbū et ip̄i fr̄i. et q̄ pluris alijs
usq̄ ad hāc uisionē: p̄uident
Felix p̄nter: **S**ignonū.
Felix meita p̄ sc̄s et unies
p̄dicauit et defūct'. **F**elix
cāntas q̄ i morte n̄ exadit. et felix
societas. et q̄ u' diuorau' certis
tā crudele durmit. **S**loti si q̄
de pres. quē admod' i uita sua
dilexerit se: ita et i morte p̄ se
sepāt. **S**lāp' dies curat xl. abbas

quodam ex maioribus britannie insula:
fac illius sonetatis virtute. felicit
expirimerunt. in se ipso. Qui
eodem tempore cum ceteris coabba
tibus suis. ex more distanti petens.
in claualle remanescat. gemmo quod
dam desparabiliter occupatus in mo
do: pleurethi salis. et febris cot
tidia. Jamque eatens longa vex
atione defecit: ut solum anime eum
eritum frater. qui nunquam decernant obser
uaret. Cumque animus exanger
um tam desiderium vite presentis.
quod absentium desolatio filiorum quod
pegre morietur: obnoxie peccat. ut
ad tumulum sancti deperderetur ab
batis. Vbi cum orationibus tota deu
otione que potuit. bene quoque episcopi
malachie in aqilonali ipse orator
torum late positum cogitatur visi
tare sepulcrum. aurillum flagitae.
si sanguinatione venit: quia secun
de in columnate. quod cogitauerat
num impleuit. Die altera mane.
item frater aduocans: ut adorato
rum veniat. opem se postulat ex
ibi. Causantibus illis. piculum siquid
de verbanis: omnimodis in quod opere
ret ut sancti malachie tumulum pe
ta. Cum enim nocte preterita vir tenui
t obdormisset: exprogestis subito
audiebatur vocem dicentem in. Sanatus
iam ab altera egitudine tua. si ab
altera vis sanati episcopi pete. Hec
ret illi ut ille voluit: et inuuo

sanus est sic domus erat ad illud. Eadem
die sanus frater per paucissimos dies
ut arripuit: in columnis reuolu
e ad suos. Tuum in hoc opere spiritum.
tuum agnoscamus dulcissime pro re
lu: tua solidatione. Tuum hoc opus
sic deferre college tuo. ut hac
quoque et diuinitates que lenique
gloriam: cum que felicitas apud domini
gle glaris. Inuuo in tu se si
oia opis: cum inuicis deus noster. Tu
enim omnem replesti abundantia te
poris tua: plenitudo tue diuinita
tis. omnem aliquem reple gloriā ma
iestatis: cum tam in partes inuicem
quodam et etiam per electa loca de illo.
excellencium visitas. repleto spira
li gratia caritatis. Fac domine spiritali
semp habundare fructu val
le. quod ut facies re que nomine clarior
dignatus es tam eximie claritatis
sicutibus illustre duobus: custodi
domini in quod gemmum. si tam pro
si depositum custodit. Fiat no
bis deique iuxta verbum tuum. vbi
e thesaurum tuum. ibi sit tor tuum.
ibi gratia et misericordia et respectus assidue
pietatis. super omnis in tuo ibidem
nomine congregatos: quod e super
omne nomen. sic et tu super oia deus
benedictus in secula Amen.

Explicit libri quing
De vita S. P. N. Bernardi.
abb. Cerevall.

hec est lux filij dei patris:
sicut predictum est cum essem in ter-
ris. Terra Zabulon et tra-
neptalim: trans portam ma-
ritima. populus qui sedebat
in tenebris vidit lucem mag-
nam. Et cum exultarem
omnis in lumine qui super luxit
nos: gemitore noster symeon
exultans dixit omnibus.
Glorificate christum filium
dei: quem in sancte natum sus-
cepit in templo. et spiritu
sancto impulsus. dixit ei. flum-
e dimittis donec servum tuum in
pace: quia viderunt oculi me-
i salutare tuum. post hec
venit quia herimuda. et in-
terrogatus ab omnibus quos
est. Respondit. Ego
sum iohannes vox propheta
altissimi: prius enim ante
faciem domini paravi vias
eius. Vidensque eum ve-
nientem ad me: compul-
sus. et spiritu sancto dixit. Ecce
agnus dei: ecce qui tollit
peccatum mundi. et baptizavit
eum in portans flumine.
vidi spiritum sanctum super eum des-
cendentem in columba specie: et au-
dium de celis vocem dicentem.
Hic est filius meus dilectus:
in quo mihi complacuit. Et pri-
mo nunc ante faciem eius: et

descendi nunciare vobis.
quia in proximo est visitare nos.
Et addidit prophetas palstus
pater noster adan. quia in portans
baptizatus est. exclamavit
ad filium suum seth dicens.
Enarra quia a mychahel
et changlo didicisti. quia tunc
misisti te ad portas paradisi
poleo arboris olive. propter in-
firmitatem meam. Tunc seth
appropinquans patriarchis
et prophetis: ait. Ego seth
cum essem orans dominum ad
portas paradisi. ecce mycha-
hel angelus apparuit mihi
dicens. Ego missus sum
ad te a domino. ego constitutus
sum super corpus humanum.
Tibi autem seth dico. noli
lacrimis deponere dominum poleo
olive. ad dolorem corporis
patris tui quia nullo modo poteris
impetere: nisi in novissimis
diebus. quia completi erunt
quingenta milia signati quinquaginta
duo anni. Tunc veni-
et in terra altissimus dei fi-
lius ihesus christus. ad resuscitan-
dum corpus adam et corpora
mortuorum: et venies in por-
tans flumine baptizabitur:
et egressus unget omnes
credentes in se oleo olive. et
erit oleum illud in ignatione.

7
et generatione. eis qui re
nascendi sunt ex aqua
et spiritu sancto in vitam eternam.
Et descendit ad inferos
dei filius. introduxit
adam patrem tuum ad arborem
vite. Hoc audito ex
ultaverunt omnes gaudio
magno. Quibus exul
tantibus: sathan princeps
mortis ait ad in firmum.
Preparate vos ad de glori
endum christum: qui se gloriatur
filium dei esse. et est homo
timens mortem: ipse est qui
multum adversatus est in ma
litiis. et multos quos ego
claudis. paros. leprosus. vera
tos feci. ipse verbo sanavit.
et quos mortuos adduxit:
ipse vivos abstraxit. Re
spondit infernus. Quis
ille potens. cui sit homo
timens mortem. Omnis po
tentes terre mee potestatis
subiecti tenentur: quos tu
subiectos produxisti tua
potencia. Si ergo potes
estu. qualis est ille homo
ihesus qui timens mortem: tue
potencie adversatur. Si
tam potens es in humanita
te: vere dico tibi opime est in
divinitate. et nemo poten
cie eius potest resistere. Ad

121
autem dicit mortem timere capere
te vult et erit tibi semper
in gloria. Respondit sathan.
Ad times: suscipe illum ihesum
adversarium nostrum. Ego tem
pavi illum: et populum meum iuda
icum excitaui zelo malo ad
versus eum. lanceam exavi
ad percussione eius. felix et ace
ni miseri in potu eius. et lig
num preparavi ad crucifigen
dum eum: et in proximo est
mors eius ut producam eum ad
te: subiectum tibi et in. Respo
dit infernus. Tu dicas quod ipse est
qui mortuos tulit ante solo
nullum suum peccatum. forsitan
ipse est qui lazarus fetentem et dis
solutum vice restituit. multi
eum fetenti sunt hic: qui non
sua potencia. sed divinis pro
prietatibus mortuos tulerunt ante.
Respondit sathan. Ille est
ille ihesus. qui in infernis: dicitur
ne producam eum. et ad
advocem eum et vocem lazari
um cotremum. et sola magna
officia mea et servata sunt et
non potui in tempore lazari. si ex
cuciens se per omnem celestitem
exiit a nobis: et era qui te
nebat eius corpus mortu
um: reddidit vivum. Ita ne
scio. quia ille homo qui hoc potuit

facere deus fortis est: et
impio potens et salua-
turus genus humanum.
Et sicut hic dicitur:
omnis qui hic detentus est
soluetur. et ad vitam suam
viam salutis producet.
Hec illo loquente: ubi
facta est vox ut tonitruum.
spiritusque clamor. Tollite
portas principes vestros:
et introibit rex glorie. Hec
audiens infernus: dicit
ad sathan. Recede a
me: et superans es plia-
tor: pliare aduersus regem
glorie. Et adiecit sathan.
dixit ad impia officia sua.
et laudate crudeles por-
tas ereas. et vectes ferre-
os suppone: ne captiuos
tenentes captiuos. Hec
audiens multitudo sanctorum:
cum voce in excelsis
dixit ad dominum. et
propinquat
rex glorie. et inuenit da-
uid dicens. Nonne cum esse
vultis in terris: prodixi
vobis. et ostendemus domino
mirabilia eius: et mirabilia
et filius hominum. Quia con-
tuit portas ereas et vec-
tes ferreos confregit. Sus-
cepit eos de via iniquitatis

eorum. Similiter psalmus dicit
ut. Nonne prodixi cum essem
vultus. erurgent moerenti
et resurgent qui in monumentis
sunt. Iterum. Quod est
moerens victoria tua. Ubi est
moerens stimulus tuus? Et
facta est vox ut tonitruum dices.
Tollite portas principes vestras.
et introibit rex glorie. Videns
infernus quod iam scilicet clamant.
quod ignoras dicit. Quis est iste
rex glorie? Respondit dicit.
Ista verba clamoris agnosco:
que per spiritum sanctum vaticinatus
sum. et quod supra dixi nunc dico tibi.
Dominus fortis et potens. fortis
in bello ipse est rex glorie. Dominus
de celo in terram asperit. ut au-
dieret gemitus compeditorum:
et solueret filios in contemptum.
Et ut fortissime inferre aper-
tas tuas ut introiret rex
glorie. Hec dicente dicit super-
venit rex glorie. deus maiestatis
in forma hominis. et eternas
tenebras illustravit: in solubi-
lia vincula dirupit. et visita-
uit nos sedentes in tenebris
delictorum. et umbra mortis propinquavit.
Hoc videns infernus. et in os
agnita claritate luminis. et
visio repente in sinu sedi-
bus exclamauerunt: victi sumus
ate. Quis est tu qui usque ad diuinum

Dirigis confessionem meam.
Quis est tu qui in exilio corruptionis: furore quo adernas potestatem nostram. Quis est tu tam magnus et pinus: humilis et excelsus. miles et imperator in forma serui tam admirabilis proliator et rex glorie. Hortatus et unius: quem tunc potuerunt oculi. Hortatus iaculasti in sepulchris: unius descendisti ad nos. et tua morte omnes contremunt terra et creatura. et unius a comot sunt sidera. et nunc factus es in terra mortuos liber. et legiones in orbem confabas.
Quis est tu qui originali peccato astrictos absoluis. et ad libertatem plurimam reuocas. Quis est tu qui peccatorum tenebris obsecratos. diuina luce plurimodis. Similiter et omnes demonum. mira voce clamant. Unde est tu ihesu tam fortis homo. tam splendidus maiestate. tam perclarus in maiestate. et mundus a timore. Ille mundus tremens: qui nobis subiectus fuit semper usque nunc. nunquam tale mortuum nobis destinavit. nunquam inferis talia dona contulit. Quis ergo est tu qui sic in trepidum nostrum fines ingressus es: et non solum nostram supplicia vereris. et in super et omnes de vicis nostris auferre

132
conaris. Forsitan tu es ille ihs: te quo princeps noster sathan ait. quod pro tua morte crucis totius mundi potestatem accepturus esset. Tunc rex glorie concultus morte. apprehendit sathan et tradidit potestati inferi. et traiecit adam ad suam claritatem. Et suscipiens infernum sathan cum increpatione: dixit ad eum. O princeps peccationis. et durae determinationis beelzebub: derisio angelorum. despectio iustorum. et quod hoc facere voluisti. Regem glorie crucifigere voluisti. et manus exitu tanta spolia perdidisti. Ecce iam iste ihs: diuinitatis sue fulgore fugat omnes tenebras mortis. et firma carceris confirmat. et cecit captiuos. soluit victos. et omnes qui sub nostris solebant suspirare tormentis in sultant nobis. Jam non verebit nos gens humana: in super nobis conminabitur. O princeps sathan: illas tuas diuicias quas acquisisti: eras pro peruersione. et perdidisti amissionem: et pro lignum crucis perdidisti: et perit omnis leticia tua. dum illum regem glorie christum crucifigere ausus fuisti. et cum in nostram regionem innocentem perdidisti: totum

mūdi ngrios ⁊ impios ami
sisti. Hec loquente infero ad
sathan: dixit rex glē ad in
fermū. Erit sathan sub tua
poteestate in ppetua sclā: in lo
co aē ⁊ filioꝝ eius. et iustoz
meoz. Et extendens manū
suā dixit. Venite ad me
om̄s sc̄i mer: q̄ habetis p
maginē ⁊ similitudinē me
ā q̄ p lignū vetitū dampna
ti fueratis. modo vnicite p
lignū crucis dampnatū di
abolū ⁊ mortē. Statim om̄s
sc̄i: sub manu dñi adimati
sūt. Tenēs aū dñs manū
dexterā aē dixit. ad eū. Pax
tibi cū om̄ibus fidelibus tu
is ⁊ iustis meis. Adm̄ aū
genibus puolutis ad dñm
dixit. Exaltabo te dñe qm̄
suscepisti me. dñe eduxisti
ab inferno animā meam.
Similit̄ om̄s sc̄i vna voce
dixerūt. Auenisti redemp
tor mūdi: sicut p legē ⁊ pro
phetas tuos dixisti. descendisti
ad nos p mortē tue crucis.
vt eriperes nos a morte p
maiestatem tuā. Et sicut
posuisti titulū redemptionis
crucē tuā in terris: ita po
ne dñe signū victorie tue
in inferno. ne mors dñet
ultra. Et extendens dñs

manū suā sup adam. ⁊ su
p sc̄os eius: fecit signū
crucis. Tunc clamavit da
uit dicens. Cantate dñō
canticū nom̄i: q̄ mirabi
lia fecit. Et responderūt
om̄s sc̄i. Hec ē glā oībus
sc̄is eius. Abacuc quoq̄
dixit. Existi dñe in salutē
ppli tui. Et michas ait.
Q̄s deus sicut tu dñe. au
ferens iniquitates ⁊ tñt̄
grediens pctā: ⁊ demer
sisti ea in pfundū maris.
Et om̄s sc̄i responderunt.
Hic est deus nr̄ in eternū:
h̄e reget nos in sclā allehūta.
Et sequebantur dñm. Tra
didit q̄ eos dñs michaheli
archangelo. qui introduxit
eos in paradisum: ⁊ ostēdit
eis duo viri venisti. In
rogatiq̄ a sc̄is qui essent.
Respondit vnus eoz. Ego
sum enoch qui verbo dñi
huc sum tñslatus: iste q̄
mecū est helias testites
ē. qui carru igneo huc al
sūptus est. ⁊ vlt̄ nūc nō
gustauim̄ mortem: s̄ in
aduentū anti xpi reser
uati sumus: dñnis sig
nis ⁊ prodigijs pinguā
turi cū eo. ⁊ ab eo carsi
in iherl̄m postq̄ t̄dium

123.
iter in nubibus asseruendi.
Et hys dicit: superuenit uero
quidam uulser portans crucem
humeris. Quem videntes
sai: dixerunt. Quis est tu quod pi-
sio tua latronis est. Et quod e-
st portas signum. Respondit
ille ait. Vere latro sum: fa-
ciens omnia mala super terram.
et crucifixerunt me iudei cum
ihesu et credidi enim esse creatorem
omnium. et dominum omnipotentem:
et deprecatus eum dicens. Me-
moro mei domine dum ueneris
in regnum tuum. Qui statim
suscipiens deprecationem meam
ait. Inquit dico tibi: hodie me-
cum eris in paradiso. Et dedit
in signum mittens me in pa-
disum. et uiso hoc signo an-
gels custos paradisi intro-
mitteret me. Et collocans me
in dextram paradisi: ait. Sus-
tine modicum: et ingredier
adam partem totius generis
humani: cum omnibus sanctis. He-
c uerba audientes omnes pa-
triarche et prophete. una uoce
dixerunt. Benedictus
dominus omnipotens: qui talem gra-
tiam dedit peccatoribus. ut in
paradisi gaudia introduceret
eos. et ad pascha pinguis
et amena. et spirituali uita re-
suscitaret. Amen.

Handwritten scribble

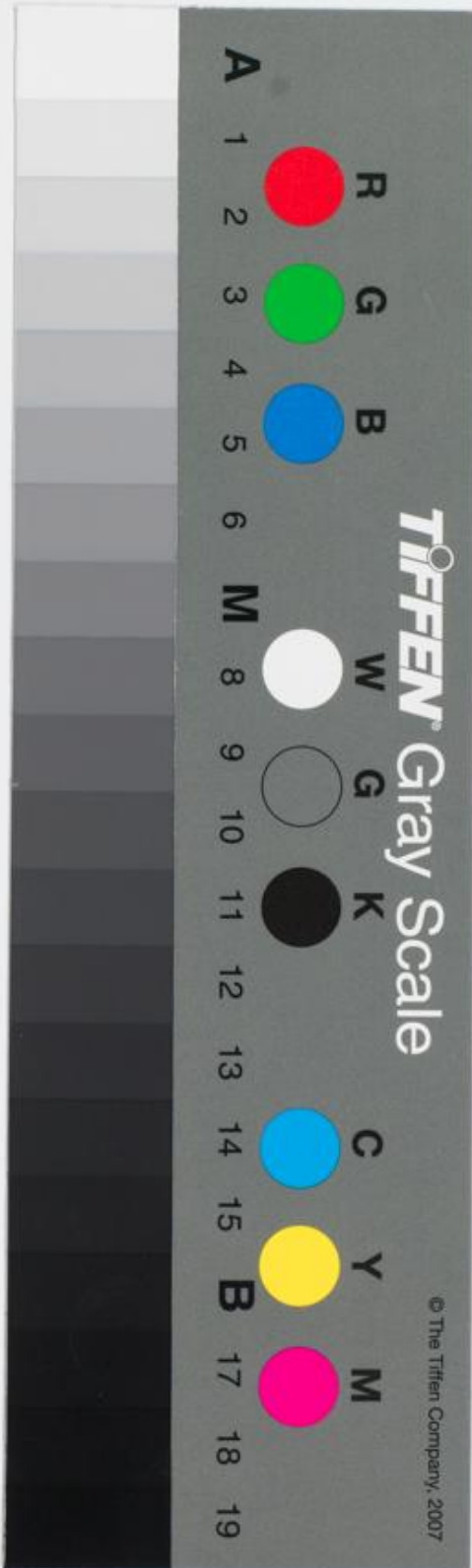
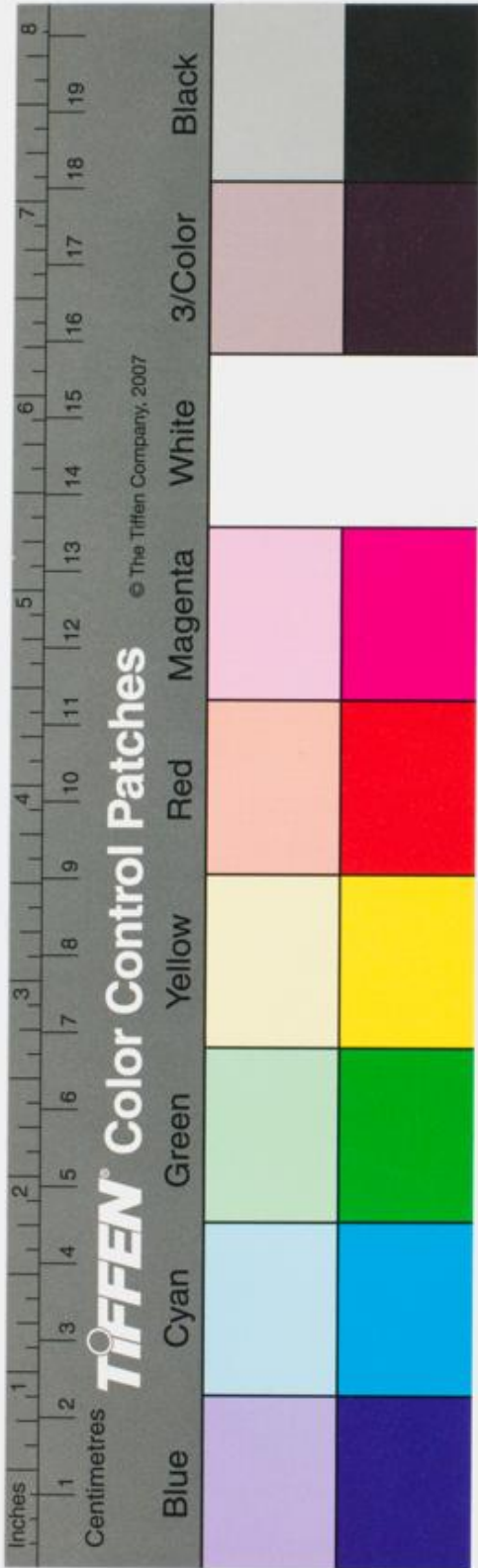
Handwritten mark

Handwritten mark

Handwritten mark

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

M M M M M M M M M M

M M M M M M M M M M

L L L L L L L L L L

SD

ab

D

D

T

F

